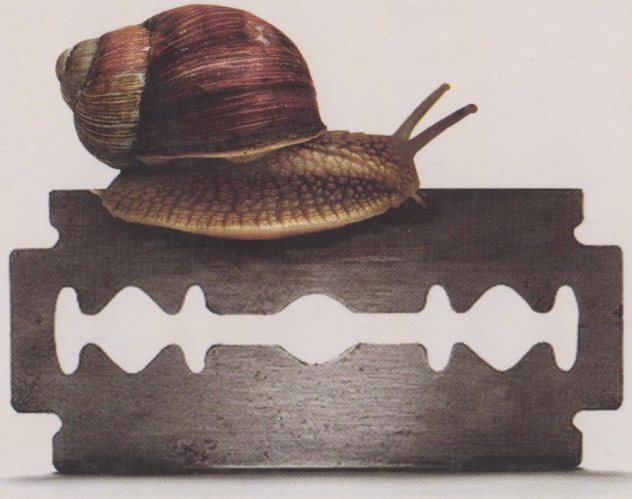
Diana Scully

Cinsel Şiddeti Anlamak

TUTUKLU TECAVÜZCÜ ERKEKLER
ÜZERİNE BİR İNCELEME

metis

Diana Scully

Cinsel Şiddeti Anlamak

Tutuklu Tecavüzcü Erkekler Üzerine Bir İnceleme

1976'da Illinois-Chicago Üniversitesi'nden doktora derecesini aldı. Kadınlara uygulanan şiddet ve kadın sağlığı konularında birçok çalışması bulunuyor. Halen Virginia Commonwealth Üniversitesi'nde sosyoloji profesörü olarak çalışan Scully, yine aynı üniversitede Kadın Çalışmaları'nın başkanlığını yürütüyor.

Yazarın *Men Who Control Women's Health: The Miseducation of Obstetricians-Gynecologists* (Kadınların Sağlığını Kontrol Eden Erkekler: Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanlarının Sorunlu Eğitimi) adlı çalışması 1980'de yayımlandı.

Metis Yayınları
İpek Sokak 5, 34433 Beyoğlu, İstanbul
e-posta: info@metiskitap.com
www.metiskitap.com
Yayınevi Sertifika No: 10726

Kadın Araştırmaları

Cinsel Şiddeti Anlamak
Tutuklu Tecavüzcü Erkekler
Üzerine Bir İnceleme
Diana Scully

Özgün Adı: Understanding Sexual Violence
A Study of Convicted Rapists

© Routledge, 1994
© Metis Yayınları, 1993, 2013

Bütün hakları saklıdır. Taylor & Francis Group LLC, Routledge Inc. tarafından yayımlanmış İngilizce edisyonun lisanslı çevirisidir.

İlk Basım: Kasım 1994
İkinci Basım: Ekim 2014

Kapak Resmi: Emine Bora, kolaj.
(Sanatçı Nancy Fouts'un bir çalışmasından esinle.)

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık: Metis Yayıncılık Ltd.
Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaacılık Ltd.
Fatih Sanayi Sitesi No. 12/197, Topkapı, İstanbul
Matbaa Sertifika No: 11931

ISBN-13: 978-975-342-065-5

Diana Scully

Cinsel Şiddeti Anlamak

TUTUKLU TECAVÜZCÜ ERKEKLER ÜZERİNE BİR İNCELEME

Çevirenler:
Şirin Tekeli
Laleper Aytek

metis

Kurbanlara adanmıştır

İçindekiler

Teşekkür 11

1 İçeriye Bir Bakış 13
- Bilimlerde Erkek-merkezci Önyargı 14
- Erkeklerin Dünyasında Feminist Araştırmanın Gerekliliği 15
- Doğru Hedef Tutuklu Tecavüzcüler mi? 18
- Kalıcı İzlenimler: Bir Kadının Erkekler Hapishanesindeki Hayata Bakışı 22
- Tecavüzcülerle Birlikte 24
- Görüşme: Bir Toplumsal Karşılaşma 27
- Katılımcıların Haklarının Korunması 33
- Tutuklular "Suçlu" mudur? 39
- Hapishane Araştırmasının Zorlukları ve Dersleri 42

2 Sorun Tecavüzdür 45
- Kadınların Sorunu Olarak Tecavüz 46
- Tecavüzün Tıp Konusu Oluşu 48
- Tecavüz Bir Hastalık mıdır? 49
- Kurbanı Suçlama 55
- Tecavüz Neden Erkeklerin Sorunu Değil? 58
- Kültürün Katkısı 60
- Amerika'ya Özgü Suç 62
- Komşu Oğlan 64
- Pornografi ve Tecavüzün Normalleştirilmesi 68
- Öğrenilmiş ve Ödüllendirici Bir Davranış Olarak Tecavüz 75

3 Tutuklu Tecavüzcülerin Profili

- Tarih ve Geçmiş ... 77
  Çocukluk ve Anne-Baba İlişkileri ... 79
  Aile İçi Şiddet ve Çocuk İstismarı ... 82
  Cinsel Deneyimler ve Kadınlarla İlişkiler ... 85
  Psikiyatrik Geçmiş ve Alkol / Uyuşturucu Kullanımı ... 91
  Suç Meslekleri ... 93
- Tutumlar ve İnançlar ... 95
  Saygın Kadınlar ... 95
  Tecavüz Eden Erkekler ve Erkeklik ... 99
  Efsaneler, Kalıpyargılar ve Tecavüz Tanımları ... 103
- Tutuklu Tecavüzcülerin Özet Profili ... 108

4 Tecavüz Diye Bir Şey Yoktur: Cinsel Şiddetin Haklı Kılınması

- Tecavüz Etmeyi Öğrenmek ... 111
- Tecavüzü İnkâr Etmek ... 114
  Baştan Çıkarıcı Kadınlar ... 117
  Kadınlar Hayır Derken Aslında Evet Demek İsterler ... 119
  Kadınlar, Sonunda "Gevşer ve Bu İşten Zevk Alırlar" ... 121
  İyi Kızlara Tecavüz Edilmez ... 123
  Tecavüz Önemsiz Bir Suçtur ... 126
  Maço (Kabadayı) Erkek İmajı ... 127
- Algılama Bozukluğu ve Çarpık Benlik İmgesi ... 128
- "O Sırada Yapmak İstediğim Bir Şeydi" ... 130
- Tecavüzü Haklı Kılmak ... 131

5 Hiç Kimse Tecavüzcü Değildir: Cinsel Şiddeti Mazur Göstermek

- Tecavüzü Kabul Etmek ... 133
  Cinsel Şiddette Alkol ve Uyuşturucunun Rolü ... 134
  Hasta Rolü ... 139
  İyi Adam ... 142

• "Tehlikeli ve Kötü Bir Hayvan" 144
• "Kirli ve Alçak" 146
• Cinsel Şiddeti Mazur Göstermek 148

6 Tecavüz: Düşük Riskli, Yüksek Ödüllü Bir Suç

• Erkeklerin Cinsel Şiddetten Sağladıkları Kazanç 150
İntikam Alma ve Cezalandırma 151
Fazladan Bir Kazanç 155
Cinsel Nesneye Ulaşma Kolaylığı 156
Kişisel Olmayan Cinsellik, Tecavüz Fantazileri ve Pornografi 164
Eğlence ve Macera 171
Kendini İyi Hissetmek 174
• Tecavüz: Bazı Erkeklerin Keyfi 175

7 Tecavüz Erkeklerin Sorunu Değil midir?

• Tecavüz Dürtüsünün Kültürel Kökenleri 177
• Tecavüz Eden Erkek Türleri 179
• "Saygınlık" Değerleri ve Öbür Tehlikeli Tutumlar 181
• Ataerkil Toplum ve Cinsel Şiddetin Kaçınılmazlığı 182

Sonsöz: Tecavüz Karşısında Kendini Savunmak

• Tecavüz Korkusu 187
• Bir Tecavüzcü Ne Yapardı? 189
Yabancılar Tarafından İşlenen Tecavüz Suçları 190
Toplu Tecavüzler 195
Tanıdıklar Tarafından İşlenen Tecavüz Suçları 196
• Tecavüz Karşısında Kendini Savunmak 198

Kaynakça 203

Teşekkür

BU PROJE ÜZERİNDE çalıştığım on yıl boyunca çok sayıda kişi ve kurumun desteğinden yararlandım. Tutuklu tecavüzcülerle ilgili araştırma, Ulusal Akıl Sağlığı Enstitüsü'nün (NIMH) Tecavüz Denetleme ve Önleme Ulusal Merkezi tarafından desteklendi. Yıllar boyunca işbirliği yaptığım, Ulusal Merkez'de çalışan kadın görevlilere, özellikle feminist sezgileri nedeniyle çok şey borçluyum. Araştırma, Virginia Eyalet Hapishaneleri Bölümü ve araştırmanın yapıldığı yedi hapishanenin yöneticileri ve tabii, gönüllü olarak görüşmelere katılan erkeklerin işbirliği olmasa, yapılamazdı. Hepsine teşekkür ediyorum.

Ulusal Akıl Sağlığı Enstitüsü'nden araştırma fonu sağlama, veri toplama, çözümleme ve ilk raporların yazılması aşamalarını, Joseph Marolla ile birlikte yürüttük. Metin baştan sona Marolla'nın sezgi ve sosyolojik hayal gücünün izlerini taşıyor, fakat burada öne sürülen görüşler ve yorumlardan ben sorumluyum.

Ailemin sevgisi ve Virginia Commonwhealth Üniversitesi'ndeki meslektaşlarımın desteğine çok şey borçluyum. Tek tek anamayacağım kadar çok sayıda öğrencimin gösterdiği ilgi ve heyecan araştırmaya önemli bir katkı sağladı; hepsine, özellikle Diane Berry ve Lloyd (Chip) Byrd'e katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Yazılma sürecinde metni birçok kişi okudu ve değerli önerilerde bulundu: Margaret Anderson, Pauline Bart, Ann Wolbert Burgess, Rutledge Dennis, David Franks, Norrece Jones, Judith Lorber, Neil Henry, James Orcutt ve Malcolm Spector. Hepsine teşekkür borçluyum. Unwin Hyman yayınevindeki editörüm Lisa Freeman ve Myra Marx Ferree, kitabın tamamlanabilmesi için gereken itici gücü sağ-

ladılar. Eksilmeyen heyecanları için kendilerine teşekkür ederim. Son olarak bu kitabın yazılmasını mümkün kılan zemini hazırlayan birçok feminist araştırmacıya, sağladıkları düşünsel ivme ve birikim için şükran borçluyum.

2. Bölüm'deki düşüncelerden bazıları daha önce, Joseph Marolla ile birlikte yazdığımız "Tecavüz ve Dürtü ile İlgili Psikiyatrik Terminoloji" makalesi, *Gender and Disordered Behavior: Sex Differences in Psychopathology* (haz. E. Gomberg ve V. Franks, Brunner/Mazel, 1979) kitabında; "Tecavüz ve Dürtü ile İlgili Psikiyatrik Terminoloji: Alternatif Perspektifler", *Rape and Sexual Assault: A Research Handbook* (haz. Ann Wolbert Burgess, Garland, 1985) kitabında yayımlandı. 3. Bölüm'de sunulan veriler, ilk önce Joseph Marolla ile birlikte yazdığımız "Kadınlara Karşı Tutumlar, Şiddet ve Tecavüz: Tutuklu Tecavüzcüler ve Adi Suçlular Arasında Bir Karşılaştırma", *Deviant Behavior* dergisinde (cilt 7, 1986); 4. ve 5. bölümlerin verileri daha önce, "Tutuklu Tecavüzcülerin Benlik ve Kurban Algılamaları: Rol Alma ve Duygular" başlığıyla *Gender and Society* dergisinde (cilt 2, 1988) ve "Tutuklu Tecavüzcülerin Dürtü Terimleri: Özür ve Gerekçeler", *Social Problem* dergisinde (cilt 31, 1984) yayımlandı; 6. Bölüm ise, yine Joseph Marolla ile yayımladığımız "Gilley's'de Sığır Gütmek: Tutuklu Tecavüzcülerin Gözünde Tecavüzün Ödülleri" makalesinin (*Social Problems*, cilt 32, 1985) genişletilmiş bir biçimidir.

1

İçeriye Bir Bakış

ERKEKLERİN kadınlara yönelttiği cinsel şiddeti konu alan bu kitap, araştırma asistanım Joseph Marolla ile birlikte insanı sık sık vazgeçme noktasına kadar getiren, bazen ürküten ama sonuçta oldukça derinden etkileyen birkaç yıl boyunca, yarı-açık ve kapalı erkek cezaevlerinde 114 mahkûm tecavüzcü ve 75 diğer grup suçluyla gerçekleştirdiğimiz görüşmelerin bir sonucudur. Bu erkeklerle ilgili araştırmayı sürdürürken çalışmamı öğrenciler, akademisyenler, feministler, tecavüzden kurtulanlar, değişik mezheplerin temsilcileri gibi gruplara, medyaya, ve halka sunma şansım oldu. İzleyiciler bana hep böyle bir projeyi gerçekleştirmeme yol açan dürtünün ne olduğunu ve bir kadın olarak her gün cezaevine kapanıp kadınlara karşı tecavüz, cinayet ve diğer suçlardan mahkûm olmuş erkeklerle yüz yüze konuşmanın benim için nasıl bir deneyim olduğunu sordular. Araştırmanın nasıl ve neden yapıldığına duyulan merak, araştırma bulgularına gösterilen ilgiden daha fazla olduğu için, sanırım bu sorular üzerine düşünerek başlamak yerinde olacak. Cezaevlerine kendi istekleri dışında kapatılmış insanlar üzerine yürütülen bir araştırma, diğer pek çok araştırma grubunda karşınıza çıkmayabilecek, pratik engeller, ahlaki çıkmazlar ve yönteme ilişkin sorunlar gibi zorluklar da içermektedir. Bu nedenle önce projeyi yürütürken karşılaştığımız çarpıcı sorunların birkaçından söz etmek istiyorum.

Bilimlerde Erkek-merkezci Önyargı

1960'ların sonunda Amerika'da yükseköğrenimde ikinci dalga feminizmle birlikte yükselen kadınların kurtuluşu hareketinin etkileri hissedilmeye başladı. Geleneksel disiplinlerin programlarında o güne kadar kadınlara ait ve kadınları ilgilendiren ya da kadın-merkezli bilginin ne kadar eksik olduğunun farkına varılması, üniversite ve kolejlerdeki kadın akademisyenlerin sayısının yavaş yavaş artmasıyla (maaşları erkeklerden düşük olsa da) mümkün oldu. Bir anlamda bu yoksaymalara bir karşılık olarak, kadınların kendi deneyimlerini ve bakış açılarını temel alarak geliştirdikleri yenilikçi dersler yeni bir akademik alanın ortaya çıkmasına sebep oldu — disiplinlerarası kadın araştırmaları. Şüphesiz, yükseköğrenimde kadın araştırmalarının yer alması için gösterilen çabalar kendilerini bu konuya adamış ilk kadın araştırmacıların, kadınların deneyimlerinin önemini, katkısını ve sorunlarını gözardı eden ya da yoksayan bilginin bütününe yabancılaşmalarıyla başlamıştır.

Başlangıçta atılan ufak adımlardan sonra bugün artık güzel sanatlarda, insan bilimlerinde, doğal ve toplumsal bilimlerde kadınlarla ilgili yeni bilgi hızla gelişmekte; bazı disiplinlerde dönüşüm diğerlerine göre daha başarılı görünmekle birlikte,[1] bilimsel feminist bilginin etkisi sadece üniversite programlarında değil, genel anlamda bilginin kendisinde gözlenmektedir. Toplumsal bilimlerde feminist eleştiri özünde birkaç temel varsayımdan hareket etmektedir.[2] Kadınlar ile erkeklerin fiziksel olmasa bile olgusal olarak ayrı dünyalarda yaşadıklarını biliyoruz. Bu da toplumsal gerçekliğin kurgulanmasında önemli toplumsal cinsiyet farklılıkları olduğu anlamına gelir. Dünyadaki ve dünyaya dair deneyimlerimiz birbirine benzemediği için, dünyalarımızın bize ifade ettiği anlam da farklıdır.[3] Er-

1. Doğal ve fiziksel bilimlerle ilgili tartışma için bkz. Harding (1986). İnsani ve toplumsal bilimlerle ilgili tartışma için bkz. Stacey ve Thorne (1985).

2. Bu konudaki genel bir tartışma için bkz. Hooks (1981), Hull ve diğ. (1982), Sherma ve Beck (1979), Smith (1974) ve Bach Zinn (1982).

3. Gerçekliğin toplumsal kurgulanmasındaki toplumsal cinsiyet farklılıklarıyla ilgili ayrıntılı tartışma için bkz. Smith (1979).

keklerin kadınlara göre daha güçlü olmaları bilginin ya da bilimin beyaz, ayrıcalıklı ve erkek öncelikli bir dünyaya göre geliştirilmesi sonucunu getirmiş ve bu da ideolojik olarak, erkeğe ait olanın (bu dünyada) karşılaştırma ve yargılarımızın tek ölçütü olduğu varsayımıyla desteklenmiştir.[4] Bu sebeple, bilimin objektif olduğu iddia edilse bile, bilginin büyük bir bölümü ataerkil ideolojinin inançlarını yansıtmaktadır. Feministler bu "evrensel" erkek doğrularının kadınlar için en iyimser bakışla hiçbir anlam taşımadığını, en kötümser bakışla ise yabancılaştırıcı ve ezici olduğunu ileri sürerler. Geçmişteki yoksaymaları ve çarpıklıkları düzeltmek amacıyla kadınların dünyalarını anlamaya yönelen ilk bilimsel feminist araştırmalarda toplumsal cinsiyet bir değişken olarak yer almamış; kadınlar yabancılaştırıcı, sömürücü olmayan ve özünde özgürleşmelerinin hedeflendiği araştırmaların merkezine koyulmuşlardır. Feminist araştırmanın iddiası kadınlarla ilgili bilgi eksikliklerini gidermenin ötesinde, dünyada daha bütünsel bir toplumsal cinsiyet anlayışına katkıda bulunmak amacıyla, kadınların deneyimlerini ve bakış açılarını dönüştürecek ya da gerekirse baştan oluşturacak yeni paradigmalar kurmaya dek uzanır.

Erkeklerin Dünyasında Feminist Araştırmanın Gerekliliği

Bu yeni ve entelektüel açıdan heyecan verici bilginin kadınların dünyası üzerindeki etkisi ne kadar vurgulansa yeridir. Ama ben feminist araştırmacıların önemli bir başka alanı ihmal ettikleri kanısındayım; bu da erkeklerin dünyasının eleştirel olarak araştırılmasıdır.[5] Bu konuya eğilmek için önemli sebepler vardır. Eğer erkekler delillerin de işaret ettiği gibi kadınları önemsemeyen ya da hesaba katmayan bir ideolojiyle üstünlük sağlıyor ve kendi toplumsal kur-

4. Örneğin Carol Gilligan (1982), Piaget ve Kohlberg'i ahlaki gelişimin aşamaları üzerine yaptıkları araştırmada kızları dışarıda bıraktıkları için eleştirir. Carol Gilligan'ın Piaget ve Kohlberg üzerine yaptığı değerlendirme feminist akademisyenler arasındaki kavramsal ve yöntemsel tartışmaları başlatmıştır. Bkz. Kerber ve diğ. (1986).

5. Erkekler ve erkeklik üzerine araştırmaların çoğu erkekler tarafından yapılmıştır. Örneğin bkz. Brod (1986) ve Pleck (1981).

gularını gerçekliğin *kendisi* olarak görüyorlarsa, o zaman bilgiyi ve sonuçta ataerkil toplumu dönüştürebilmek için bu gerçekliği sorgulamamız ve gereğinde istenmediğimiz yerlere de burnumuzu sokmamız gerekir. Gerçekten de, hâkim ideoloji fikri, erkeklerin ayrıcalıklı konumlarıyla dünyayı çarpık bir biçimde algılayıp anladıklarını ileri sürer. Kadınların ikincil konumlarını ortaya koyma gereğini azalmayan bir sorumluluk duygusuyla sürekli olarak taşımakla birlikte, sadece kadınların yaşam ve deneyimlerinden hareketle ataerkillik gerçeğini açıklayamayız diye düşünüyorum.

1970'lerde bir militan olarak yer aldığım kadın hareketi içinde, kadınların cinsel olarak kurbanlaştırılmalarına duyulan feminist öfkeden oldukça etkilendim. Zararlı kalıpyargılardan kaçınmak ve tecavüzden kurtulanlara yardımcı olacak bir yapıyı kurabilmek için,[6] tecavüze uğramış kadınların travmalarının ve deneyimlerinin incelenmesi gerekiyordu. 1970'lerin sonunda feminist araştırmacılar bu görevi büyük bir şevkle üstlendiler. Bu yeni farkına varışla birlikte tecavüz kurbanlarının yaşadıkları psikolojik, tıbbi, hukuki sorunlar ve tecavüz efsaneleri üzerine araştırmaların bir an önce başlatılması gerekiyordu (bkz. örn. Burgess ve Holmstrom 1974; Holmstrom ve Burgess 1978b). Bu dönem aynı zamanda tecavüz üzerine yazılmış ve sonradan büyük yankı uyandıracak birkaç teorik feminist çalışmanın yayımlanmasına da sahne olacaktı.[7] Cinsel şiddet, kadınların ikincil konumlarının kökeni ve bu ikincilliğin sürekliliğini araştıran radikal feminist teorinin merkezine yerleşti. Feminist yaklaşım tecavüz literatüründe giderek varlığını daha çok hissettiriyordu ama cinsel şiddet kullanan erkekler üzerine araştırma yapılmasının gerekliliği ihmal edilmekteydi. Bunun sonucunda, tecavüz araştırmaları erkeklerin ve psikiyatri mesleğinin tekelinde bir araştırma alanı olma özelliğini sürdürmekteydi. Beni, daha çok kadınların tecavüz deneyimleriyle ilgilenen feminist eğilimin bugün geçerli olan varsayımı, cinsel şiddet kişisel, kişiliğe ait bir hastalığın sonucudur

6. Kitap boyunca tecavüz edilmiş kadınlara *kurbanlar* dedim, bugün tercih edilen terimse *kurtulanlar*'dır. Tartıştığım çerçevede *kurbanlar* bana daha uygun bir seçim olarak görünüyor. Ayrıca bütün kadınlar da kurtulamıyor.

7. Belli başlıları arasında Brownmiller (1975), Griffin (1971), Medea ve Thompson (1974) ve Russell (1975) sayılabilir.

varsayımını sorgulayamamış olması ilgilendirmekte (bu noktanın ayrıntılı tartışması için, bkz. 2. Bölüm); sosyoloji alanından geliyor olmam bu açıklamayı şüpheyle karşılamama yol açmaktaydı. Dikkatleri kurbanlaştırılmış kadınlar üzerine yoğunlaştırmak, cinsel şiddet içeren erkek dünyası için yeterli bir tehdit de oluşturmamaktadır çünkü erkek cinsel şiddetinin ipucu kadınlarda değildir. Gerçek şu ki; konuyu kadınlar üzerine yoğunlaştırmak, kurbanı suçlamaya ve tecavüzün erkeklerin sorunu olmaktan çok kadınların sorunu olarak algılanmasına yol açabilir. Kadınlar cinsel şiddet kullanan erkeklerle aynı gerçeği paylaşmadıkları için kendilerine tecavüz eden erkeklerin dürtülerini ve gerekçelerini açıklayamazlar. Böyle bir içgörü ancak tecavüz eden erkeklerin toplumsal kurgularına müdahale etmekle ve bu kurguyu eleştirel gözle incelemekle elde edilebilir.

Bu kaygı, bir sosyolog olarak aldığım eğitim ve bir kadın olarak kişisel deneyimlerim bana, benimkinden farklı olan erkeklerin dünyasını biçimlendiren anlamları kavrayabilmek için, cinsel şiddet kullanan erkekler üzerine araştırma yapma dürtüsü verdi. Gerçekten, cinsler arasındaki bu güç denksizliği erkeklere kadınların dünyasını görmezden gelme hakkını tanırken, kadınların ikincil konumu bizleri erkeklerin dünyasını daha dikkatle izlemeye zorlar. Tecavüzcüler kadınlara yönelik şiddetin ve alçaltıcı eylemlerin tek failleri değildir fakat bu tür eylemler dizisindeki uç konumlarıyla cinsel şiddet uygulayan kültürümüz hakkında bize önemli bilgiler sağlamaktadırlar. Bu kitabın amacı da, cinsel şiddeti tecavüzcünün bakış açısından anlamaya çalışmak —dışarıdakilere içeriden bir görüş aktarmak— olacaktır.

1975'te ABD'de 94-63 sayılı federal yasa, Ulusal Akıl Sağlığı Enstitüsü bünyesinde bir Tecavüzü Önlemek ve Denetlemek İçin Ulusal Merkez (NCPCR) kurdu. Bu merkez, çocuklarla yetişkinlere yönelik tecavüz ve cinsel taciz alanlarında araştırmalara kaynak yaratmak ve toplumu eğitmekle görevlendirilmişti.[8] Bu olay kadınlar için önemliydi, çünkü böylece tecavüzün ciddi bir sorun olduğu resmi düzeyde tanınmış ve aynı zamanda tecavüz-bağlantılı araştırma-

8. NCPCR'nin tarihi için, bkz. Lystad (1985).

lar için de kaynak yaratılmış oluyordu. 1979'da Ulusal Akıl Sağlığı Enstitüsü'ne erkek cezaevlerinde yüz yüze görüşmeler yapmak üzere maddi destek alabilmek için başvurdum. Cinsel şiddet taşıyan erkek dünyasına ulaşabilmek için tecavüzcü erkeklerle, yani bu işin uzmanlarıyla doğrudan ve deneysel bir ilişki içine girmek gerektiğine inanıyordum (bugün de inanıyorum). Kamuoyu araştırmaları ve resmi kaynakların istatistik verileri cezaevlerindeki erkeklerle bire bir gerçekleştirilecek gözlem ve konuşmalar sonunda elde edilebilecek bilginin kapsam ve derinliğine ulaşamazdı. Ulusal Akıl Sağlığı Enstitüsü araştırmayı desteklemeyi kabul etti. 89 sayfalık kısmen açık uçlu soru formuyla, 114 mahkûm tecavüzcü ve karşılaştırma amacıyla 75 diğer grup suçlu ile yaklaşık toplam 700 saatlik görüşme yapıldı, 15 bin sayfalık veri toplandı. Araştırmanın bütçesi onaylanmadan önce bir dizi can sıkıcı problemin çözülmesi gerekiyordu. Bunlar arasında kadınlara karşı suç işlemiş erkeklerin bir kadınla ya da tersine bir kadının tecavüzcü erkeklerle konuşup konuşamayacağı önemliydi. Diğer konular genel olarak ilişkiler, işbirliği, kişilerin korunmaları ve görüşmelerde elde edilen bilginin doğruluğuyla ilgiliydi. Bu konuları ele almadan önce bu araştırma için neden hapishanedeki tutuklu tecavüzcülerin seçildiğini ve bu seçimin dayattığı sınırlamaları açıklamamız gerekiyor.

Doğru Hedef Tutuklu Tecavüzcüler mi?

Tecavüzcüler üzerine yapılan araştırmalar, hem tecavüz eden erkek nüfusun boyutunu ve niteliklerini kesin olarak belirleme açısından zorlanmakta, hem de cinsel şiddet kullanan erkeklerin temsili bir örneklemini oluşturmada karşılaşılan sınırlamalar nedeniyle engellenmektedir. Bu sorunun birkaç nedeni var. İlki, tecavüz kayıtlara en az geçen ağır suçların başında geliyor. Çoğu araştırma tahminine göre tecavüz ve tecavüze teşebbüs olaylarının yalnızca %25 ila %50'si polise intikal etmektedir (Federal Soruşturma Bürosu, 1972; Yasaların Uygulanmasına Yardımcı Büro, 1974). Tecavüz eden erkeklerin önemli bir bölümü hiçbir aşamada adalet sistemine girmezler ve buna bağlı olarak yakalanmamış bu grubun özellikleri kesin olarak saptanamaz. Kurbanlaştırma araştırmaları kadınların tecavü-

zü ihbar etme eğilimi göstermelerine yol açan faktörleri anlamamızı sağlar. Kadınlar tarafından yürütülen Seattle Tecavüz Yardım Birimi'nin yaptığı bir araştırma, ilişkiye geçilen 246 kurbandan 100'ünün tecavüzlerini polise bildirmediğini ortaya koymuştur (Williams 1984). İncelemeler kadınların daha çok bir yabancının umumi bir yerde aniden ve şiddetli saldırısıyla karşı karşıya kaldıkları ya da zorla eve giren birinin, tecavüzle birlikte silah kullandığı ve yaralamayla sonuçlanan saldırılar gibi "klasik" tecavüz olarak tanımladıkları saldırıları polise bildirdiklerini ortaya koyuyor. Tecavüzcünün kendisinden intikam alacağı, kendisine inanılmayacağı ya da duruşmada rezil olacağı korkusu, kendini suçlama ya da arkadaşlarını ve ailesini koruma isteği gibi çeşitli sebeplerden dolayı, birbirini tanıyanlar, arkadaşlar ya da akrabalar arasında, birlikte çıkma gibi toplumsal durumlarda ve kurbanı zorlamak için doğrudan şiddet yerine sözlü tehdit kullanıldığında tecavüz olayları bildirilmemektedir.

Ayrıca, bir dizi toplumsal ve hukuki nedenle tecavüz olaylarındaki mahkûmiyet oranları diğer ağır suçlara göre düşüktür. Örneğin Seattle ve Kansas eyalet polisine intikal eden 635 tecavüz şikâyetinin yalnızca 167'sinde sanıklar hakkında hukuki işlem yapıldı. Bu sanıklardan yalnızca 45'i aleyhinde savcı tecavüz ya da tecavüze teşebbüs nedeniyle dava açtı, 32 dava mahkemeye gitti ve yalnızca 10 sanık —%2'den az— tecavüz ya da tecavüze teşebbüs suçundan hüküm giydi (Yasaların Uygulanmasına Yardımcı Büro, 1978). Geçtiğimiz on yıl içinde mahkûmiyetler artmış olabilir; ancak bu araştırmadaki hükümlüler yargılandıkları sırada eğilim, çok az tecavüzcünün yargılanması yönündeydi. Hüküm giyme ve tutuklanma ile ilgili kararlarda ceza hukuk sistemimizde zaten tipik olarak var olan ırk ve sınıf farklılıklarına ek olarak, "gerçek" tecavüzü neyin oluşturduğu konusundaki yanlı tutumlar, mahkûmiyet için delil olarak kurbanın karşı koymuş olmasını şart koşan eyalet kanunları ve kurbana mahkemede uygulanan aşağılama taktikleri gibi nedenlerle, tecavüzle suçlanan kişilerden açıkça şiddet ve/veya silah kullananlarla yanı sıra ek suçlar işleyenler, bu profile uymayanlara oranla daha büyük bir ihtimalle hapse gönderilirler. Hapishanelerdeki tecavüzcüler bu nedenle daha çok yabancılara tecavüz etmiş, silah kullanmış, kurbanlarını fiziksel olarak yaralamış ve tecavüzün yanı sıra

başka suçlar da işlemiş kişilerdir. Bu kişiler ayrıca çoğunlukla iyi eğitim almamış, ekonomik durumu iyi olmayan, azınlık gruplarının üyeleridir.

İdeal bir araştırma modeli, muhtemelen büyük bir grup olan ve hapishanelerdeki tecavüzcü profiline tam olarak uymayan, yakalanmamış tecavüzcülerin bir bölümüyle yapılacak görüşmeleri de içermelidir. Birkaç araştırmacı bu nüfusu incelemek üzere cinsel şiddet kullanan üniversite öğrencisi erkeklerin davranış ve özelliklerini tanımlama ve ölçmeye yönelik anonim anketler uyguladı. Bu yöntemle elde edilen bilginin önemini gözardı etmesek de, yakalanmamış tecavüzcülerle ilgili bilginin ancak işledikleri suçlar üzerine yapılan uzun görüşmeler sonunda elde edilebileceğini düşünüyorum. Büyük bir tecavüzcü grubuna ulaşılabilse bile, bu tür bir araştırmanın tehlikeleri ve ahlaki çıkmazları çok büyük olabilir. Son çözümlemede araştırmacı tecavüze aktif olarak karışan erkeğin kimliğini koruyarak suç ortağı olacaktır. Gerçekçi tek alternatif hapsedilmiş hükümlü tecavüzcüleri araştırmaktır; ancak, söz konusu grupla, tecavüz edip yakalanmayan ve/veya hapse girmeyen erkekler arasındaki farklar nedeniyle elde edilen araştırma bulgularının çarpıtılabileceğini unutmamak gerekir.

Ancak, başka bir anlamda, tutuklu tecavüzcüler bu kitapta ele alınan fikirlerin araştırılabileceği en iyi grup olabilir. Patoloji ya da hastalığın tecavüze sebep olduğunu varsayan psikiyatrik modelin tersine burada izlenen feminist/sosyo-kültürel model ataerkil toplumlarda cinsel şiddet eğiliminin toplumsal cinsiyetler arasındaki güç dengesizliğinden kaynaklandığını ileri sürer (Bu modelin tartışması için bkz. 2. Bölüm). Tecavüz eden ve hapishanede olan erkeklerin tümü çoğunlukla psikiyatrik modele, çok azı da feminist/sosyo-kültürel modele uyarlar. Bu sayede bu karşıt açıklamaları sınamak da mümkün olacaktır.

Bu araştırma gerçekleştirildiği sırada, tutuklanan ve hapsedilen tecavüzcülerin ulusal profili belli değildi.[9] Dolayısıyla, ideal olarak

9. Tecavüzcülerin profilini geliştirirken, rasgele seçilmiş eyaletlerle ilişki kurarak hapisteki tecavüzcülerle ilgili demografik veri toplamaya çalıştım. Fakat araştırmanın yapıldığı sırada çoğu eyalette bu tür bilginin bulunmadığını öğrenmek beni oldukça şaşırttı.

bir örneklemin ne ölçüde tipik olduğunu belirlemek gerekirken, araştırmanın yapıldığı Güneydoğu eyaletlerinde hapsedilen tecavüzcülerin ülke genelinde hapiste olan tecavüzcülere olan benzerliğini belirleyebilmek mümkün olmadı. Diğer araştırmacılar da aynı soruna parmak basmakta, hapishane nüfusundan seçilen tecavüzcülerin iyi eğitimli olmadıkları ve düşük statülü işlerden geldikleri sonucuna varmaktadırlar (Dietz 1978).

Görüşülen 114 tutuklu tecavüzcü ve 75 diğer grup suçluyla ilgili özelliklerin ayrıntılı tarifi 3. Bölüm'de yer almaktadır. Kısaca söylemek gerekirse, tahmin edildiği gibi tecavüzcüler iyi eğitimli değillerdi ve hapishaneye girmeden önce düşük statülü işlerde çalışmaktaydılar. Çoğunluğu birden fazla suçtan hüküm giymiş suçluların %11'i birinci ya da ikinci derece cinayetten 10 yıl ile 7 müebbet + 380 yıl arasında değişen cezalara çarptırılmışlardı. Örneklemdeki tecavüzcülerin %46'sı beyaz, %54'ü siyahtı ve çoğunluğu görüşme sırasında 35 yaşın altında olan gençlerden oluşuyordu.

Projeye katılan herkes gönüllüydü ve araştırmada yer alan yedi hapishanedeki bütün mahkûmlara gönderilen mektuplara verilen yanıtlarla seçildi. Araştırmanın gönüllülere dayandırılmasını zorunlu kılan ahlaki sınırlamalar olmasa, erkeklerin rasgele seçilmelerinin tercih edileceği çok açıktır. Nitekim gönüllülerin sık sık, tanımlanan ortalama grup üyelerinden farklı özelliklerinin olduğu görülüyor. Örneğin bu eyaletteki bütün suçlu profiliyle karşılaştırıldığında, gönüllü erkeklerin gerçekte olduğundan daha yüksek bir oranda beyaz, görece iyi eğitimli (araştırma sırasında) ve ortalama mahkûmlardan biraz daha genç oldukları görüldü. Gönüllülerle çalışmanın olumlu tarafı ise, hapishanedeki psikolog ve psikiyatr kadrosu tarafından yürütülen araştırmaların çoğunda var olan temel yöntem sorununun ortadan kalkması oldu. Terapistler kendi hastalarını araştırma konusu olarak kullanma eğiliminde olduklarından (örneğin bkz. Groth 1979) araştırmalarına yalnızca danışmanlık isteyen ve davranışlarına duygusal ve psikolojik bir problemin sebep olduğuna inanan erkekler katılır. Buna karşılık hapishanedeki gönüllülerin büyük bir bölümü kendini ne tecavüzcü ne de duygusal bozukluğu olan kişiler olarak tanımladı. Bu kitap bu ayırımın önemini de ortaya koyacaktır.

Kalıcı İzlenimler: Bir Kadının Erkekler Hapishanesindeki Hayata Bakışı

Hapishane ortamını tanımayan pek çok okur için kapıların büyük bir gürültüyle kapanmasından sonra yaşanan deneyimlerin şokunu tarif etmeye kelimeler yetmez. Erkek hapishaneleri, kasvetli, katı, can sıkıcı, hem kalabalık hem de boş mekânlardır.[10] Erkek mahkûmlarla ilgili bilinen kalıpyargılar genelde abartılı, çeşitli hapishanelerdeki koşullar da birbirinden farklı olmakla birlikte, göründüğü kadarıyla hapishane kültürü, kurtuluşlarının sürekli gözü açık davranmalarına ve sert görünmelerine bağlı olduğuna inanan, sıkılan, korkmuş, kızgın ve yalnız erkekler yaratır. Hapishanelerde geleneksel erkek rolü, en azından dışarıdan bakıldığında, abartılmaktadır. Erkeklik fiziksel güç ve saldırganlık yoluyla gerçekleşir. Erkeklerden beklenen ve kabul edilebilecek olan, öfke türü ifadelerdir, başkalarına gösterilen duygusal yakınlık ve ilgi ise tehlikeli sayılır.[11] Geleneksel anlamda kadınca addedilen hiçbir özellik ya da davranışa itibar edilmez ve kaçınılır. Tutuklu erkekler diğer tutuklular dahil olmak üzere kimseye güvenmez, kişisel ve duygusal olarak önemli buldukları konularda kendi aralarında konuşmazlar. Duygusallık hapishanede zayıflık olarak yorumlanır ve zayıflık da kolayca yaralanabilmek anlamına geldiği için duygular gizli tutulur. Kendine saklanan kişisel bir bilgi istense de o kişiye zarar verecek biçimde kullanılamaz. Erkek hapishanelerinde, güvenilen bir insana inanmak anlamında arkadaşlık, kardeşler arasında bile yok gibidir. Duygusal yakınlığın olmayışı genel olarak erkeklerarası ilişkilerin bir özelliği olmakla birlikte, hapishanedeki erkeklerin, dışarıdakilerden farklı olarak kadınlarla da ilişkileri yoktur. Gerçekten de, erkek hapishaneleri oldukça yalnız ve umutsuz yerlerdir.

Hapishaneye gittiğim ilk gün avludaki erkeklerin, hapishane avlusunda bir kadın görmek sıradışı bir olay olduğu halde bana bakma-

10. Hiçbir kadın hapishanesinde bulunmadığım için, bu hapishanelerle erkeklerin sahip olduğu imkânları karşılaştıramam.

11. Geleneksel erkek toplumsal cinsiyet rollerinin tartışması için bkz. Pleck (1981).

dıklarını görünce, birden özel bir ortamda bulunduğumu fark ettim. Daha doğrusu kimse benimle ya da bir başkasıyla göz göze gelmiyordu. Kısa zamanda anlaşıldı ki, avluda yürürken kışkırtma, provokasyon ya da tehdit olarak yorumlanabilecek imalı bir bakışla karşılaşmamak için bakmamayı ya da bakar görünmemeyi öğrenmek gerekiyordu. Bu erkeklerin yaptığı gibi başın, bakışların karşılaşmayacağı bir eğimle aşağı doğru eğildiği bir duruş edinmeyi öğrendim. Özel olarak da, görüştüğüm erkeklerden herhangi birini tanıdığımı belli etmeme konusunda çok dikkatliydim çünkü bu, bana duydukları güvene ve gizliliğe ihanet ettiğim şeklinde değerlendirilebilirdi. Aynı şekilde, görüştüğüm erkekler de avluda karşılaştığımızda beni tanımazdan geldiler. Örneğin genç bir erkek görüşmemiz sırasında, eğer benimle avluda diğer erkeklerle birlikteyken karşılaşırsa, laf atmak zorunda kalacağını ama yaptığının gerçekte bu anlama gelmeyeceğini bilmemi istedi. Arkadaşça davranmak, içine girdiğim erkek hapishanelerinin belirgin bir özelliği değildi kesinlikle.

Hapishane avluları soğuk ve kayıtsız yerlerdi fakat ben hiçbir zaman, çok nadiren Joe ile birlikte yanımızda bir görevli olmadan yürüdüğümüzde bile gerçekten korkmadım. Şüphesiz potansiyel bir tehlikenin her zaman için söz konusu olduğunun farkındaydım. Ancak duruma ayak uydurdum ve aylar süren günlük deneyimlerimizin ardından kendimi buradaki erkekler kadar rahat hissedebildim. Geçirdiğimiz bir seneden ve dolaştığımız yedi hapishaneden sonra bir gün yarı açık bir cezaevinde Joe ile birlikte görevlilerin değil mahkûmların yemek salonunda yemek yemeyi tercih ettik. Böyle bir hareketi ilk gün yapmamız düşünülemezdi.

Mahkûmların hapishane görevlilerine güvenmemeleri hiç şaşırtıcı değildi; fakat toplumsal ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanması için hapishanede görevli olan danışman ve terapistlere de güvenmiyor, onları yalnızca idareden bir şey istemek ve isteklerini iletmek için kullanıyorlardı. Hapishane içinde gerçek bir hasta-danışman ilişkisi kurulamaz çünkü terapistler dışarıda olduğu gibi hastalarına sadık profesyoneller değil, devletin memurlarıdırlar. Bu da en azından karşılıklı güveni zayıflatır. Mahkûmlar terapi sırasında verdikleri bilgilerin iyi halden salıverilme söz konusu olduğunda kendilerine karşı kullanılabileceğine inanırlar. Herkesin asıl amacı dışarı

çıkmak olduğu için, mahkûmlar danışman ve terapistlere daha çok duymak istediklerini söyleme eğilimindedirler. Bizimle görüşürken gönüllü olarak bilgi veren bir mahkûm, aynı bilgiyi danışmanına vermeyeceğini sık sık belirtirdi. Bu sebeple, hapishanedeki görevli personel tarafından yürütülen araştırmaların geçerliliği tartışılır.

Hapishane hayatının bu güvensiz ve şüpheci doğası acaba bu araştırma için bir avantaj olabilir miydi? Şüphesiz içerideki insanların da duyguları vardı. Ancak içeriden kimseye güvenemeyecekleri ya da güvenemedikleri için eğer hapishanedeki tekdüzeliği kırabilecekleri bir başka yolları yoksa ve söyleyeceklerinin gizli kalacağına inanırlarsa, hapishane dışından biriyle kişisel problemlerini tartışma fırsatına olumlu bakabilirlerdi. Fakat neden bir kadınla konuşsunlardı ki?

Tecavüzcülerle Birlikte

Tecavüzden tutuklanmış erkeklerin, bir kadının sorularını ne şekilde yanıtlayacakları konusunda şüpheleri olan Ulusal Akıl Sağlığı Enstitüsü'ndeki bazı gözlemciler için asıl sorun benim kadın olmamdı. Güvenlik sorununa ek olarak Enstitü de ben de, bir kadının tecavüzcülerle işledikleri suçlar hakkında mahrem ve hassas ayrıntılar üzerine görüşürken ne tür yanıtlar alacağını merak ediyorduk. Kısaca ifade etmek gerekirse; tecavüzcüler bir kadınla konuşacaklar mıydı yoksa bir erkeğin arkadaşlığını mı tercih edeceklerdi?

Gerçekten de, araştırmacının cinsiyetinin görüşmeleri ne şekilde etkileyeceği önemli bir yöntem sorunudur. Araştırmanın yapıldığı sırada ise bu konuda yazılmış fazla bir şey yoktu. Bu belki de araştırma dünyasının, hâkim konumları ile cinslerinin (ve politikalarının) verileri etkileyebilmesi ihtimalini hiçbir zaman hesaba katmayan erkeklerin tekelinde olmasındandı. İşte tam da böylesi bir körlük bilimsel yöntemlerin hatasız olduğuna dair kabulün sorgulanması gereğini ortaya çıkarmaktadır. Bilimin feminist eleştirisinin temeli de bu gözleme dayanır. (Bkz. örneğin Bleier 1984; Harding 1986; Harding ve O'Barr 1987; ayrıca bkz. Feminizm ve bilim üzerine aşağıdaki özel sayılar: *Hypatia*, 2. cilt, Bahar 1987 ve 3. cilt, Güz 1988; ve *Kadın Araştırmaları Uluslararası Forumu / Women*

Studies International Forum, Güz 1989.) Araştırmacının cinsiyetini söz konusu eden pek az literatür önemli olanın görüşmenin içeriği olduğunu ileri sürer. Tarafsız bir konu söz konusuysa görüşmeyi yapanın erkek ya da kadın olması çok fark etmemektedir. Fakat cinsel değerlendirmeler söz konusuysa ve özellikle görüşülenler erkekse, erkek görüşmeciler kadınlara göre daha az yanıt almaktadırlar. Aynı şekilde, hasta-danışman ilişkileri üzerine yapılan bir araştırma erkek danışmanların kadınlara göre hastanın kendini ve duygularını daha rahat ifade etmesini engellediklerini göstermektedir (literatür için bkz. Rumenik ve diğ. 1977). Bu, erkeklerin herhangi birine duygularını ifade etmekte zorlandıkları halde (özellikle birlikte oldukları) kadınlara daha çok güvendiklerini ileri süren diğer kanıtlarla da tutarlıdır. Çünkü geleneksel erkek toplumsal cinsiyet rolü erkeklerarası duygusal yakınlığı reddeder.

Sınırlı sayıdaki yöntemsel literatüre dayanarak ve hapishanedeki erkekler geleneksel erkekliklerini özellikle sergileme eğilimi taşıdıklarından, tecavüzcülerin kadın görüşmecilerle daha açık konuşabileceğini tahmin edebiliriz. Bu projede elde ettiğimiz tecrübe bu tahmini destekler görünüyor. Joe da ben de tecavüzcülerle ilişki kurmayı başardık ve bilgi elde ettik ama bana gönüllü olarak daha çok kişisel bilgi aktarıldı ve görüşmelerim daha uzun sürdü. Bazı erkekler görüşmeyi bir kadınla görüşme koşuluyla kabul ettiler. Ne gariptir ki, araştırmanın konusu kadınlara karşı işlenmiş bir suç olduğu halde, bu erkekler bir kadınla görüşmeyi daha kolay ve daha doğal bulmuş görünüyorlardı.[12]

12. Geriye dönüp baktığımda ırkın da bu araştırmanın kapsamına girdiğini görüyorum. Ne yazık ki, hapishaneler genel olarak toplumdaki ırkla ilgili gerginliğin yoğunlaştığı yerlerdir. Siyah erkekler ile beyaz erkekler arasındaki ilişkisizlik dikkat çekicidir. Siyah bir erkeğin ırkçı dünyadaki yaşam tecrübeleri ile gergin bir çevre içindeki günlük yaşamının beyaz görüşmecilerle ilişki kurmada ne gibi zorluklar yaratacağını bilmek mümkün değildir. Ama bu, siyah erkeklerin gönüllü olmalarını ya da bizimle işbirliği yapmalarını önlemedi ve katılımcıların %54'ten fazlasını oluşturan siyahlarla ilişki kurabilmemiz hiç de zor olmadı. Fakat inanıyorum ki, bu erkekler siyah bir görüşmeciyle daha rahat ve içten olurlardı. Bu özellikle beyaz kadınlara tecavüz etmiş siyah erkekler için geçerliydi. Kurbanları beyaz olduğu için, tecavüzleriyle ilgili olarak benimle konuşmanın kendilerine zor geldiğini söylediler – bu durumun bir beyaz kadını çok tedirgin edip öfkelen-

Erkekler beni de merak ediyorlardı. Bazıları bir kadının hapishane ortamında gerçekleştirilen bir araştırmaya gönüllü olarak katılmasının ardındaki sebepleri anlamakta güçlük çektiler. Özel hayatımı, özellikle de evli olup olmadığımı öğrenmek istediler. Hapishanedeki erkeklerin sürekli bir "kız" arkadaş arayışı içinde olduklarını fark edince, takmaktan vazgeçtiğim nikâh yüzüğümü yeniden takmayı uygun buldum. Ne de olsa başka bir adamın mülkiyetinde olmak isteklerine "sınır" koyabilirdi. Benim Joe ile olan ilişkimi de merak ediyorlardı. Karşı cinslerden kişiler arasında mesleki bir ilişkinin olabileceği kavramına çoğu yabancıydı. Çünkü cinselliğin daima bu tür ilişkilerin bir parçası olduğuna ya da olması gerektiğine inanıyorlardı.

Tecavüzden ve diğer şiddet suçlarından tutuklanmış bir erkekle korunmaksızın saatlerce yalnız olarak görüşmek benim için de korkutucuydu. Özellikle projenin ilk günlerinde aldığım birkaç telefon ve tehdit mektubu ile pekişen genel bir endişe duygusu hissettim. Güvenlik amacıyla ev adresimi bölge telefon şirketi ile üniversite kayıtlarından, telefon numaramı da rehberden sildirdim. Fakat yine de risk olasılığını unutmamam gerekiyordu. Hapishaneye alıştıkça ve iyi veri toplama isteği araştırmanın itici gücü haline geldikçe, profesyonel kimliğimi kişisel kimliğimin önüne koymayı öğrendim.

Çok sık olmasa da, güvenliğimden endişe duyduğum birkaç görüşmem oldu. Gizlilik amacıyla bütün görüşmeler etrafımızdaki güvenlik sorumlularının duyma mesafelerinin dışında bir yerde, özel olarak gerçekleştiriliyordu. Bu deneyimlerin en tehlikelisi herhalde, tecavüz ve cinayet suçlarından tutuklanmış ve tecavüzün bir erkeğin hakkı olduğuna inanan genç bir erkekle yaptığım görüşmeydi. Kadınlar daima boyun eğmelidir, diye ısrar ediyordu. Görüşmemiz sırasında benim onun üzerine gidişime gözle görünür bir biçimde öfkelendi ve en sonunda masanın üzerinden üzerime doğru eğilerek

---

direbileceğini düşünüyorlardı. Onları kurbanların renginin suçlarını iyileştirmeyeceği ya da kötüleştirmeyeceği konusunda ikna etmeye çalıştım. Fakat gene de sıkıntıları görüşmeleri etkileyebiliyordu ve Joe'nun böyle durumlarda benden daha başarılı bir görüşmeci olduğu kanısındayım. Sonradan bu araştırma için ideal bileşimin siyah bir kadınla beyaz bir erkek araştırmacı olacağı sonucuna vardım.

bana basit bir seçim önerdi: Tecavüz etmesini mi yoksa öldürmesini mi tercih edecektim? Başka seçeneklerin olduğunu vurgulayarak, görüşmenin öznesi olmadığımı hatırlattım. Görüşme bittiğinde derin bir nefes alıp, rahatladığımı itiraf etmeliyim.

Görüşme: Bir Toplumsal Karşılaşma

Araştırmanın zorluklarına ek olarak, işbirliği yaptığımız kurumlardan kaynaklanabilecek aksamaları minimize edebilmek için araştırmaya katılacak kişilerle birkaç kısa görüşme yerine bir uzun görüşme yapmaya karar verdik. Görüşmeler çok uzundu — tecavüzcülerle yapılan üç bölüme ayırdığımız 89 sayfalık görüşmenin birinci bölümü görüşmecilerin çocukluklarından başlayarak aile, din, evlilik, eğitim ve iş hayatlarıyla cinsel ve suç geçmişlerini kapsayan bütün bir tarihten; ikinci bölümü kadınlara yönelik davranışların ölçülmesiyle, erkeklik, kişilerarası şiddet ve tecavüzden; ve üçüncü bölümü de tecavüzler ve kurbanlar hakkındaki açık uçlu 40 sayfa sorudan oluşuyordu. Kontrol grubundaki suçlulara ise görüşmenin sadece birinci ve ikinci bölümleri verildi. Bu beraberinde, görüşmecinin cinsiyetinden bağımsız olarak, oldukça hassas bir konuda gerekli bilgileri alabileceğimiz güven ortamını yaratmak için sadece bir oturumun yeterli olup olmayacağı sorununu getirdi.

Gerçekten de, araştırmanın başarısı oldukça kısa bir zamanda doğru ilişkilerin geliştirilebilmesine bağlıydı. Görüşmeler kırılgandı ve dikkatsiz bir söz ya da hareketten kolayca etkilenebilirdi. Görüşmeler araştırmacılar ve erkekler için yorucu, tedirgin edici, nefes tüketici bir çalışma idi. Görüşmenin ilk saatinde alışkanlıkları nedeniyle güvenmeyen, şüphe duyan, normal koşullarda bütün bunları tartışmayı istemeyecek erkeklerin kendileriyle ilgili bilgi verebilmeleri için kendilerini rahat ve güvende hissetmelerini sağlamak gerekiyordu.

Araştırma tehdit içeren kanundışı davranış üzerinde yoğunlaşmaktaydı. Çoğu insanın normal koşullar altında bile zorlukla tartışabileceği konulara ilişkin görüşmelerin formatının ne olacağı ve konuların hangi sırayla tartışılacağının canalıcı önemi vardı. Alışılagelmiş akıl yürütmeler bir yana, tehdit içeren soruların yüz yüze,

telefonda ya da anket formunun yalnız başına doldurularak yanıtlanması arasında önemli bir fark olmadığı araştırmalarla ortaya çıkmıştır. Fakat soruların nasıl sorulduğu önemli bir fark yaratmaktadır. Yargılanan bir davranışı bildirmekte, tehdit içeren konuyla ilgili uzun girişlerin ve açık uçlu soruların daha iyi sonuç verdiği biliniyor (Bradburn ve Sudman 1979). Bu yüzden, örneğin, bir erkeğin tahmin edilebilir bir utanma alanı olan cinsel tarihini sorgulamadan önce konuyla ilgili kısa bir açıklama yapıp, sonra da kendini dürüst bir biçimde ifade etmesine izin verdim. Erkeklerin çoğu özel hayatlarıyla ilgili bu tür sorulardan rahatsız oluyorlardı ancak onlara bu yoldan yaklaşınca oldukça ürkütücü buldukları konuları bile tartışmaktan yana göründüler.

Yöntemsel alışkanlıklara karşın, soruların sırayla sorulması bana uygulanabilir bir yol gibi görünmedi. Çok basit bir ifadeyle, ne kadar zorlarsak zorlayalım, erkekler kendilerini hazır ve rahat hissedene kadar konuşmayacaklardı. Bu nedenle, herkese aynı sorular yöneltildiği halde, görüşmeler benzer olmaktan çok, görüşmecinin ihtiyaçlarına ve görüşmeye ne kadar hazır olduğuna bağlı olarak birbirinden az çok farklı oldu. Öte yandan aramızdaki toplumsal uzaklık görüşmenin resmi bir görüşme biçiminde değil, daha çok bir sohbet havası içinde sürdürülmesiyle en aza indirildi. Görüşmenin 89 sayfalık uzunluğu da kişisel olan ve tehdit içeren konuların etkisinin zayıflamasına yardımcı oldu. Görüşmenin başında yansız ve tehdit unsuru taşımayan geçmişe ait bilgilerin çoğu toplandığı için, kişilerin cinsel ve suç tarihlerinin derinlerine inebilmek ve tecavüz(ler) hakkında ayrıntılara girebilmek mümkün oldu. Arkadaşça sohbetlerimiz arasına serpiştirdiğimiz bu aşamalı, esnek ve birikimsel yaklaşım olmadan bu kitapta yer alan bilgilerin bir bölümünü elde edebileceğimiz oldukça şüpheliydi.

Bir gün, bir görüşme sırasında, tam görüşmecinin cinsel geçmişinden söz etmeye başladığım sırada elektriklerin birden kesilerek bizi penceresiz odamızda tümüyle karanlığa itmesi, başlangıç aşamasında yapılacak hazırlık çalışmalarının canalıcı önemini oldukça acı bir şekilde öğrenmemi sağladı. Erkekleri toplayıp hücrelerine kapattılar. Ertesi gün, bir önceki gün konuşmamızı sürdürecek ilişkinin kurulduğunu varsayarak, görüşmeyi kaldığımız yerden sür-

dürmeye çalıştım. Fakat çok utandığı anlaşılan genç adam birden ayağa kalktı ve bir-iki dakika için özür dileyerek yanımdan ayrıldı; onu bir daha görmedim (ama sanırım hapishane personeli görmüştür). Bu oldukça pahalı bir dersti çünkü her görüşme bu proje için son derece önemliydi ve bunları organize etmekte zorlanıyorduk. Dikkatsizliğimle önemli bir kuralı çiğnemiştim ama aynı yanlışı bir daha tekrarlamamaya özen gösterdim.

Yüz ifadelerinde ve vücut dilinde meydana gelen değişmeler türünden fiziksel ipuçları görüşmenin daha hassas bölümlerine devam etmenin uygun olup olmadığının en iyi işaretleriydi. Örneğin en zor görüşmelerimden birisi, kız kaçırma ve tecavüzden hapse girmiş bir motosiklet çetesi üyesiyle yaptığım görüşmeydi. Odaya girer girmez oldukça zorlanacağımı anlamıştım. Vücudu çete eylemlerine katılmışlığını çağrıştıran dövmelerle kaplıydı, hiç de takdir edilemeyecek politik görüşlerini simgeleyen gamalı haçı vardı; kafasına parlak renkli ve benekli bir mendil sarmıştı ve daha önemlisi göz temasını imkânsız kılan aynalı güneş gözlükleri takmıştı. Diğer bir ifadeyle görüşmeye tamamıyla koruyucu bir zırhın arkasına gizlenmiş bir şekilde gelmişti. Dahası sandalyeye yüzünü bana değil duvara çevirerek oturdu; yüzünü ancak yandan görebiliyordum. Aklına gelen her yolla beni ve bütün öbür "düzgün" insanları aşağıladığını çok açık biçimde ifade etti. Soruları yavaş yavaş ve büyük bir şüpheyle tek heceli kelimelerle yanıtlıyordu ve ben bu kadar açık biçimde küçümsediği bir araştırmaya niye gönüllü olarak katıldığını merak ediyordum. Kırk beş dakika kadar sonra eyleme geçmeye karar verdim. Konuşmayacağı çok açık olduğu için, görüşmeyi riske atmaya değecekti. Birden, temsil ettiğim şeylerden hoşlanmadığı ve benimle konuşmayı düşünmediği halde bu araştırmaya niçin gönüllü olarak katıldığını sordum. Öfkeyle, "çünkü merak ettim," dedi. Sorum onu hazırlıksız yakalamış görünüyordu ve bu, görüşmede bir dönüm noktası olabilirdi. Önce başını kaldırdı, sonra aynalı gözlüklerini çıkardı; böylece göz teması kurabildim. Vücudunu bana doğru çevirdi, hatta öne doğru eğildi. Artık görüşme güvenli bir biçimde daha hassas konulara girerek sürebilirdi. Görüşmenin sonunda tamamıyla rahatlamış görünüyordu ve ayaklarını aramızda duran masaya uzatarak görüşmeyi bitirmeye karşı çıktı, öğle yemeğinden

affedilmeyi istedi ve beni dışarıdaki "kardeşlerinden" biriyle çıkmam için ikna etmeye çalıştı. Bu, sonunda beni en çok bilgilendiren görüşmelerden biri oldu.

Var olan sorunlara rağmen, son çözümlemede başlangıçta tahmin ettiğim gibi hapishane yaşamındaki tekdüzeliğin yarattığı can sıkıcı rutini kırabilmek için en katı suçlunun bile, kendisini destekleyen ve yargılamayan bir kişiyle değişen açıklık derecelerinde de olsa konuşabileceğini anladım. Bir mahkûmla ilişki kurabilmenin yolunun başından itibaren karşılıklı saygı ve güven ortamının yaratılması ve mutlak bir gizlilik duygusunun varedilmesi olduğunu kesin olarak anlamıştım. Hapishane görevlisi-mahkûm karşıtlığı ve hapishanelerdeki tekdüze kurallarla kuşatılmışlık, ikinci derece varlıklar olarak kabul edilen suçlulara katı ve otoriter bir yaklaşımla insanlık dışı davranılmasına yol açar. Mahkûmlara kendilerinin araştırma açısından uzman, araştırmacının ise söyleneni olduğu gibi kaydeden kişi olduğunu belirtmek, ilişki kurmayı kolaylaştırdı. Sonra, bazı erkekler de bir sırdaşa ya da günah çıkaracakları birine ihtiyaç duydukları için gönüllü olabilirler. Araştırmanın yapısı kendilerine açıklandığı halde, adamlardan bazıları, hatta birkaçı ağlayarak, bu deneyimlerinin terapi ya da katarsis (tam bu sözlerle olmasa da) yerine geçtiğini söylediler.

Aramızda yakın bir ilişki kurulması bile mümkündü. Ancak yakın ilişki bazı görüşmeleri bitirmeyi zorlaştırdı —asıl amaç belirli bir ilişki kurmak olduğu için bu beklenmedik bir durumdu— ve başlangıç aşamasında olduğu gibi bu aşamada da dikkatli davranmamız gerekti. Tipik bir görüşme, sandalyesinden kalkmayıp konuşmasını, yoklamayı ve yemeği kaçırmayı göze alarak sürdüren mahkûma teşekkür ederek tamamlanır. Bu genişletilmiş biçimiyle bir seans için ayırdığımız zaman uzamakta ve bazı görüşmeler beş saati de aşmaktaydı; beş kadına tecavüz etmiş, öldürmüş ve tek başına bir hücreye kapatılmış olan bir adamla yedi saat süren kesintisiz görüşmemizi unutamam.

Erkeklerin bir kez güven ilişkisi kurulunca ilişkiyi sürdürme eğiliminde olduklarını söyleyebiliriz. Çoğu erkek kendisiyle ilgili açıklamalar yaptıktan sonra bir geri iletim isteyip bekliyordu. Benim yargılamayan, tarafsız rolümden vazgeçerek suçlarıyla ilgili ve bazı

durumlarda tekrar tecavüz edip etmeyecekleri hakkında neler düşündüğümü soruyorlardı. Aramızdaki gizemli hava sayesinde olduğumdan daha bilge ve anlayışlı olmakla ödüllendiriliyordum. İşledikleri suçlar üzücü olmakla birlikte aynı zamanda iyi özelliklerinin ve yapıcı davranışlarının da olduğu kendilerine hatırlatılarak, işbirliği yapmalarının bizlere çok yardımcı olduğu ve bunu takdir ettiğimizi anlatıyorduk. Görüşmeden tükenmiş olarak çıksalar da tüm görüştüğüm erkeklerin araştırmaya katılmaktan dolayı memnun ayrılmasını istiyordum.

Erkeklerden birkaçı görüşmeleri izleyen aylarda bana yazarak bağlantıyı sürdürmeye çalıştı. Mektuplar genellikle duyarlı ve etkileyiciydi. Örneğin aşağıdaki satırlar yedi müebbet hapis mahkûmiyeti olan bir tecavüzcünün hastaneden yazdığı mektuptandır:

> Geçen sabah yatağıma uzanmış yatarken caddenin karşısındaki ağaçların üzerinde şarkı söyleyen kuşları duyabiliyordum. Ne kadar uzun zamandır sabahlarımı keyiflendiren güzel bir ses duymamış olduğumu fark edince gözyaşlarımı tutamadım. Bir ağacın altına uzanıp gökyüzünü ve bulutları uzun uzun seyretmek ne güzel olur diye düşündüm. Bütün bunlar eminim size çok aptalca geliyor. Fakat yaşamak zorunda kaldığım şeyler yerine basit ama keyifli şeyleri birkaç saatliğine de olsa yaşayabilmek için yaşamaktan vazgeçmeye hazırım... Cevabı bilmiyorum — fakat hapishanenin ancak acı, nefret, yalnızlık ve hayallerin bir arada yeşerdiği ve çoğaldığı bir yer olduğunu biliyorum.

Zamanla yazmaktan vazgeçtiler.

İlişki karşılıklı bir süreçtir; öyle ki beklenenin tersine ben de görüşmeler sırasında nadiren de olsa mahkûmlara yakınlık duyabileceğimi anladım. Bu sıradan bir deneyim değildi. Olayları ötekinin bakış açısından görebilmenin, onun gerçekliğini anlayabilmenin önkoşulu olduğu ileri sürülebilir. Ebeler ve jinekologlar üzerine olan bir önceki araştırmamı yürütürken de aynı deneyimleri yaşamıştım. İki araştırmada da alan araştırması bittiğinde nesnellik geri gelmişti. Kendilerini iyi şeylere adamış insanlar söz konusu olduğunda bu duygular daha anlaşılır oluyor, ama sonuçta tutuklu tecavüzcüler de birer insandı.

Bu ilişkinin son bir yönü ve araştırmacının tarafsızlığı üzerinde durmak istiyorum. Bu araştırmada elde edilmek istenen bilginin tü-

rü, destekleyen, yargılamayan, tarafsız bir bakış gerektirmektedir — ama bunu gerçekten ve sıkça hissettiğimi söylemem oldukça zor. Açıkçası bazı erkekler şahsen iticiydiler, örneğin bir tanesi masanın ortasına bir tükürük hokkası yerleştirdi ve belirli aralarla çiğnediği tütün parçalarını bana doğru fırlattı. Görüşmeden çıktığımda öğle yemeği yiyemeyecek kadar iğrenmiştim. Ayrıca anlattıkları hikâyeler korkunçtu ve birkaçı işbirliğine yanaşmıyordu. Gerçekten bazı görüşmelerde tarafsız kalabilmek için yoğun bir çaba göstermek gerekiyordu. Fakat kadın ya da erkek hiç kimsenin sırlarını açık olarak kendisine düşmanca davranan ve onaylamayan bir kişiye söylemeyeceği de ortadaydı. Ancak yine de yargılamaksızın veri toplama çabalarımın yanlış anlaşıldığı ve bunun kasti olmayan sonuçlara yol açacağını hissettiğim zamanlar olmadı değil. Bu özellikle cinsel şiddet taşıyan davranışlarını tecavüz olarak tanımlamayan erkeklerle karşılaştığımız bir sorundu (bu kitapta *inkârcılar* olarak geçiyor). Bu erkeklerden bazılarının tarafsızlığımı kendilerini kabul etmem ve onaylamamın bir işareti olarak yorumlamalarından endişe ettim — vermek istediğim mesaj kesinlikle bu değildi. Fakat karşı olmak ve olumsuz yorumlar başarılı bir görüşme için hayati önemde olan ilişkiye zarar verebilirdi. Bu tür yanıtlar o hapishane içinde gelecekte yapılacak görüşmeleri de tehlikeye atabilirdi. Eğer söz bir yayılırsa, ki yayılırdı, o zaman araştırmacıya kendi isteğiyle kim teslim olacaktı? Ebelik ve jinekoloji eğitimi üzerine olan bir önceki araştırmamda bazı kadınların gerekli olmayan bir ameliyata ikna edildiklerini gözlemlediğimde de aynı ikilemle karşılaşmıştım. Her iki durumda da, araştırma ortamına zarar vermeden şartların izin verdiği kadarını yapmaya çalıştım. Eğer bir erkek görüşmemizin sonunda davranışlarıyla ilgili görüşümü öğrenmek isterse, bunu samimiyetle ama dikkatlice yaptım. Böylece o da görüşmeden katılımıyla ilgili olumlu duygularla ayrılabildi. Bu, bu yapıdaki diğer araştırmalar için önemli bir noktadır ve bizden sonraki araştırmacılar bu önemli noktanın farkında olmalıdırlar.

Katılımcıların Haklarının Korunması

Tıbbi ve davranışla ilgili araştırmalarda "nesne" olarak kullanılan insanlara yapılan istismarın tarihi çok eskilere dayanır. Bu deneylerin en ünlüleri arasında, 400 siyah erkek üzerinde tedavi edilmeyen frenginin delirme ve giderek ölümle sonuçlanan seyrini izleyebilmek için yapılan Tuskegee frengi deneyini; hamile kadınlara dietilstilbestrol (DES) yerine vitamin aldıklarının söylendiği ve sonradan bu kadınların kız çocuklarında kanser yapan hücrelerin bulunduğunun ispat edildiği DES deneylerini; Standford Üniversitesi'ndeki sahte hapishaneye kilitlenen ve dışarı çıkmalarına izin verilmeyen öğrencilerin davranışları üzerinde hapsedilmenin etkilerinin gözlemlendiği Standford Hapishane Projesini sayabiliriz. Halk arasında da insan hayatı konusunda umursamaz tutumlar görülmektedir. Örneğin geçenlerde bölgesel bir gazetede yayın müdürüne gönderilen ve laboratuvar hayvanlarının hayatlarını kurtarmak için tıp araştırmalarında suçluların kullanılmasını isteyen bir okur mektubu yayımlandı (*Richmond [VA] News Leader*, 11 Mayıs 1988). Geçerli sebeplerden dolayı araştırma öznesinin korunması artık araştırmacının inisiyatifine bırakılmıyor. 1974'te kabul edilen Ulusal Araştırma Yasası'na göre insanları konu alan araştırmaları denetlemekle görevli ulusal bir komisyon kuruldu. Bu komisyonda yer alan kurum ve topluluk temsilcilerinden oluşan Kurumsal Gözetim Kurulları, üniversiteler gibi federal fonları kullanan kurumlardaki araştırmaları onaylayan ve yönlendiren bir heyetti. Bazı araştırmacılar federal kurallar konusunda çok eleştireldi. Bu kuralların yürüyen araştırmaları zorlaştırdığını hatta yer yer sansürcülükle eşanlamlı olduğunu düşünüyorlardı. Ahlaki olarak şu soruyu cevaplamak gerekiyor: İnsanlar bilim adına nereye kadar kullanılabilirler?

Hamile kadınlar, çocuklar, zihin özürlüler gibi özellikle savunmasız ve risk taşıyan belirli gruplarla, suç işlemiş olanlar ve psikiyatrik problemleri olan gruplar üzerine yapılacak araştırmaların özel bir dikkatle yürütülmesi gerekiyor. Bu nedenle, bu araştırma hapsedilmiş erkekler üzerine olduğu için, en önemli konu kişilerin korunmasıydı. Kişilerin bilgiyi gönüllü olarak vermeleri, riskin azaltılma-

sı ve gizlilik gibi karmaşık durumlar, her biri az çok farklı öncelikleri olan üç ayrı heyetin, Üniversite Kurumsal Gözetim Kurulu, Devlet Cezaevleri Dairesi ve Ulusal Akıl Sağlığı Enstitüsü'nün ortak kararıyla çözülüyor ve mesele daha da karmaşıklaşıyordu. Hukuki ve ahlaki engellerle önü tıkanan proje hiçbir kişisel girişime izin vermiyordu. En iyisi olmasa da son çözüm, projenin başlamasını bir yıldan fazla geciktiren bir çaba gerektirdi. Bir örnek vermek gerekirse, projenin bütçesi Ulusal Akıl Sağlığı Enstitüsü tarafından onaylanmadan hemen önce UASE Gözetim Kurulu, onaylama sırasında Üniversite Kurumsal Gözetim Kurulu'nda mahkûmların çıkarlarını temsil eden bir üye olmadığını fark etti. Bir süre araştırıldıktan sonra bulunan eski bir mahkûm projeyi gözden geçirdi, onayladı ve yönlendirmeye devam etti. Araştırmanın öznesi olan kişilerin korunmaları çok önemli ve bu araştırma bağlamında karmaşık olduğu için, bu konuyu biraz derinleştirelim.

Hapsedilmiş insanların kendi istekleriyle bilgi vermelerini sağlayabilmenin çeşitli zorlukları vardır. Mahkûmların kapatılmış olarak yaşıyor olmaları, hapishane görevlileri ve disiplin kurulları ile işbirliği içindeymiş gibi görünme ihtiyaçlarıyla birleşince, mahkûmların özgür seçimlerinin ve kararlarının kısıtlanacağı açıktır. Bu ise, katılımcıları belirlemede kullanılan yöntem ve kontrol grubunun bileşiminde bazı kurallara uyulmasını gerektirdi.

Gönüllüleri belirlemedeki olası zorlamayı en aza indirebilmek için yedi hapishanedeki bütün erkek mahkûmlarla mektup yoluyla ilişki kuruldu ve kendilerine bir bölge üniversitesinden gelecek iki profesörün, hapishanedeki erkeklerin cinsel davranışları ve kadınlara karşı tavırları üzerine bir araştırma yürütecekleri açıklandı. Araştırmaya katılmak istiyorlarsa üzerinde ad, yaş, ırk, eğitim, son işi, bugünkü ve önceki mahkûmiyetlerinin yazılı olduğu kısa bir formu doldurarak pul parası ödenmiş zarflarla üniversiteye postalamaları söylendi. Gönderilen mektupta ayrıca gönüllü olmak isteyen herkesle görüşülemeyeceği söylendiği için, birçok mahkûm niçin seçilmesi gerekenlerden biri olduklarını ayrıntılarıyla anlatan uzun mektuplar yazdılar. Bu yöntem bilinen özelliklere dayanan anlamlı bir örneklemin oluşturulmasına imkân tanıdı. Gönüllü olmak istediği halde görüşmeler için seçilmeme ihtimali de olduğundan, görüş-

melere katılmamak kimseye karşı kullanılmayacaktı.

Mektupta araştırmanın tecavüzcüler üzerinde yoğunlaşacağından söz edilmedi. Hapishane hiyerarşisinde özellikle çocukları taciz eden cinsel suçlularla belirli tür tecavüzcülerin statüleri oldukça düşüktür. Bu sebepten ve kişisel sıkıntı ve utanç duygusuyla bazı tutuklu tecavüzcüler suçlarını diğer suçlulardan gizlemeyi tercih ederler. Bu yüzden eğer katılımcıları yalnızca tutuklu tecavüzcüler arasından seçmiş olsaydık, gönüllü olmak isteyeceklerin oranı düşük olabilirdi. Ayrıca hapishane topluluğu içinde gönüllü olan dolayısıyla kendini tecavüzcü olarak etiketleyen erkekler için gereksiz bir risk doğabilirdi. Dolayısıyla tecavüzcülerin anonimliğini koruyabilmek için tecavüz yahut diğer cinsel suçlar işlememiş eşit sayıda erkekle görüşmemiz gerekiyordu. Oldukça fazla sayıda (75) diğer grup suçluyla görüşmemiz gerektiği, fakat zamanımız ve maddi kaynaklarımız kısıtlı olduğu için, bu gruptan elde edeceğimiz bilgilerle diğer grubun geçmişlerini ve davranış verilerini karşılaştırmaya yöneldik. Suçlu olmayan bir kontrol grubunu tercih edebilirdik, ama kullandığımız yöntemle tecavüzcüler ve çocuk tacizcileri gibi cinsel amaçlı saldırgan kategorileri arasındaki farkları inceleyen psikiyatri araştırmalarında ortaya çıkan önemli bir yöntem sorununu önlemiş oluyorduk. Çünkü karşılaştırma asıl, tecavüzcüler ile cinsel tercihi yetişkin kadınlar olan diğer erkekler arasında yapılmalıdır ve diğer mahkûmlar bu kritere uymaktadır (Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. 3. Bölüm).

Her biri bir hapishane temsilcisinin tanıklığında imzalanmış üç ayrı formun kullanımını içeren izin yöntemi büyük bir dikkatle hazırlanmıştı. Araştırmanın taşıdığı riskler ve verdiği teminatlar üzerine oldukça ayrıntılı bir açıklamaya ek olarak her erkeğe sorulardan herhangi birini yanıtlamayı reddedebileceği, görüşmeyi istediği zaman bitirme hakkının bulunduğu ve eğer isterse konuşmamızın sonunda görüşmeyi yok etme seçeneğine sahip olduğu hatırlatılmıştı. Görüşme sonucu elde edilen bilginin geçerliliğini kontrol edebilmek için hapishane kayıtlarını gözden geçirme iznini de almıştık.

Çok zamanımızı almasına karşın izin yöntemi bir zaman kaybı değildi. Erkekler görüşmeleri hiçbir zaman yok etmeyi düşünmeyecekleri ciddi bir konu olarak görüyorlardı. Bu yöntem, ilişki kurar-

ken oldukça hayati önemi olan güven ortamının oluşturulmasına ve bizim hapishane ya da Cezaevleri Dairesi'ne bağlı olarak çalışmadığımızın vurgulanmasına yardımcı oldu. Bizler bu güveni sağlamasaydık, kitabın büyük bir bölümü yazılamazdı.

Bu araştırma fiziki zarar tehlikesi taşımıyordu ama diğer riskler mevcuttu. En önemlisi de gizlilik konusuydu — hangi bilgi, nasıl korunacaktı? Çünkü geçmiş suçlarıyla ilgili olarak görüştüğümüz erkeklerin bizlere yetkililerce bilinmeyen bilgileri açıklama ihtimali de vardı. Ulusal Akıl Sağlığı Enstitüsü'ndeki gözlemciler bu tür bilgilerin nasıl kullanılacağını ya da kullanılması gerektiğini bilmek istiyorlardı.

Belirli şartlar altında, araştırmacıların, yetkililer için faydalı bilgiler bile verseler haber kaynaklarını korumak zorunda olduklarına inanıyorum. Bu kişiler zaten hapishanede oldukları ve eski suçları nedeniyle kimse için tehlike kaynağı olamayacakları için, geçmiş suçlarıyla ilgili gizlilik korunmalıdır. Bunun gibi hapishane içinde sürmekte olan uyuşturucu kullanımı ya da cinsel ilişkiler türü yasadışı faaliyetlerle ilgili ayrıntıların gizliliği de savunulabilir. Görevliler bütün hapishanelerde bir dereceye kadar bu tür faaliyetlerin sürmekte olduğunu bildiğinden, belirli bir faaliyet hakkında elde edilen bilginin bilinenlere ya da çözüme ulaşılmasına fazla bir katkısı olmayacaktı. Her iki tür bilgi için gizlilik, tecavüzün oldukça ciddi ve önemli bir sorun olması nedeniyle sağlandı. İyi bir araştırma ancak kaynak kişiler dürüst davranmalarının cezasını çekmeyecekleri garantilendiğinde yapılabilir.

Araştırmacının kaynak kişiden geçmiş faaliyetleriyle ilgili elde edeceği bilgiye karşı taşıdığı yükümlülük ile bilginin bir başkası için tehlikeli olacak biçimde gelecek faaliyetlerle ilişkilendirilebildiği durumlardaki yükümlülüğü arasında bir ayrım yapılmalıdır. İkinci durumda tehlikedeki kişinin korunması kaynak kişinin haklarının önüne geçmektedir. İşte tam da bu durum yakalanmamış suçlular üzerine araştırma yapmayı neredeyse imkânsız hale getirir. Gelecekteki faaliyet planlarının görüşmeler sırasında ortaya çıkma ihtimaline karşı, gelecekteki faaliyet eğer bir başkasının yaşamını ya da huzurunu tehdit ediyor, belirli bir kişiyi hedefliyor (şüpheli ya da genel bir tehditten söz etmiyorum) ve bu planı yürütmeye uygun fırsat-

lar ve gerçekçi bir eylem planını içeriyorsa tüm katılımcıların, bilginin yetkililere açıklanabileceği konusunda uyarılmaları gerekir.

Ne gariptir ki, gizliliği zorlayan tek durum bana yönelik bir tehditle gündeme geldi. Hapishanelerden birine girdikten kısa bir süre sonra kendini adı ve numarası ile birlikte Kont Drakula olarak tanıtan birinden tehdit mektupları almaya başladım. Araştırdığımızda gördük ki, Kont Drakula araştırmaya gönüllü olarak katılmak istememiş tutuklu bir tecavüzcüydü. Müstehcen ve iğrenç mektuplarında beni kendine eş olarak seçmeye karar verdiğini ve kaçırıp tecavüz etmeyi planladığını yazıyordu. Mektuplar korkutucuydu. Fakat bu tehditlerini uygulama fırsatı bulunmadığından mektupları hapishane müdürüne göstermemeye karar verdim. Onu bu şekilde rapor etmemin o hapishanede gelecekte yapabileceğim görüşmelere engel olabileceğinin farkındaydım.

Gizliliği garanti altına aldıktan sonra geriye, verilen sözlerin tutulacağı bir plan geliştirmek kalıyordu. Araştırmacılar yerine getirilmesi zor bir ikilemle karşı karşıyadırlar: Bir taraftan ahlaki olarak kaynak kişilerini korumak zorundadırlar, diğer taraftansa yasal olarak böyle bir hakları yoktur. Dahası, araştırmadan hemen önceki dönemde araştırma izinlerinin araştırmacıların dosyalarına ulaşmak için kullanıldığı birkaç olay olmuştu. Toplanan veriler bilginin gasp edilme riskini azaltacak bir şekilde ele alınmalıydı. Bu sorun da araştırmamızı şekillendirdi.

Bir önlem, görüşmeleri elle kaydetmek ve ses bant kayıtlarından vazgeçmekti çünkü yasal olarak ses kaydının tersine, yazılı malzeme kulaktan dolma bilgi olarak kabul ediliyordu. Bu uzlaşma araştırmaya hem yardımcı oldu hem de engelledi. Bir teybin olmayışı muhtemelen erkeklerin gönüllü konuşma isteklerini artırdı. Fakat uzun görüşmeleri yazıyla kaydetmek tüketiciydi. Görüşmeleri kelime kelime kaydetme ve biri bir şey söylerken başka bir şey düşünme yeteneği pratikle geliştiğinden, bazı veriler kaçınılmaz olarak kayboldu. Anlamdaki tonlama ve nüansın elle kaydedilmesi imkânsızdır. Her kelimeyi kâğıda geçiremeyeceğiniz için sürekli olarak nelerin kaydedilmeyeceğine karar vermek durumunda kalırsınız. Bu şekilde oldukça fazla bilgiyi önemi henüz kafanızda netleşmediği için kaçırmanız mümkündür. Örneğin tecavüzcülerin, kurbanları-

nın ağız yoluyla sevişmeye düşkünlükleriyle ilgili olarak söylediklerinin önemi, verileri çözümleme aşamasında ortaya çıktı. Görüşmenin başka yerlerinde de oral seksten çoğu insanın onaylamadığı bir cinsel davranış olarak söz edildiği düşünülünce, bu saptamalar kurbanları gözden düşürme girişimi olarak yorumlanabilir. (Tecavüzcülerin kendilerini haklı çıkarmalarıyla ilgili ayrıntılı tartışma için bkz. 4. Bölüm.)

Bilginin aranması ve gasp edilmesi ihtimali verilerin depolanmasını ve incelenmesini özellikle zorlaştırıyordu. Her bir hapishane günü sonunda isimlerin yazılı olduğu izin formları üzerinde isim olmayan görüşmelerden ayrılarak ikisi birlikte bir an önce bilinmeyen, dolayısıyla arama izninden korunan bir bankanın kasasına aktarılarak güvenceye alınıyordu. Banka kasasında duran veriler incelenemeyeceği için her görüşmeyi ortak bir numara verdikten sonra ikiye ayırıyorduk. Bir bölüm tarih, geçmiş ve davranış ölçümleri, diğer bölüm ise suç(lar) hakkında bilgiler içermekteydi. Böylece görüşmenin bir bölümü üniversitede incelenirken, diğer bölümü bankanın kasasında duruyordu. Bu yöntem önceden tahmin edilemeyen olayları büyük ölçüde denetlememize izin verdi. Fakat aşağı yukarı toplam 15 bin sayfalık görüşmelerin üniversite ve banka arasında gidip gelmesi çözümlemeyi olağanın ötesinde zorlaştırmıştı. Verileri sakladığımız kasalar için yapılan ödemede de oldukça ince bürokratik manevraların çevrilmesi gerekti, çünkü ödeneklerin kaynağını sorgulayan hesap müfettişlerinin bankanın ismini ve yerini bilmelerine izin verilmemişti.

Tüm bu önlemlere rağmen, Ulusal Akıl Sağlığı Enstitüsü görevlileri eğer mahkeme emriyle toplanan bilgilerin açıklanması zorunlu kılınırsa ne yapılacağını sordular. İşte size araştırmacıların yakalandıkları ve birbiriyle çelişen haklar ve sorumluluklar ağına bir başka örnek daha! Bu proje özelinde gizli bilginin bir başkasının hayatını tehlikeye atmayacağı düşüncesinden hareketle, mahkeme emrine karşı çıkmamızın haklı bulunacağına inanıyordum. Yemin altında ifade verme olasılığına karşı da, yasal çare olarak, Amerikan Sağlık Eğitim ve Refah Bölümü'nden bir Gizlilik Belgesi aldım. Gizlilik Belgesi o zamanlar mahkemede geçerli değildi ama teorik olarak mahkeme emrini bozmak için kullanılabilirdi. Bunun da başarılı ol-

maması geriye iki ihtimal bırakmaktaydı: boyun eğmek ve gizli bilgileri açıklamak ya da mahkeme usullerine itaatsizliği ve/veya hapse girme ihtimalini göze almak. Bereket versin bunların hiçbiri olmadı ve gizlilik ilkesine bağlılığım sorgulanmadı. Ancak böyle bir ihtimalin olması bile araştırmacıların hangi zor koşullar altında çalıştıklarının hazin bir ifadesidir. Şüphesiz bu koşullar böyle zor gruplar ve hassas konular üzerine yapılacak araştırmalarda caydırıcı rol oynamaktadır.

Tutuklular "Suçlu" mudur?

Araştırmacılar genellikle mahkûmlardan uzak dururlar çünkü mahkûmlar diğer gruplara göre yalan söyleme, uydurma ve hile yapmalarıyla ünlüdürler. Birçok araştırma bu izlenimi doğrular görünmektedir. Örneğin birkaç araştırma, ereksiyon tepkisinin psikolojik ölçümüne dayanarak, tecavüzcülerin banda kaydedilmiş tecavüz seslerinin yarattığı etkiyi eksik bildirdiklerini ortaya koymaktadır (Abel ve diğ. 1977, 1978). Diğer araştırmalar cinsel obje olarak çocukları seçen tecavüzcülerin terapistlerin normal olarak değerlendirecekleri tepki örüntüleri oluşturabilmek için çocuklara yönelik davranışlarını saptırdıklarını ve hapishanedeki eşcinsel eylemlerde saldırganların eşlerinin isteksizliğini sakladıklarını ortaya koymuştur (Sagarin 1976).

Bu tür hapishane araştırmalarının koşulları ile dürüst davranmakla kaybedilebilecek şeyler göz önünde bulundurulduğunda, erkeklerin onaylanacakları biçimde davranma eğiliminde olduklarını görmek hiç de şaşırtıcı değildir. Gerçekten, bütün grup araştırmaları, toplumsal bakımdan istenen yanıtlar verme yönündeki kültürel eğilimin çarpıtıcı etkisine açıktır. Fakat buna ek olarak, müşteri-özne rolü üstü kapalı bir tehdit taşımaktadır, çünkü iyi halden salıverilme ya da serbest bırakma terapist-araştırmacının takdirine bağlı olabilir. Bizler, gizlilik faktörü üzerinde ısrarla durarak toplumsal bakımdan istenirliğin etkisini, görüşmede söylenen hiçbir şeyin mahkûmların hapishanedeki konumlarını ya da salıverilmelerini olumlu ya da olumsuz herhangi bir şekilde etkilemeyeceğini söyleyerek azaltmaya çalıştık.

Bu araştırmanın amacı her ne kadar erkeklerin kendi eylemlerini nasıl algıladıklarını ortaya koymaksa da, bu algıların mahkûmların suçlarıyla ilgili diğer bilgilerden hangi yönleriyle ayrıldığını da saptamak gerekiyordu. Bu nedenle her görüşme sonunda, erkeğin izniyle, görüşme bilgisinin geçerliliğini saptayabilmek için kayıtları kontrol ettik.[13] Suçun geçmişi ve ayrıntılarıyla ilgili 30 soruluk, genel olarak hapishane dosyalarının ön soruşturma raporlarındaki[14] türden bilgiler kapsayan bir liste oluşturduk. Elinizde herhangi bir bilgi olmaksızın bir görüşmeyi başlatmanın çeşitli dezavantajları vardır. Bilginin yanlışlığını, şüphe uyandıracak kadar açık ya da mantık dışı olmadıkça, sorgulayamayacağınız çok açıktı.

Kayıtlardaki bilgilere ve suçluların kendi algılarına dayanarak üç farklı tecavüzcü tipi ortaya çıktı. 47 kişinin oluşturduğu ve kurbanlarına tecavüz ettiğini kabul eden en büyük grup, *kabul edenler* grubuydu. Bu gruptaki erkeklerin görüşmeler sırasında verdikleri bilgiler ile kayıtlardaki bilgiler arasında ciddi farklılıklar yoktu. Kabul edenler tecavüz ettikleri gerçeğini değiştirmeye çalışmıyorlardı, ancak sistematik bir biçimde kullandıkları güç ve şiddetin miktarını —ki genellikle tecavüz edebilmek için gereken güç ve şiddet miktarından daha fazlaydı— olduğundan az göstermeye çalışıyorlardı. Bu tür ayrıntıları elde edebilmek için ısrarlı ve kararlı bir inceleme gerekmekteydi. Kabul edenler suçlarının özellikle zalim ve saldırgan yanıyla ilgili bilgi verme konusunda gönüllü değildiler. Örneğin özellikle acı çeken bir genç adam gözyaşları içinde tecavüzünün ayrıntılarını, kurbanının yaşının 70 olduğu da dahil olmak üzere anlattı. Tecavüzcü söz etmediği bir sebeple kendinden tiksiniyordu ve bu sebep bilgilerin geçerliliği kontrol edilirken ortaya çıktı: Kurban büyükannesiydi ve tecavüz sonunda kalp krizi geçirmişti. Bu tür ihmaller suçluluğu değiştirmiyordu, ancak öyle ayrıntılar vardır ki, bunları bir başkasına açıkladığınızda onurunuzu korumak imkân-

13. Bu teknik, hapishane araştırmalarında diğerlerinin kullandığı tekniğe benzemektedir. Bkz. Athens (1977), Luckenbill (1977) ve Queen's Bench Vakfı (1978).

14. Mahkeme memurları tarafından tutuklama sırasında yazılan soruşturma raporlarının kalitesi değişmekle birlikte, genellikle her rapor genel bir geçmiş bilgisi, psikolojik bir değerlendirme, suçla ilgili ayrıntıların suçlu, kurban ve polis tarafından yorumlarını içerir.

sızdır. İşbirliğine en yatkın erkekler bile olumsuz imajlarını saklamaya çalıştılar ki, bu benim normal kabul ettiğim bir tepkidir.

33 tecavüzcüden oluşan ve pek çok bakımdan kabul edenler grubundan daha ilginç nitelikteki ikinci grup ise *inkâr edenler* grubuydu. Bu erkekler kurbanlarıyla cinsel ilişkide bulunduklarını kabul ettikleri halde, hareketlerinin tecavüz olduğunu kabul etmiyorlardı. Görüşmeler sırasında söz ettikleri ayrıntılar kayıtlardaki ifadelerine benziyordu, fakat bunlar, kurbanların ifadelerinden açık biçimde farklıydı. İnkâr edenlerden birkaçı değişim sürecindeydi ve belli ki sonunda tecavüz ettiklerini kabul edeceklerdi. Aynı şekilde bugün tecavüz ettiğini kabul eden birkaç kişi de bir zamanlar inkâr ettiğini itiraf etmişti. Fakat çoğu, bazı durumlarda silah kullandıklarını kabul etse de hareketlerinin tecavüz olmadığına içtenlikle inanıyorlardı.

Şimdiye dek bu inkârlar birkaç şekilde yorumlanmıştır. İnkâr yalan olarak nitelenip ciddiye alınmamıştır; tecavüzcülerin kendi benliklerini savunmalarının bir kanıtı olarak değerlendirilmiştir — inkâr, kişinin iğrenç bir suç işleme yeteneğinin olduğunu kabul etmekten kaçmasının bir yolu olabilir; nihayet inkâr toplumsal bakımdan istenir olmanın bir ifadesi olarak görülüp sapkın olmayan bir kişiliğin diğer insanlarla ilişki kurma girişimi olarak da değerlendirilmiştir. Fakat inkârlar olduğu gibi de değerlendirilebilir ve inkârın içeriği cinsel şiddet kullanan erkeklerin kültürel eğitimi ve toplumu yorumlayarak geliştirdikleri yaklaşım çerçevesinde incelenebilir. Bir toplumsal olay olarak cinsel şiddeti anlayabilmek için, tecavüzcülerin kadınları şiddet yoluyla aşağılamalarını haklı çıkartıp mazur göstermeyi bu toplumda nasıl öğrendiklerini sergilemek gerektiğini ve kitapta bunu kanıtlayabileceğimi düşünüyorum. İnkârların içeriği bu konuda çok şey söylüyor.

34 erkeğin oluşturduğu 3. grup ise kurbanlarıyla herhangi bir cinsel ilişkiye girdiklerini inkâr eden gruptu. Kendilerinin yanlış teşhis kurbanı olduklarını düşünüyorlardı. Ya kurbanlara tecavüz etmemiş fakat başka suçlar işlemişlerdi ya da bir başkası kurbana tecavüz ettiği sırada o mekânda bulunmaktaydılar. Bu erkekler suçlandıkları tecavüz hakkında hiçbir bilgilerinin olmadığını iddia ettikleri için 4., 5. ve 6. bölümlerdeki tartışmalarda ele alınmadılar fakat 3. Bö-

lüm'deki, geçmişle ilgili inceleme ve davranış verileri bölümüne dahil edildiler.[15]

Hapishane Araştırmasının Zorlukları ve Dersleri

Hapishane araştırması üzerine son bir not. Bu projeye katılan erkekler genelde beklediğimden daha yardımsever ve naziktiler. Kendimi evlerinde misafir gibi hissettiğim zamanlar oldu — gerçekten de öyleydim. Örneğin mahkûmların büyük bir hapishanenin içinde yer alan ve o yerleşimde uygulanan bazı sınırlamalar olmaksızın yaşadıkları deneysel yarı-açık cezaevinde görüştüğüm bir mahkûm bana gururla sahip oldukları imkânlardan söz etti. Bana meyve suyu ve bu görüşme için kendi elleriyle pişirdiği kurabiyeleri ikram etti.

Aynı şekilde Devlet Cezaevleri Dairesi ve yedi hapishanenin görevlileriyle yürüttüğümüz işbirliği de beklentilerimin ötesindeydi. Her hapishaneye girmeden önce Cezaevleri Dairesi'nden bir görevli hapishane müdürüyle yapacağımız ilk görüşmede bize eşlik etti. Bu toplantılarda önce araştırma açıklanıyor, sonra da gönüllüleri seçme yöntemiyle birlikte zamanlama ve görüşmelerin nasıl yapılacağı en ince ayrıntısına kadar ele alınıyordu. Bu yardımsever çabalar sayesinde iki araştırmacı 189 görüşmeyi bir yıldan biraz fazla bir zaman içinde tamamlayabildik.

Gene de hapishaneler çok özel yerler ve kurumsallaşmamış bir hedef kitlenin konu olduğu bir araştırmayı gerçekleştirirken karşılaşılandan çok daha fazla engelle karşılaşılabiliyor. Görüşmelerimiz genellikle düzgün gitti, fakat hapishanelerin yapısından kaynaklanan ve çalışmamızı engelleyen gecikmelerle ne tahmin edebileceğimiz ne de denetleyebileceğimiz nefes tüketici koşullarla karşılaştık. Örneğin hapishanelerin birinde meydana gelen bir ayaklanmanın ardından ziyaretlerin askıya alınması projenin bir aydan fazla gecikmesine neden oldu. Orada kaldığımız üç ay boyunca hapishanedeki

15. Hepsi olmasa da, bu erkeklerin bir bölümünün masum olmaları teorik olarak mümkündür. Fakat bu doğru bile olsa, bu durumu ortaya koymanın bir yolu yoktu ve ayrıca araştırmanın amacı mahkûmiyetleri tersine çevirmek ya da katılımcılardan itiraf almak değildi. Yapılması gereken, yargıç ve jüri tarafından belirlendiği üzere, isnat edilen suçu işlediklerini kabul etmekti.

huzursuzluk hep sürdü ve bu da mahkûmların zaten var olan şüphelerinin artmasına sebep oldu. Bazı mahkûmlar bizi hapishaneye karşı açacakları davaları için ve onlar adına avukatlarla ilişki kurmaya ikna edebilmek ümidiyle görüşmeye gönüllü olarak katıldılar. Hapishane politikalarına karışmayacağımızı fark ettiklerinde —en yumuşak ifadeyle— mutsuz oldular.

Bir hapishaneye bir kere girdikten sonra bütün görüşmeler, olabildiğince hızlı biçimde tamamlanıyordu. Programımız hızlıydı ama bir hapishanede biraz uzun kalırsak araştırma hakkında hemen söylentiler çıkıyordu. Veriler üzerinde dedikodunun etkisini azaltabilmek için görüşme sürecini hızlandırmayı denediysek de bunda her zaman başarılı olamadık. Zamanlamadaki aksamalardan, mahkûmların başka hapishanelere gönderilmesinden ve zaman zaman gönüllü mahkûmların vazgeçmelerinden dolayı insanı neredeyse çıldırtacak gecikmeler yaşadık. Bir hapishanede, üç ay boyunca her gün orada çalışmamıza rağmen, görevliye haber verilmediği için sık sık kapıdan döndürüldük. Bir diğerinde elektrik kesintileri nedeniyle günlük çalışmamızı kısa keserek görüşmeleri yeniden programlamamız gerekti. Bir başka hapishanede yapılan uyuşturucu araması, giriş çıkışta bizim üstlerimizin de daha sık aranmasına yol açtı.

Görüşme imkânlarımız yeterli değildi. Bize iki özel boş odanın ayrılması daima problem oluyor ve bu bazen birini oturduğu yerden bir başka yere oynatmak anlamına geliyordu. Sonuç olarak görüşmeler yalnız kalabildiğimiz ve ses yalıtımının sağlanabildiği herhangi bir yerde, örneğin sınıf, kütüphane, kilise, berber, tecrit hücresi ve treylerlerde yapıldı. Unutamadığım iki günden özellikle söz etmek istiyorum: Biri, bir dispanserin muayene odasındaki yataklara oturup yaptığımız bir görüşme, diğeri de bir telefon kulübesinde gerçekleştirdiğimiz bir görüşmeydi. Hapishane koşulları uyarınca görüşmenin yapıldığı yerde bulunması gereken bir muhafız zaten kısıtlı olan koşulları iyice kısıtlıyor, bunun da görevliler arasındaki itibarımızın artmasına fazla bir katkısı olmuyordu. Hapishanelerde geçirdiğimiz iki yaz şüphesiz en zor zamanlarımız oldu. Görüşmeler güneyin oldukça sıcak ve neredeyse ıslak denebilecek kadar nemli tipik havasında ve çoğunlukla havalandırmasız ortamlarda gerçekleştiriliyordu. Günün sonunda genellikle nefes alınamaz hale

gelen küçük odada terden sırılsıklam olmuş vaziyette aramızdaki sıcak hava dalgasına rağmen konsantrasyonumuzu bozmadan çalışmaya gayret ediyorduk. Bu görüşmelere katlanan mahkûmlar özel bir teşekkürü hak ettiler. Kısaca söylemek gerekirse hapishane koşullarında araştırma yapmaya niyetli olan herkese tavsiyem sabırlı ve her şeye hazır olmalarıdır.

2

Sorun Tecavüzdür

Güneşli bir öğleden sonra
kafamdaki bulanıklığı dağıt
seninle geçirdiğim
    Yaz günlerini
    geceyarısı dalgalarını
    düşünmemi sağla...
SANA TECAVÜZ EDECEĞİM
elbiselerini yırtıp çıkartacağım
hayatını dağıtacağım
SANA TECAVÜZ EDECEĞİM
Dükkânın yanındaki yolda
kapıda bekliyor olacağım
SANA TECAVÜZ EDECEĞİM
seni küçük bir orospu yapacağım
işimi bitirdiğimde, daha diye
yalvaracaksın
EDECEĞİM...
BEDENİNE... AKLINA... RUHUNA
TECAVÜZ EDECEĞİM
    Kimse sana sahip çıkmayacak
    hatta kocan bile
SANA TECAVÜZ EDECEĞİM

(*anonim — bir dükkân vitrininde asılı bulundu*)

Kadınların Sorunu Olarak Tecavüz

Tecavüze uğrayan kadınların ışık tutmasıyla tecavüz, 1970'li yıllarda "keşfedildi". Bu yıllar, bir yandan kadınların kurbanlaştırılmasına medyanın artan bir ilgi gösterdiği, bir yandan da tecavüzle ilgili bilimsel ve popüler literatürün arttığı bir dönem oldu. Kadın grupları halkı eğitmek ve tecavüz kurbanlarına yardımcı olmak için seferber oldular. Birçok eyalet, kadın hareketinin baskısına yanıt vererek tecavüz kurbanlarının haklarına duyarsız kalan tecavüz yasalarını gözden geçirdi. Washington D.C.'de Kongre tarafından kurulan ve finanse edilen bir ulusal merkez, tecavüzü önleme ve denetlemeyi amaçlayan çabaları yönlendirmekle görevlendirildi. Çünkü sonunda, kadınların hiç de yabancısı olmadıkları önemli bir toplumsal sorun gün ışığına çıkarılmıştı. Ancak, bu ilk bilgilenmeye ve üzerinden yirmi yıl geçmesine karşın, tecavüz, günümüze değin halkın gözünde "kadınların sorunu" olarak kalmaya devam etti.

Şüphesiz, tecavüz kadınlar için önemli bir sorundur. Johnson (1980) 12 ve üstü yaşlardaki kadınların hayat boyunca tecavüze uğrama risklerini hesaplamak amacıyla hayat-tablosu çözümlemesinden yararlandı.[1] Evlilik içi cinsel taciz dışarıda tutulduğunda ve bütün kadınların aynı riskle karşı karşıya bulundukları varsayıldığında,[2] Johnson, eğer bugünkü tecavüz oranları aynı kalırsa, muhafazakâr bir tahminle, bugün 12 yaşında olan genç kızlardan %20'si ile %30'unun hayatlarının geri kalanında şiddete dayalı bir cinsel saldırıyla karşı karşıya kalacağını saptadı. Johnson'un tahmini abartılı bulunarak eleştirilmişse de (Gollin 1980), bağımsız bir veri kaynağına dayanarak yakın dönemde yapılan bir başka tahmin, Johnson'un hesaplamasının çok da yanıltıcı olmadığını göstermektedir. Yine tecavüz oranlarında gelecekte bir düşme olmayacağı varsayımından

1. Johnson'un (1980) tahmini, 1972 tarihli, ABD'deki 11 yaşın üzerinde 250 bin nüfuslu 26 şehirde 10 bin hane halkında yürütülen ankette saptanan, gerçekleşmiş tecavüz oranına dayanmaktadır. Araştırma ABD Sayım Bürosu'nun işbirliği ile Yasaların Uygulanmasına Yardımcı Büro tarafından yürütüldü.

2. Bildirilen tecavüz vakalarında yaş, sınıf ve ırk faktörlerine göre saptanan farklar, bütün kadınların aynı tehditle karşı karşıya olmadıklarını göstermektedir.

yola çıkan Russell ve Howell (1983), San Francisco'da yaşayan bir kadının hayatının herhangi bir döneminde, tamamlanmış bir tecavüz eylemine uğraması ihtimalinin %26'dan az olmadığı sonucuna vardılar (ayrıca bkz. Russell 1982). Ayrıca, San Francisco'da yaşayan bir kadının hayatı boyunca gerçekleşmiş bir tecavüz ya da tecavüz girişimi eyleminin kurbanı olması ihtimalini %46 olarak tahmin ediyorlar.[3]

Amerika Birleşik Devletleri'nde cinsel şiddetin ürkütücü sıklığını kanıtlayan bu tahminler, tecavüzle ilgili popüler açıklamaları eleştirel bir gözle irdelemenin zamanının çoktan geldiğini ortaya koyuyor. Bu kadar sık yaşanan bir olayın sorumluluğunun "bir avuç çılgın psikopat erkeğe" mal edilmesinin ne ölçüde haklı olduğunu sorgulayan Johnson da (1980) benzer bir gözlem yapıyor. Johnson'a göre, aslında, "sayılar, Amerikalı kadınların yıllardır yaşamakta oldukları bir gerçeği doğrulamaktadır: Kadınlara yönelik cinsel şiddet gündelik Amerikan hayatının olağan bir parçasıdır" (s. 146).

Bu kitapta sonuçları sergilenen araştırma da kadınlara karşı cinsel şiddet olaylarının çoğunun açıklanmasında en çok üzerinde durulan faktör olan bireysel psikopatoloji ve şiddete yatkınlığın geçerliliğini sorgulamaktadır. Burada benimsenen yaklaşım, tersine, psikopatoloji ya da "hastalık" modelinin çok sınırlı bir açıklama sağladığını; "hastalık" üzerinde yoğunlaşmanın cinsel şiddeti kültürel faktörlere bağlayan zengin kanıtları ve tecavüzün de tüm davranışlar gibi öğrenilmiş, aktör açısından belli bir amaca hizmet eden bir davranış olduğu gerçeğini gözardı ettiğini ileri sürmektedir. Bu yaklaşım değişikliği önemlidir; çünkü hastalık modeli cinsel şiddete genel bir açıklama getirme çabalarını geciktirmiş ve sonunda tecavüzü ortadan kaldırılması gereken bir "erkek sorunu" olarak görmek gerekirken, kaçınılması gereken bir "kadın sorunu" olarak görülmesine yol açmıştır.

3. Russell ve Howell (1983), yaşam tablosu çözümlemesini, Russell'ın San Francisco'da tesadüfi örneklemle seçilen 930 yetişkin kadın üzerinde yürüttüğü araştırmaya dahil kadınlar arasında, yaşa göre değişen tecavüz oranlarına uyguladılar.

Tecavüzün Tıp Konusu Oluşu

Tecavüz son otuz-kırk yılda tıbba konu olan (alkolizm, uyuşturucu bağımlılığı, kumar gibi) bir dizi toplumsal sorundan biridir (bkz. örneğin Conrad ve Schneider 1980). Gerçekten tecavüzle ilgili olarak son elli yılda literatüre psikiyatri hâkim olmuştur. Tıp mesleğinin üyeleri genellikle uzman kabul edildiklerinden, tecavüz gibi sorunları kendi bakış açılarından tanımlamakta onlara oldukça geniş bir serbestlik tanındı. Tecavüz gibi davranışlara hastalığın yol açtığı — yani kökenlerinin biogensel faktörlerde aranması gerektiği— kabul edilince, tıp, giderek meşru toplumsal denetim ajanı olarak görülmeye başladı. Böylece tıp mesleği uygun tedavi ve müdahale yöntemlerini belirleme gücünü kazandığı gibi bu yöntemleri uygulama yetkisi de doğrudan hekimlere bırakıldı. Cinsel psikopatlıkla ilgili bir dizi yasanın çıkarılması, kuraldışı davranışın tıp konusu olması yönündeki genel eğilime verilebilecek iyi bir örnektir.

1965'e gelindiğinde psikiyatrinin etkisiyle ABD'de 30 eyalet ve Columbia Bölgesi, cinsel psikopatlık yasaları çıkarmıştı. Bu yasalar tecavüzcüyü genellikle benimsenen cinsel terimlerle, "cinsel dürtüsünü denetleyemeyen ve cinsel suç işlemekten kaçınamayan kişi" olarak tanımlamaktadır (Bowman ve Engle 1965). Cinsel psikopatlık konusunda uzman olduğu ölçüde, psikiyatri hukuk sürecinin de ayrılmaz bir parçası oldu. Oysa eleştirmenlerin ileri sürdükleri gibi, cinsel psikopat adlandırması "uzun ve çoğu betimsel olmanın ötesine gitmeyen bir kişilik özellikleri listesine gönderme yapar ve bilimsel verilere dayalı özgül bir tanı değildir" (*a.g.y.*, s. 766). Eleştirmenler, psikiyatrik terimlerle iç içe geçmiş hukuki tanımların yönetsel kararlar alınırken de yetersiz olduğunu ileri sürmektedirler. Örneğin araştırmalar, ciddi duygusal bozukluk gösteren kişiler şeklinde tanımlanabilecek bireyler sıklıkla ufak tefek suçlar işlerken, bunun tersinin de doğru olduğunu göstermiştir (Ellis ve Brancale 1956). Başka araştırmalar da psikiyatrların çoğu zaman, meslektaşlarının uzman görüşleriyle çelişkiye düştüklerini ve tanının, uzmanı hangi tarafın tutmuş olduğuna bağlı olarak değişebildiğini ortaya koymaktadır (alan taraması için bkz. Simon ve Zusman 1983). Bazı psiki-

yatırlar ise cinsel psikopat düşüncesini bile eleştirmektedir ve 1977'de 300 psikiyatrın katıldığı Psikiyatriyi Geliştirme Grubu, cinsel psikopatlık yasalarının kaldırılmasını talep etmiştir. Geniş bir inceleme ve değerlendirmeden sonra grubun Psikiyatri ve Hukuk Komitesi (1977), cinsel psikopatları tanımlama çalışmalarının başarısız kaldığı, bu çalışmalara dayandırılan kategorileştirme sürecinin klinik geçerlilikten yoksun olduğu ve "cinsel yönden tehlikelilik" tahminlerinin güvenilir olmadığı sonucuna varmıştır.

Bu eleştirilere rağmen, psikiyatri zamanla danışmanlık konumundan çıkarak adlandıran, dolayısıyla cinsel suçluların mahkûm edilmeleri ya da serbest bırakılmalarını denetleyen bir meslek konumuna geldi. Bunu yapabilmek için psikiyatri, uzman bilgi birikimi üzerinde tek söz sahibi olan meslek olduğunu ileri sürdü. Bir kez cinsel psikopatoloji düşüncesi kabul görünce, psikiyatri mesleği, çözümün de tıpta bulunacağını savunur duruma geldi. Son elli yılda, tıp, tecavüzü önleme ve denetim altına alma adına psikoterapinin yanı sıra, değişen derecelerde de olsa, iğdiş etme, psiko-cerrahi, elektroşok, hormonlara ve beyine uygulanan ilaç tedavisi gibi yöntemlerin hepsini denedi.[4] Öte yandan tecavüzcü erkekler aynı toplumsal sınıftan olmasalar da, bu tür "tedaviler" genellikle kendilerini bu müdahaleci yöntemlerden koruma olanaklarından yoksun olan düşük-statülü erkeklere uygulandı. Hukukta tıbbın yeri ve etkinliği konusu her geçen gün daha tartışmalı duruma gelse de, psikiyatri bugün de hukuk sürecinin ayrılmaz bir parçası olmaya devam ediyor.

Tecavüz Bir Hastalık mıdır?

Psikopatolojik bakış açısı, cinsel şiddeti de içeren insan davranışının kavramsallaştırılabileceği birçok yaklaşımdan yalnızca biridir. Bununla birlikte cinsel şiddetle ilgili olarak, çok yakın bir zamana kadar, psikopatoloji varsayımları tecavüzcüler üzerinde yürütülen çoğu araştırmanın merkezinde yer alıyor ve hastalık modelinde vurgulanan unsurlar, erkeklerin neden tecavüz ettikleri konusuna getirilen en geçerli açıklama olarak kabul ediliyordu.

4. Farklı tedavi yöntemlerinin ayrıntılı bir tartışması için bkz. Rada (1978).

Hastalık modelinin temelinde esas olarak iki varsayım yer alır: Tecavüz, akıl hastalığının yol açtığı bir sonuçtur ve genellikle denetlenemeyen bir cinsel dürtünün ürünüdür.[5] Burada ileri sürülen, tecavüz eden erkeklerin kendilerini denetleme yeteneğinden yoksun oldukları ve "hasta", dengesiz bireyler olduklarıdır. Özellikle erken psikoanalitik yayınlarda, tecavüzcüler çoğunlukla kendilerini denetleme yeteneğini zayıflatan ve onları cinsel bir eylemde bulunmaya "kaçınılmaz olarak iten" bir hastalıktan muzdarip kişiler olarak anlatılırlar. Bu durumda tecavüz, "yükselen bir itkinin patlama noktasındaki ifadesi" olarak görülmektedir (Guttmacher ve Weinhofen 1952: 116). Açıktır ki, tecavüzcü erkekler davranışlarını denetleyemediklerine göre, bu davranıştan sorumlu da olamazlardı.

Psikiyatri yayınlarında tarihsel olarak çok yaygın biçimde kullanılmış olmakla birlikte, itki teorisi ampirik destekten yoksundur. Bugüne kadar kimse tecavüz eden erkeklerin bilinen öbür erkek gruplarına göre itkisel davranışa daha yatkın olduklarını kanıtlamayı başaramadı. Tersine, eğer araştırma bir şeyi kanıtladıysa, bu da itki teorisinin tersidir. Örneğin, Amir (1971) 646 tecavüz vakasıyla ilgili polis kayıtlarını inceledi ve tecavüz olaylarının %71'inin, ani, itkisel eylemler olmayıp, önceden tasarlanmış olduğunu buldu. Varsayım düzeyinde, itki teorisi herhangi bir eylemi açıklamak için kullanılabilir ve eğer mahkemeler karşı koyulamaz itki mantığını sonuna dek götürmüş olsalar, kimsenin herhangi bir suçtan sorumlu tutulamaması gerekirdi. Ne var ki, bu mantık, bugüne dek en çok tecavüzü ve başka cinsel şiddet biçimlerini açıklamak üzere kullanıldı. Denetlenemez erkek cinsel isteği, kuşkusuz, kadınların doğal edilgenliği inancına karşılık düşen, doğal olarak sınır tanımayan ve terbiye edilemez görünen erkek cinselliğiyle ilgili geleneksel imgeyle uyumludur (bkz. Scully ve Bart 1973; Scully 1980).

Karşı koyulamaz itki, mutlaka bir kişilik bozukluğuna işaret etmez, ancak tecavüz bir hastalık olarak görüldüğünde, akla sapık ve hasta bir birey tarafından yapılmış bir cinsel eylem getirir. Örneğin Littner şöyle der (1973: 7): "Cinsel suçluyla ilgili olarak bilmemiz

5. Psikiyatrik yaklaşımın ayrıntılı bir tartışması için bkz. Scully ve Marolla (1985a).

gereken en önemli konu, suçlunun duygusal olarak ne kadar hasta olduğudur. Bu, işlediği suçun niteliğini bilmekten çok daha önemlidir." Benzer şekilde Karpman (1951: 190), "cinsel psikopatlar, doğaldır ki, toplumsal bir tehdit kaynağıdır, ama bu eylemleri kasıtlı olarak ve kötü niyetle yapan bilinçli kişiler olarak görülmemelidir; çoğu, söz konusu eylemi, ona, kurbanın yaşadığından daha çok acı veren bir hastalığın kurbanı olduğu için yapmıştır." Hastalık varsayımı benimsendiğinde, birçok psikiyatr tecavüzün, gerçek hastalığın ya da derindeki kişilik bozukluğunun bir belirtisi olduğu sonucuna varmaktadır. Ve eski yayınlarda sık sık, bu gizli nedeni açıklamak için tecavüzün yanı sıra, eşcinselliğin ya da anne figürüne duyulan düşmanlığın (3. Bölüm'de tartışılacak) psikiyatrik belirtilerine değinilir.

Tıbbın ana paradigması patoloji olduğundan, bazı psikiyatrların dünyayı bu terimlerle algılamalarına şaşırmamak gerekir. Ancak psikopatolojinin özel olarak tecavüze nasıl uygulandığını anlayabilmek için, hekimlere tedavi için başvuran erkek tiplerine de bakmak gerekir. 1. Bölüm'de işaret edildiği gibi, psikiyatrlarca elde edilen sonuçlar, hekimin hapishanede tedavi ettiği hastalardan seçtiği az sayıda tecavüzcüye dayandırılmıştır. Genellikle bu adamlar gerek kendilerine gerekse başkalarına, tecavüz ettiklerini itiraf eder ve hapishane tedavisinden, davranışlarına duygusal sorunların yol açıp açmadığını öğrenmek için yararlanmak isterler. Yardım alma istekleri gerçek olabilir, ama bunun yanı sıra, iyi hal nedeniyle salıverilmelerinin haklarında yapılacak olumlu bir psikiyatrik değerlendirmeye bağlı olduğunun da farkındadırlar. Bu durumda hasta ve hekim ilişkisi yalnız bilimsel olmamakla kalmaz, buna ek olarak, incelenen erkekler, hüküm giymiş tecavüzcülerin ancak küçük bir bölümünü temsil ederler; çünkü erkeklerin çoğu hem tecavüz ettiklerini, hem de duygusal sorunları olduğunu inkâr etmektedir. Böyle olunca, psikiyatrlarca incelenen erkekler, tecavüz etmiş ama yakalanmaktan ve/veya tutuklanmaktan kurtulmuş hapishane dışındaki erkekleri temsil etmekten daha da uzaktırlar.

Hastalığın tecavüzün nedensel açıklaması olduğu yollu inanç, böyle bir görüşü destekleyecek ampirik dayanaktan yoksun olunmasına rağmen ısrarla sürdürülmektedir. Örneğin araştırma yöne-

limli klinik psikologlar, tecavüzcü erkekleri tecavüz etmeyenlerden ayırmak üzere çalışmalarında ağırlığı yansıtmaya dayalı ya da başka kişilik testlerine vermişlerdir. Hammer ve Jacks (1955), Rorschach testinin, önde gelen karakter özelliği saldırgan davranış yönelimi olan tecavüzcülerle, edilgen-boyun eğici bir davranış yönelimi gösteren oğlancıları (pedofil) ayrıştırdığını buldular. Ancak, tecavüzcüleri "normal" erkeklerden ve cinsel olmayan suçlardan hüküm giymiş saldırgan erkeklerden ayırmak için Rorschach testinden yararlanma denemeleri, anlamlı bir sonuç vermedi.

Minnesota Multiphasic Personality Inventory'den (MMPI - Minnesota Çokaşamalı Kişilik Dökümü) yararlanarak tecavüzcüler üzerinde yapılan çeşitli araştırmaları özetleyen Rada (1978), tecavüzcülerin MMPI bileşik profilinin, zaman zaman psikopat sapma ölçeğindeki yüksek değerlere karşılık geldiğini saptıyor. Ancak, pek çok tecavüzcünün tek tek, bileşik profilden oldukça farklı MMPI profilleri gösterebildiği konusunda bizi uyarmayı da ihmal etmiyor. Kısa bir süre önce Toronto Clarke Psikiyatri Enstitüsü'nden bir grup araştırmacı, MMPI testini 40 şiddete başvurmayan cinsel suçluya (teşhirci ve röntgenci), 40 normal kontrol deneğine, 25 adi suçluya ve 40 da Clarke Enstitüsü'nde mahkeme öncesi incelemeden geçirilen, tecavüz suçunu kabul eden saldırgana uyguladı (Langevin ve diğ. 1985). Araştırma sonunda tecavüzcüler ile adi suçluların "depresyona yatkın, şüpheci, düşünceli, endişeli, kafası karışık ve daha yüksek enerjili" olma yönlerinden birbirlerine benzedikleri ve saldırgan olmayan suçlulardan ayrıldıkları saptandı (s. 23-24). Araştırmacılar, tecavüzcülerin öbür saldırganlara göre daha kadınsı, daha düşük enerjili, daha içe dönük ve daha az paranoid olduklarını bildirdiler. Bu karakter özelliklerine dayanarak araştırmacılar, "her iki saldırgan grupta güçlü bir duygusal bozukluğun belirtisi olan bir dizi semptom" görüldüğü sonucuna vardılar (s. 23). Buradaki, söz konusu "semptomların" tecavüz ve/veya saldırgan davranışla nedensel bir ilinti içinde olduğu yollu ima, daha dikkatli incelenmelidir. Çünkü, bu "semptomlar", ima edildiği gibi, saldırgan davranışın nedeni olabileceği gibi, söz konusu erkeklerin içinde bulundukları —tutuklu, ağır bir suç isnadı altında ve uzun bir mahkûmiyetle sonuçlanabilecek olan bir yargıyı beklerken psikiyatrik bir hastanede kalmak

gibi — durumun bir sonucu (nedeni değil) olarak da görülebilir. Bu sayılan koşullarda, depresyona yatkın, şüpheci, endişeli, kafası karışık ve içe dönük olmayan bir kişinin duygusal sağlığından şüphe edilmesi gerekmez miydi?

Cinsel saldırganların cinsel davranışını, psikolojik testler yoluyla ortaya koymak amacıyla birçok deneme yapıldı (bkz. Cowden ve Pacht 1969; Thore ve Haupt 1966). Ancak tecavüzcüler cinsel saldırganlar arasında ayrı bir kategori olarak ele alınmadığından bu araştırmaların değeri sınırlıdır. Gene de bu araştırmalardan birinde, 100 tecavüzcüye Edwards Kişisel Tercih Ölçeği (Edwards Personal Preference Schedule) uygulandı (Fisher ve Rivlin 1971). Rorschach testi bulgularının tersine, burada tecavüzcülerin normallere göre, daha az saldırgan, daha az bağımsız ve içe dönük, kendine daha az güvenli ve hâkim oldukları bulundu. Yazarlar bu bulguların, tecavüzü, kendini güçsüz, yetersiz ve bağımlı hisseden erkeğin duyduğu düşmanlığın dışavurumu olarak gören anlayışla uyumlu olduğuna dikkat çekiyorlar. Ancak, bu düşmanlığın dışavurumunda neden kadınların araç olarak kullanıldığını açıklamıyorlar.

Tecavüzcüler arasında düşmanlık konusunda daha az sayıda araştırma yapılmış olmakla birlikte, elde edilen bulgular daha tutarlıdır. Önceki araştırmasını tekrarlayan Rada (1978: 31), Buss-Durke Düşmanlık Dökümü'nü aşırı derecede şiddet kullanan 10 tecavüzcü, şiddet kullanmayan 10 tecavüzcü ve şiddet kullanmayan 20 çocuk tecavüzcüsüne uyguladı. Her üç grubun da normalin üstünde değerlere sahip olmalarına karşılık, aşırı derecede şiddet kullanan tecavüzcülerin elde ettikleri değerlerin diğer iki grup cinsel saldırgandan daha yüksek olduğunu buldu.

Özetlemek gerekirse, tecavüzcülerle ilgili psikolojik araştırmaların birbirleriyle tutarlı olmadığı ve belirli bir sonuca ulaşmadığı söylenebilir. Sorun kısmen yöntembilimle ilgilidir. Bazı araştırmalar yeterli olmayan sayıda bir örnekleme dayalıdır. Denek bulmakta karşılaşılan zorluk nedeniyle tecavüz araştırmaları genellikle az sayıda denekle yapılmaktadır. Başka bazı araştırmalar, tecavüzcülerle, topluca cinsel suçlu diye adlandırılan ve aralarında oğlancıların, teşhircilerin, röntgencilerin, hatta tarihsel olarak cinsel tercihlerinde patoloji gösterdikleri kabul edilegelen eşcinsel erkeklerin bulun-

duğu grupları ayrıştırmakta yetersiz kalmaktadır. Kontrol gruplarının seçimi de hastalık modeliyle ilgili bir başka yöntembilimsel soruna işaret eder: Modelin temelinde yatan varsayıma göre en iyi karşılaştırma, tecavüzcülerle cinsel tercihi yetişkin kadınlar olan heteroseksüel erkekler arasında değil, cinsel amaçlı saldırganlar arasında yapılabilecektir. (İlginç olanı, tecavüzcülerle öteki cinsel amaçlı saldırganları karşılaştıran bazı araştırmaların, cinsel amaçlı saldırganlar arasında "en sağlıklı" alt grubu, tecavüzcülerin oluşturduğu sonucuna varmalarıdır. Bkz. Albin 1977.) Ayrıca, psikolojik testler eylemden önce değil, sonra uygulandığından, gözlemlenen eğilimlerin davranışla mı ilintili olduğu, bireyin mevcut durumunun bir ürünü mü olduğu, yoksa bunlarla hiç mi ilgisinin olmadığı konusuna açıklık getirmeye olanak yoktur. Bu sorun kaçınılmazdır, ancak, tecavüzcülerle ilgili araştırmalarda karşılıklı ilişki ve nedenselliği birbirinden ayıramama hatasını önlemek pekâlâ mümkündür. Gerçekten, iki olgunun aynı zamanda gözlemleniyor olması, bunlardan birinin ötekinin nedeni olmasını gerektirmez. Sosyolojik bir açıdan bakıldığında da, bu araştırmalar bize, cinsel yönden şiddet içeren davranışların nasıl gerçekleştiği konusunda hiçbir şey söylememektedir: Neden aynı kişilik özelliklerine sahip bütün erkekler tecavüz etmezler? Rada (1978) son on yılda pek fazla psikolojik araştırma yapılmamasını, kişilik faktörleriyle belirli suçlar arasında ilişki kurulamaması ve tekniklerden duyulan tatminsizlik ile açıklıyor.

Tecavüz eden bazı erkeklerin, tıpkı hırsızlık yapan bazı insanlar gibi, akıl hastası olduklarından şüphe edilemez. Bununla birlikte tecavüzle ilgili ampirik çalışmalar, suçu işledikleri sırada erkeklerden yalnızca %5 gibi küçük bir bölümünün psikotik olduğunu göstermiştir (Abel ve diğ. 1980) ki bu, psikopatolojinin şiddete dayalı cinsel davranışın çok önemli bir bölümünü açıklayamadığını kanıtlar. Buradaki asıl sorun, "İncelediğim tecavüzcüler arasında, başka sorunların yanı sıra ciddi bir cinsel bozukluk göstermeyen tek bir kişiye rastlamadım," diyen (aktaran Albin 1977: 431) psikiyatrın yaptığı gibi, mutlak ifadelerden kaçınılamamasıdır. Psikopatoloji varsayımı, bir hapishane psikoloğu olan Groth'un sık sık zikredilen eseri (1979) için de geçerlidir. Groth tecavüzün cinsel olmayan doğasını —güç, öfke, sadizm— vurgulamakla birlikte, sonuçta gene, "teca-

vüz her zaman —ister kısa süreli ve geçici, ister kronik ve yinelenen türde olsun— belli bir psikolojik bozukluğun semptomudur" demekten vazgeçmiyor (s. 5). Bu açıklamaların sonuçlarını incelemeye geçmeden önce, ele alınması gereken önemli bir tema daha vardır: kurbanın davet ettiği tecavüz.

Kurbanı Suçlama

Geleneksel olarak tecavüzü kadınların davet ettikleri yollu iddia, desteğini, kriminolojinin bir alt dalı olan ve kurbanın suçun oluşmasındaki payını inceleyen kurban-bilimden almaktadır (*victimology*). Bir süreden beri kurban-bilim suça kurbanın bakış açısından bakmaya başladı.

Kurban-bilimci tavrını ilk ortaya koyanlardan birisi, kriminolog Hans von Hentig idi. 1940'ta yayımlanan bir çalışmasında von Hentig şöyle der: "Birçok durumda suçun kurbanı olan insanın suçluyu açıkça suça kışkırttığı görülür. Avcı avına saldırmaya, çeşitli yollardan, avın kendisi tarafından itilir" (s. 303). Ona göre, doğuştan suçlu olmaya mahkûm insanlar olduğu gibi, doğuştan kurban olmaya mahkûm, kendi kendilerine zarar veren, kendi kendilerini yıkan insanlar da vardır. Von Hentig'in ortaya attığı tezin merkezinde, neden belirli bir kurbanın seçildiği sorunu yatmaktadır. Ensest ve tecavüz olaylarında, baştan çıkarmanın önemli bir rol oynadığını düşünen von Hentig, buradan yola çıkarak tecavüzün "cinselliği aşırı gelişmiş kişilerin karşılaşması" (s. 209) olarak anlaşılıp anlaşılamayacağını düşünür.

Sosyolog Menachem Amir'in çalışması ise, kurban-bilimin tecavüze uygulanmasının daha çağdaş bir örneğidir. Amir (1972) kurbanın harekete geçirdiği *ısmarlama* olaylarla, *ihmal* sonucu meydana gelen tecavüz olaylarını birbirinden ayırmaktadır. "Ismarlama" tecavüz davranışı "cinsel ilişkiden son anda cayma" ya da "bir yabancıyla kendi isteğiyle bir içki içme ya da arabasına binmeyi kabul etme" gibi örnekleri içerir (s. 155). "İhmal" davranışı ise, önleyici önlemleri alamama, örneğin cinsel davete gerekli cevabı vermekte başarısız kalma, ya da "tecavüze uğrayan kadının dış görünümünün saldırgana adeta davetiye çıkardığı" durumlar için söz konusudur

(s. 155). Amir bu durumlarda, "kurbanın bazı erkekleri suça iten kışkırtıcı davranışlarda bulunarak saldırıdan işlevsel olarak sorumlu olduğunu" söyler (s. 155). Dolayısıyla Amir'e göre asıl üzerinde durulması gereken konular, kurban-saldırgan ilişkisi, kurbanın ahlaki karakteri ve onu "saldırgana ve saldırıya çeken kişilik özellikleri" olmalıdır (s. 132). Kurban-bilim dalı kendini tamamıyla saldırganla özdeşleştirmekle suçlanabileceği gibi, tecavüzle ilgili olarak psikoanalitik teorinin kurbanı kötülemekte kullanabileceği teorik dayanağı sağladığı da söylenebilir.

Psikoanalitik terimlerle söylenecek olursa, kadın kişiliği üç ana unsurdan oluşmaktadır: narsisizm, mazoşizm ve edilgenlik. Mazoşizm kadınlara atfedilen bilinçdışı tecavüz edilme isteğinin nedeni olarak görülür. Kadın kişiliğiyle ilgili psikoanalitik görüşü özetlerken Horney (1973: 24) şöyle der:

> Kadınların cinsel hayatlarında ve annelikte aradıkları ve buldukları özel doyum mazoşist bir yapıdadır. Babayla ilgili ilk cinsel isteklerin ve fantazilerin içeriğini onun tarafından yaralanma, yani iğdiş edilme isteği oluşturur. Aybaşı kanaması bu mazoşist deneyimin gizli belirtisi olarak algılanır. Kadının çiftleşmeyle ilgili gizli beklentisi tecavüz edilmek ve şiddet, bu beklentinin zihinsel karşılığı ise aşağılanma isteğidir... Mazoşizmden yana görünen bu eğilim, kadının anatomik kaderinin bir parçasıdır.

Kadınlara psikoanalitik bakış açısı, bu apaçık yanlılığı nedeniyle eleştirilmişse de (örneğin bkz. Chesler 1972), Albin (1977) bir yana bırakılırsa, bugüne kadar hiç kimse, bu teorinin erkeğin cinsel yönden saldırgan davranışını haklı kılmak üzere ne kadar kolaylıkla kullanılabileceğini vurgulamamıştır.

Psikoanalitik literatürde cinsel şiddet kurbanları genellikle, kişisel özelliklerine ya da koşullara göre kategorilere ayrılır. Örneğin Littner (1973: 23), ne bilinçli ne de bilinçdışı olarak tecavüz edilme isteği taşıyan "gerçek kurbanlar" ile, içten içe tecavüze uğrama yolunda mazoşist bir ihtiyaç duyan "profesyonel kurbanlar" arasında bir ayrım yapmaktadır. Littner'e göre "profesyonel kurbanlar" cinsel yönden saldırıya uğrama ya da kötü davranılmayı, gerçek niyetleri hakkında hiçbir bilgileri olmasa da, derinden derine isteyen kişilerdir. Bu bilinçdışı isteklerinden dolayı, "kendilerini üstü örtülü biçimde tecavüzcüye sunar, o anlamda farkında olmadan tecavüzcüy-

le işbirliği yaparlar" (s. 28). Herhalde başka tip suçların kurbanlarının, kurban olmak için, için için böylesi bir istek taşıdıkları, ya da onlara karşı işlenen suçlardan kendilerinin sorumlu oldukları yollu görüşlerin bu kadar sık dile getirilmediğini hatırlatmamıza gerek bile yoktur.

Bazı psikoanalitik yayınlarda ise, yalnız kurbanların ya da annelerin değil, onların yanı sıra tecavüzcülerin karılarının da kocalarının cinsel şiddetinden sorumlu tutuldukları görülür. Abrahamsen (1960: 163), tecavüzcü kocalarının cinsel saldırısına maruz kalan sekiz evli kadının durumunu tartışırken, "Saldırgan cinsel saldırganlığı için çıkış yolu arama ihtiyacındadır ve bu olanağı, bilinçdışı olarak cinsel şiddeti davet ederek kendi mazoşist ihtiyaçlarını tatmin eden, ona boyun eğen karısında bulur," der. Bu kadınların tecavüzcü kocalarını boşamış olmaları olgusu bile, Abrahamsen'in psikoanalitik modele olan inancını sarsmaya yetmemiştir. Tersine, karıların da gizliden gizliye saldırgan ve kocalarıyla rekabet durumunda olduklarını ileri sürer. Abrahamsen'in açıklama tarzına göre, tecavüzcü erkek, karısının, annesinin ve tecavüz ettiği kadının günahsız bir kurbanıdır. Ona anlayışla bakarak şöyle der:

> *Hiç şüphe yoktur* ki, *karıların* neden oldukları hayal kırıklığı, geçici olarak *hem baştan çıkaran hem de reddeden anne*'yi isteklerine boyun eğdirmenin kaydırılmış bir biçimi olarak anlaşılabilecek olan tecavüzün önde gelen bir nedenidir. Cinsel saldırgan yalnız *karısının erkeksi ve rekabetçi eğilimlerinin* hedefi olmakla kalmamış, bunun yanı sıra, bir biçimde suçu işlemek için *baştan çıkarılmıştır.* (s. 165, vurgular benim)

Kadınlara nasıl yaklaşıldığından daha da şaşırtıcı olanı, tecavüz ya da ensest kurbanı olan kız çocukları hakkında söylenenlerdir. Gerçekten, kız çocuklarının yetişkin kadınlarla aynı bilinçdışı dürtülere sahip oldukları ileri sürülmüştür. Örneğin Abrahamsen cinsel travmanın genellikle çocuk tarafından bilinçdışı olarak istendiğini ve bunun çocukluk dönemi cinsel etkinlik biçimlerinden birisi olduğunu savunmaktadır. Abrahamsen şöyle der:

> Eğer altında bilinçdışı bir istek yatıyorsa, çocuklukta yaşanan cinsel travma cinsel dürtünün mazoşist bir ifadesidir... Bu kategoriye giren çocukların cinsel hazza anormal düşkün ve bunun sonucu olarak cinsel travma arayışı içinde olduklarını söyleyebiliriz. (s. 54)

Bu bakış açısını benimseyen "araştırmalar", kendilerini taciz eden yetişkinlerin davranışları için çocukları suçlamakta ısrar etmektedir. Örneğin sık sık atıfta bulunulan, yetişkinler tarafından taciz edilmiş kız çocuklarıyla ilgili bir araştırmada, "rastlantısal" kurbanlar ile "ilişkiyi başlatma ve sürdürmede etkin rol oynayan" "katılımcı" kurbanlar ayırımı yapılır (Weiss ve diğ. 1955). Bu araştırmada "katılımcı" olarak adlandırılan kurbanların yarısı ya da 44'ünden 23'ü 10 yaşından küçüktür ve bazıları ancak 4 ya da 5 yaşındadır. Ayrıca "katılım", söz konusu saldırı olaylarındaki nesnel olgulara değil, kurbanların kişiliklerinin psikiyatrik değerlendirmesine dayandırılmıştır. Weiss ve yardımcıları, bu kız çocuklarının onları saldırı olayının kurbanı yapan süreci başlatmaya ve katılmaya yol açan ağır duygusal sorunlar yaşadıkları sonucuna varmaktadırlar. Göründüğü kadarıyla bu psikiyatrlar, kız çocuklarında rastladıkları duygusal sorunların tecavüz ya da ensestin sebebi değil, sonucu olabileceği ihtimalini hiç akıllarına getirmemişlerdir. Bu konudaki başka çalışmalarda da, tecavüz ya da ensest kurbanı kız çocukları, bazıları en fazla 4 yaşında oldukları halde, genellikle çok sevimli, çekici, boyun eğen ve baştan çıkarıcı olarak anlatılmaktadır (bkz. Bender 1965).

Erkek çocuklar da kız çocuklar gibi cinsel saldırının kurbanı olabiliyor. Ne var ki, erkek çocukların saldırı kurbanı olmaları durumunda, sorunun temelinde kurbanın saldırıya katılımının yattığı görüşüne hemen hemen hiç yer verilmiyor. Örneğin, Halleck (1965), "Saldırı kurbanı kız çocuklarının çoğu saldırganı tanımakta ve bir bölümü cinsel edime kendi isteğiyle ya da edilgen biçimde katılmaktadır," diyor. Erkek çocuklarıyla ilgili olaraksa, aynı araştırmacı, "Erkek kurbanların önemli bölümünün, saldırganı tanımadıkları ve cinsel edime kendi istekleriyle katılmadıkları için, gerçek anlamda 'kaza' kurbanı oldukları söylenebilir," demektedir (s. 680).

Tecavüz Neden Erkeklerin Sorunu Değil?

Yukarıda tartıştığımız incelemeler 1940'lı yıllardan 1970'lere uzanan kırk yıllık bir dönemde yapılmış ve tecavüzle ilgili düşündüklerimizi belirlemede çok önemli bir etki yapmıştır. Önerilen açıklamalardan her birisi —karşı koyulamaz dürtü, hastalık ve kurbanın

katılımı— tecavüz hakkında belirli sonuçları olan bir anlayışa dayanmaktadır. Her şeyden önce, bu üç açıklama da saldırganın kendi davranışından sorumlu olmadığını önererek onu bağışlamaktadır. Tecavüz bir hastalık olarak görüldüğünde, saldırganın hasta olduğu kabul edilir. Saldırgan davranış, bireyin kontrolü dışında gerçekleştiğinden, hasta olduğu sonucuna varılan saldırgana tıbbi yardımda bulunulması gereği de ortaya çıkar. Kadınların bilinçli ya da bilinçsiz olarak kendi kendilerini kurban konumuna sokmalarıyla ilgili açıklama da benzer sonuçlar doğurur. Çünkü, bu durumda da dikkatler saldırgandan çok kurban üzerinde yoğunlaşır. Böylece sorumluluk da, saldırgandan kurbana aktarılır. Tecavüzün kurbanın kendisi tarafından kışkırtıldığı yollu açıklamada öne sürülen gerekçeler, nesnellik iddiasına rağmen, teorinin ve dolayısıyla araştırmanın ne denli ideoloji tarafından belirlenmiş olduğunun çok iyi bir örneğidir. Bu, sözde bilimsel-tarafsız önermelerin kimin çıkarına hizmet ettiği konusunda en ufak bir şüphe yoktur. Bu ideolojinin etkisinin salt bilimsel dergilerin sınırları içinde kalmadığı da çok iyi bilinmektedir. Pek çok gözlemcinin ifade ettiği gibi, mahkemede yargılanan genellikle tecavüzcü değil, tecavüz kurbanıdır.

İkinci olarak, psikopatolojik açıklamalar erkeklerin saldırgan cinsel davranışının alışılmadık ya da kuraldışı olduğu varsayımına dayanmaktadır. Böylece cinsel şiddet günlük, "normal" dünyanın dışına itilir ve "özel" bir davranış türü olarak kabul edilir. Bunun sonucu olarak, cinsel şiddet taşıyan erkekler "istisna" sayılmakta ve "normal" erkeklerle herhangi bir ortak yanları ya da benzerlikleri olması ihtimali saf dışı bırakılmaktadır.

Üçüncü ve belki de en çarpıcı sonuç da, psikopatolojik modelin tecavüzü, tek tek bireylerin yaşadığı, kendine özgü bir dizi sorun olarak görme eğilimidir. Bu ise, karmaşık bir toplumsal sorunun sebebinin ve çaresinin bireyde aranmasına ve tecavüz olayının içinde yer aldığı kültürel ve yapısal bağlamın gözardı edilmesine yol açmaktadır. Bireyci açıklamaların belirgin etkisi, soruna hiçbir zaman bireysel saldırganın ötesine gitmeyen bir yaklaşım getirmesinde görülür. Cinsel şiddet içeren davranışın birkaç "hasta" erkekle sınırlı olduğu varsayıldığında, çare, sorun yaratan bu birkaç bireyi "tedavi etmek" üzere, ilaçlarda, ameliyatta, şok terapisinde ya da psikotera-

pide aranacaktır. Kadınlar ise, "kendi sorunlarına", bu "bir avuç akıl hastasından" uzak durmakla çare bulabileceklerdir. Görüldüğü gibi, tecavüze ilişkin psikopatolojik model, toplumda kadınlara karşı cinsel şiddeti harekete geçirmiş olabilecek unsurları inceleme ve değiştirme gereğini ortadan kaldırmaktadır. Sorumluluğun bu şekilde tanımlanmasının bir sonucu da, erkeklerin tecavüzle kendi sorunları olarak yüzleşmekten kurtarılmalarıdır. Mesele tecavüz eden üç-beş erkeğin zaafından ibaretse ya da asıl suçlular kadınların kendileriyse, o zaman erkekler neden tecavüzle ilgilensinler ki! Statü ve iktidarın erkeklere ait olduğu bir toplumda bu ideoloji hiç de şaşırtıcı değildir.

Erkeklerin egemenliğindeki bir meslek tarafından geliştirilen psikopatolojik model, erkek-merkezli bir at gözlüğüyle bakarak karmaşık bir toplumsal sorunu tek bir basit sebebe indirgeyen indirgemeci düşüncenin en parlak örneğidir. Söz konusu model, en kötü durumda kurbanı suçlar; en iyi durumda ise yaygın cinsel şiddet olayını açıklamadan bırakır. Buna ek olarak, psikopatolojik model, kadınların bazı toplumlarda neden sadece erkeklerin yakalandıkları bir "hastalığın" hedefi olduklarını açıklamamaktadır. Bütün bu zorlukların aşılabilmesi için, sorunun parametrelerini genişletmek, bunun için de yeni yaklaşımlara ve başka davranış teorilerine yer vermek gerekmektedir. Psikopatolojik modele karşı geliştirilen feminist model, kültür ve toplumsal yapıyı, açıklayıcı ve dinamik faktörler olarak ele almakta ve cinsel şiddet olayının kökeninde neyin yattığına çokyönlü alternatif bir açıklama önermektedir.

Kültürün Katkısı

Antropolojik veriler, tecavüzün sanayi öncesi aşiret toplumlarındaki ön biçimleri hakkında bize —sınırlı da olsa— belirli ipuçları sağlıyor. Murdock ve White'ın Standart Kültürlerarası Örneklemi'ni kullanan bir incelemede araştırmacılar, tecavüz sıklığının saptanabildiği 34 topluluktan 8'inde tecavüz görülmediğini, 12'sinde çok seyrek olarak görüldüğünü, 14 toplumda ise tecavüzün olağan olduğunu saptadılar (Broude ve Greene 1976). Değişik bir kodlama şeması ve ek kaynaklar kullanan Sanday ise (1979), tecavüzün hiç gö-

rulmediği ya da çok ender görüldüğü toplumların sayısının daha fazla olduğunu —95 aşiret topluluğundan 44'ü— buldu. Sayıların araştırmadan araştırmaya değişmesine rağmen etnografik veriler, tecavüzü hiç bilmeyen sanayi öncesi toplumların varlığını kanıtlıyor.[6] Tecavüzün bazı toplumlarda var olmayışı, cinsel davranışı da içeren insan davranışının biyolojik ya da fizyolojik unsurları bulunmakla birlikte, daima toplumsal bir örüntü içinde ortaya çıktığı ve kültürel terimlerle dile getirildiği yollu görüşü desteklemektedir.

Çözümlemesini bir adım daha ileri götüren Sanday, "tecavüz görülmeyen" ve "tecavüz görülen" toplumlar arasındaki farkları inceledi. Bu incelemeye dayanarak, toplumların dişil doğurganlık yetenekleri yerine eril yıkıcı becerilere dayanmasına koşut olarak, erkek egemenliğinin ve kadınları zorla denetim altında tutma eğiliminin arttığını ileri sürdü. Cinsel şiddeti, dişil yetenek ve becerilerin küçümsenmesine bağlayan Sanday'a göre, tecavüz, şiddet kültürünün bir unsuru ve erkek egemenliğinin ifadesidir.

Buna karşılık, Blumberg (1979), farklı kültürlerde kadınların ezilmesini incelemek için yapısal bir yaklaşım önermektedir. Bunun için geliştirdiği paradigmanın anahtarı, kadınların üretim araçlarını denetleme derecesi ve aynı gruptaki erkeklere oranla yarattıkları artı değer miktarıdır. Blumberg, kayda değer bir ekonomik güçlerinin bulunmadığı durumlarda, kadınların fiziki ve siyasi olarak ezilme olasılığının arttığını ve önlerine farklı yaşam seçeneklerinin çıkmadığını ileri sürmektedir. İnsan İlişkileri Alan Araştırmaları'nda (Human Relations Area Files) yer alan 61 sanayi öncesi topluma dayalı örneklem üzerinde yaptığı inceleme, Blumberg'in varsayımını destekler görünüyor. Kadınların göreli ekonomik güçleri arttıkça, yaşadıkları sürece erkekler tarafından dövülmeleri olasılığı düşmektedir. Demek ki, sanayi öncesi toplumlarda ekonomik gücün

6. Tecavüzle ilgili olarak farklı kültürlere ait verileri karşılaştırmada kimi nicel ve nitel engellerle karşılaşılmaktadır. Etnografik araştırmalarda geleneksel olarak cinsel tutum ve davranışlarla ilgili veri toplanması kuraldışıdır. Bu tür verilerin toplandığı durumlarda da bilgiler genellikle eksik, belirsiz ve güvenilirlikleri tartışılır niteliktedir. Bu nedenlerle Broude ve Greene (1976) ile Sanday'ın (1979) araştırmaları, Murdock ve White'ın Standart Kültürlerarası Örneklemi'ne dahil birçok toplumu içermez.

kadınlara, erkeklerin onlara karşı güç kullanmalarını önleyen bir dokunulmazlık sağladığı söylenebiliyor. Schwendinger ve Schwendinger de (1983) benzer bir sonuca vardılar ve tecavüzün cinsler arası eşitsizliğe, kadınların toplumsal üretime katılımına ve şiddetin kültürün başka yanlarında ne kadar kurumsallaştığına bağlı olarak değiştiğini savundular. Özetlemek gerekirse, antropolojik araştırmalar, cinsel şiddetin, kültürel tutumlara, kadınlar ve erkekler arasındaki iktidar ilişkilerine, kadınların içinde yaşadıkları topluluğun erkeklerine göre bulundukları toplumsal ve ekonomik statüye ve toplumdaki öbür şiddet biçimlerinin miktarına bağlı olduğunu gösteriyor.

Tecavüzün var olmadığı hiçbir modern kültür bulunmamakla birlikte, sıklığı toplumdan topluma çok önemli ölçüde değişmektedir ve ABD, tecavüzün en sık görüldüğü toplumların başında gelmektedir. 1980'de, örneğin, bildirilen tecavüz ve tecavüz girişimi olaylarının düzeyi ABD'de, aynı tip olayların İngiltere ve Galler'de ulaştığı düzeyden 18 kat fazlaydı (West 1983), ki bu saptama Griffin'i (1971) tecavüzü "Amerika'ya özgü suç" olarak nitelemeye götürdü.

Amerika'ya Özgü Suç

Feminist teoride tecavüz, cinsel zorlamanın sadece erkekler tarafından uygulanan bir biçimi olarak görülür. Bir başka deyişle tecavüz, "kadınlara hadlerini bildirmeye" yönelik bir şiddet eylemi ve toplumsal denetim mekanizmasıdır. Kadın bedenine zorla sahip çıkılmasını haklı kılmak için, kadını erkeğin mülkü sayan ve erkeğe göre aşağı bir konuma yerleştiren yasal, toplumsal ve dinsel tanımlar ve cinselliği bir mal değiş tokuşuna indirgeyen görüşlerden destek alınmıştır (bkz. örneğin Brownmiller 1975; Clark ve Lewis 1977; Griffin 1979; Russell 1975). MacKinnon (1987), tecavüzün yasal tanımlarının, kadınları neyin yaralayacağı konusunda kadınların değil, erkeklerin düşüncelerine dayandırıldığını ileri sürer. Yine MacKinnon (1983), kadınların bakış açısından tecavüzün yasaklanmadığını, düzenlendiğini savunur. Bart (1979) tecavüzü cinsiyetçiliğin paradigması olarak niteler. Bart'a göre tanımlar, özellikle yasal tanımlar, hâ-

kim grubun inanç sistemini yansıtmaktadır. Bu yüzden, tecavüzün *de facto* (fiili) ve *de jure* (hukuki) tanımları, cinsiyetçi inançlar içerir, örneğin kocanın yasal karısına zorla dayattığı cinsel ilişki tecavüz olarak görülmez, diye devam eder. Gerçekten, birçok feminist, tecavüz yasalarının ve ilgili ceza hükümlerinin kadınları korumaktan çok, erkeklere ait, kusurlu olunca piyasa değeri düşen bir malı koruma amacı güttüğünü saptamıştır (örneğin bkz. LeGrand 1973; MacKinnon 1987).

Feminist teoride tecavüzün kadınlar ile erkekler arasındaki iktidar ilişkisine bağlı olduğu savunulur. Örneğin, Lipman-Blumen (1984), bu ilişkinin tüm toplumsal yapımızın odağında yer aldığını ve bütün öbür iktidar ilişkilerinin ilk örneğini oluşturduğunu savunur. Hanmer ve Maynard (1987) yeni feminist araştırmaların, iktidar, eşitsizlik ve ezmenin toplumsal olarak oluşturulmuş cins ayrımıyla yan yana bulunduğu karmaşık bir toplumsal yapının varlığını ortaya çıkardığı ve bu sistemde şiddetin kadınları denetim altında tutmak için kullanıldığı sonucuna varmaktadırlar. Bu yüzden, feminist teorisyenler, erkek egemenliğini koruduğu ölçüde, cinsel şiddetin, yalnız kadınlara tecavüz eden erkeklerin değil, tüm erkeklerin yararına olduğuna dikkat çekmişlerdir. Sistemli biçimde cins temelinde oluşturulan tabakalaşma, toplumsal, yasal, ekonomik, siyasal ve kurumsal desteklerle ayakta tutulmaktadır. Kadınlar bu duruma başkaldırmıyorlarsa, bunun nedeni, Lipman-Blumen'e göre, her iki cinsin "denetim efsaneleri"yle kadın/erkek farklılıklarının doğuştan geldiğine inandırılmış olmalarıdır. Aynı teorisyene göre, bu "denetim efsaneleri" arasında özellikle ikisi çok önemlidir: erkeklerin kadınlardan daha yetenekli ve bilgili oldukları ve erkeklerin kadınların çıkarını yürekten kolladıkları (sömürgecinin, sömürülenin çıkarı için sömürgeci olduğu tezini hatırladınız mı?) inancı. Bu "denetim efsaneleri" kadınları kurumsal kaynaklara ulaşmaktan alıkoymakla kalmaz —ki, Blumberg'in (1979) işaret ettiği gibi erkeklerin cinsel şiddetine karşı dokunulmazlık kazanabilmek için bunlar canalıcı bir önem taşır—, ayrıca, tecavüze uğradıklarını söylediklerinde kadınların sözlerine inanılmamasına yol açan toplumsal iklimin oluşmasına da katkıda bulunur.

Feminist teorisyenler tecavüzü, kural koyucu erkek davranışının bir türevi, ataerkil toplumlarda erkek rolünü tanımlayan değer ve ayrıcalıklara uyumun bir sonucu olarak görme eğilimindeler. Buradaki kilit kavram, erkeklerin doğa vergisi üstünlükleri ve kadınların yine doğa vergisi aşağı konumunu öğreten "denetim efsaneleri"dir. Ayrıca, erkeklere kendi cinsel gereksinimlerini ve kadınların —gereğinde zorla ele geçirilmelerini haklı kılan— kolayca ulaşılabilir olmalarıyla ilgili beklentilerini öğreten toplumsallaşma pratikleri de çok önemlidir. Weis ve Borges (1973) toplumsallaşmanın kadınları "meşru" kurbanlar, erkekleri de potansiyel saldırganlar olmaya hazırladığına dikkat çekmektedirler. Herman (1984), ABD'nin, her iki cinse erkek saldırganlığını doğal ve cinsel ilişkilerin normal bir parçası olarak görmeleri öğretildiği için, tecavüz kültürüne sahip bir toplum olduğu sonucuna varmaktadır.

Komşu Oğlan

Anne Edwards (1987) başlangıçta feminist literatürde erkek şiddetinin farklı biçimlerine birbirinden bağımsız, tekil davranış kategorileri şeklinde yaklaşıldığına dikkat çeker. Buna karşılık teorinin olgunlaşmasıyla birlikte, bugün artık cinsel saldırı/şiddet, sokakta ya da işyerinde sözle sarkıntılıktan eviçindeki dayağa, enseste ve tecavüze uzanan ve süreklilik gösteren bir dizi davranış olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu değişik şiddet biçimlerini birleştiren ortak nokta, hepsinin kadınlar üzerinde kurulan sistemli denetime hizmet etmesidir (örneğin bkz. Kelly 1987). Aynı şekilde, kimilerinin diğerlerine göre kadınlara karşı saldırgan eylemlerde bulunma olasılığı daha yüksek, kimilerinin daha düşük olmakla birlikte, tüm erkeklerin cinsel saldırganlık ıskalasında yer aldıkları düşünülebilir. Bu önermeyi doğrulayan çarpıcı veriler, her gün bir yenisi yapılan ve bu toplumda yaşayan pek çok erkeğin cinsel yönden saldırgan olabileceğini ortaya koyan araştırmalarda yer almaktadır.

Koss ve Leonard (1984) normal bir nüfus içinde "gizli" olarak var olan tecavüz eğilimini ölçmek için süreklilik yaklaşımından yararlandılar. Ölçümler sonunda cinsel ilişkide bulunmak için kadın eşe uygulanan şiddet derecesine göre erkekleri dört grupta topladı-

lar: (1) cinsel saldırganlar – vajina, ağız ya da anüs yoluyla cinsel ilişki kurabilmek için güç kullandığını ya da güç kullanma tehdidinde bulunduğunu kabul edenler (ki çoğu zaman bu kişiler yasaya göre tecavüz etmiş sayılırlar); (2) cinsel tacizciler — güç kullandıklarını ya da güç kullanma tehdidinde bulunduklarını kabul etmekle birlikte cinsel ilişki kurmayı başaramayanlar (ki çoğu zaman tecavüz girişiminde bulunmuş sayılırlar); (3) cinsel zorbalar — isteksiz bir kadınla, ilişkiyi koparmakla tehdit ederek, duygularla oynayarak cinsevgi konusunda söylenen yalanlar vb.) ya da uzun kavgalardan sonra cinsel ilişki kurduklarını kabul edenler; (4) cinsel yönden saldırgan olmayanlar — yukarıdakilerden hiçbirini kabul etmeyenler. Örneklemdeki 1846 üniversite öğrencisi erkekten %4,3'ü cinsel saldırgan davranışta bulunduğunu, %4,9'u cinsel taciz davranışında bulunduğunu, %22,4'ü cinsel zorba davranışında bulunduğunu, %59'u ise cinsel yönden herhangi bir saldırganlıkta bulunmadığını ve iki tarafın isteğiyle cinsel ilişki kurulduğunu bildirdi. Deneklerin %9,4'ü ise hiçbir cinsel deneyiminin olmadığını söyledi. Bu araştırmayı ABD'deki 32 kolej ve üniversiteye kayıtlı 6159 kız ve erkek öğrenciden oluşan ulusal bir örneklemde tekrarlayan Koss ve yardımcıları (1987) ise, kadın deneklerin %53,7'sinin, 14 yaşından beri, cinsel yönden bir biçimde kurban durumuna düşürüldüklerini bildirdiklerini ortaya çıkardılar. Dile getirilen şikâyetlerin dağılımı şöyleydi: %14,4 cinsel temas; %11,9 cinsel zorbalık; %12,1 tecavüz girişimi ve %15,4 tecavüz (ki deneklerin hepsi bunu ciddi bir olay olarak belirtmişti). Erkeklerin %25,1'i cinsel yönden bir biçimde saldırgan bir davranış içinde bulunmuştur. Bu oranın dağılımı ise şöyleydi: %10,2 cinsel temas, %7,2 cinsel zorbalık, %3,3 tecavüz girişimi, %4,4, tecavüz (deneklerin hepsi bunu ciddi bir eylem olarak belirttiler). Bu bulgular, Kirkpatrick ve Kanin'in (1957) 1950'lerin ortalarında üniversite öğrencisi kadınlar arasında yürüttükleri araştırma bulgularıyla tutarlıdır (ayrıca bkz. Kanin 1957, 1965, 1967, 1969, 1970). 291 kadın denekten oluşan bu örneklemde, araştırmacılar, erotik yakınlığın belirli bir aşamasında deneklerin %56'sının bir saldırı deneyimi yaşadıklarını, bunlardan %21'inin "cinsel ilişkiye zorlama girişimiyle", %6'sının da "cinsel ilişkiye zorlamak için fiziki acı verme ya da bu yönde tehditte bulunma yollu saldırgan bir tavır-

la" karşılaştıklarını saptamışlardı. Araştırmacılar, bu bulgulardan yola çıkarak, flört ilişkilerinde cinsel saldırının olağan olduğu sonucuna vardılar.

En az bu kadar rahatsız edici bir başka bulgu da, normal bir nüfus içinde cinsel saldırganlığın yaygınlığını araştıran ve erkeklerin, yakalanmayacaklarından emin olsalar tecavüze ne kadar yatkın olduklarını kendilerine soran bir araştırmanın sonuçlarıdır. Malamuth, Haber ve Feshbach'ın (1980) yaptıkları bir araştırmayı tekrarlayan Briere ve Malamuth (1983), 356 üniversite öğrencisi erkekten %28'inin, hem tecavüze hem de güç kullanmaya yatkın, %6'sının tecavüze yatkın ama güç kullanmaya karşı, %30'unun güç kullanmaya yatkın ama tecavüze karşı ve %40'ının da, hem tecavüze hem de güç kullanmaya karşı olduğunu buldular. Araştırmanın ikinci bir amacı da karşıt iki tecavüz teorisi hakkında veri toplamaktı. Bu teorilerden birisi, tecavüzün, cinsel dürtülerini denetleyemeyen erkeklerce sergilenen bir cinsel psikopatlık biçimi olduğunu öneren teori, diğeri ise, tecavüzün, hâkim erkek-boyun eğen kadın cins rolleri kalıpyargısına dayalı kültürün mantıksal bir uzantısı olduğunu öneren sosyo-kültürel açıklama idi. Araştırmacılar, kendi ağızlarından cinsel yönden saldırganlığa yatkın olduklarını bildiren erkeklerin bu eğilimi ile çeşitli cinsel değişkenler arasında bir ilişki bulamadılar. Buna karşılık sosyokültürel açıklamayı doğrulayan bir bulgu olan, tecavüz yanlısı tutum ve inançların tecavüzde ya da cinsel saldırıda bulunma olasılığını artırdığı bulgusunu elde ettiler.

Buna benzer ama bağımsız olarak yürütülen bir başka araştırmada Tieger (1981) de, Briere ve Malamuth'un bulgularıyla oldukça tutarlı sonuçlar elde etti. Tieger'in örnekleminde yer alan 172 üniversite öğrencisi erkekten %37'si, erkeklerin yakalanmayacaklarından emin olsalar kadınlara tecavüz edebileceklerini, %20'si ise, yakalanmayacağından emin olsa, kendisinin de tecavüz edebileceğini söyledi (araştırmada bu gruptaki erkekler HLR —kendi de tecavüz edebilir anlamında— olarak adlandırılmaktadır). Kendisinin tecavüz etmeyeceğini söyleyen erkeklerle (HLR-olmayanlar) karşılaştırıldığında, HLR grubunda yer alan erkeklerin, tecavüz kurbanlarının baştan çıkarıcı şekilde davrandıkları ve tecavüzden zevk aldıklarına daha fazla inandıkları, ayrıca başka erkeklerin de kendileri gibi te-

tecavüze yatkın olduklarını düşündükleri görüldü. Aynı şekilde, HLR erkekler HLR-olmayan erkeklere göre, tecavüzü fazla önemli olmayan bir suç olarak görmeye daha yatkındılar ve tecavüzcülere göre daha hoşgörüyle bakıyorlardı.

Üniversite öğrencisi erkeklerin kendileri hakkında söyledikleri ve kurbanlarının anlattıkları, üniversite flört ilişkilerinde cinsel saldırının olağan olduğunu açıkça gösteriyor. Daha da büyük sayıda üniversite öğrencisi erkek, cezalandırılmayacak olsalar, kadınlara tecavüz edebileceklerini ya da cinsel yönden taciz edebileceklerini itiraf ediyor. Gerçekten Martin ve Hummer (1989) araştırmalarında, özellikle üniversitelerdeki dostluk gruplarının, cinsel ilişkide kadınlara karşı zor kullanmayı normal gösteren bir ortam yarattığını saptadılar. Eğer bu eğilimler üniversite öğrencileri arasında görülüyorsa, üniversite eğitimi almamış nüfus arasında da benzer bir durumun bulunduğundan kuşku duyulamaz. Son olarak, kadınlara takınılan kaba tavırlar ile tecavüz efsanelerine duyulan inancın, erkeklerin cinsel saldırganlığını öngörmeye izin veren en şaşmaz ölçütler olduğunu belirtelim.

Bu bulgular ışığında, kısaca da olsa, üniversite kampüslerinde tecavüzü önlemek amacıyla hangi stratejilerin izlendiğine göz atmak önemlidir. Yolların daha iyi aydınlatılması ve kız öğrencilere yatakhaneye dönerken eşlik edilmesi gibi önlemler, kadınlara yönelik tehdidin daha çok psikotik bir yabancıdan gelebileceği varsayımının benimsendiğini gösterir. Medyanın dikkatleri, gerçekte bunlar suçluların çok küçük bir bölümünü oluşturdukları halde sıradışı ve dehşetengiz suçlular üzerinde toplaması, aynı imajı güçlendirmektedir. Oysa, halk arasında yerleşmiş inanışın aksine, uzun zamandır toplanan veriler, üniversite öğrencisi kadınların tecavüze ya da saldırıya uğraması yönünden asıl tehdidi, çalıların arasında gizlenmiş akıl hastalarının değil, tanıdıkları ve flört ettikleri erkeklerin oluşturduğunu, ama bu olağan saldırılara engel olmak için hiçbir önlem alınmadığını gösteriyor. Kitabın başka yerlerinde de sık sık vurgulayacağım gibi, tecavüze neyin yol açtığı konusundaki teoriler önemlidir, çünkü saldırıyı önlemeye yönelik stratejiler ancak bunların ışığında saptanabilir.

Pornografi ve Tecavüzün Normalleştirilmesi

Gözlemler, ABD'de cinsel şiddetin, tecavüzü bazı koşullarda olağan ve kabul edilebilir kılacak kadar sıradanlaştığını gösteriyor. Üzerinde çok durulan, 1983'te Massachusetts, New Bedford'daki Big Dan's Bar'a bir paket sigara almak için girdiğinde tecavüze uğrayan kadının başına gelenler, bu örneklerden yalnızca birisidir. İki saat kadar süren bu eziyet sırasında birkaç Portekizli erkek, genç bir Portekizli kadını bilardo masasına yatırıp tecavüz ederken, başka bazı erkekler de bar sahibinin polisi çağırmasına engel oldular ve kadına tecavüz eden saldırganları alkışlarıyla yüreklendirdiler. Aralarında sıkı bağlar olan Portekiz topluluğu önceleri olaya tepki gösterip kurbana arka çıkarken, kısa bir süre sonra durum değişti ve topluluk, kurbana karşı düşmanca bir tutum alarak, koşulların tecavüzcülerin davranışını mazur gösterdiğini savunmaya başladı. Olayın yarattığı yankı Portekizlilere karşı düşmanca duyguları harekete geçirince, topluluğa mensup kadın ve erkekler, kısmen buna bir tepki olarak, çocuklarını evde yalnız bırakıp geceyarısı bara giden kurbanı suçlayarak suçun vahametini azaltma çabasına girdiler (olayın ayrıntıları için bkz. Chancer 1987). Portekizli bir kadın şunları söyledi: "Kadına hiçbir şey yapmadılar. Kadının hakları iki çocuğuyla evde oturmak ve iyi bir anne olmaktır. Portekizli bir kadın çocuklarıyla birlikte evde oturmalıdır. Başka bir söyleyeceğim yok" (aktaran Chancer 1987: 251) ve tecavüzcülere hoşgörülü davranılması için açılan kampanyada 16 bin imza toplandı (*a.g.y.*).

Pek çok feminist (ve feminist olmayan kişi), şiddet dolu ve onur kırıcı pornografik yayınların alabildiğine yaygınlaşmasını, cinsel şiddeti kabul edilebilir kılan kültürel ortamı besleyen etkenlerden en önemlisi (ama sadece biri) olarak görüyor.[7] Önemli bir sorun, şiddet dolu ve onur kırıcı pornografik yayınlarla cinsel saldırganlık arasındaki ilişkinin niteliğini ve yönünü saptayabilmektir. Bu bölümde, pornografinin tecavüzün sıradanlaşması üzerindeki rolünü

7. Burada sansür konusunu tartışmayacağız. Bununla birlikte, pornografi ile cinsel saldırganlık arasındaki ilişkileri ele alan araştırmalar bu kitapta öne sürülen görüşlerle yakından ilişkili olduğundan, ileride tartışılacaktır.

ele alan araştırmaları gözden geçireceğim; ilerideki bir bölümde ise, şiddet içeren pornografinin erkek saldırganlığı üzerindeki etkisini inceleyeceğim.

Pornografi yanlıları çeşitli veri kaynaklarından yararlanarak pornografinin toplum-karşıtı bir etkisi olmadığını, hatta yararlı bile olduğunu savunmaktadırlar. Sık sık başvurulan kaynakların başında, Danimarka'da yapılan ve pornografik yayınlarla ilgili yasakların kaldırılması ile cinsellikle ilişkili suçlardaki azalma arasında bir ilişki bulan araştırmalar (bkz. Ben-Veniste 1971; Kutchinsky 1971) geliyor. 1970'te toplanan ve kısmen Danimarka verilerinden yola çıkarak, tartışmaya açık bir karar alan ABD Müstehcenlik ve Pornografi Komisyonu, pornografi ile cinsel saldırılar arasında olumlu ya da olumsuz herhangi bir ilişki bulunmadığı sonucuna vardı. Ancak 1970 Komisyonu'nun vardığı bu sonuca karşı çıkanlar da vardır (bkz. Bart ve Jozsa 1980).

1970 Komisyonu'nun ele aldığı araştırmaları gözden geçiren çalışmasında Court (1984) birçok soruna dikkat çekiyor. Saptamalarından birisi, cinsel suçları pornografinin etkisini ölçen bir indeks olarak kullanmanın yanıltıcı ve çelişkili yorumlara açık olmasıdır. Bu suçların pek çoğunun polise bildirilmediği olgusu bir yana, *ağır* ve *ağır olmayan* cinsel suçların birbirinden ayrılması gereklidir; çünkü bu farklı suç tipleri aynı yönde gelişmemektedir. HHis ve yardımcılarının topladıkları veriler, Danimarka'da olsun, başka yerlerde olsun, ağır olmayan cinsel suçlarla ilgili bildirimlerde (cinsel karalama, röntgencilik gibi) son on yılda bir azalma eğilimi görülmekle birlikte, tecavüz gibi ağır suçların bildiriminde artış olduğunu ortaya koymuştur. "Ağır olmayan suçların toplam sayısı ağır suçlarınkinden fazla olduğu için, ağır olmayan suçlardaki bir azalma, iki suç tipinin toplamında da bir azalma olduğu yolunda yanlış bir iyimserliğe ve ağır suçlardaki artışı görmezden gelmeye yol açacaktır" (s. 148) diyen Court, şiddet içeren pornografinin cinsel suçlar üzerindeki etkisiyle ilgili herhangi bir sonuca varabilmek için, en azından, şiddet içeren tecavüz, tecavüz girişimi gibi suçlarla, şiddet içermeyen röntgencilik ya da teşhircilik gibi suçların birbirinden ayrılması gerektiğini vurgular. Bu ikinci gruba giren suçlar pornografi tartışması açısından anlamlı değildir.

Pornografiyle ilgili tartışma, federal düzeyde, Başsavcı William French Smith'in, 1985'te, Başsavcılık Pornografi Genel Komisyonu' nu kurmasıyla yeniden başladı.[8] Komisyona verilen görev çok geniş kapsamlıydı: "ABD'de pornografinin niteliğini, boyutlarını ve toplum üzerindeki etkisini belirlemek ve görev başındaki Başsavcı Edwin Meese'e pornografinin yaygınlaşmasının, anayasal haklar çerçevesinde, etkin biçimde nasıl önlenebileceği konusunda tavsiyelerde bulunmak" (1986 Başsavcılık Pornografi Komisyonu). 1985 Komisyonu'nun bulguları önceki komisyonların bulgularından çok farklıydı ve pek çok kişi tarafından alkışlanmakla birlikte, 1985 raporunu farklı pornografi tiplerinin zararları konusunda fazla katı bulan bazı kesimler tarafından da eleştirildi.[9]

1985 Komisyonu'nun çalışmalarını 1970 Komisyonu'nunkinden ayıran birkaç önemli nokta vardır. Bunların başında, iki soruşturma arasında geçen sürede pornografi konunda birçok araştırma yapılmış olması, dolayısıyla 1985 Komisyonu'nun sonuçlarını dayandırabileceği daha çok veriye sahip olması gelmektedir. Bir başka önemli konu da, 1985 Komisyonu'nun, şiddete dayalı ve onur kırıcı pornografi, özellikle çocuklara yönelik pornografiyi de soruşturma kapsamına almasıydı. Oysa 1970 Komisyonu bu malzemeyi kapsam dışı bırakmıştı. Son olarak, 1985 Komisyonu'nun çalışmaları sırasında feministlerin de görüşü alındı. Oysa 1970'te ikinci dalga feminizm henüz yeni yeni oluşmaktaydı.

Birçok feministi rahatsız eden (bkz. örneğin Dworkin 1980) cinselliğin açıkça gözler önüne serilmesi değil, 1970'lerden bu yana pornografide kadın onurunu yaralayan imgelere giderek daha çok yer verilmesi ve şiddetin bu yayınlarda artan bir oranda yer almasıdır (bkz. Malamuth ve Spinner 1980; Slade 1984). Söz konusu yayınlarda cinsellik giderek şiddetle iç içe geçmiş olarak verilmekle kalmıyor, bunun kadar endişe verici olan bir başka nokta da, çağdaş yayınlarda, cinsel şiddetin olumlu bir etki yaptığının ima edilmesi.

8. Başsavcının pornografiyle ilgili bir komisyon kurduğu, 20 Mayıs 1985'te, ABD Başsavcısı olarak William French Smith'in yerini alan III. Edwin Meese tarafından duyuruldu ve komisyona atanan on bir kişi açıklandı.

9. Burada 1960 sayfalık bu raporu özetlemek gibi bir niyetim yok. Bu konuda bkz. Başsavcılık Pornografi Komisyonu (1986).

Örneğin Smith (1976) "yetişkinler için" denen 428 ucuz kitap üzerinde yaptığı içerik çözümlemesinde, bunlarda işlenen ana temalardan birinin, cinsel ilişkiye karşı koyan bir kadına karşı güç kullanılması olduğunu buldu. Söz konusu kitapların hemen hepsinde, uygulanan gücün miktarı ve türü ne olursa olsun, kurban sonunda uyarılmakta ve bu onun için bir aşağılanma anlamına gelse de, saldırgana fiziksel olarak karşılık verir durumda gösterilmektedir.

Kadınların ve tecavüzün bu biçimde anlatılması, okurlara birkaç tehlikeli mesaj iletmektedir. İlk olarak, güç ve şiddetin normal kadın-erkek cinsel ilişkisinin parçası olarak gösterilmesi, tecavüzü sıradanlaştırmakta, olağanlaştırmaktadır. İkinci mesaj, kadınların tecavüz edilmekten hoşlandıklarını, başka bir deyişle cinsel şiddetin gerçekte olumlu sonuçları olduğunu ima eder. Bu imaj, dar anlamda şiddetten çok daha zararlıdır ve tecavüzü, diğer şiddet biçimlerini içeren kurgusal anlatımlardan ayıran başlıca özelliktir. Çünkü cinayet, bombalama, soygun ve benzeri başka suçların konusu olan kurbanlar hiçbir zaman bu şiddet biçimlerinden hoşlanır durumda gösterilmezler. Bu anlatım biçiminin yalnız, pornografik yayınlarda, tecavüze uğrayan kadınlardan söz edilirken kullanıldığı görülmektedir.

Esas olarak üniversite öğrencisi erkekler üzerinde yürütülen araştırmalardan elde edilen bilgiler, cinsel şiddet içeren pornografik yayınların, kadınlara yönelik düşmanca tavırları desteklediğini ve başta, tecavüzden kurbanın kendisinin sorumlu olduğu ya da kadınların cinsel şiddetle uyarıldıkları yollu inançlar olmak üzere, tecavüzle ilgili efsaneleri güçlendirdiğini ortaya koymaktadır. Örneğin yürüttükleri bir dizi laboratuvar deneyinde Malamuth ve Check (1985), üniversite öğrencisi erkeklere, her biri sözde bir kadının cinsel ilişkiye onay vermesini, acı çekmesini ve sonunda uyarılışını (ya da olaydan tiksinmesini) yansıtan, ancak hepsi deney için yapay olarak hazırlanmış sekiz pornografik ses kaydı dinlettiler. Sonra aynı erkeklere kadının isteğiyle ve onun isteğine rağmen gerçekleşen cinsel ilişkilerin doğal seslerini içeren ses kayıtları dinletildi. Daha sonra, erkeklerin ikinci ses kayıtlarını nasıl algıladıkları ve tecavüz efsanelerine ne kadar inandıklarını ölçmek üzere bazı sorular soruldu, ölçümler yapıldı. Araştırmacılar bu bir dizi deneyin, medyanın

verdiği, "tecavüz, kurbanı uyarıcı bir etki yapar" yollu mesajın, erkeklerin bu ve benzeri tecavüz efsanelerine inanmalarına yardım ettiğini öne süren varsayımı doğruladığını bildirdiler. Ayrıca, kadınlara karşı saldırgan tutum alma eğilimi yüksek olan erkeklerin (deney öncesi uygulanan tecavüze yatkınlık testine göre) medyada sergilenen tecavüz efsanelerinden etkilenmeye çok daha yatkın olduklarını buldular.

Malamuth ve Check (1981), laboratuvar ortamının yapaylığından kaynaklanan olumsuzlukları taşımayan bir alan araştırmasında da benzer sonuçlar elde ettiler. Bu araştırmada 271 kız ve erkek öğrenci, filmlere not vermeye dayalı bir deneye katılmayı kabul ettiler. Öğrencilere cinsel saldırıyı konu alan ve bunun olumlu bir sonuç doğurduğunu ima eden *Swept Away* ve *The Getaway* filmleri ile iki de konusu cinsel saldırı olmayan film gösterildi. Öğrencilerden bir bölümü, cinsel saldırı konulu filmleri, bir bölümü de diğer filmleri gördüler. Filmlerin hepsi, üniversite kampüsündeki bir sinemada, deneye katılmayan öğrencilerin de filmi izledikleri olağan seanslarda gösterildi. Birkaç gün sonra sınıfta öğrencilerden, kişisel ilişkide kadına şiddet uygulama ile tecavüz efsanesini onaylama derecesini ölçen sorulara yer veren bir cinsel tutum anketini cevaplamaları istendi. Öğrenciler, uygulanan bu anket ile gördükleri filmler arasında bir bağ bulunduğunun farkında değildiler. Elde edilen sonuçlar, olumlu sonuç doğuran cinsel saldırı konulu filmleri gören erkek öğrenciler arasında, kişisel ilişkide kadına şiddet uygulamayı onaylama eğiliminin anlamlı biçimde arttığını ve filmi görmüş olmanın erkekler arasında tecavüz efsanelerini güçlendirdiğini, buna karşılık kız öğrenciler arasında benzer eğilimlerin görülmediğini ortaya koydu.

Daha da vahimi, Linz ve yardımcılarının (1984) kanıtladıkları gibi, şiddet içeren filmleri izleme süresi ne kadar uzunsa, başka durumlarda şiddetle karşı karşıya kalan kurbanlara acıma duygusu da o kadar azalmaktadır (ayrıca bkz. Malamuth 1981a; Zillman ve Bryant 1982). Bu araştırmada üniversite öğrencisi erkekler beş gün süreyle, her gün, kadınlara karşı cinsel şiddet içeren bir film seyrettiler. Bu filmler, hepsi piyasaya çıkmış ve bazıları kampüslerde ya da kablolu televizyonda gösterilmiş *Teksas Katliamı / Texas Chainsaw Massacre*, *Manyak / Maniac*, *Mezarına Tüküreceğim / I Spit on Your*

Grave, *Vice Squad* ve *Takım Çantası Cinayetleri / Toolbox Murders* filmleriydi. Beş günün sonunda, bu filmleri gören erkeklerin filmler konusunda daha az olumsuz duygular besledikleri, filmlerdeki şiddet dozunu, olandan daha düşük olarak algıladıkları ve filmleri kadınlar açısından onur kırıcı bulmadıkları ortaya çıktı. Ayrıca bu filmleri görmüş olmak, deneklerin kadınlar hakkında başka bağlamlarda yaptıkları değerlendirmeleri de etkiledi. Videoya kaydedilmiş bir tecavüz davası filmi seyrettirilen söz konusu filmleri görmüş erkekler, bu filmleri seyretmemiş erkeklerden oluşan kontrol grubuna göre, tecavüze uğrayan kadına fazla bir zarar verilmediği görüşünü daha çok desteklediler ve kurbanı kontrol grubuna göre genellikle daha değersiz bir kişi olarak niteliediler. Bütün bu deneyler sırasında, katılımcıların araştırma sonuçlarından etkilenmelerini önlemek için, araştırma bitiminde araştırma hakkında bilgilendirildiklerini de vurgulayalım.

Bu deneylerden elde edilen sonuçlar önemlidir; çünkü araştırmalar tecavüz efsanelerine inanmanın birçok başka olayla bağlantılı olduğunu göstermektedir. Birçok araştırma, tecavüz kalıpyargılarına kuvvetle inanmanın, dar anlamda tecavüz tanımlarına, deney amaçlı tecavüz mahkemelerinde jürinin "suçsuz" kararı vermesine, tecavüz kurbanlarına yapılan haksızlığı yoksaymaya ya da azımsamaya, tecavüz kurbanlarını, kurban durumuna kendileri düştükleri için suçlamaya yol açtığı gibi, kişinin kendisiyle ilgili olarak dile getirdiği "tecavüz edebilir" hükmünü öngörmeye izin veren en iyi gösterge olduğunu da ortaya koydu (bkz. Burt ve Albin 1981; Borgida ve White 1979; Calhoun ve diğ. 1976; Jones ve Aronson 1973). Elinizdeki kitap da tecavüzden hüküm giymiş erkeklerin, söz konusu tecavüz efsanelerine inandıklarını ve kendi şiddete dayalı cinsel davranışlarını bu efsanelerle gerekçelendirdiklerini kanıtlayacaktır.

Yayımlanmış araştırmalara ek olarak 1985 Komisyonu, ABD'nin farklı yerlerinde değişik konularda düzenlenen altı kamuya açık soruşturmada, uzmanların görüşlerini dinledi. Tutuklu tecavüzcüler üzerinde yürüttüğüm araştırma nedeniyle Texas Houston'daki soruşturmaya ben de çağrıldım ve pornografi ile insan davranışı arasındaki ilişki konusunda değişik görüşler ifade eden toplum ve davranış bilimleri uzmanlarının yanı sıra görüş bildirdim.[10] Burada özetle,

henüz araştırmaların sürdüğünü ve belki gelecekte, pornografi ile kadınlara yönelik şiddet arasında *nedensel* bir ilişki bulunup bulunmadığını ortaya koyacak bir yöntemin bulunabileceğini söyledim. Bunun için, en azından deneysel laboratuvar sınırlarının dışına çıkılması ve toplumun içinde çalışılması gerekmektedir. Ancak bu yapılana dek, elimizde nedensel ilişkiyi açıklayan veriler olmasa da, çok dikkatli olunmalıdır. Çünkü pornografi ile kadınlara yönelik şiddet arasında en azından dolaylı bir ilişki bulunduğu açıktır. Bir toplumda kadınlara yönelik düşmanca ve saldırgan davranışları besleyen şiddete dayalı, kadın onurunu yaralayıcı pornografi türü kültürel destekler ne kadar çoksa, kadınlara yönelik saldırgan davranışlar da o kadar artacaktır. Elimizde, kültürel desteklerin, bazı erkekleri cinsel şiddet eylemine özendirmese de, onlara eylemlerini haklı kılan gerekçeler sağladığını söylemeye olanak verecek kadar bilgi

10. Pornografi ile insan davranışı arasındaki ilişkiyi ele alan Houston Soruşturma Komisyonu önünde aşağıdaki kişiler görüş bildirdiler:

- Gene Abel, Emory Üniversitesi'nde psikiyatri profesörü
- Paul Abramson, UCLA'da psikoloji yardımcı profesörü
- Larry Baron, Yale Üniversitesi'nde sosyoloji okutmanı
- Jennings Bryant, Houston Üniversitesi'nde radyo-televizyon profesörü ve kürsü başkanı
- Don Bryne, SUNY-Albany'de psikoloji kürsüsü başkanı
- Mary Calderone, ABD Cinsellik Bilgi ve Eğitim Konseyi kurucularından
- Victor Cline, Utah Üniversitesi psikoloji profesörü
- John Court, Spectrum Psikolojik Danışmanlık Konseyi yöneticisi
- Edward Donnerstein, Wisconsin-Madison Üniversitesi iletişim bilimleri profesörü
- Richard Green, SUNY-Stony Brook, psikiyatri profesörü
- Kathryn Kelley, SUNY-Albany psikoloji doçenti
- Neil Malamuth, UCLA iletişim bilimleri kürsü başkanı ve profesörü
- William Marshall, Ontario-Kanada Queens Üniversitesi psikoloji profesörü
- John Money, Johns Hopkins Üniversitesi tıbbi psikoloji ve çocuk hastalıkları profesörü
- Donald Mosher, Connecticut Üniversitesi psikoloji profesörü
- Diana Russell, Mills Koleji sosyoloji profesörü
- Diana Scully, Virginia Commonwealth Üniversitesi sosyoloji doçenti
- Wendy Stock, Texas A&M Üniversitesi cinsellik hekimi ve doçenti
- C.A.Tripp, New York, psikoterapist
- Ann Welbourne-Moglia, ABD Cinsellik Bilgi ve Eğitim Konseyi müdür yardımcısı

vardır. Nitekim kadınların acı deneyimlerle öğrendikleri gibi, ABD'de şiddet içeren pornografik yayınların alabildiğine yaygın olması, kadınlara karşı işlenen şiddet suçlarında hiçbir azalmaya yol açmamıştır.

Öğrenilmiş ve Ödüllendirici Bir Davranış Olarak Tecavüz

Bu araştırmada ben, feminist bir sosyokültürel çözümleme çerçevesi kullandım. Bu çerçeve, tecavüzden tutuklanmış erkeklerle ilgili olarak patoloji yerine normallik varsayımını benimsemektedir. Araştırmanın, erkeklerin sürdürdükleri psikopatoloji geleneğinden ayrıldığı bir başka nokta daha var: Benim sorularım, tecavüz konusunda erkeklerin değil, kadınların deneyimlerinden yola çıkarak hazırlandı. Harding'in (1987), başka araştırmacıların yanı sıra vurguladığı gibi, bu çok önemli bir farktır.

Tecavüze feminist sosyokültürel bakış açısını uygularken, bir dizi varsayım benimsedim. Kültürlerin, normal davranışlar kadar, belirli koşullarda kabul gören sapkın (yani normal sapkınlık) davranışlara da zemin hazırladığı gözleminden yola çıkarak, tecavüzün, çoğu zaman, toplumsal olarak öğrenilmiş bir davranış olduğunu varsaydım. Buradaki temel öncülüm, bütün davranışların aynı yoldan öğrenildiğidir: Davranışlar toplumsal olarak, başkalarıyla kurulan dolaysız ilişkiler ve kültürel olarak başkalarıyla kurulan dolaylı ilişkilerle öğrenilir. Öğrenme, yalnız davranışsal tekniklerin değil, aynı zamanda, kadınlara yönelik cinsel saldırganlıkla uyumlu tecavüz efsaneleri gibi bir dizi değer ve inancın da öğrenilmesi demektir.

Bu açıdan, kitapta anlatılan erkeklere yaklaşımım, erkeklerin neden tecavüz ettiklerini bireysel vakaları inceleyerek ve patoloji belirtileri bularak açıklamaya çalışan önceki araştırmaların önemli bölümünden oldukça farklıdır. Ben onlardan farklı olarak bu kitaptaki erkeklerin, erkekleri ödüllendiren, kadınları kurban konumuna sokan bir dizi cinsel şiddet biçiminden en uç olanını gerçekleştiren bir gruba dahil olduklarını düşünüyorum. Onları ilginç kılan, kişisel öyküleri değil (yine de bu öyküler topluca 3. Bölüm'de ele alınmaktadır), tecavüz etmiş erkekler olarak cinsel yönden şiddete yatkın toplumumuz hakkında bize çok önemli bilgiler vermeleridir. Ben

tecavüzü davranış bozukluğu olarak görmek yerine, araştırmaya konu olan erkeklerle konuşarak, tecavüz eden erkeklerin bu cinsel şiddet eyleminden ne kazandıklarını anlamaya çalıştım. Bu yaklaşım, erkeklerin cinsel şiddet yoluyla hangi amaca ulaşmayı öğrendikleri konusunda yeni sorular üretmektedir.

Ancak bizimki gibi tecavüze son derece yatkın bir toplumda yalnız *neden* sorusuna yanıt aramak yeterli değildir, cinsel şiddetin toplumda *nasıl* var olabildiği sorusunu da sormak gerekir. Bu soruyu yanıtlayabilmek için, tecavüz eden erkeklerin dürtülerini ve tecavüzü nasıl gerekçelendirdiklerini, erkekler, kadınlar ve genel olarak şiddet hakkındaki inançlarını ve nihayet, kendi suçları ve kurbanları hakkında ne düşündüklerini öğrenmek gerekir.

Bundan sonraki sayfalarda bu soruları yanıtlamaya çalışacağım. Umudum, iki uç konumda yer alan erkeklerle —uyguladıkları cinsel şiddeti tecavüz olarak görenler ile bunun tecavüz olduğunu inkâr edenler— yaptığım görüşmelerin, kendi içinde süreklilik gösteren cinsel şiddet eğiliminin başka noktalarına da ışık tutmasıdır.[11]

11. Birinci bölümde bu tipolojinin erkeklerin suçlarıyla ilgili kendi görüşlerinden doğduğunu anlatmıştım. Tecavüzü kabul edenler grubuna, kurbanlarıyla cinsel ilişki kurduklarını itiraf eden ve bu ilişkiyi tecavüz olarak tanımlayanlar girmekte. Buna karşılık, inkârcılar terimi kadına tecavüz ettiklerini kabul etmeyenler için kullanılıyor. Bu kategoriye giren erkeklerden bir bölümü kurbanlarıyla herhangi bir ilişkide bulunduklarını inkâr ederken, bazıları da, belki de inkârın en uç biçimi olarak hafıza kaybından söz etmektedirler. Bununla birlikte bu gruptaki asıl ilginç erkekler, kurbanlarıyla cinsel ilişki kurduklarını, hatta bazı durumlarda silah kullandıklarını kabul ettikleri halde, davranışlarını tecavüz olarak tanımlamayanlardan oluşuyor. Bu kitaptaki tartışmalar esas olarak tecavüzü kabul edenlerle bu ikinci kategoriye giren inkârcılar arasındaki farkları ele alacaktır.

3

Tutuklu Tecavüzcülerin Profili

BU KİTABIN başlıca tezi tecavüzün öğrenilmiş bir davranış, bir normal sapma olduğudur; bu davranış, toplumsal, ekonomik ve politik yapılarıyla kadınları ikincilleştirip değersizleştirerek cinsel şiddeti destekleyen toplumlarda ya da kültür gruplarında ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda cinsel şiddet barındıran toplumlardaki ya da kültür gruplarındaki erkeklerin hepsinin tecavüz etmediklerini de biliyoruz. Bu bölümde tutuklu tecavüzcülerin profilini geliştirerek, mahkûmların geçmişlerinin ya da inanç sistemlerinin diğer erkek gruplarından farklı olup olmadığını araştıracağız. Unutmamalıyız ki bu profil, tecavüz suçuyla hapishanede olan erkeklerin, tecavüz ettiği halde yakalanmamış ya da hüküm giymemiş erkeklere göre, psikopatolojik modele daha çok uyan bir tiplemesini yapmamızı sağlayacaktır. Tecavüzcüler çoğunlukla özel, "hasta" türü suçlular olarak gösterildikleri için, tecavüz suçundan *tutuklanmamış* diğer grup suçlularla oluşturduğumuz kontrol grubu, bu iki grup arasındaki temel farkları ortaya koymak için kullanılacaktır. Eğer tecavüzcüler ve diğer grup suçlular arasında önemli farklılıklar varsa, bu, psikopatolojik açıklamalara ağırlık vermemize neden olacaktır. Fakat aralarında ufak tefek farklar bulunursa, o zaman tecavüz eden erkeklerin "özel" ya da "farklı" olmayabilecekleri ileri sürülecektir.

Tarih ve Geçmiş

114 tutuklu tecavüzcü ve 75 diğer suçlu grup ile gerçekleştirdiğimiz her görüşme kişilerin çocuklukları, aile yaşantıları, eşleri ve kadın-

larla kurdukları ilişkileri, eğitimleri, iş hayatları, psikolojik ve suç tarihleri hakkında ayrıntılı soruları içermekteydi. Her erkeğe ayrıca kadınlarla ilgili davranış ve cinsel şiddet eğilimlerini ölçen bir dizi ölçek verildi. (Görüşme biçimi ve tekniği ile ilgili ayrıntılı tartışma için bkz. 1. Bölüm.) Bütün bu özellikleri ele almadan önce, erkeklerle tanışmak üzere bu iki grubu kaba hatlarıyla betimlemeye çalışalım.

Bu kitapta yer alan tutuklu tecavüzcülerin hepsi, birkaç genç kurban dışında,[1] yetişkin kadınlara tecavüzden ya da tecavüz girişiminden hüküm giymiş ve çoğu birden fazla suçtan tutuklanmış kişilerdi. Tecavüzcülerin %12'si birden fazla defa tecavüz ya da tecavüze teşebbüsten, %39'u aynı zamanda hırsızlıktan, %29'u kız kaçırmadan, %25'i oğlancılıktan ve %11'i de birinci —ya da ikinci— derece cinayetten tutuklanmışlardı. Bu projede daha çok birden fazla suç işlemiş kişilerin bulunduğu ağır ceza hapishaneleri kullanıldığı için, bu hapishanelerdeki suçluların %85'inin önceden de suç işlemiş olması şaşırtıcı değildir; ancak bunların yalnızca %23'ünün önceden cinsel amaçlı suç işledikleri saptanmıştır. Tecavüz ve başka ek suçlarla ilgili mahkûmiyetler 10 yıldan 7 müebbet+380 yıla kadar uzanmaktadır. Erkeklerin çoğunun mahkûmiyeti 10 ile 30 yıl arasında değişirken, %22'si en az müebbet hapse mahkûm edilmiştir. Görüşülen kişilerin çoğunu görüşme sırasında yaşı 18 ile 35 arasında olan gençler oluşturuyordu. Bunların %46'sı beyaz, %54'ü ise siyahtı. Tecavüzcülerin çoğunluğu, %61'i, kuşkusuz seçtiğimiz hapishanelerin güney bölgesinde olmasından ötürü, Hıristiyan Baptist olarak büyütülmüştü, ancak görüşme sırasında yalnız %27'si dinin gereklerini yerine getirmekteydi. Yine de %59'u dine bağlı olduğunu söylerken, %41'i dini inançları olmadığını açıkladı. Tecavüzcülerin %46'sı tecavüz ettikleri sırada ya evliydiler ya da bir kadınla birlikte yaşamaktaydılar ve sadece %26'sının geçmişte duygusal sorunu olmuştu.

Tipik bir tecavüzcünün, hapse girdiğinde tıpkı babası gibi iyi bir eğitimi yoktu, yalnızca %20'si lise ya da daha yüksek eğitimliydi ve

1. İlk tutuklulukları ensest, çocuk tecavüzü ya da tacizi, reşit olmayan kıza tecavüz ya da oğlancılık olan erkekler bu araştırmaya dahil edilmemiştir.

çoğunluğu, %85'i işçi sınıfındandı. Tecavüzcülerin %40 gibi azımsanmayacak bir azınlığı zaman zaman işsiz olsa da, çoğunluğu hapishaneye girmeden önce düzgün bir işlerinin olduğunu bildirmişti. Düşük eğitim seviyesi ve işçi sınıfı geçmişinin oluşturduğu örüntü temkinle yorumlanmalıdır. Bu, tecavüz eğiliminde sınıf farklılığı olduğunu ortaya koymaz ama, toplumdaki adaletin dağıtımında ve hukuki kaynakların kullanılabilirliğinde sınıf farklılıklarının varlığına işaret eder. Alt sınıftan erkekler tecavüz üzerine uzmanlaşmış tecrübeli savunma avukatlarının masraflarını daha zor karşılarlar.

Diğer grup suçluların oluşturduğu kontrol grubu da tecavüzcüler grubuna oldukça benzemektedir. Erkeklerin çoğunun şiddetle ilgili çeşitli suçlardan birden çok mahkûmiyetleri vardı fakat öncelikle silahlı soygun (%43), birinci derece cinayet (%35), haneye tecavüz (%20), kötü niyetli yaralama (%11) ve ikinci derece cinayet (%8) suçlarından hüküm giymişlerdi. Tecavüzcüler gibi kontrol grubunun da çoğunluğu, %89'u, geçmişte suç işlemişti.[2] Diğer grup suçluların büyük bir bölümünün 11 ile 30 yıl arasında değişen mahkûmiyetleri vardı, ama %20'si en az müebbet hapse mahkûm edilmişti. Kontrol grubunun %51'i siyah, %49'u beyazdı, %84'ünün yaşı 18 ile 35 arasındaydı; tecavüzcüler gibi çoğunun hapishaneye girmeden önceki eğitim düzeyi çok düşüktü ve işçi sınıfından bir ailenin çocuğuydu. Kontrol grubunun %68'i mahkûm oldukları sırada ya evliydiler ya da bir kadınla birlikte yaşamaktaydılar ve %28'inin geçmişte duygusal sorunu olmuştu. Bu iki grubu betimleyen kısa bilgiler ışığında, kişilerin geçmiş yaşamlarındaki genel özellikler yönünden birbirlerine benzediği söylenebilirse de, örneklemin, suç işlediği halde hapse girmeyen yüksek statülü erkekleri temsil etmediği için taraflı olduğu açıktır.

Çocukluk ve Anne-Baba İlişkileri

Yaygın inanışa göre, özellikle aile içinde yaşanan erken çocukluk deneyimlerinin kişilerin gelecekteki davranışlarını belirleyecek en

2. Tekrar belirtmemiz gerekir ki, kontrol grubundaki erkeklerin hiçbirisi geçmişte ya da bugün tecavüz suçuyla tutuklanmış olmasalar bile, bu erkeklerin geçmişte cinsel şiddet barındıran eylemlerde bulunmadıklarını varsayamayız.

önemli unsur olarak, diğer tüm etkilenimlerin ya da sonradan edinilenlerin üzerinde bir önceliği vardır. Özellikle tecavüzle ilgili olarak kadının hâkim ya da başat olduğu ailelerde yetişen erkek çocukların "fazla erkeksi" oldukları ileri sürülür. Bu teze göre, bu tür ailelerde yetişen erkek çocuklar dişil kimliklerini aşırı ölçüde dengelemeye ve çoğunlukla kadınlara yönelttikleri saldırgan davranışlarla erkekliklerini ispat etmeye çalışırlar.[3] Örneğin Ohio'daki bir erkekler okulunda suçlular üzerine yapılan bir araştırmada annenin hâkim olduğu evlerde yetişen erkek çocukların (1) erkeklik ve sertlikle ilgili abartılı algılara sahip olduğu, (2) sert davranışa büyük önem verdiği, (3) cinsel atletikliği ve kadınların ele geçirilmesi gereken nesneler oldukları fikrini vurguladığı, (4) daha itkisel ve düşmanca oldukları, (5) fazlasıyla baskı uygulamaya eğimli ve heyecan merkezli, riski yüksek davranışlara eğimli oldukları sonucu çıktı (Silverman ve Dinitz 1974). Araştırmacılar bu sebeplerden dolayı, annenin hâkim olduğu ailelerde yetişen erkek çocukların toplum karşıtı ve saldırgan davranışlarını "gerçek erkek" imgesini sağlamada bir araç olarak kullandıkları sonucuna ulaştılar. Ben bu araştırmadaki erkek çocukların, bazı erkekler gibi, "aşırı erkeklik" özellikleri gösterdiklerini tartışmıyorum ama, teorinin altında yatan nedensel varsayımın incelenmesi önemlidir — o da, "aşırı-erkekliğin" kökeninin annenin hâkim olduğu ailelerde yaşanan deneyimlerinde aranması gerektiğidir. Bu teorilerle ilgili sorun, bu teorilerin cinsel şiddet taşıyan erkeklerin değil de, annelerin oğullarını yetiştirmesindeki "bozukluğun" üzerinde durmasıdır. Son çözümlemede, doğrudan olmasa da, anneler oğullarındaki kadınlara karşı şiddetin sebebi olmakla suçlanmaktadırlar.

Bu çalışmada çocuklukta içinde yaşanan ailenin bileşimi, tecavüzcülerle diğer suçluları ayırmaya yarayan bir ipucu sağlamadı. İki grubun da yarısından biraz az bir bölümü öz anne ve babaları ile büyümüşlerdi, her iki grupta geri kalanlar ise ya anneleriyle ya da daha az bir oranda bir bakıcı ile ya da ıslahevinde yaşamışlardı. Tecavüzcüler ile diğer grup suçlular arasındaki benzerliğin ışığında,

3. Talcott Parsons (1947) kadının hâkim olduğu ailelerde yetiştirilen erkeklerle ilgili zorlayıcı erkeklik kavramını ortaya atmaktan sorumlu olan kişidir.

kadının hâkim olduğu bir aile özellikle cinsel şiddet taşıyan erkeklerin anlaşılmasına fazla bir katkıda bulunmamaktadır.

Anneleri oğullarındaki cinsel saldırganlığın sebebi olarak çeşitli şekillerde suçlayan literatür, anneleri özellikle ünlü bir psikiyatrın söylediği gibi; "baştan çıkarıcı ama reddeden" olmakla itham eder (Abrahamsen 1963: 163). Bu görüşe göre tecavüz anne figürüne karşı onu boyun eğmeye zorlayan düşmanca bir eylemdir. Eğer bu açıklama geçerliyse, tecavüzcülerin çocukluklarında annelerinden memnun olmadıklarını söylemeleri ve annelerine karşı olumsuz duygularını ifade etmeleri gerekmektedir.

Reddeden anne teorisinin aksine, tecavüzcülerin ve daha az bir oranda diğer grup suçluların babalarıyla sorunları vardı. Tecavüzcülerin %51'i 18 yaşına varmadan babası tarafından terk edilmişti. Ailede kime daha yakın oldukları sorulduğunda, %41'i annelerine ve yalnızca %13'ü babalarına diye cevap verdi. Benzer bir şekilde ailede en az kime yakın oldukları sorulduğunda, tecavüzcülerin %38'i babalarına olduğunu söylerken, yalnızca %8'i annelerini belirtti. Her iki soruda geriye kalanların çoğunu kardeşleri oluşturuyordu. Ayrıca bu kişilerden anneleriyle olan ilişkilerini tarif etmeleri istendiğinde, tecavüzcülerin %83'ü, yakın ya da çok yakın olarak cevaplarken, benzer bir tanımlamayı babası için yapan erkeklerin oranı yalnızca %44'tü.

Tecavüz literatüründe kadının hâkim/başat olduğu ailelere yaklaşım ve annelerin suçlanması bu toplumda var olan erkek-merkezci önyargının cinsel şiddetin köklerinin ve sebeplerinin algılanmasını nasıl çarpıttığına bir diğer örnektir. Kadınlara yönelik düşmanca ve tacizkâr davranışların sebebini en iyi açıklayan faktör, kadın-egemen ailelerde yaşanan deneyimler olmuş olsa, cinsel şiddetin, teyze çocuklarını kadınların hâkim olduğu hanelerde yetiştiren ve erkeklerin anne-kız evlat-kız kardeş-yenge grubunun dışında kaldığı ana-merkezli toplumların önde gelen bir özelliği olması gerekirdi.[4] Gerçekte bunun tersi doğrudur. Ana-merkezli toplumlar barış-

4. Burada akrabalığın kadın soyundan devam ettiği ve kız çocukların evlendikten sonra annelerinin yanında kaldığı anasoylu ve ana-merkezli topluluklardan söz ediyorum. Bu tür toplumlarda erkekler zamanlarını kız kardeşleriyle karılarının arasında bölüştürmektedirler.

çıl, dengeli, rekabetçi olmayan toplumlardır ve bu toplumlarda kadınlara karşı savaşıldığı ve kadının kötülendiği enderdir. Tecavüz ve kadınlara yönelik diğer tacizler tam tersine, kadının aile içinde ya da dışında çok az ya da hiçbir toplumsal, siyasal ya da ekonomik gücünün olmadığı erkek-egemen ataerkil toplumlarda görülür (O'Kelly ve Carney 1986). Bütün bunlar sorunun annenin hâkim olduğu aile yapısından değil, daha çok bu aile birimlerinin içinde var oldukları toplumun yapısından kaynaklanmakta olduğunu göstermektedir. Öte yandan, eğer ataerkil toplumlardaki anne-baba ilişkileri ailedeki yetişkin bireylerin taşıdığı cinsel şiddetle bağlantılıysa, bu araştırmanın bulguları kuvvetli bir şekilde göstermektedir ki, suçlu olan öncelikle anneler değil, babalardır. Babanın rolüyle ilgili kültürel beklentilerden yoksun olunduğu için, babanın olmayışının ya da uzak oluşunun erkek çocukların toplumsal ve psikolojik gelişimleri üzerindeki etkilerini gözardı etmek zorunda kaldık. Babanın olmaması, ailedeki kadın ve çocukların karşılaştığı çoğu sorunun kaynağı olan yoksulluk düzeylerinin de derinleşmesine katkıda bulunur.

Aile İçi Şiddet ve Çocuk İstismarı

Ailede var olan şiddete yönelik açıklamalar, çocuğun istismar edilmesi ve özellikle çocukluk yıllarındaki cinsel taciz, erkek cinsel şiddetinin temel nedenlerinden biri olarak büyük ölçüde rağbet ve kabul görmektedir. Çocuklukta yaşanan deneyimler ile tecavüz arasındaki nedensel bağlantılara kuvvetle inanıldığı için, araştırmaya konu olan erkeklerin kendi çocukluklarında bu tür eylemlerle ne ölçüde kurbanlaştırıldıklarının belirlenebilmesine dikkatle çalışılmıştır. 4. Bölüm'ün de ortaya koyacağı gibi, tecavüzcülerin çoğunun cinsel şiddet taşıyan davranışlarını açıklamak için bahaneler aradıklarını unutmamak gerekir. Çocukluk yıllarında aile içinde yaşanan şiddetin ve cinsel istismarın, yetişkinlerin toplum karşıtı davranışlarını mazur gösteren ve toplumsal olarak kabul edilebilir bahaneler olması nedeniyle, bu erkeklerin kendi çocukluklarında yaşadıkları kurbanlaştırma olaylarını azımsamak yerine abartmalarının kendi çıkarlarına olacağı düşünülebilir.

Aile hayatının tecavüzcülerin pek çoğu için inişli çıkışlı olduğu doğruydu. Erkeklerin neredeyse yarısı çocukluklarının istikrarsızlıkla nitelenebileceği kanısındaydı ve bunun babalarının kendilerini terk etmiş olması ve ardından gelen yoksullukla bağlantılı olduğu konusunda hiçbir şüpheleri yoktu. Görüşülen erkeklerin neredeyse yarısı çocukluklarının en azından bir bölümünü ailenin dışında, tutukevinde ve ıslahhanelerde geçirmişlerdi. Birkaç tecavüzcü çocukluklarında aile içinde yaşanan şiddete tanık olmuştu. Erkeklerin yarısı babalarını annelerini döverken gördüğünü, üçte biri ise bu olayların fiziksel yaralamayla sonuçlandığını söyledi. Diğer suçlu grup ise biraz daha az şiddete tanık olmuştu, %36'sı dayak ve %14'ü yaralamadan söz etti.

Çocuk istismarı aile içindeki diğer şiddet biçimlerine göre daha az bildirildi. Toplam tecavüzcülerin %34'ü ve diğer grup suçluların %32'si fiziksel yaralamayla sonuçlanan dayak kurbanı olduklarını söylediler. Son olarak, tecavüzcülerin %9'u ve diğer grup suçluların %7'si çocukluklarında cinsel olarak taciz edilmiş olduklarını itiraf ettiler. Demek ki, tecavüzcülerin %50'si şiddetin olmadığı ailelerde büyütülmüşlerdi, %66'sı çocukluklarında dayak yemediğini söylüyor ve %92'si de cinsel taciz yaşadığını reddediyordu.

Burada önemle belirtmek istiyorum ki, tacize açık bir aile ortamında çocuğun ya da yetişkinin yaşadığı şiddetin ciddiyetini ya da bunları yaşamanın tüyler ürperten yanını yok saymak niyetinde değilim. Şurası çok açık ki, aile, içinde şiddet barındıran bir kurumdur. Ailenin, dünyanın herhangi başka bir yerinden çok daha fazla kişilerarası şiddet barındıran bir toplumda farklı olması beklenebilir miydi? Gerçekten, toplumumuzda yabancılara yöneltilen şiddete göre, aile üyelerine yöneltilen şiddete daha fazla hoşgörü gösterilmesi söz konusudur. Çoğu mahkeme, bir yabancıya yönelik cinayet, tecavüz, saldırı ya da taciz suçunu eşin öldürülmesi, karısını dövme, karısına tecavüz ya da enseste göre daha şiddetli biçimde cezalandırmaktadır. Bu kitabın görevi tecavüzü anlamak ve özellikle yetişkin erkeklerin cinsel şiddet içeren davranışlarının sebebinin çocuklukta ya da aile içinde yaşanan deneyimlerden kaynaklanıp kaynaklanmadığını saptamak olduğundan bu konuya dönelim.

Bu soruyu yanıtlamaya yönelik bir yaklaşım, bu araştırmadaki tecavüzcülerin çoğunun ailelerinde şiddet, çocuk tacizi ya da cinsel anlamda kurbanlaştırmayı yaşamadıkları ortaya çıktığından, bu faktörlerin yetişkin cinsel şiddetini açıklamak için kullanılamayacağını söylemek olabilir. Ayrıca, eğer ailedeki şiddet ve çocuk tacizine yönelik tahminler doğruysa, bu deneyimleri yaşayan erkek çocukların çoğu değilse de bir bölümünün yetişkinliklerinde cinsel şiddete başvurmadığı açıktır. Dahası, erkekler kadar kızlar da şiddet barındıran ailelerde ve çocukluklarında fiziksel olarak taciz edilerek büyürler, fakat kadınlar arasındaki şiddet içeren suçların sıklığı, erkekler arasındaki suç sıklığına göre çok düşüktür. Benzer biçimde, çocuklukta yaşanan cinsel tacizin bildirilmesindeki olası cins farklılıkları göz önünde bulundurulduğunda bile, erkek çocukların kız çocuklara göre daha büyük bir bölümünün çocukluklarında cinsel anlamda taciz edildiğini ortaya koyan bir çalışma yoktur. Tersine, tahmin edilen ve bildirilen oranlar her 100 kız kurban için, 11'den 48'e değişen oranda erkek kurban şeklindedir (Finkelhor 1985). Eğer çocuklukta yaşanan cinsel taciz, yetişkinlikte ensest, çocuk tacizi ve cinsel şiddet gibi davranışlara sebep oluyorsa, bu suçların büyük bir bölümü neden kadınlardan çok erkekler tarafından işlenmektedir? Erkekler neden, kendilerini kurbanlaştıranlar çoğu kez erkekler olsa da kurban olarak öncelikle kızları ya da kadınları seçmektedirler? Ve son olarak, taciz edilen, tecavüze uğrayan ya da erkekler tarafından kötü muameleye tabi tutulan kızların ve kadınların çoğu neden kendilerine eziyet eden bu kişilere cinsel şiddet eylemleriyle karşılık vermezler?

Çocuklukta yaşanan deneyimlerle yetişkin davranışı arasında doğrudan nedensel bir bağlantı kuran açıklamalarla ilgili sorun, bu açıklamaların bize davranışın gerçekleşmesine sebep olan karmaşık süreçle ilgili hiçbir şey söylemiyor olmasıdır. Erkek egemen toplumların bir ürünü olan kültürel öğrenme ile toplumsal beklentilerin yapısal olarak desteklediği cins farkının önemini hesaba katmadıkları için, bu açıklamalar cinsel olarak taciz edildikleri ya da şiddet barındıran ailelerde yetiştikleri halde kızların yetişkinliklerinde neden cinsel şiddete başvurmadıklarını ortaya koyamaz. Peki o zaman konuyu bu kadar basitleştiren açıklamalarda neden ısrar edilmekte-

dır? Bu soruya birkaç şekilde yanıt verilebilir ve kitap boyunca bunlara tekrar döneceğim. Fakat burada şu kadarını söylemekle yetineceğim ki, tecavüzün nedenini ortaya koyan bu dar bakış, toplumsal bakımdan kabul edilebilir önleyici politikalara izin verir ve yalnız bireylerle uğraşırken, daha geniş toplumsal sonuçları olan ve erkek ayrıcalığını, buna dayalı statükoyu tehdit edebilecek bir yaklaşımı yadsımaktadır.

Cinsel Deneyimler ve Kadınlarla İlişkiler

Feminist olmayan tecavüz literatürü, özellikle psikanalitik literatür geleneksel olarak tecavüzün cinsel boyutunu vurgulamaktadır.[5] Tecavüzcülerin cinsel olarak dengesiz olduğunu kabul eden bu teze göre, tecavüzcüler diğer erkeklerden temelli biçimde farklıdır ve çoğu "cinsel psikopat"tır. (Cinsel psikopatlığın tanımı ve tartışması için bkz. 2. Bölüm.) Cinsel anlamda yoksunluk ve hayal kırıklığının tecavüze yol açtığı fikrinin de bu literatürde yeri vardır. Bu görüşe göre, cinsel ilişkide bulunmak için yeterli fırsat ellerinden alınan erkekler hayal kırıklığına uğrayarak, yerine getirilmemiş isteklerini tatmin edebilmek için tecavüz ederler. Ancak bu değerlendirme, cinsel ilişkiden yoksun erkeklerin cinsel hayal kırıklıklarını hafifletmek için başka çıkış yolları aramak yerine neden tecavüz etmeleri gerektiğini[6] ve cinsel anlamda hayal kırıklığı yaşayan kadınların kendilerini rahatlatmak için neden şiddet eylemlerine başvurmadıklarını açıklamamaktadır. Psikiyatrik literatürde cinsellik üzerinde durulduğu için her erkeğin cinsel tarihi ayrıntılarıyla kaydedildi.

Cinsel hayal kırıklığı tezinin aksine, bu araştırmadaki tecavüzcülerin gençlik yıllarına ait cinsel deneyimleri dikkate değer değildi ve diğer grup suçlularınkine benzemekteydi. Tipik bir tecavüzcü ilk

5. Feminist literatürde tek başına şiddete, psikiyatrik literatürde de cinselliğe yüklenen merkezi yerin hedefi gözden kaçırmaya yol açtığından söz ediyorum. Tecavüz şiddet taşıyan fakat aynı zamanda cinsellik boyutu olan bir eylemdir ve bu özelliğiyle diğer suçlardan ayrılır. Bu konunun tümüyle ilgili tartışma için bkz. 5. Bölüm.

6. 5. Bölüm'de cinsel nesneye ulaşma çabasının tecavüzün bir dürtüsü olduğunu fakat psikiyatrik literatürün ileri sürdüğü gibi cinsel engellemelerden kaynaklanmadığını ileri sürüyorum.

cinsel deneyimini yaşadığında 14 yaşındaydı ve eşi genellikle kendi yaşında bir kadındı. Diğer grup için bu yaş 13'tü. Daha önce de belirttiğim gibi, tecavüzcülerin çoğu çocuk olarak taciz edilmemişlerdi, yalnızca %22 gibi ufak bir oran çocukluklarında mastürbasyon yapmak ya da "doktorculuk oynamak" türü cinsel davranışları nedeniyle cezalandırıldığını anımsıyordu. Tecavüzcüler, bazılarının ileri sürdüğü gibi, gençlik yıllarında yaş gruplarından cinsel faaliyetlerini artırma yönünde gelen bir baskıdan şikâyetçi görünmüyorlardı. Tecavüzcülerin %42'si cinsel etkinliklerinin yaş grubundaki arkadaşlarıyla aynı olduğuna, %32'si daha etkin olduklarına ve yalnızca %16'sı kendi yaşlarındaki arkadaşlarından daha az cinsel deneyime sahip olduklarına inanıyordu. Çoğu genç erkek gibi, tipik bir tecavüzcü de cinsel ilişkinin ne olduğunu diğer erkek arkadaşlarından öğrenmişti.

Tecavüzcüler arasındaki yetişkin cinsel etkinliklerinin miktarı ise hem önemli ve değişkendi, hem de diğer grup suçlularınkine benziyordu. Örneğin, tecavüzcülerin %89'u, buna karşılık kontrol grubunun %91'i, hapishaneye girmeden önce iki tarafın da isteğiyle haftada en az iki kere cinsel ilişkide bulunduklarını; tecavüzcülerin %42'si, buna karşılık kontrol grubunun %39'u iki tarafın isteğiyle her gün cinsel ilişkide bulunduklarını belirtmişlerdi. Bu düzeyde bir cinsel faaliyet yüksek görünebilir, ancak bu erkeklerin hapishaneye girdikleri zaman görece genç oldukları göz önünde bulundurulduğunda, bu oran o kadar da olağandışı görünmeyecektir. Buna ilaveten, tecavüzcülerin ve diğer grup suçluların neredeyse yarısı iki ya da daha fazla kadınla grup seks yaptığını; %43'ü de en az bir kere, iki ya da daha fazla erkeğin bir kadınla cinsel ilişkide bulunduğu bir buluşmaya katıldığını kabul etti. Erkeklerin neredeyse tümü, %93'ü, kadınların istekli oldukları ya da "böyle bir faaliyetten zevk aldıklarının bilindiği" konusunda ısrarlıydılar gerçi, ancak tecavüzcülerin çoğunun kendilerinin (öteki) cinsel şiddet taşıyan davranışlarını benzer açıklamalarla mazur göstermeye çalıştıkları bilindiğinden bu kadınların "zevk aldıkları" şüphelidir (bkz. 4. Bölüm). Ancak tecavüzcüler ve diğer grup suçlular hapse girmeden önce, diğer genç erkekler gibi, yaşadıklarından daha fazla cinsel ilişkiyi tercih edeceklerini belirttiler. Erkeklerin hapse girdikten

sonra içinde bulundukları cinsel yoksunluk durumunun da etkileyebileceği bu iddiaya karşın, elimizdeki veriler, ne cinsel yoksunluk/hayal kırıklığı tezini destekler görünmektedir ne de tecavüzcülerle diğer suçlular arasında cinsel etkinlik düzeyi yönünden temel bir fark olduğunu ortaya koymaktadır.

Tecavüzcülerin neredeyse yarısı, %46'sı, suç işledikleri sırada ya evli ya da biriyle birlikte yaşıyor oldukları için, erkeklerin iki tarafın isteğiyle cinsel ilişkide bulunma fırsatından yoksun oldukları iddiası tutarsızdır. Evlenmiş olan %31 oranındaki erkeğin %33'ünün başından iki evlilik geçmişken, %54'ü bir kere evlenmişti. Tecavüzcülerin %49'u karıları hariç üç ya da daha fazla kadınla yaşadığını ve %62'si babalığını kabul ettikleri çocukları olduğunu belirtmişti. Bir grup olarak bu erkekler kadınlarla sık sık ama kısa süreli ilişkiler kuran ve yeterli miktarda cinsel ilişkide bulunma fırsatı olan erkekler olarak tanımlanabilir ve bu bakımdan kendi yaşıtlarıyla benzerlik gösterdikleri söylenebilir.

Tecavüzcülerin birlikte oldukları ve önem verdikleri kadınlarla olan ilişkilerini algılamaları açıklayıcıdır.[7] Bu erkeklere göre, evliliklerinde ya da yaşam düzenlerinde fazla bir anlaşmazlık yoktur. Gerçekten tecavüzcülerin büyük bir bölümü kendileri için önemli olan kadınlarla kurdukları ilişkilerini ifade ederken oldukça olumlu deyimler kullandılar ve yalnızca %16'sı bu ilişkilerin cinsel yönüyle ilgili hoşnutsuzluk ifade etti. Tecavüzcülerin algılamalarına ters düşen bir olgu, bu erkeklerin çoğunluğunun kendileri için önemli

7. Tecavüzcülerin kadınların cinsel deneyimlerine ilişkin inançlarıyla ilgili bir ölçüm yapmak isterdim. Tecavüzcülerin cinsellikle ilgili bilgilerinin genellikle sınırlı olduğu görülüyor. Örneğin kadınları ne tür cinsel eylemlerin tahrik ettiğini düşündükleri sorulduğunda yalnızca %14'ü, doğrudan genital uyarımlardan başka şeylerden söz etti. Gerçekte erkeklerin çoğu bu soruyu boş bir bakışla karşıladı. Muhtemelen sorunun cevabı o kadar açıktı ki, bu sorunun kendilerine neden sorulduğunu anlayamadılar. Tecavüzcülerin çoğu aynı zamanda çoğu kadının seksten zevk aldığına ve cinsel ilişki sırasında "fazla yüklenilmekten" ve "incitilmekten" hoşlanmadıklarına inanıyorlardı. Bu, 5. Bölüm'deki tartışma konumuz olan, bazı tecavüzcüler için tecavüzden alınan zevkin bir bölümünün kadınların bu ilişkiden hoşlanmamalarından kaynaklandığı görüşüyle tutarlıdır. Sonuç olarak, elimizdeki bu bulguyla ilgili bir açıklama yapacak durumda olmasam da, tecavüzcülerin %69'u çoğu kadının kocasıyla olan ilişkisinde cinsel anlamda tatmin olmadığına inanmaktadır.

olan kadınları taciz etmiş olmalarıdır: Tecavüzcülerin %55'i ve diğer grup suçluların %68'i kendileri için önemli olan kadınlara en az bir kere vurduklarını itiraf ettiler ve tecavüzcülerin %20'si ile kontrol grubunun %31'i can acıtıcı fiziksel zarar verdiklerini kabul etti. Bu erkeklerin tecavüzlerinde kullandıkları şiddet miktarıyla ilgili olarak (bkz. 1. Bölüm) ifade ettikleri genel eğilime dayanarak, kendileri için önemli olan kadınları ne sıklıkta ve ne şiddette taciz ettiklerini de eksik anlatabileceklerini düşünmek akla yakın görünüyor. Öyle görünüyor ki, tecavüzcülerin ve kontrol grubunun çoğunluğu, arada sırada da olsa, kendileri için önemli olan kadınlara karşı şiddet eylemlerinde bulunmuş ve pek çok durumda bunu günlük hayatın bir parçası haline getirmiş oldukları halde, şiddeti ilişkilerinde uyumsuzluk yaratan bir sebep olarak değerlendirmemişlerdir.

Psikiyatrik literatür cinsel bozukluklar üzerinde çok durduğu için,[8] tecavüzcülerin ve kontrol grubunun bu sorunlarla ilgili kendi

8. 1970'lerin sonunda ereksiyon ve penis etrafındaki uyarım artışlarını ölçen bir alet olan piletismograf'ın keşfedilmesiyle, psikiyatrlar ve psikopatologlar tecavüzcülerin cinsel anlamda uyarılmalarını etkileyen faktörleri ortaya çıkarmak ve bu uyarıların diğer erkeklerin uyarılmalarından olan farklılıklarını belirlemek için deney yapmaya başladılar. Örneğin Gene Abel ve meslektaşları yaptıkları bir dizi deneyle tecavüzcülerin ve kontrol grubunun ereksiyon tepkisini ölçmek için, bir bölümü isteğin karşılıklı olduğu, zevk alınan cinsel ilişkileri, diğerleri de can acıtıcı cinsel ilişkileri yansıtan erotik heteroseksüel ses bantları dinlettiler. Tecavüzcüler genel olarak karşılıklı onaylı ve zor kullanılan cinsel ilişki anlatımlarından aynı ölçüde uyarılırlarken, kontrol grubu zor kullanılmayan senaryolarla uyarılıyorlardı. Bununla birlikte, karşılaştırmaların cinsel ilişkiyle ilgili suçlu tipleri arasında yapılmasının daha uygun olduğu varsayımı benimsendiği için seçilen kontrol grubu açısından araştırma yanıltıcıydı. Tecavüzcülerin sapkın cinsel uyarımlara sahip oldukları bulgusu, cinsel tercihi yetişkin bir kadın olan heteroseksüel erkeklerle yapılan karşılaştırmalar yerine, oğlancılar, teşhirciler, röntgenciler ve hatta eşcinsel erkeklerle (psikiyatri tarihinin bu döneminde iki tarafın isteyerek yaşadığı eşcinsellik bir tür cinsel sapkınlık olarak ele alınmaktaydı) yapılan karşılaştırmalara dayandırıldı. (Abel ve meslektaşları penis üzerine yaptıkları birkaç araştırmayı yayımladılar; bkz. örneğin Abel ve diğ. 1975, 1977, 1978.)

Başka psikiyatrlar ve psikopatologlar da benzer yaklaşımlarla deneyler yaptılar (bu yaklaşımı kullanan araştırmaları gözden geçirmek için, bkz. Knight ve diğ., 1985). Bu tür bir araştırmada, on tutuklu tecavüzcü ve on üniversite mezunu erkek öğrencinin, iki tarafın isteğiyle gerçekleşen cinsel ilişki, tecavüz ve cinsel olmayan saldırı ile ilgili ses bantlarını dinledikleri sırada ereksiyon duyarlılıkları kaydedildi (Barbaree ve diğ. 1979). Gözlemciler tecavüzcülerin ve üniversite mezunu erkeklerin her üç durum karşısında da belirli ölçülerde uyarıldıklarını ve her

görüşleri incelendi ve iki grubun birbirine çok benzediği görüldü: Tecavüzcülerin %42'si ve kontrol grubunun %43'ü özellikle alkol ya da diğer uyuşturucuların etkisindeyken ereksiyon zorluğu gibi bazı bozukluklar yaşadıklarını kabul ettiler. Eğer bu sayılar düşük olmuş olsaydı, erkeklerin dürüstlüğü ve kişisel olarak utandırıcı bilgileri açıklama istekleri ile ilgili ciddi şüpheler doğabilirdi.

Modası geçmiş psikanalitik literatürün ilginç bir iddiası da, tecavüzcülerin gerçekte kadınlarla "normal" cinsel ilişkilerden nefret eden eşcinseller olduğudur. Bu sebeple biz de soruların hapishanedeki cinsel davranışa bağlı olmadığına açıklık getirerek, eşcinselliğe yönelik ilginin kanıtlarını araştırdık. Yalnızca bir tecavüzcü ile kontrol grubundan üç kişi cinsel tercihlerinin erkeklerden yana olduğunu belirttiler, bu da beni eşcinselliğin, tıpkı reddeden anne gibi, heteroseksüel erkeklerin cinsel şiddetini açıklamak için uygun bir psikiyatrik günah keçisi olarak kullanıldığı sonucuna getirdi.[9]

---

iki gruptaki en büyük uyarılmanın (tam ereksiyon ortalaması %50'dir) iki tarafın isteğiyle gerçekleşen cinsel ilişki dinletisi sırasında olduğunu buldular. Bununla birlikte, üniversite öğrencilerinin ortalaması tecavüz durumunda %35'e düşerken, tecavüzcüler karşılıklı isteğe dayalı cinsel ilişki ile tecavüz karşısında hemen hemen eşit miktarda uyarıldılar. Saldırı durumunda üniversite mezunu öğrenciler ortalama %10 oranında tam ereksiyon oldular ki, bu, tecavüzcülerin tam ereksiyon ortalamalarının (%22) kabaca yarısıydı. Gözlemciler tecavüzcülerdeki cinsel uyarımların mutlaka bu güç, şiddet ve kadının isteksizliği ile ortaya çıkmadığını, fakat güç, şiddet ve kadındaki isteksizliğin cinsel uyarımlara engel olamadığını ortaya koymaktadır. Gözlemcilerin belirttiğine göre, üniversite öğrencileri tecavüzle ilgili olarak üzerlerindeki toplumsal baskının farkındaydılar ve kendi cinsel uyarımlarını denetlemeyi becerebiliyorlardı.

9. Bununla birlikte, bir noktada, tecavüzcülerin cinsel tercihleri öbür erkeklerinkinden farklı olabilir. Birlikte olma ve buluşma örüntüsü içinde tipik bir yaşlı erkek-genç kadın ilişkisinin tersine, cinsel anlamda bir beraberlik için tercih ettikleri eş yaşı sorulduğunda, tecavüzcülerin %43'ü, diğer grup suçluların ise %28'i, kendilerinden büyük kadınlarla ilgilendiklerini belirttiler. Buna "hangi yaşta kadın olursa olsun" diyenler de eklenince, tecavüzcülerin %65'i, kontrol grubunun ise %48'i cinsel tercihlerinin kendilerinden büyük kadınlardan yana olduğunu ifade etmiş oluyordu. Bu veriler çeşitli yorumlara açıktır. Bununla birlikte, tecavüzcülerin cinsel ilişkilerinde bir "anne figürü" aradıkları sonucuna varmadan önce, bu erkeklerin görece genç olduklarını ve kendilerinden büyük kadınların mutlaka annelerinin kuşağından olmasının gerekmediğini de unutmamak gerekir. Görüşmenin çeşitli bölümlerinde cinsel anlamda deneyimli kadınları tercih ettiklerini belirttiler ve bu tür kadınların kendilerinden büyük olacağına inanıyorlardı.

Cinsel tercihlere bağlı olarak, tecavüzcüler grubundan yalnız bir kişi çocuklara yönelik cinsel ilgisinden söz ederken, kontrol grubundan kimse bu konuda herhangi bir şey söylemedi. Dolayısıyla, tecavüzcüler ve oğlancılar geleneksel olarak aynı suç ve psikiyatri kategorisi altında sınıflandırılırlarken, —cinsel suçlular— onlara atfedilen etiketin ötesinde, çok az ortak yönlerinin olduğu görülüyor. Psikiyatrik literatürdeki herkesi aynı torbaya koyma saplantısı ile gerçeklikteki çeşitlilik arasındaki açık çelişki, tecavüzcüler ile oğlancıları ve diğer kategorilerdeki cinsel suçluları karşılaştırmak gibi yanlış araştırmalara sebep oldu; oysa tecavüz eden erkekleri anlayabilmek için, bu erkeklerin, cinsel tercihi yetişkin kadınlar olan ama tecavüz etmeyen erkeklerle olan farklarını anlamak gerekir.[10]

Tecavüzcüler ve diğer grup suçlulara şiddet içermeyen sapkın cinsel davranışlar üzerine sorular soruldu ve yine bu iki grubun birbirine benzediği ortaya çıktı: röntgencilik – tecavüzcüler %32, kontrol grubu %28; kısmi cinsel iktidarsızlık – tecavüzcüler %27, kontrol grubu %30; sürtünme – tecavüzcüler %25, kontrol grubu %26; müstehcen telefon konuşmaları – tecavüzcüler %17, kontrol grubu %13 ve fahişelik ve/veya pezevenklik – tecavüzcüler %14, kontrol grubu %12. Her iki grubun da %10'dan azı teşhircilik, öbür cinsin kıyafetini giyme ya da hayvanla cinsel ilişkide bulunma eğilimini kabul etti. Erkekler, özellikle genç erkekler arasında bu davranışların ne kadar yaygın olduğunu bilmediğimiz için, bu verilerin tecavüzcüler açısından taşıdığı önem yorumlanamaz. Fakat yine de tecavüzcüler ile diğer grup suçluların benzer oldukları ve tecavüzün, şiddet taşımayan ufak sapkın cinsel eylemlerle başlayıp cinsel şiddetle sonuçlanan bir gelişme seyri izlemediği sonucuna ulaşmak mümkündür.

Özet olarak, tecavüz eden erkeklerin cinsel deneyimleri üzerine toplanan bu veriler, cinsel suçla ilgili literatürde sıkça savunulan birkaç iddiayı desteklemeyi başaramadı. Tecavüz eden erkekler heteroseksüeldi ve iki tarafın isteğiyle cinsel ilişkide bulunma fırsatını bulamadıkları için hayal kırıklığına uğramış oldukları söylenemez-

10. Cinsel suçlularla ilgili sınıflandırma tartışması için bkz. Knight ve diğ. (1985).

dı. İlişkide oldukları kadınları taciz etmelerine karşın, bu erkeklerin de kadınlarla, diğer erkekler gibi, önem verdikleri ilişkileri ve bu ilişkilerden olma çocukları vardı. Dahası, tecavüzcülerin cinsel deneyimlerinin dikkate değer bir yanı yoktu ve diğer suçlularınkinden pek farklı değildi. Tecavüzcülerin ufak bir yüzdesi cinsel psikopatlık profiline uyarken, bu tür bir bozukluğun tecavüz eden erkeklerin çoğu için geçerli olduğunu gösteren bir kanıt yoktur. Yani, cinsel hayal kırıklığı/yoksunluk ve psikopatlık tecavüzü açıklamakta pek işe yaramamaktadır.

Psikiyatrik Geçmiş ve Alkol / Uyuşturucu Kullanımı

Psikiyatrik literatürde tecavüzle ilgili belki de en sık tekrarlanan açıklamaya göre, tecavüz eden erkekleri kadınlara karşı şiddet içeren suçlar işlemeye zorlayan şey bir tür akıl hastası olmalarıdır (bu görüşle ilgili ayrıntılı tartışma için bkz. 2. Bölüm). Tecavüzcülerin "hasta" olduğu fikri bu insanlarla ilgili olarak halk arasında yaygın olan görüşü de yansıtır. Ancak bu açıklama, davranışları oldukça ender olarak akli dengesizliğe bağlanan silahlı soygun ve hatta öldürme gibi başka tür şiddet suçları işleyen erkeklerin durumuyla çelişmektedir. Literatürde akli dengesizlik üzerinde fazlasıyla durulduğu için, her erkeğin ayrıntılı psikiyatrik geçmişinin kaydı tutulmuştur.

Tecavüzcülerin %26'sı duygusal sorunları nedeniyle ayakta tedavi görmüş (mutlaka psikopatlık için olmasa da),[11] bu yüzdenin %22'si de hastanelerin psikiyatrik olanaklarından yararlanmıştır. Bazıları daha önce de hapse girdikleri için akıl sağlığı sistemiyle bu sırada tanışmışlardı. Kontrol grubunun ise biraz daha büyük bir bölümü, %28'i, ayakta, biraz daha küçük bir bölümü, %20'si ise hastanede tedavi görmüştü. Tecavüzcülerin yalnızca %9'u birden fazla defa psikiyatrik tedaviden yararlanmış ve hastanede yatmış olanların yalnızca %11'i altı aydan uzun bir süre tedavi görmüştü. Birden çok kez hastanede yatanların oranının daha düşük, %3 dolayında olması dışında, kontrol grubunda da benzer gözlemler yapıldı. Yani

11. Erkeklerin çoğu kendilerine koyulan psikiyatrik tanının ne olduğunu bilmedikleri için daha kesin bir şey söylemek mümkün değildir.

tecavüzcülerin çoğu psikiyatrik tedavi görmediği gibi akıl hastası da değildi ve geçmişlerinde diğer grup suçlulara göre gözle görülür bir fark ortaya çıkmadı. Benzer şekilde, cinsel anlamda saldırgan üniversite öğrencisi erkekler üzerine yapılan birkaç araştırmada, araştırmacılar psikopatolojik modeli savunamamışlardır (Briere ve Malamuth 1983; Koss ve diğ. 1985). Smithyman (1978: 49) "yakalanmamış" tecavüzcüler üzerine yaptığı araştırmasını şöyle sonuçlandırır:

> Tecavüzcü günlük problemlerini herkes gibi çözmelidir. Bu araştırmada yer alan erkeklerin bir dereceye kadar kendilerinden beklenenden iyisini yaptıkları söylenebilir... İncelediğimiz hemen tüm boyutlarda bu erkekler kültürümüz içinde yer alan erkeklerin çoğundan farklı değillerdi. Tecavüz eden erkekler, aralarında genellemeler yapılamayacak kadar geniş bir yelpazede farklı geçmişlere sahip görünüyorlardı.

Akıl sağlığı durumunun bir başka göstergesi olan intihara teşebbüs, tecavüzcüleri diğer grup suçlulardan ayırıyordu: Tecavüzcülerin %31'i en az bir kez intihara teşebbüs etmişti (kontrol grubunda ise bu oran %19'du). Bu şaşırtıcı veriyi anlamamızı sağlayacak birkaç nokta üzerinde durmamız gerekiyor. Birincisi, tecavüzcülerin intihar girişimlerinin çoğu, suçlarını inkâr edenlerden çok kabul edenler tarafından gerçekleştirilmişti. Bu girişimler kontrol grubu içinde suçun işlenmesinden önce, tecavüzcüler arasında ise ilk tecavüzün öncesi ve sonrası arasında eşit olarak dağılmaktaydı. İntihar etmeye en eğilimli kişiler tecavüzcü imajını kendileriyle ilgili olarak içselleştiren ve suçlarını kabul eden beyazlardı.

Tecavüzcülerin %40'ı, hapse girmeden önce, %31 oranındaki diğer grup suçludan daha çok miktarda ve düzenli biçimde alkol kullanmıştı. Buna ilaveten, %23 oranındaki diğer grup suçluyla karşılaştırıldığında, tecavüzcülerin %44'ü, 15 yaşından önce sıkı içkici olduğunu söylemişti. Tipik bir tecavüzcü arada sırada da olsa mariyuana kullanmıştı, fakat yalnızca %28'i oldukça yoğun biçimde uyuşturucu kullandığını belirtmişti. Araştırmanın 1980-82 yılları arasında yapıldığı, dolayısıyla bu verilerin ABD'de kokain kullanımının hızla artmasından önce toplandığı unutulmamalıdır. Ayrıca veriler tecavüzcülerin çok fazla uyuşturucu kullanmadıklarını göstermektedir. Uyuşturucu kullanımı ile hırsızlık ve soygun arasında açık bir

bağlantı varken (uyuşturucu kullananlar alışkanlıklarını destekleyen suçlar işlerler), tecavüzde daha temel bir şeyin etkili olduğu açıktır. Bu tecavüzcü grup için cinsel şiddet esas olarak uyuşturucu kullanılmayan bir sırada ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte alkol ve/veya uyuşturucu kullanımının tecavüzde nasıl bir rolü olduğu 4. Bölüm'de tartışılacaktır.

Özetlemek gerekirse, elimizdeki veriler erkeklerin ne "hasta" oldukları için tecavüz ettikleri yaygın tezini desteklemektedir ne de bir grup olarak tecavüzcülerin akli dengelerinin diğer grup suçlulardan daha bozuk olduğunu ortaya koymaktadır. Daha açık söylemek gerekirse, tutuklu tecavüzcüler akıl sağlığı sistemiyle kontrol grubundan daha fazla ilişkiye geçmiş değillerdi. Her iki grubun kendi yaşlarındaki kişiler arasından seçilecek bir başka gruba göre böyle bir sistemle tanışmış olma ihtimali daha yüksek olmasına karşın, bu kısmen örneklemin hapishane ortamından seçilmiş olmasından ve suç unsuru taşıyan davranışları sebebiyle akıl sağlığı sistemiyle tanışmış olmalarından dolayıdır. Tecavüzcüler arasında intihara teşebbüs oranı diğer gruptakilere göre daha yüksektir. Fakat tecavüzcülerin intihar girişimlerinin diğer grubun tersine tecavüz olaylarının öncesinde ve sonrasında eşit olarak dağılmakta olduğu gerçeğinin ışığında, bu davranışlar daha önce yaşanan duygusal çalkantıların ipuçları olduğu kadar, tecavüzcülerin davranışlarını olumsuz olarak değerlendirmelerinin de bir işareti olmaktadır. Son olarak, eğer akıl hastalığıyla ilgili ipuçları, hapse girmiş tecavüzcülerin çoğunluğunun akıl hastası olduğunu ispat edemezse, üniversite öğrencisi erkeklerle yapılan araştırmanın da ortaya çıkardığı gibi (Briere ve Malamuth 1983; Koss ve diğ. 1985), bu durumun tecavüz eden ama yakalanmayan ve hapse girmeyen erkekler için hiç mi hiç söz konusu olmadığı düşüncesindeyiz.

Suç Meslekleri

Bu bölümün başında tecavüzcülerin ve diğer suçlu grubun mahkûmluk durumlarını anlatmıştık. Bu bölümün amacı, iki grubun suçu ne kadar meslek haline getirdikler ini inceleyerek tecavüzcülerin geçmiş suçlarında onları diğer suçlular grubundan ayıracak yahut

niçin tecavüz ettiklerini anlamamıza yardım edecek herhangi bir ipucunun olup olmadığını araştırmak olacaktır.[12]

Tecavüzcülerin ve diğer suçlular grubunun karıştıkları suç unsuru taşıyan eylemler ve tutuklanmalara ilişkin oldukça etkileyici bir geçmişleri vardır. Örneğin tecavüzcülerin %52'si ve kontrol grubunun %39'u ilk kez 15 yaş dolaylarında tutuklanmıştı. Her iki grubun da çoğunluğu —tecavüzcülerin %84'ü, diğer suçluların %97'si— şimdiki mahkûmiyetlerinden önce, en az bir kez cinsel olmayan bir saldırıdan hüküm giymişti. Tecavüzcülerin %44'ü ile kontrol grubunun %50'si üç kereden fazla tutuklanmıştı ve bazı erkekler çok fazla tutuklandıkları için, kaç kez tutuklandıklarını hayal meyal hatırlıyorlardı. Yani her iki grubun büyük çoğunluğunun suç geçmişleri yüklüydü ve her iki grup için bunların çoğunu haneye tecavüz ya da öldürme gibi yalnızca kişiye yönelik suçlardan çok, saldırı gibi mülkiyete yönelik ya da silahlı soygun gibi hem mülkiyete hem de kişiye yönelik suçlar oluşturuyordu.

Tipik bir tecavüzcü önceden, tecavüz ettiği için tutuklanmamıştı. Tecavüzcülerin yalnız %25'i bugünkü mahkûmiyetlerinden önce işledikleri cinsel suçlar nedeniyle tutuklanmışlar ve bu grubun yalnız %12'si hapse girmişti. Bu da tipik bir tecavüzcünün önceden tecavüz suçuyla hapse girmediğini gösteriyor. Gerçekte tecavüzcülerin %37'si, buna karşılık diğer grup suçluların %68'i bugünkü mahkûmiyetlerinden önce başka bir sebeple hapse girmişti.[13]

Tecavüzcülerin %13'ünün tecavüz suçuyla birçok kez tutuklanmış olmasına karşın, tipik bir tecavüzcü tecavüz suçu nedeniyle ilk kez tutuklanmıştı. Ancak bir kez tecavüz etmekten suçlu bazı tecavüzcüler görüşmeler sırasında, ortaya çıkarılamayan ya da kovuşturmadan yakalarını sıyırdıkları başka tecavüzleriyle ilgili olarak kendiliklerinden bilgi verdiler. Gerçekten, tecavüz etmekten tutuk-

12. Burada kullanılan meslek terimi suçlunun hayatını kazandığı ekonomik eylem anlamına gelmemekte; daha çok, uzun bir suç eylemleri örüntüsü ve sürecini anlatmaktadır.

13. Diğer grup suçlular içinde suçunu tekrarlamış olanların yüksek oranı kısmen, bu eyalette bütün tecavüzcülerin kapalı cezaevlerinde tutulmalarıyla açıklanabilir. Bu yüzden, tecavüzcüler art arda mahkûmiyetlerle sistem içinde ilerlemek yerine, daha işin başında kendilerini ağır ceza hapishanelerinde buldular.

lanan erkeklerin birkaçı o kadar çok kez tecavüz etmişlerdi ki, tecavüzleri sırasında yaşadıklarının ayrıntısını birbirinden ayırmakta güçlük çekiyorlardı. Hangi tecavüz suçundan mahkûm olduklarından bağımsız olarak erkekler değişmez bir biçimde, en az şiddet taşıyan ve imajlarına en az zararı dokunabilecek tecavüz hakkında konuşmaktan yanaydılar.

Bu bölümde ele aldığımız soru diğer grubun suç tarihinin tersine, tecavüzcülerle ilgili kayıtlara geçirilmiş herhangi bir bilginin bu erkeklerin niçin tecavüz ettiklerini anlamakta kullanılıp kullanılamayacağı sorusuydu. Araştırmaya katılan çoğu erkek için bu sorunun yanıtı hayır'dı.

Tutumlar ve İnançlar

Eğer tecavüzcüler aile, cinsel, psikolojik ve suç tarihi bazında karşılaştırıldıklarında diğer grup suçlulardan farklı değillerse, o zaman tecavüz eden erkekle etmeyeni birbirinden ayıran şey nedir? Bu bölümde tecavüze bağlı tutumların ve inançların herhangi bir fark yaratıp yaratmadığı ihtimali araştırılacaktır. Bir toplumdaki bütün bireylerin toplumsallaşma süreci içinde bir dereceye kadar da olsa ortak değerlerden etkilendiklerini bilmek önemlidir. Bu nedenle tecavüz eden erkeklerin, daha aşırı eğilimleri olabilirse de, diğer erkeklerden çok farklı değerlere sahip oldukları düşünülmemelidir. Fark, inancın türünde değil, derecesindedir.[14]

Saygın Kadınlar

Düz mantık, erkeklerin kadınlara karşı tutumlarının tecavüzle bağlantılı olduğunu önerir. Bu bağlantıyı açıklamak ve tecavüzcüler ile diğer grup suçluların geleneksele karşılık liberal ya da feminist cinsiyet rol tutumları ve davranışlarını karşılaştırmak için Spence ve diğerlerinin (1973) Kadınlara Yönelik Tutum Ölçeği'nin (Attitudes Toward Women Scale, AWS) kısa bir versiyonu kullanıldı.[15]

14. Bu bölümde incelenen tutumlara ilaveten araştırmada birkaç başka ölçek daha kullanılmıştır. Tartışma için bkz. Marolla ve Scully (1986).

15. AWS'nin bazı sorularda kadınlara ve erkeklere karşı tutumları ayırmakta başarılı olmadığı için bazı sakıncalarının olduğu unutulmamalıdır. Buna ilaveten

Tecavüzcülerin oldukça geleneksel cinsiyet rol tutumlarıyla tanımlanabileceği beklentisine karşılık, AWS ile hesaplanan (100 üzerinden) 68,4'lük ortalama, tecavüzcülerin en azından görüşmelerin yapıldığı sırada gelenekselden çok liberal olduklarını ortaya koydu. Ayrıca, tecavüzcülerle diğer grup suçluların tutumları ya da beyaz ve siyah suçlular arasında önemli bir fark yoktu. Dahası, davranışlarını tecavüz olarak görmemeleriyle bağlantılı olarak inkârcıların kadınlara karşı, tecavüzü kabul eden erkeklere göre daha geleneksel tutumlar benimseyeceği yolundaki varsayım doğru çıkmadı; iki grup arasında anlamlı bir fark bulunmadı.

Bu oldukça şaşırtıcı bulguların ayrıntısına inmek gerekir. 1970'lerin başında geliştirilen ve yaygın olarak kullanılan AWS, ABD'de kadınların hakları ve rolleri konusunda ilerleme kaydedilmesinden önceki dönem için daha uygun olabilir. Eğitimde ve ücrette eşitlik ideali bugün, (ki bugün hâlâ gerçekleşmemiştir) ölçeğin geliştirildiği zamana göre daha az radikaldir. Ancak ben araştırmaya katılan tecavüzcülerin görünür liberalliklerini anlamakta zorlandım. Tecavüzcülerin hapse girmemiş olanlarla karşılaştırılabilmesi için, aynı eyaletteki büyük bir üniversiteden seçilen öğrencilere AWS uygulandı.[16] Örnekleme üniversite öğrencilerinin eklenmesiyle birlikte beklenen bazı farklar ortaya çıktı. Irklararası karşılaştırmada herhangi bir fark bulunamazken, kadınların erkeklerden daha feminist olduğu saptandı. Ayrıca, kadın ya da erkek üniversite öğrencilerinin kadınlara karşı tutumları suçlularınkine göre çok daha feministti.

Tecavüzcülerle yapılan görüşmelerden edindiğimiz deneyim bize, onların kadın rollerinin bazı yönleriyle ilgili olarak diğer yönlerde olduğundan daha liberal oldukları izlenimini vermişti. Bu izlenimimizi sınamak için tutumların üç boyutunu ifade eden sorularla ölçek yeniden oluşturuldu. İlk boyut, kadınlar için çalışma hayatında,

---

bazı soruları dikkatlice, anlamı değiştirmeyecek biçimde yeniden gözden geçirmek, bilinen orta sınıf önyargılarını ortadan kaldırmak ve yeterli eğitimi olmayan erkekler için dili anlaşılır hale getirmek gereklidir. Örneğin, "kadınlar arasındaki içki bağımlılığı erkekler arasındaki bağımlılıktan daha kötüdür" deyişi "sarhoş bir kadın olmak sarhoş bir erkek olmaktan daha kötüdür" olarak değiştirildi.

16. Örneklem 30 siyah erkek, 65 siyah kadın, 54 beyaz erkek ve 102 beyaz kadından oluşmaktaydı.

ücrette ve eğitimde eşitlik ifade eden sorulardan; ikinci boyut, aile-deki servet ve gelir üzerinde eşit haklara sahip olmak, ev işi ve çocuk bakımı gibi sorumlulukların erkek tarafından da paylaşılması türünde yani aile düzeyinde eşitlik ifade eden sorulardan oluşuyordu (bunların idealler olduğunu unutmayın). Üçüncü boyut ise, kadınların erkeklerin korumasına gereksinimi olduğunu ve erkeklerden daha iffetli olması gerektiğini, örneğin kadınlar pis şakalar yapmamalı, sarhoş olmamalı ya da birlikte gittikleri bir yerde kendi payına düşeni ödememeli gibi ifadelerle savunan, bu tür kadınları "saygın kadınlar" olarak tanımlayan tutumlardan oluşmaktadır.

Tahmin edileceği gibi her bir boyutta ifade edilen değerlere katılma derecesinde temel farklılıklar ortaya çıktı.[17] Tecavüzcüler ve kontrol grubu ile, tecavüzü kabul edenler ile inkâr edenler kadınların çalışmasıyla ilgili olarak en liberal, ev içi işlerle ilgili olarak daha az liberal, saygınlık boyutunda ise çok daha gelenekseldiler. Aynı şey üniversite öğrencisi kadın ve erkekler için de geçerliydi. Bütün gruplar için meslek ve evle ilgili boyutlar birbiriyle yakından ilgiliydi, yani eğer bir erkek kadınların işyerlerindeki haklarıyla ilgili olarak daha liberal bir düşünceye sahipse, aynı zamanda ev içindeki haklarıyla ilgili olarak da liberaldi. Saygınlık tutumlarında farklı bir dizi değer ortaya konduğu için, bu boyutun diğer iki boyutla bir ilgisi yoktu.

Erkekler tarafından kadın rollerinin belirli yönleriyle ilgili olarak ifade edilen görece liberal tutumları yorumlarken göz önünde bulundurulması gereken bir başka önemli nokta, bu verilerin suçların işlendiği zamandan birkaç yıl sonraki tutumları yansıttığıdır. Hapishanedeyken davranışlarının değişip değişmediği sorulduğunda tecavüzcülerin %44'ü ve kontrol grubunun %30'u kadınlara karşı öncesine göre daha liberal olduklarını belirttiler ve bu değişikliği olgunlaşmalarına, okuma fırsatı bulmalarına ve dışarıda hiç fırsat bulamadıkları kadar kendileri hakkında düşünebilmelerine bağladılar. Bu gözlemi etkileyen bir etken de, örnekleme gönüllü olarak katıl-

17. Burada sözü edilen değerlere katılma oranlarındaki farkı gözleyebilmek için önce her boyutun ortalaması karşılaştırıldı, sonra da bu ortalamalar arasındaki farkların anlamlı olup olmadığını belirleyebilmek için t-testi yapıldı.

ma eğilimi gösterenlerin eğitimsizlerden ziyade daha eğitimlilerin, özellikle kendilerini hapishane koşullarında eğiten tutukluların olmasıdır. Görüşmeler sırasında tecavüzcülerin ve diğer grup suçluların %49'u okula devam etmekteydi. Ayrıca, tecavüzcülerin %34'ü ile diğer grup suçluların %44'ü hapse girdiklerinden beri bazı üniversite sertifikaları almışlardı; oysa tecavüzcülerin yalnız %7'si ve kontrol grubunun %13'ü, hapse girmeden önce üniversiteye devam etmişti.

Eğitimin, kadınlara karşı olan tutumları liberalleştirip liberalleştirmediğini belirlemek için, hapishanedeyken GED (lise diplomasına eş bir derece) elde etmiş ya da üniversiteden bazı dersler almış erkekleri, hiç eğitim görmemiş erkeklerle karşılaştırdık. Sonuçlar oldukça ilginçti. Eğitimin tecavüzcüler üzerinde açıkça gözlenebilen olumlu etkisine karşın, diğer grup suçluların tutumu üzerinde hiçbir etkisi olmamıştı. Tecavüzcüler ve özellikle inkârcılar ne kadar fazla eğitim almışlarsa kadınlara karşı tutumlarının o kadar liberalleştiği görüldü. Buna karşılık eğitimin, iş hayatı ve ev içi boyutunda daha liberal eğilimlere yol açmasına karşılık saygınlık boyutunu etkilemediği ortaya çıktı. Eğitimde geçen zamanın uzunluğundan çok, hapishanede geçirilen zamanın uzunluğunun tutumları etkileyip etkilemediğini belirlemek için erkekleri üç ve daha fazla yıldan beri hapiste olanlarla, bundan daha az bir zamandır hapiste olanlar diye iki gruba ayırdık. Ancak bu karşılaştırma tutumlarla ilgili olarak anlamlı bir fark ortaya koymadı.

Bu veriler bize "yüceltme" ya da "saygınlık" değerlerinin eğitimle bile değiştirilemeyecek biçimde kemikleşmiş değerler olduğunu göstermektedir. Erkeklere kadınlardan daha fazla ayrıcalık tanıyan ve kadınların erkeklerden daha iffetli davranmaları gerektiği gibi bir çifte standardı teşvik eden değerler cinsel şiddetin anlaşılması için önemli olabilir. Kadınların iffetli olmasını talep eden erkekler belki de, kadınları kendileriyle aynı seçim haklarına sahip tam insanlar olarak kabul edemedikleri için kadınlara düşmandırlar. Bu tür tutumlar erkeklerin kurbanlarının "kurbanlığı hak etmiş" (bu konu ile ilgili tartışma için bkz. Weis ve Borges 1973) olduklarına ve "ettiklerini bulduklarına" inanmalarına izin verir. Gerçekten, kadınlara böylesi bir bakışı destekleyen kültürümüz (bkz. Clark ve Le-

wis 1977; LeGrand 1973; Mackinnon 1987), daha sonraki bölümlerde de ortaya konacağı gibi, tecavüzcülerin özür ve gerekçelerine yansımaktadır.

Tecavüz Eden Erkekler ve Erkeklik

Tecavüzcülerin kadınlara karşı olan tutumlarını anlamanın yanı sıra, bu erkeklerin kendi erkekliklerini nasıl algıladıklarının ve geleneksel erkek cins rol beklentilerini nasıl uyguladıklarının da incelenmesi gerekmektedir.

Toplumsal cinsiyet rolü literatürü kültürel anlamda erkeklik olarak tanımlanan bir dizi niteliği belirlemeye yönelik teorik çaba içerir. Tipik bir erkek hakkında insanların sahip olduğu inançlarla ilgili literatürü gözden geçiren Cicone ve Ruble (1978) sık sık söz edilen özelliklerin üç grupta toplanabileceğini söylerler: (1) bir erkek kendi hayatına nasıl yön verir; burada maceracı, hırslı, bağımsız, cesur ve rekabetçi olma özelliklerini içeren eylem ve başarı vurgulanır; (2) bir erkek kendi dışındaki erkeklerle nasıl ilişki kurar; burada saldırgan, güçlü, iddiacı olmak gibi özellikler vurgulanır; (3) bir erkek kendi iç dünyasını nasıl yönlendirir; burada mantıklı, kararlı, duygusuz, sakin ve kendine hâkim olma özelliklerini içeren anlayış vurgulanır. Brannon'a göre (1976) erkeklik dört temayı içerir: (1) "hanımevladı olmamak" – dişil olan şeylerin hepsinden sakınılması; (2) "temel dişli" olmak – başarı ve statünün elde edilmesi, ailenin geçimini sağlamak; (3) "kaya gibi sağlam" olmak – güçlülük, güven ve bağımsızlık; ve (4) "göster gününü" tavrı – saldırı, şiddet ve cesaret.

Bu iki yaklaşımdaki unsurları birleştirerek Doyle (1983) ABD'de erkek toplumsal cinsiyet rolü kavramının merkezinde beş unsurun bulunduğunu ileri sürer: (1) kadın karşıtı unsur – kadınca olan her şeyden sakınma ve nefret; (2) başarı unsuru – kazanmak, şampiyon, bir numara olmak; (3) saldırganlık unsuru – kavga etmeye hazır olmak; (4) cinsel unsur – cinsel ilişki için sürekli ve doyurulmaz bir istek duymak; (5) kendine güven unsuru – güçlü, güvenli, bağımsız, kararlı ve sakin olmak. Pleck (1981) ise bunun tersine erkek rolünün geleneksel ve modern yorumlarını birbirinden ayırır. Geleneksel modelde erkeklik, güçlülük, saldırganlık ile gerçeklenir ve duyarlı-

lık, çaresizlik ve zayıflık gibi duygular uygun bulunmaz. Öfke türü bazı duyguların denetlenmesi beklenmez. Erkekler en yakın arkadaşlıklarını erkeklerle kurarlar ama bu duygusal anlamda bir yakınlık değildir. Kadınlar cinsel ilişki ve üreme işlevi olan ve erkeklerin tersine iffetli olmaları beklenen, erkek otoritesine boyun eğmesi gereken yaratıklar olarak görülür, yani "saygınlık" sendromuna inanılır. Modern modelde ise erkeklik, geleneksel modelin tersine, zeki olmayı ve öfke gibi duyguların denetlenmesini gerektiren ekonomik başarı ve güç ile gerçeklenir. Kadınlarla kurulan ilişkiler yakınlık, arkadaşlık ve aşk olarak tanımlanabilir ve diğer erkeklerle kurulup birlikte içki içmekten ve spor yapmaktan öteye pek gitmeyen ilişkilerden daha önemlidir.

Değişen başarı düzeylerinde gerçekleştirilen bir dizi araştırma, kısaca çok fazla erkeklik olarak ifade edilen, "hipererkeklik" ya da "zorlayıcı erkeklik" türü tanımlamalarla suç, şiddet ve cinsel anlamda saldırganlık barındıran davranışlar arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymaya çalışır. "Çok fazla erkekliğin", tecavüzün tek sebebi olduğunu ileri sürmemekle birlikte, bu tür değerlerin diğer tutumlarla birleşerek cinsel şiddete sebep olduğunu söyler.

Bu bölümün başında zorlayıcı erkekliği anneyle olan ilişkilere ya da kadının hâkim olduğu ailelerde büyütülmüş olmaya bağlayan teoriler eleştirilirken babanın rolünü gözardı eden ve erkeklerin istenmeyen bütün tutum ve davranışları için kadınları suçlayan kültürel öğrenme üzerinde durulmuştu. Tutum ve davranışların psikodinamik kökenlerini araştırmak ve anneyi suçlamak yerine, erkek özelliklerine ve erkekliğe büyük önem verilen bir kültürde toplumsallaşma yoluyla elde edilen zorlayıcı erkeklik, bir normal sapkınlık türü olarak görülebilir. Fine (1986), örneğin Küçükler Beyzbol Ligi'nde erkek çocuklara "düzgün" davranmanın nasıl öğretildiğini ortaya koyar: Bunun için çocukların yerinde duygular göstermeyi, dayanıklı ve korkutucu olmayı; özellikle korkmak ve ağlamak türü duyguları denetlemeyi; kazanma arzusu taşımayı; yaralandığı zaman bile "itişmeyi"; takım arkadaşları arasında toplumsal birliği sağlamayı; ve belki daha da önemlisi, kendini daha genç, daha zayıf ve kadın olanlardan ayırt etmeyi öğrenmeleri söz konusudur.

Erkek rolünün geleneksel yönlerine tecavüzcülerin ne kadar uy-

duğunu belirleyebilmek için erkeklerin her birine Zorlayıcı Erkeklik Ölçeği (Silverman 1970) uygulandı.[18] Bu ölçek 20 (alçak) ile 40 (yüksek) arasında değişen değerlerle geleneksel erkek rolünün dört boyutunu ölçmekteydi: (1) dayanıklılık, korkusuzluk ve kavgacılık; (2) atletik bir vücuda sahip olmaya çalışmak; (3) cinsel atletiklik ve kadınların ele geçirilmesi hedeflenen nesneler oldukları kavramı; (4) otoriteye meydan okumak. Tahmin edileceği gibi tecavüzcü erkeklerin zorlayıcı erkeklik değerleri 29,4'lük bir ortalama puanla ortalama puanı 28,3 olan diğer grup suçlulara göre yüksekti. Siyahlarla beyazlar yahut tecavüzü kabul edenlerle inkâr edenler arasında önemli farklar yoktu. Ve belki de hapishanede var olabilmek dayanıklılık gerektirdiği için, ne eğitim ne de hapishanede geçen zaman kadınlarla ilgili tutumlardan farklı olarak zorlayıcı erkekliği azaltıyordu.

Geleneksel erkek rolündeki bir başka unsur da kadınlara karşı düşmanlıktır. Tecavüzcülere kadınlara yönelik düşmanca duygularının derecesini saptamak için güvensizlik, sevgisizlik ve korkuyu içeren üç boyuttan oluşan Kadınlara Karşı Düşmanlık Ölçeği uygulandı. Ölçeğin puanları düşük düşmanlık seviyesi olan 20 ile yüksek düşmanlık seviyesi olan 60 arasında değişiyordu.[19] Kadınlarla ilgili tutumlarda olduğu gibi buradaki bulgular da öngörülenin tersine ve şaşırtıcıydı. Kabul edenlerle inkâr edenler kadar tecavüzcülerle diğer grup suçluların karşılaştırılması düşmanlık açısından önemli bir fark ortaya çıkarmadı ve bütün gruplar ortalama 33 gibi düşük bir puan etrafında toplandılar. Fakat ufak da olsa önemli bir ırk farklılı-

18. Ölçek ilk olarak gençlikle ilgili geliştirildiği için, konuları anlaşılır kılmak ve onların anlayacağı bir dile dönüştürmek üzere soruları başka kelimelerle ifade etmemiz gerekti.

19. Kadınlara Karşı Düşmanlık Ölçeği, literatür kullanılabilir bir yöntem üretemeyince –kendi içinde ilginç bir gözlem– bu araştırma için özel olarak geliştirildi. Ölçek geniş bir topluluk üzerinde denenmiş olmamakla birlikte, görünür bir geçerliliği vardı. Örneğin, güvensizliği ölçen maddeler "Bir erkek bir kadına ona karşı gerçekten neler hissettiğini hiçbir zaman söylememelidir" türü ifadeleri; hoşlanmamayı ölçen maddeler "Çoğu kadın soğuktur" türü ifadeleri; tehdit içeren maddeler de "Bir kocanın ya da erkek arkadaşın karısını ya da kız arkadaşını karşısındaki erkeğin kim olduğunu hatırlatmak için dövmesi gereken zamanlar vardır" türü ifadeleri içermektedir.

ğı ortaya çıktı. Toplam örneklem içinde siyahlar kadınlara beyazlardan daha düşmandılar ve hapishanede geçen zamanın değilse de eğitimin diğer grup suçlular için olmasa da tecavüzcüler için düşmanlığı azaltan bir etkisinin olduğu görüldü. Sezgilerimizle çelişen bu bulguların olası bir yorumu tecavüzcülerin içinde bulundukları durumda aranabilir. Kadından mahrum bir ortamda yaşama deneyimi, erkeklerin kadınlara atfettikleri değerleri değiştirebilir ve düşmanlık duygularını etkileyebilir.

Tahmin edileceği gibi bütün erkeklerde kadınlarla ilgili tutumlar, kadınlara karşı düşmanlıklarıyla bağlantılıdır. Yani, tutumları daha geleneksel olan erkekler kadınlara daha düşmandılar. Bu özellikle, söz konusu ilişkinin diğer grup suçlulara göre daha güçlü olduğu tecavüzcüler için doğrudur. Ayrıca, tecavüzü inkâr edenler için bu iki tutum arasındaki ilişki kabul edenlere göre daha güçlüdür ki, bu bulgu da muhtemelen, hapse kadınlar ve tecavüz olarak tanımlamadıkları davranışları yüzünden girdikleri inancına bağlıdır.

Geleneksel erkek rol tanımının bir başka unsuru da kişilerarası şiddetin kabul görmesidir. Tecavüzün şiddet unsuru taşıyan doğası ve araştırmaların, kurbanı dize getirmek için gerekenden fazla güç kullanıldığını göstermesi nedeniyle erkeklere Burt (1980) tarafından geliştirilen Kişilerarası Şiddeti Kabul Ölçeği uygulandı. Bu ölçek, erkeklerin özellikle yakın ve cinsel ilişkilerinde kadınları dize getirmek için güç ve zor kullanmayı ne dereceye kadar meşru gördüklerini ölçmektedir. İşledikleri şiddet suçları nedeniyle tutuklanmış olan bir grup içindeki bütün erkeklerin şiddet barındıran tutumları haklı bulmaları pek de şaşırtıcı değildir. Fakat ölçeğin değerleri düşük 10 ile yüksek 40 puan arasında değişirken, tecavüzcülerin ortalamasının 24,2, diğer grup suçlularınkinin ise 23,9 çıkması, bu iki grup arasında çok az bir fark olduğunu gösterdi. Kabul edenlerle inkâr edenlerin aldıkları sonuçlar da benzerdi ve eğitimin gene daha az şiddet barındıran tutumlarla ilgisi olduğu görüldü.

Elde ettiğimiz ortalamalar bu tutumların içerdiği şiddeti çok iyi yansıtmamaktaydı ve saygınlık boyutunda olduğu gibi kadınlarla aralarındaki kişisel ilişkilerde uygun buldukları davranış biçimlerine ait duyguların bir ölçüsüydü. Bu noktayı şöyle açıklayabiliriz: Her iki grubun da dörtte üçünden çoğu, bir kadın seks yapmak iste-

mediğinde erkeğin vazgeçmemesi gerektiğine inanıyordu. Tecavüzcülerin %46'sı ile diğer grup suçluların %40'ı bir erkeğin karısını dövmesinin haklı sebepleri olduğuna inanıyordu ve her iki grubun yaklaşık üçte ikisi kocası dövse bile kadının evden gitmemesi gerektiğine inanıyordu. Tecavüzcülerin %45'i ile kontrol grubunun %40'ı tarafından dile getirilen endişe verici bir başka tutum da, "bazı kadınlar dayak yemekten hoşlanırlar çünkü erkeğin dayak atması kendilerinin önemsendiği anlamına gelmektedir" görüşüne dayalıdır. Ve daha önce de ortaya koyduğumuz gibi, kişisel ilişkilerinde kadınlara karşı şiddet kullanmayı uygun bulmakla kalmayan bu erkeklerin çoğu, inançlarını eyleme dönüştürerek kendileri için önemli olan kadınlara karşı şiddet kullanmışlardır.

Kadınlara karşı geleneksel ya da düşmanca tutumu olan erkeklerin kadınlarla ilişkilerinde kişisel şiddete de daha fazla yer vermeleri bekleniyordu. İncelemeler bunun bütün erkekler için doğru olduğunu ortaya çıkardı, fakat yine de tecavüzcüler için bu ilişki daha güçlüydü.

Efsaneler, Kalıpyargılar ve Tecavüz Tanımları

Tecavüz vakalarıyla ilgili yorumların yer aldığı artan sayıdaki araştırma açıkça göstermektedir ki, hukuki tanımlamalar insanların davranışı nasıl tanımladıkları ve bu davranışın sorumluluğunu nasıl değerlendirdikleri hakkında çok az şey söylemektedir. Bu literatür gözden geçirildiğinde özellikle iki grup faktörün insanların tecavüz vakalarıyla ilgili değerlendirmelerini etkilediği görülmektedir. Birinci grup, tecavüz durumunun özellikleriyle ilgilidir. İnsanların tecavüzü algılamalarını etkileyen duruma ilişkin bu faktörler, kullanılan güç miktarını, tecavüz sırasında silahın olup olmadığını, kurban ile saldırgan arasındaki ilişkiyi (yabancıya karşı tanıdık, arkadaş, sevgili ya da eş olmak) ve belki daha da önemlisi, kurbanın algılanan iffeti ile tecavüzden hemen önceki davranışının geleneksel olup olmadığını içermektedir. Örneğin bu faktörlere uyan senaryoları kullanarak beyaz, siyah ve Meksikalı Amerikalı kadın ve erkekler üzerine yaptığı bir araştırmada Williams (1978) bütün grupların eğer saldırgan yabancı ve silahlı ise ve özellikle kurban yaralanmışsa,

saldırgan aleyhine dava açmak eğiliminde olduklarını saptadı. Bu, "popüler tecavüz" olarak etiketlenmeye uygun bir senaryodur. Yaralama yahut silah olmadığında ve kurbanın bir bardan alınması ya da saldırganla kurbanın karıkoca olmaları gibi durumlarda söz konusu grupların aleyhte dava açmaya fazla istekli olmadıkları görüldü. LaFree (1989) savunmanın temel olarak, cinsel bir eylemin ya da böyle bir teşebbüsün gerçekleşip gerçekleşmediğine veya kurbanın razı olup olmadığına dayandırıldığı vakalarda, kurbanın yaşama biçimi ve toplumsal cinsiyet rolü davranışının jürinin değerlendirmelerini belirlemede eldeki fiziksel kanıtlardan ve savunmanın ciddiyetinden daha önemli olduğunu buldu. LaFree kurbanın içki içtiğine, uyuşturucu kullandığına, evlilikdışı cinsel ilişkide bulunduğuna ya da sanığı önceden tanıyor olduğuna dair herhangi bir kanıtın jüriyi sanığın suçuyla ilgili şüpheye düşürdüğünü belirtir.[20] Şüphesiz savunma avukatları da jürileri etkilemek için bu faktörleri kullanırlar.

Duruma özgü değişkenlere ek olarak tecavüz tanımında önem taşıyan diğer faktörler de gözlemcinin özellikleridir. Bu saptamayla tutarlı bir şekilde araştırmalar, erkeklerin kadınlara göre kurbanlara daha çok sorumluluk yüklediğini ortaya koydu (Calhoun 1978; Calhoun ve diğ. 1976; Kanekar ve Kolsawalla 1977). Gözlemcinin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili tutumu da tecavüzdeki kusurun değerlendirilmesini etkilemektedir. Araştırmalar genel olarak, geleneksel tutumları olan insanların feminist eğilimli insanlara göre kurbana daha katı, saldırganaysa daha hoşgörülü davrandıklarını ortaya koymaktadır (Acock ve Ireland 1981; Krulewitz ve Payne 1978; Williams 1979). Gerçekten de araştırmalar, insanların tecavüz tanımları ile tecavüze atfettikleri sorumluluklar konusunda oldukça önemli farklar olduğunu ortaya koyuyor. Farklı düşüncelerin varlığı bazı tutuklu tecavüzcülerin davranışlarının tecavüz olduğunu inkâr etmelerinin nasıl mümkün olabildiğini anlamamızı sağlıyor. Bazı erkekler kişilik dinamikleri yüzünden suçlarını inkâr etseler bile,

20. LaFree (1989) de savunmanın temelde sanığın iyi biri ya da bu eylemden sorumlu olamayacağı gerekçelerine dayandığı tecavüz davalarında, jüriyi etkilemek için kurbanın özelliklerinin kullanılmadığını saptadı (ayrıca bkz. LaFree ve diğ., 1985).

özellikle tecavüz vakalarında toplumsal tanımlar inkârcılardan yanadır.

İlginçtir ki, literatürde tutuklu tecavüzcülerin tecavüz tanımıyla ilgili herhangi bir kayıt yoktur.[21] Bu açığı kapatmak için, her tecavüzcüden kendi sözcükleriyle şu soruyu cevaplandırmaları istendi: "Tecavüz nedir?" Ve onlara üç seçenek önerildi: (1) bir kadının isteğine karşı yapılan bir eylem — ki bu durumda fiziksel güç gerekli değildir; (2) fiziksel güç gereklidir ama, bir önkoşul olarak silah ya da yaralamadan söz edilmemektedir; (3) tecavüzden söz edebilmek için silah kullanılmalı ya da dayak ve yaralama olmalıdır.

İncelemeler tecavüzü kabul edenler ile inkâr edenlerin tecavüz tanımları arasında önemli farklar olduğunu ortaya koydu. Örneğin tecavüzü kabul edenlerin %44'ü, buna karşılık inkâr edenlerin yalnızca %11'i fiziksel güç kullanımını gerekli görmeyen tanımı benimsediler. Bunun tersine, inkâr edenlerin %45'i, kabul edenlerin ise %10'u tecavüz tanımlarında silah, dayak ya da yaralamaya yer verdiler. İnkâr edenler arasında aşağıda söz edeceğimiz türden bir tecavüz tanımına rastlamak olağandı: "Eğer kadının hayatı tehlikedeyse, ya da bayılana dek dövülmüşse tecavüz söz konusudur... ama kadın bacaklarını hep kenetleyebilir." Buna karşılık aşağıda yer alan tanım tecavüzü kabul eden birinin tanımıdır: "İsteğinizi dayatmak istediğiniz birine 'hayır' dediğinde iznini almadan, şiddet kullanarak ya da başka bir şekilde hâkim olmak; onu korkutarak istediğinizi elde etmektir." Sorulara verilen cevaplar arasında görülen farklılıklar, bundan sonraki bölümlerin de ortaya koyacağı gibi, kabul edenler ile inkâr edenlerin kendi tecavüzlerini açıklarken kullandıkları özür ve gerekçelerle tutarlıdır. Bu arada tecavüzü kabul edenlerin suç işledikleri sıradaki tutumlarının daha geleneksel olabileceği de unutulmamalıdır.

21. Joyce Williams'ın tecavüz vinyetleri kullanarak yaptığı araştırma (1978, 1979) bu projede tekrarlandı. Genelde Williams'ın hapishane dışından olan örneklemi ile tecavüzcüler, bir kadının bir yabancı tarafından silah zoruyla kaçırılması şeklinde anlaşılan tartışma götürmez "popüler" tecavüz konusunda görüş birliğine vardılar. Bununla birlikte Williams'ın örnekleminin tersine, tecavüzcüler yabancılar arasındaki tecavüzü eğer kurban yaralanmadıysa ve bir silahtan söz edilmiyorsa tecavüz olarak tanımlamama eğilimindeydiler. Tartışmanın bütünü için bkz. Marolla ve Scully (1986).

Tecavüzle ilgili kalıpyargılar ve efsaneler yalnızca tecavüzcülerin tanımlarında değil, ataerkil kültürümüzün tüm yapıtlarında fazlasıyla yer almaktadır. Tecavüzle ilgili kurbanı hedef alan şakalar ve kurbanın yaşadığı deneyimleri çarpıtan ifadelere çok sık rastlandığını, Indiana Üniversitesi basketbol antrenörü Bob Knight'ın NBC muhabiri Connie Chung ile yaptığı bir söyleşide söylediği ünlü bir söz de göstermektedir: "Eğer tecavüz kaçınılmaz ise, gevşe ve zevk al, derim" (Millsaps 1988). Gerçekten de gelecek yüzyılın antropologları cinsel şiddetten bu kadar hoşlanan bir kadın toplumunu yaratan şeyin ne olduğunu merak edebilirler.

Artan sayıda araştırmanın gösterdiği gibi, tecavüz kalıpyargılarına olan inanç erkeklerdeki cinsel saldırganlığın en güçlü göstergesidir ve aynı zamanda dar anlamda tecavüz tanımları, sahte tecavüz duruşmalarında jüri kararıyla suçsuz bulunmak, kurbanların yaralandığının inkâr edilmesi ve kurbanı kendini kurbanlaştırmakla suçlamak da dahil olmak üzere, bir dizi başka olayla da ilişkilidir (tartışmanın bütünü için bkz. 2. Bölüm). Tutuklu tecavüzcülerin bilinen efsanelere ne dereceye kadar inandıklarını belirlemek için bu proje özelinde bir tecavüz kalıpyargı ölçeği geliştirildi.[22] Ölçek, tecavüz efsanesiyle ilgili dört boyutu kapsamaktadır: (1) Kurbanın kışkırtıcılığı – kadınların, erkeklerin kendilerine tecavüz etmelerine sebep olan özellik ve davranışlara sahip olduklarına dair inanç; (2) kurbanın sorumluluğu – eğer denemiş olsalardı, kadınların kendilerine tecavüz edilmesini önleyebileceklerine dair inanç; (3) kurbanın katılımı – kadınların kendilerine tecavüz edilmesini istediklerine ve bundan gizli bir zevk aldıklarına dair inanç; ve (4) yanlış itham – kadınların erkekleri cezalandırmak için kinle tecavüz cezasını kullandıklarına dair inanç.

Tecavüz kalıpyargı araştırmalarına paralel olarak, bu bilinen efsanelere olan inançta tecavüzcüler ortalama 29,2 puanla ortalama puanı 27,7 olan diğer suçlu grubundan ayrılır. Ölçekte 12 düşük, 48 yüksek puana karşılık gelmektedir. Örneğin tecavüzcülerin %69'u tecavüzle suçlanan erkeklerin çoğunun masum olduğuna, %65'i de

22. Bu proje için ölçek geliştirirken, varolan ölçekten alınan öğeler kullanıldı ve genişletildi; bkz. Burt (1978) ve Field (1978).

kadınların giydikleri kıyafetlerle ve davranış biçimleriyle kendilerine tecavüz edilmesine sebep olduğuna inanmaktadır. Bir kadın tanıdığı birini kendisine tecavüz etmekle suçlamışsa, tecavüzcülerin %59'u gönüllü cinsel ilişki sonrasında kadının fikrini değiştirdiğine; %54'ü kadınların kendilerine tecavüz edilmesini önleme sorumluluğunu taşıması gerektiğine inanıyordu; ve %46'sı kadınlara tecavüz edildiğinin ispatını zorlaştıracak yasaların çıkmasından yanaydı. Kabul edenlere göre inkârcılar ve bir grup olarak beyazlara göre, bir grup olarak siyahlar bu kalıpyargılara inanmaya daha eğilimliydiler. Ve bir kez daha, hapishanede geçen zamanın değil ama eğitimin tecavüzcüler için diğer suçlu grubundan daha fazla oranda bu kalıpyargılara olan inancı azalttığı görüldü.

Tahmin edileceği gibi, tecavüz kalıpyargılarına olan inanç hem kadınlara karşı düşmanlıkla hem de kişilerarası şiddeti kabul etmekle ilişkilidir. Yani, kadınlara karşı daha düşmanca tutumlar ve/veya erkeğin kişilerarası şiddeti daha fazla kabul etmesi ile erkeklerin tecavüz kalıpyargılarıyla ilgili inançlarının gücü arasında yakın bir ilişki vardır. İnkârcılar için değilse de kabul edenler için saygınlık değerlerine olan inanç da tecavüz kalıpyargılarıyla ilişkilidir. Bu örüntünün gösterdiği, kabul edenler için tecavüzün, kadınların ya da tek bir kadının algılanan "iffetli olmayan" davranışıyla ilişkili olduğu; inkârcılar içinse daha çok kadınlara karşı düşmanca duyguların ve şiddetin uygunluğuna olan inancın önemli olduğudur. Bu gözlem bundan sonraki bölümlerde sunulan verilerle desteklenmektedir. Gerçekten de, cinsel şiddet karmaşıktır ve tek bir basit sebebe indirgenemez.

Son bir not. Tecavüzcülerin tutumlarıyla ilgili bu araştırma beklenebilecek dramatik sonuçlar ortaya koymadı. Bunun sebebi kısmen yöntemde aranmalıdır. Tutumlar ile tecavüz arasındaki ilişkiyi anlamanın en iyi yolu, erkeklerle tecavüzlerinin hemen ardından görüşmek gibi imkânsız bir stratejiyi kullanmaktan geçer. Bu araştırmadaki erkeklerin tutumları tecavüzlerinden sonra değişik zamanlarda ve eğitimle ilgili verilerin işaret ettiği gibi, bazı tecavüzcülerin tutumları bir dereceye kadar değiştikten sonra ölçüldü. Hapishanedeki eğitimsiz erkeklerin tutumlarının hapishanedeyken eğitim görmüş olanlara göre daha geleneksel olduğu gözlemi, hapisha-

ne eğitimli tecavüzcülerin kadınlara, erkekliğe, şiddete ve tecavüze yaklaşımlarının suç işledikleri sırada daha az liberal olabileceği düşüncesini desteklemektedir. Böylece çıkarsama yoluyla, eğitimlerini hapishane dışında almış erkeklerin tecavüz ettikleri sıradaki ve görüştüğümüz sıradaki görüşlerinin hapishanede eğitim gören erkeklerinkilere göre birbirine çok daha benzer olduğu sonucuna varırız ki, bu da hapishanede eğitimin önemini gösterir.

Bunun yanı sıra tecavüzcülerle diğer grup suçluları karşılaştırırken akılda tutulması gereken şey, tecavüzcü olmasalar bile diğer grup suçluların bir bölümünün de cinsel anlamda şüphe edilmeyecek kadar saldırgan olduklarıdır. Bu varsayım diğer grup suçluların önem verdiklerini bildirdikleri kadınları taciz etmelerindeki yaygınlığın yanı sıra, üniversite öğrencisi erkekler arasındaki gizli cinsel saldırganlık üzerine elde edilen verilerle doğrulanmaktadır (bkz. 2. Bölüm). Yani eğer tutumlarla davranışlar arasında bir ilişki varsa, kontrol grubu içinde saldırganların varlığı, tecavüzcülerle diğer suçlu grubu arasındaki farkları azaltacaktır.

Sonuç olarak istatistik bakımdan daha anlamlı ilişkilerin bulunamayışı kısmen kullandığımız yöntemlerden kaynaklanmaktadır. Sonuçlar hep tahmin ettiğimiz gibi çıktı, fakat karşılaştırılan sayıların büyüklüğü gibi faktörler, istatistiki anlamı etkilemiş olabilir. Bu sorunlara karşın, tecavüz eden erkeklerin tutumlarını ve inançlarını anlama girişimlerimizden bazı şeyler kazanmış olmalıyız. Bu bilgiyle tecavüz suçundan hapishanede bulunan erkek tipinin bir profilini oluşturabilir ve diğer suçlulardan nasıl ayrıldıklarıyla ilgili bir önermede bulunabiliriz.

Tutuklu Tecavüzcülerin Özet Profili

Bu araştırmada yer alan tecavüzcülerin önemli bir azınlığı dengesiz ve şiddet barındıran evlerde büyümüşlerdi. Babalarıyla ilişkileri zayıftı; bazıları çocukluklarında kötü muamele görmüş ancak birkaç tanesi cinsel olarak taciz edilmişti. Aynı şey diğer grup suçlular için de geçerliydi. Tecavüzcülerin yetişkinler ve gençler olarak yaşadıkları cinsel deneyimler önemliydi, değişkendi ve diğer grup suçlulardan farklı değildi. Büyük bir bölümü tecavüz ettikleri sırada ne cin-

sel olarak engellenmişlerdi ne de iki tarafın isteğiyle yaşanan cinsel ilişkide bulunma fırsatlarından yoksundular. Kayıtlara geçmiş eşcinsellik, cinsel anlamda işlevsizlik ve şiddet barındırmayan cinsel sapkınlık, tecavüzcüler arasında diğer grup suçlulara göre fazla yaygın değildi. Her iki grup için bu tür ilişkiler en azından kendileri için önemli olan kadınların arada sırada taciz edilmeleri anlamına gelse de, diğer grup suçlular gibi tecavüzcüler de kadınlarla ilişki kurabiliyorlardı. Tecavüz eden erkeklerin "hasta" oldukları yaygın inanışına rağmen, çoğu tecavüzcü akıl hastası değildi ve akıl sağlığı sistemiyle olan ilişkileri diğer grup suçlulardan daha fazla değildi. Diğer grup suçlulara göre daha fazla sayıda tecavüzcünün intihar girişimi kaydı bulunmaktaydı, fakat bu girişimlerin yarısı tecavüz etmelerinden sonra gerçekleştiği için, bu veriler tecavüzcülerin mutlaka duygusal sorunları olduğunun bir işareti olamaz. Tecavüzcüler ile diğer grup suçlular suç işlemeyi meslek edinme yönünden de birbirlerine benziyorlardı ve eldeki kanıtlar, suç işlemeye genç yaşta başladıklarını gösteriyordu. Tecavüzcülerin çoğunun geçmişte herhangi bir seks suçuyla ilgili tutukluluğu yoktu ve diğer grup suçlular gibi daha önceki tutukluluklarının çoğu kişilere değil, mülkiyete yönelik bir suçtan dolayıydı.

Tutuklu tecavüzcülerin bu geçmiş profili, işledikleri suçlarla ilgili olarak onları tek bir suç kategorisine aday kılmaz. Daha ziyade, tecavüzcü olmalarını belirlemeyen bir adi suçlu profili çizer. Yani buradaki tecavüzcülerin geçmişleri genel olarak beyaz-yakalı-olmayan suç unsurları içerdiğinden, özel olarak tecavüzle ilgili fazla bir ipucu vermemektedir.

Cinsel şiddeti anlamada tutum ve inançlardan giderek ne tür sonuçlara ulaşabiliriz? Tecavüzcülerle diğer grup suçluların kadınlara karşı tutumları ve düşmanlıkları birbirine benzemektedir ve çifte standartlı saygınlık değerlerine kuvvetle inanan erkekler kadınlara karşı güvensizlik ve sevgisizlik duyguları taşımaktadırlar. Bu örüntü, özellikle uygun kadın davranışıyla ilgili katı ve ahlakçı bakış açıları, kadınlara karşı çok düşmanca olan tutumlarıyla uyumlu olan tecavüzcüler için geçerliydi. Bütün erkekler şiddet unsuru taşıyan uzun suç geçmişleri nedeniyle tutuklu oldukları için, hepsinin bir şekilde kişilerarası şiddeti kabul etmelerinin ortaya çıkması şaşırtıcı

değildi, fakat en aşırı olanlar kadınlara en çok düşman olanlardı. Bu şiddet taşıyan ve düşmanca tutumların, tecavüzcüleri diğer grup suçlulardan ayıran bir faktör olarak tecavüz kalıpyargılarıyla ilgisi vardır.

Bu profil ürkütücü ve açıkça tehlikeli bir erkek grubunu ortaya çıkarıyor, fakat acaba tecavüz eden erkeklerin "hasta" olduklarını da gösteriyor mu? Kendimizi tekrarlama riskini göze alarak, tecavüzcüleri ayırt eden faktörlerin —çifte standarda olan inanç, tecavüz kalıpyargılarına olan inanç ve geleneksel erkek rolü ile güçlü bir özdeşleşme— kültürümüzde genel olarak desteklenmekte olduğunu vurgulayalım. Elimizdeki veriler tecavüz eden erkekleri diğer erkeklerden ayıran tektip tutumlardan söz etmeye izin vermezken, bu profile uyan erkeklerin gerek kendileri için önemli, gerekse tanımadıkları kadınlara yönelik cinsel şiddetin iyi birer adayı olduklarını göstermektedir.

4

Tecavüz Diye Bir Şey Yoktur: Cinsel Şiddetin Haklı Kılınması

BU VE BUNDAN SONRAKİ bölümde, cinsel şiddete başvuran erkekler, suçlarından, kendilerinden ve kurbanlarından söz ediyorlar. Burada amaç, tecavüzcü erkeklerin bireysel dürtüleri üzerinde durmaktan çok, cinsel şiddete başvuran erkeklerin gerçekliği nasıl kurguladıklarını ve toplumsal ve kültürel faktörlerin bu kurgulamaya nasıl katkıda bulunduğunu incelemek. Birlikte ele alındıklarında bu iki bölüm, davranışlarındaki şiddet ne kadar fazla olursa olsun, bu erkeklerin bakış açısından söz konusu eylemlerden hiçbirinin tecavüz sayılmadığını ve erkeklerin kendilerini tecavüzcü olarak görmediklerini gösteriyor. Ama önce, tecavüzcülerin anlattıklarını bir düzene koymak için kullandığımız kavramlar hakkında kısaca bilgi verelim.

Tecavüz Etmeyi Öğrenmek

Sosyologlar, insanların başkalarının belli koşullarda yanlış olarak tanımladıkları hareketlerde bulundukları zaman, yaptıkları yanlışı inkâr etmek için çeşitli teknikler kullandıklarını ve kendilerini normal biri olarak tanıttıklarını uzun zamandan beri biliyorlar. Mills (1940) geliştirdiği "uygun sözcükler" (*vocabulary of motive*) kavramıyla bu inkâr sürecine ilk ışık tutanlardan birisidir. Yanlış olan şeyin normal görülmesi, davranışının olumsuz sonuçlarını fark eden bireyin, bunu, kültürel bakımdan uygun ve toplumsal olarak kabul

edilebilir terimlerle açıklamasına ve yorumlamasına yarayan bazı sözcükler kullanmasıyla yapılmaktadır. Bu yorumlar ya da açıklamalar toplumsallaşma yoluyla edinilir. Bilindiği gibi toplumsallaşma, davranışların anlamları ve sonuçlarını değerlendirmek kadar, bunları toplumsal bakımdan uygun terimlerle açıklamayı öğrendiğimiz bir süreçtir. Bu durumda, söz konusu açıklamalar, insanın kendi kültürüyle kurduğu bağ sonunda öğrendiklerine dayalıdır ve bireylerin başkalarının neyi kabul edilebilir bulacaklarıyla ilgili olarak edindikleri bilgileri yansıtır.

Scott ve Lyman (1968) ise, insanların uygun olmayan bir harekette bulunduklarında duydukları suçluluğu açıklamak ve ortadan kaldırmak için geliştirdikleri gerekçeleri ve özürleri anlatmak üzere "hesaplaşma" kavramını kullanıyorlar (bu teknikler hakkında daha geniş bilgi için bkz. Hall ve Hewitt 1970; Hewitt ve Hall 1973; Hewitt ve Stokes 1975; Stokes ve Hewitt 1976; Sykes ve Matza 1957). Genellikle özür, bir davranışın kötü ya da yanlış olduğunu kabul etmekle birlikte, olayı bir kaza gibi gösterme, biyolojik ya da psikolojik nedenlere gönderme yapma ya da bir günah keçisi yaratma yoluyla kendini olaydan sorumlu tutmama tavrının ifadesidir. Buna karşılık, kişi gerekçeler ileri sürdüğünde, yaptığı şeyin sorumluluğunu üstlenir ama, yanlışlığını inkâr eder. Başka bir deyişle, gerekçelerin amacı, belirli bir durumda yapılan davranışın haklılığını göstermektir.

Kitabın bu bölümlerinde, tecavüz ettiklerini kabul eden erkeklerin, davranışlarının tecavüz olduğunu kabul etmekle birlikte, kendilerinin tecavüzcü olmadığını açıklayabilmek için özür mekanizmasını nasıl kullandıkları gösterilecek. İnkârcılar ise, tersine, tecavüzün genellikle uygunsuz bir davranış olduğunu kabul etmekle birlikte, kendi özel durumlarında, tecavüzün doğru olmasa da, uygun bir davranış olduğunu göstermek için gerekçeler kullanmaktadırlar. Demek ki, kadınlara karşı cinsel şiddeti toplumsal bakımdan kabul edilir terimlerle açıklayabilmek için belirli sözcükleri nasıl kullanmak gerektiğini öğrenmek, tecavüzü öğrenmenin önemli bir parçasıdır. Bu sözcükleri kullanmakta usta erkekler olan tutuklu tecavüzcülerin, tecavüzün yaygın olduğu toplumumuzda cinsel şiddetin nasıl mümkün olabildiği konusunda bize anlatacakları çok şey vardır.

Gene de tecavüz etmeyi öğrenirken, uygun sözcüklerden fazlası gereklidir. Cinsel şiddete başvuran erkeklerin kendilerine ve kurbanlarına nasıl baktıkları konusunu irdelerken rol-alma kavramından yararlanılabilir. Cinsel şiddeti anlayabilmekte rol-almanın iki biçimi özellikle anlamlıdır. Yansıtmalı rol-alma, ya da "aynada kendine bakma" diyebileceğimiz rol-alma (Cooley 1902) biçiminde kişi, ötekini kendisiyle ilgili değerlendirme ve beklentileri yansıtmak için kullanır. Buna bağlı bir başka süreç, algıya göre rol-alma ise, öteki kişinin duygu ve tutumlarını hayalinde canlandırarak davranışlarını öngörme çabasını içerir (Lauer ve Boardman 1971). Bu durumda, cinsel şiddet kullanan erkek, "yansıtmalı rol-alma" yoluyla kendisini, kurbanının onu gördüğü gibi görmeye çalışacak ve "algıya göre rol-alma" yoluyla da kurbanının neler hissettiğini hayal ederek onun nasıl davranacağını öngörecektir. Rol-alma cinsel şiddeti anlamak için önemlidir, çünkü teorik olarak toplumsal denetim, bireyin kendisi ve öteki hakkında bu yoldan edindiği bilgi dolayımıyla devreye girer (Franks 1986).

Rol-almadan beklenen sonuç duygulardır (Shott 1979). Suçluluk duygusu, utanma, sıkılma, yansıtmalı dediğimiz rol-alma biçimiyle ilgili olup kendimizi başkalarının gördüğü gibi görmekten doğan sonuçlardır. "Algıya göre rol-alma" biçimi ise duygudaşlıkla ilgilidir. Kendimizi ötekinin yerine koyarak, neler hissettiğini ya da en azından bizim benzer bir durumda neler hissedebileceğimizi hayal ederiz. Örneğin, başka birisi için üzülmek, "algıya göre rol-alma"nın sonucudur. İnsanların çoğunluğu için rol-alma duyguları güçlü normatif davranış dürtüleridir, çünkü toplumsal denetimin önemli bir parçası olan kendi kendini denetlemeyi teşvik eder (Shott 1979).

Bununla birlikte Hochschild (1975) duygularla "duygu kuralları" arasında önemli bir ayrım yapar. Duygu kuralı dediğimiz şey, farklı durumlarda ne hissetmemiz gerektiğini ya da hissedilmesi istenen veya uygun olan duyguları tanımlayan bir toplumsal denetim biçimidir. Hochschild ayrıca, gerek duyguların gerekse duygu kurallarının kültürden etkilendiğini ve her ikisinin de içinde bulunulan durumla yakından ilişkili olduğunu söyler (1983). Öyle ki, kişi kendi kendini denetleyemediği zaman, birtakım başka faktörler devreye girmiş ve denetim sürecinin işlemesini önlemiştir, diyebiliriz.

Uygun sözcükler ve rol-alma, duygular ve duygu kuralları arasındaki karşılıklı etkileşimler konusundaki bu teorik bilgiler, ataerkil toplumlarda cinsel şiddetle ilgili toplumsal denetimin bazı erkekler açısından niçin geçerli olmadığını anlama çabamıza katkıda bulunmaktadır. Bu bölümde, tecavüzü inkâr eden ve birtakım gerekçelerle haklı kılmaya çalışan erkekler üzerinde duracağız. Bir sonraki bölümün konusu ise tecavüzlerine özür bulan erkekler olacak.

Tecavüzü İnkâr Etmek

3. Bölüm'de tartıştığımız araştırmalar, herkesin üzerinde anlaştığı biçimiyle "popüler" tecavüzün, saldırganın yabancı olduğu ve silahı taşıdığı saldırı olayları olduğunu ve özellikle kurbanın yaralandığı durumlarda çoğu insanın bunu tecavüz olarak tanımlamakta tereddüt etmediğini ortaya çıkardı. Öte yandan, kurbanın geleneksel toplumsal cinsiyet rol davranışı standartlarına uymadığı, örneğin içki içtiği, otostop yaptığı ya da barda karşılaştığı bir adamın arabasına binmeyi kabul ettiği durumlarda, bazı kişiler, özellikle erkekler, bu gibi durumlardan sonra meydana gelen cinsel şiddeti tecavüz olarak görmemektedirler. Açıktır ki, tecavüzü başkalarının gözünde haklı kılmanın anahtarı, tecavüzü "tartışmalı" kılan anlatımlarda yatar. Yukarıda, gerek tecavüz ettiğini kabul eden gerekse bunu inkâr eden erkeklerin tecavüz kalıpyargılarına kuvvetle inandıklarını, ayrıca, kaba güç ve şiddetin, tecavüzü inkâr eden erkekler tarafından yapılan tecavüz tanımının önemli bir unsuru olduğunu gördük. Tecavüzü inkâr eden erkeklerin tecavüzden kimin sorumlu olduğu konusundaki tanım ve yargıları, genellikle kendi suçlarını yorumlama biçimlerini de etkilemelidir.

İnkârcıların işledikleri tecavüz suçlarında, tecavüzü kabul eden erkeklerin işledikleriyle karşılaştırıldığında, toplumsal olarak tartışmalı kabul edilen tecavüz unsurlarına daha fazla rastlamak mümkündür.[1] Bunun doğru olup olmadığını görmek için hapishane ka-

1. İki grup tarafından işlenen suçların aynı ağırlıkta olup olmadığını görmek için tecavüz suçunu kabul edenler ile inkârcıların mahkûmiyetleri karşılaştırıldı. Hafif kabul edilebilecek –20 yıla kadar ya da daha az hapis cezası gerektiren– suçlar yönünden tecavüz ettiklerini kabul edenler (%23) ile inkârcılar (%25) arasında

vurlarındaki mahkûmiyet öncesi raporlara bakarak bu iki suçlu grubunu karşılaştırdık.[2] Suçu kabul edenlerin %72'sine karşılık, inkârcıların %66'sı kurbanlarını tanımıyorlardı. Suçu kabul edenlerden %74'üne karşılık, inkârcıların %69'unun suçunda bir silah/yaralama durumu vardı ve inkârcıların %6'sına karşılık, suçu kabul edenlerin %11'i kurbanlarını öldürmüştü. Kurban kendi isteğiyle, otostop yaparken ya da barda karşılaştığı tanımadığı birinin arabasına binmişse, tecavüz tartışmalı kategorisine girmekteydi. Bu durum, suçu kabul edenlerden %6'sı, inkârcıların ise %22'si için geçerliydi.

Erkeklerin yaptıklarını tecavüz olarak tanımlamaya yatkın olmalarını etkileyebilecek başka farklar da araştırıldı. Örneğin, suçu kabul edenlerin %43'ü, buna karşılık inkârcıların %34'ü birden fazla tecavüz olayından yakalanmış ya da birden çok kez tecavüz ettiklerini itiraf etmişlerdi. Bir suçu birden çok kez işlemiş olmak, davranışı haklı kılmayı zorlaştırmaktadır. Ayrıca suçu kabul edenlerin %23'üne karşılık, inkârcıların %13'ü toplu tecavüz suçundan mahkûm olmuşlardı. Tahmin edilebileceği gibi toplu tecavüz, normal olduğu pek kolay savunulamayacak, ancak başka birisini suçlamanın görece kolay olduğu bir suç türüdür.

Öte yandan, suçu kabul edenler ile inkârcıların, suçlarıyla ilgili olarak kendi anlattıkları resmi kayıtlarla karşılaştırıldığında da bazı

---

fazla bir fark görülmedi. Asıl fark diğer uçta görülmektedir; müebbet hapis veya daha uzun bir cezaya çarptırılmış mahkûmlar arasında tecavüzü kabul eden daha fazla mahkûma rastlanırken (%33), bu gruptaki inkârcıların oranı %12'dir. Uç durumlar ortalamaları etkilediğinden, kabul edenlerin aldıkları ortalama ceza, 51-60 yıl ile, ortalama 31-40 yıl arasında değişen inkârcıların cezasından daha ağırdır. Tecavüz etmekle kalmayarak kurbanlarını öldüren erkekler en uzun süreli cezalara çarptırılmış olup, çoğu tecavüzü kabul eden suçlulardır. Cinayetle suçlanan erkeklerin cezaları her iki suçun ağırlığını da yansıttığından, bu adamlar dışarıda bırakıldığında, tecavüz suçunu kabul eden erkeklerin ortalama ceza süresi 41-50 yıla düşmekte, ancak hâlâ inkârcıların ortalama ceza süresinin üzerinde kalmaya devam etmektedir.

2. Ne yazık ki, kayıtlardaki bilgilerde eksikler vardır. Bu yüzden bazı vakalardaki önemli olguların hepsine ulaşılamadı. Örneğin kurbanların yaraları konusunda ayrıntılı bilgi bulunmadığı için bunu dolaylı yollardan öğrenmeye çalıştık. Kayıtta kurbana ateş edildiği yazılıysa, bunun belirli bir tip yaraya yol açması gerekir. Bununla birlikte fiziki bir yaranın bulunmadığı söylenen vakalarda tecavüz de fiziki bir yaraya yol açmamış şeklinde kodlandı.

sistematik farklılıklar görüldü.[3] Suçu kabul edenler genellikle suçlarıyla ilgili olguları değiştirmezken, suçu işlerken kullandıkları kaba kuvvet ve şiddetin miktarını gerçekte olduğundan daha az gösterdiler. Buna karşılık inkârcıların bazıları, suçlarını en azından daha tartışmalı gösterme kaygısıyla olayları yeniden kurgulama ve değiştirme yoluna gittiler. Resmi kayıtlara göre 32 inkârcıdan 11'inin durumunda tecavüz edilen kadın tanıdık biriydi; fakat görüşmeler sırasında 15 erkek kurbanlarını tanıdıklarını ileri sürdüler. Resmi kayıtlar 7 tecavüz olayında kurbanın "tartışmalı" davranışta bulunduğunu belirtiyordu; fakat inkârcıların kendi anlattıklarına bakılırsa bu, 20 kurban için geçerliydi. Resmi kayıtlara göre 32 tecavüz olayından 21'inde silah kullanılmıştı, fakat görüşmelerde yalnızca 9 erkek silah kullandığını, bunlardan da yalnızca 2'si silahı kurbanı tehdit etmek ve isteklerine boyun eğdirmek için kullandığını itiraf etti. Ayrıca, en az 7 tecavüz olayında kurban ciddi şekilde yaralanmışken, inkârcılardan yalnız 3'ü kurbanını yaraladığını kabul etti, ki bu 3 olaydan 2'sinde kurban öldürülmüştü. Söz konusu durumlarla ilişkili erkekler kadını öldürdüklerini değil, tecavüz ettiklerini inkâr etmekteydiler. Son olarak inkârcılar görüşmelerde hiçbir zaman *şiddet* ya da *tecavüz* gibi sözleri kullanmazken, davranışlarının cinsel içeriğini vurgulamayı tercih ettiler.

Bu karşılaştırma iki suç grubu arasında görece önemsiz, ama ön görülebilir farklar bulunduğunu göstermektedir. İnkârcıların tecavüz olaylarında toplumsal olarak tartışmalı kabul edilen unsurlara biraz daha sık rastlanırken, kendileri de, bizimle yaptıkları konuşmayı kurgularken, tecavüz suçunun "popüler" tecavüz modeline uymayan yönlerini vurgulamaya, böylece dinleyeni tecavüz suçunun gerçekten işlenip işlenmediği konusunda şüpheye düşürmeye çalışır göründüler. Bu açıdan tecavüzle ilgili kültürel destekler konusundaki bilgilerinin hayli zengin olduğundan şüphe edilemezdi!

İnkârcılar davranışlarını haklı kılmak için, tecavüz yanlısı kültürümüzde var olan kadın kalıpyargılarından yararlandıkları gibi, kurbanlarını hem tecavüze katılmış olarak gösteriyor hem de tecavüz

3. 1. Bölüm'de tartışıldığı üzere, hapishane kayıtları, topladığımız bilgilerin doğruluğunu denetlemek amacıyla kullanıldı.

den onları sorumlu tutuyorlardı. Kurbanları karalama eğilimi inkârcılar arasında daha yaygın olmakla birlikte, suçu kabul eden erkekler arasında da birkaç suçlu, kurbanlarının kurban olmayı "hak ettiklerini" kanıtlamaya çalıştılar. İnkârcıların anlattıklarında altı tema işledikleri görüldü; bunlar o şekilde kurgulanmıştı ki, erkeğin davranışı doğru olmasa bile, hiç değilse anlatılan koşullar altında haklı ya da uygun görülebilecekti. Bu altı tema şunlardır: (1) kadınlar baştan çıkarıcıdır, (2) kadınlar hayır derken aslında evet demek isterler, (3) kadınlar sonunda "gevşer ve bu işten zevk alırlar", (4) iyi kızlara tecavüz edilmez, (5) tecavüz önemsiz bir suçtur ve (6) maço (kabadayı) erkek imajı.

Baştan Çıkarıcı Kadınlar

Cinsel şiddete başvuran erkeklerin, tecavüzden kadınların sorumlu oldukları ya da en azından tecavüzü onların kışkırttığı yollu varsayımı besleyen kültürel dili keşfetmek için uzun boylu bir araştırma yapmalarına gerek yoktur. Kültürümüzdeki genelgeçer kalıpyargılarak olarak, psikiyatri ve kriminoloji, özellikle bunun kurban-bilim altdalı, geleneksel olarak tecavüzü haklı kılan gerekçeler üretmişler ve bunu genellikle, tecavüze uğramış kadını kendi baştan çıkarıcılığının kurbanı olarak göstererek yapmışlardır. Bu ideolojik pencereden bakıldığında, cinsel saldırganlık sanki iki tarafın üzerinde anlaştıkları bir cinsel ilişki biçimiymiş gibi görünmektedir. Örneğin:

> Yasal olmayan cinsel ilişkilerin ne kadar yaygın olduğu düşünülürse, kadınlara tecavüzün oldukça ender rastlanan bir olay olduğunu saptamak gerekir. Flört ve kışkırtıcı tavırlar, başka bir deyişle ilişkiye (açıkça olmasa da) üstü kapalı bir biçimde verilen onay, genellikle cinsel ilişkinin hazırlık aşamasını oluşturur. (Hollander 1924: 130)

Genel olarak kadınların cinsel ilişkiye istekli olduklarını dile getirmeleri beklenmediğinden, bir erkeğin cinsel taleplerini geri çevirmelerinin de fazla bir anlamı yoktur ve tecavüz normal görülür. Tecavüz sırasında şiddete başvurulduğu ve genellikle silah kullanıldığı göz önünde bulundurulmaz. Örneğin bir psikiyatr şöyle der:

> Erkekle kadının bilinçli ya da bilinçdışı olarak biyolojik ve psikolojik yönden birbirlerini çekici bulmaları, yalnız kadına saldıran erkeği değil,

kadını da etkiler ki, zaman zaman erkeği saldırmaya iten de kadının davranışıdır. Kadın sık sık bilinçdışı olarak kaba güçle ele geçirilmeyi ister; Peer Gynt'teki gelinin kaçırılması bölümünü hatırlayın. (Abrahamsen 1960: 161)

Peer Gynt gibi, inkârcılar kurbanlarının istekli olduklarını ve bazı durumlarda olaya heyecanla katıldıklarını ispatlama çabasındadırlar. Bu anlatımlara göre tecavüz, erkeğin davranışlarından çok, kurbanın davranışına bağlıdır.

İnkârcıların %31'i kurban hakkında daha abartılı bir görüş dile getirmektedir. Buna göre, kadın yalnızca istekli olmakla kalmaz; hiçbir şeyden haberi olmayan erkeği cinsel eyleme geçmeye, baştan çıkarıcı tavırlarıyla o iter, dolayısıyla asıl saldırgan odur. Bu açıdan ilk tecavüz suçunu işlemiş, bunun yanı sıra hırsızlık, adam kaçırma ve oğlancılık suçlarından hüküm giymiş bir inkârcının söyledikleri ilginçtir. Resmi kayıtlara göre bu inkârcı tecavüz ettiği kadının evine kapıyı kırarak girmiş ve kadına bıçak tehdidi altında tecavüz etmiştir. Yaptığımız görüşmedeyse, eve kapıyı kırarak girdiğini kabul etmekle birlikte, bunu başkasına yardım etme gerekçesiyle açıkladığı gibi ("bir arkadaşın hamile kız arkadaşına gereken parayı bulmak için girdim"), kurban eve girdiğini fark ettiğinde oradan ayrılmak istediğini, ama kalmasını kadının istediğini ileri sürmüştür. Saldırgana göre, kadın kendisine, kocasını aldattığını söylemiş, elbiselerini kendi isteğiyle çıkarmış ve onu baştan çıkaran kadın olmuştur. İnkârcıya göre kadın, "cinsel ilişkiden çok hoşlanan ve ağız yoluyla seks yapma isteğinde bulunan"[4] harika bir cinsel eştir ve ona, "Hemen şimdi sevişelim," demiştir. İnkârcının anlattığına göre, yatakta birlikte birkaç saat geçirmişler, sonra kadın ona yakışıklı olduğunu söylemiş ve tekrar buluşma isteğinde bulunmuştur. Hatta kadın ona, "Böyle bir adamla tanışacağıma kim inanırdı?" bile demiştir.

4. Birçok inkârcının kurbanlarının ağız yoluyla seks yapmaya meraklı oldukları yollu iddialar öne sürmesi vurgulanmaya değer bir olgudur. Bu erkeklerin cinsel hayatlarıyla ilgili bilgiler tecavüzcülerin ağız yoluyla yapılan seksi çok makbul bulmadıklarını ortaya koyduğundan, kurbanlara sık sık bu eğilimin atfedilmesi onları karalamak için başvurulan bir yol olabilir. Bununla birlikte görüşmeler sırasında teyp kullanılamadığı ve bu iddiaların önemi, verilerin kodlanması ve çözümlenmesi aşamasında fark edildiği için, bu olaya görüşmelerde çok daha sık değinilmiş ama bizim tarafımızdan kayda geçirilmemiş olması ihtimali de vardır.

Kurbanlarıyla ilgili olarak bu kadar abartılı görüşlere yer vermeseler de, inkârcıların %25'i kadınların istekli olduklarını ve ilk adımı onların attığını söylediler. Bunlara ek olarak inkârcılardan %9'luk bir grup, kurbanların para ya da uyuşturucu karşılığında cinsel ilişkide bulunmayı kabul ettiklerini ifade ettiler. Bu üç olaydan ikisinde kurban ya bir tanıdıktı ya da kısa bir tanışmadan sonra adamla birlikte olmayı kabul etmişti ki, tecavüzcü bu tavrı, cinsel ilişkiye istekli olmak şeklinde yorumlamaktaydı.

Kadınlar Hayır Derken Aslında Evet Demek İsterler

Kurbanın istekliliği konusundaki bu iddialara karşılık inkârcılardan %34'ünün kurbanlarının, en azından başlangıçta cinsel ilişkiye isteksiz olduklarını, karşı koyduklarını ya da hayır dediklerini söylemiş olmaları anlamlıdır. Buna ve kayıtlara göre olayların %64'ünde silah bulunmasına rağmen, inkârcılar davranışlarını, kurbanların yeterince karşı koymadıklarını ya da hayır'ın aslında evet anlamına geldiğini söyleyerek haklı kıldılar. Örneğin bir inkârcı, tecavüz suçundan dolayı hükümlü olduğu sırada hapishane hemşirelerinden birine tecavüz etme girişiminde bulunmakla suçlanmıştı. Hemşireye tecavüzün tamamlanmış bir tecavüz olduğunu ileri sürdü ve kurbanıyla ilgili olarak "Biraz karşı koyar gibi yaptı, ama aslında için için özlemini çektiği bir hayalin gerçekleştiğini düşündüğünü sanıyorum," dedi. Anlattığına göre hemşire ona önceki tecavüz suçuyla ilgili bir soru sormuştu; tecavüzcü bu soruyu kadının kendini davet ettiği şeklinde yorumluyor ve "Sanki 'bana da tecavüz et' der gibiydi," diyordu. Dahası ağız yoluyla seks yaparken kadının ona yardımcı olduğunu iddia etmekte ve "davranışlarından, bundan hoşlandığını anladım," demekteydi. Başka bir olayda, sahilde yürürken 15 yaşındaki bir kızı bıçakla tehdit ederek kaçırmak ve tecavüz etmekle suçlanan 34 yaşındaki bir adam, yaptığının tecavüz olmadığını iddia ederken, kadınların cinsel ilişki öncesinde ele geçirilmeyi arzuladıklarını, ama sonradan ilişkiye kendilerinin yön vermek istediklerini söyledi.

Erkek bedeni bir Kola şişesi gibidir, şişeyi sallayın ve sonra gerilimi hissetmek için parmağınızı şişenin ağzına tıkayın. Bir kadını davet ettiği-

nizde ona kibarca davranırsınız, ama sonra size "ben namuslu bir kızım," der, o zaman zorlamanız gerekir. Bütün erkekler aynı şeyi yapar. "Hayır," dedi, ama bu kibarlık olsun diye söylenmiş bir "hayır"dı, aslında naz yapıyordu. Bütün kadınlar "hayır" derken aslında "evet" derler; "hayır", kibarlık olsun, sonradan kendilerini sorumlu hissetmesinler diye söylenmiş bir laftır.

Kurbanın karşı koymadığı ya da yeterince karşı koymadığı iddiası, tecavüz ettiklerini kabul eden erkeklerin %24'ünce de dile getirilmiştir. Zaten olay sırasında kurbanın istekli olduğunu düşündükleri için yaptıklarının tecavüz olmadığı sonucuna varmaları da bu şekilde açıklanmaktadır. Bu adamlara göre, yaptıklarını tecavüz olarak tanımlamaları için olayın üzerinden belirli bir süre geçmesi gerekmiştir. Örneğin hırsızlık yapmak için girdiği bir mağazada elinde bombayla satıcı kızı tehdit eden ve suçunu kabul eden bir tecavüzcü, şunları anlattı:

O sırada yaptığımın tecavüz olduğunu düşünmedim. Kadından nazikçe benimle yatmasını istedim ve karşı koymadı. Hapishaneye düşeceğimi hiç düşünmemiştim. O sırada daha çok, iyi bir arkadaşa rastladığımı düşündüm. Yaptığımın tecavüz olduğu konusunda ikna olmam için beş yıl boyunca kitap okumam, okula gitmem gerekti. Şiddetin inceliklerini o zaman anladım. Ama o sırada, bir kimseyi incitmediğim sürece yaptığımda bir kötülük görmüyordum. Hapse düşeceğimi düşünmedim, paçayı kurtaracağımı sandım.

Bir başka tipik tecavüz olayında, geceyarısına doğru evine yürüyerek giden bir kadını bıçak zoruyla kaçıran ve tecavüz eden bir grup söz konusu idi. Bu gruptaki iki tecavüzcü (her ikisiyle de görüştük) olay sırasında kurbanın, üçüncü tecavüzcünün (onunla görüşmedik) kadına yaptığı arabasına binme teklifini isteyerek kabul ettiğini sandıklarını söylediler. Her ikisi de kurbanın kendilerine karşı koymadığını ileri sürerken, adamlardan birisi, onu evine götürürlerse istedikleri her şeyi yapmaya hazır olduğunu söylediğini bildirdi. Bu adama göre kadın, "bu işten hoşlanıyormuş gibi davranıyordu, ama belki de sadece rol yapıyordu. Ağlamıyordu, olaya katılmış gibi görünüyordu". Adam ayrıca, kadının onu kaçıran kişiye iyi davrandığını ve evinde telefonu olmadığını söyleyerek iş numarasını verdiğini söyledi, ki bunun iyi bir taktik olduğu, kadının sonradan

her üç tecavüzcüyü bu yoldan yakalatmasından anlaşılıyordu. Bu genç adam sonradan olayı yeniden düşündüğünde, "kadının aslında korktuğu ve adamların onu yaralamayacaklarından emin olduğu zaman gevşeyip bu işten haz aldığı" sonucuna varmıştı. Sonradan bu eylemi tecavüz olarak nitelediği zaman bile adamın kadının bundan haz aldığına inanmaya devam ettiğini vurgulamakta yarar vardır.

Yaptıklarının tecavüz olduğunu düşünmediklerini iddia eden erkekler, tecavüz olayı sırasında cinsel saldırıyı erkeğin bir ayrıcalığı olarak görmekteydiler. Başka bir deyişle, çoğu silahlı olduğu ve hatta bu silahı kullandıkları halde yaptıklarını ağır bir suç olarak görmüyorlardı. Silah tehdidine rağmen, kadının karşı koymayışını onaylama olarak yorumluyorlardı. Onların bakış açısından, kurban bu işten önemli bir yara almadan kurtulduğuna göre, ortada tecavüz denebilecek bir olay yoktu. Kadınlar hakkında "onlara dokunduğum anda elektrik çarpmış gibi olurlardı" diye inanmaya devam eden bir genç adam, olayı, "ona fiziki bir zarar vermediğime göre, onun istediği de herhalde buydu" diye açıklamaktaydı. Haklıydı, çünkü, ABD mahkemeleri de sık sık fiziki yaralamayı, tecavüz suçunun gerekli bir unsuru olarak görmektedirler.

Kadınlar Sonunda "Gevşer ve Bu İşten Zevk Alırlar"

Başka konulardaki inançları ne olursa olsun, cinsel şiddet kullanan erkekler, tecavüz eylemi bir kez başladıktan sonra, kurbanların gevşedikleri ve zevk aldıkları yollu kültürel kalıpyargıya inanıyor görünmektedirler. Gerçekten, inkârcıların %69'u, davranışlarını, kurbanlarının yalnızca istekli olmakla kalmayarak bu işten hoşlandıklarını ve zaman zaman fevkalade zevk aldıklarını ileri sürerek haklı kılmaktadırlar. Hatta bazı erkekler kurbanlarının cinsel fantazilerini tatmin etmiş olmakla böbürleniyorlar. Ayrıca, inkârcıların çoğu tecavüze uğrayan kadının kendini nasıl hissettiği konusunda, "kirlenmiş", "aşağılanmış", "iğrenmiş" gibi sıfatlar kullanmakla birlikte, %20'si ilişkiden zevk aldığını söylemekte ısrar etmektedir. Örneğin, kayıtlara göre kurbanın evine girebilmek için kendini satıcı gibi tanıtan bir inkârcı, kadının kendisiyle cinsel ilişki kurmayı, karşılığında uyuşturucu alma vaadiyle kabul ettiğini söyledi. Bu adam, "ağız

yoluyla seks yapmaya çok düşkündü ve benimle sevişmek için yanıp tutuşuyordu. Sonunda tatmin oldu, zevkten bitmişti ve orada kalmamı istedi. Ama ben onu istemedim" diye böbürlenmektedir.

Başka bir olayda, kurbanın evine kapısını kırarak giren ama kadının sevgilisi olduğu ve onu içeri kendisinin aldığı konusunda ısrar eden bir inkârcı, "Kendini çok iyi hissetti, beni durmadan öpüyor ve o gece orada kalmamı istiyordu. Benimle seviştiği için gurur duyuyordu," dedi. Kurbanının dolabına gizlenen ve kadın uyuduktan sonra ona saldıran bir başkası, "önce korktu ama sevişmeye başlayınca yatıştı," demekteydi. Bu saldırgan, kadın "zevk aldığına ve bir itirazı yokmuş gibi davrandığına" göre, yaptığının tecavüz olmadığına inanmaya devam etmekteydi. Nihayet, toplu tecavüz olayına karışmış ve kaçırıp tecavüz ettikleri kadının parayla tutulmuş bir fahişe olduğunu ileri süren bir adam, daha gerçekçi bir değerlendirme yaparak, "hareketleriyle bu işten zevk aldığını gösterdi, ama belki de hâlâ hayatta olduğu ve evine dönebildiği için böyle davranıyordu," dedi.

Bu gerekçenin işe yarayabilmesi için, inkârcının kurbanın onu tecavüzle itham etmesiyle ortaya çıkan çelişkiyi ortadan kaldıracak bir açıklama bulması önemlidir. Her ne kadar erkeklerin %13'ünün böyle hazır bir açıklaması yoksa da, çoğunluk gerekçe olarak, kurbanlarının kendi özgür iradeleriyle hareket etmediklerini ileri sürdü. Burada esas olarak iki görüş savunulmaktaydı: Erkeklerin %28'ine göre, kadın tecavüz ihbarında bulunurken kendi iradesiyle hareket etmekten çok, erkek arkadaşı, kocası, akrabası gibi bir başkası tarafından zorlanmıştı; buna eklenebilecek %22'lik bir grup da kurbanın kendi davranışını ya da kişisel olarak uğrayabileceği bir zararı örtmek için ihbarda bulunma gereğini duyduğunu ileri sürdü. Bu görüşleri desteklemek üzere inkârcıların %22'si, kurbanlarının bu yaptıklarından pişmanlık duyduklarını ve suçlu olduklarını kabul ettiklerini iddia ettiler. Hatta adamlardan birisi, ısrarla, kadının onu ihbar etmekten duyduğu suçluluk yüzünden aklını kaçırdığını ve bir akıl hastanesine kapatıldığını söyledi.

Ne var ki, araştırmalar gerçeğin, cinsel şiddet kullanan erkeklerin kendi kafalarında kurguladıkları gerçekliğin tam tersi olduğunu açıkça gösteriyor. Örneğin, bir araştırma, tecavüz kurbanı 93 kadın-

dan bir tanesinin bile "Cinsel yönden neler hissettiniz?" sorusuna olumlu yanıt vermediğini ortaya koydu (Holmstrom ve Burgess 1978a). Gerçekte birçok araştırma, tecavüz kurbanlarının bu olaydan zevk almak bir yana, aksi yönde psikolojik sorunlar yaşadıklarını, bazı uç durumlarda, yaşadıkları yeri veya işi değiştirmek ya da okulu bırakmak zorunda kaldıklarını gösterdi (Burgess ve Holmstrom 1974; Kilpatrick ve diğ. 1979; Ruch ve diğ. 1980; Shore 1979). Dahası, tecavüzün yarattığı tahribat o kadar güçlüdür ki, tecavüze uğrayan kadınların çoğunluğunun cinsel yaşamları sekteye uğramakta, en azından tecavüzü hemen izleyen dönemde, bazen de daha uzun bir süre, tecavüze uğramış kadın normal bir cinsel ilişkiye girmek istememekte ya da bu ilişkiden zevk almamaktadır (Burgess ve Holmstrom 1979; Feldman-Sommers ve diğ. 1979). Böyle olması da normaldir, çünkü, kurbanın bakış açısından tecavüz, yaşamı altüst eden ve kadının yaşamının geri kalanında hiçbir zaman silinmeyebilecek bir duygusal iz bırakan bir deneyimdir. Kendileri tecavüz kurbanı olmamış kadınlar da, kadın oldukları, tecavüz edilebilir konumda oldukları için bunu çok iyi bilirler. Bu korku ve tecavüz tehdidi, birçok kadının yaşam biçimini, erkeklerin hiç düşünmedikleri ölçüde değiştirmelerine yol açmaktadır. Hayır, kadınların cinsel şiddetten zevk aldıkları doğru değildir (kadınların deneyimleriyle ilgili bir tartışma için bkz. Stanko 1985).

İyi Kızlara Tecavüz Edilmez

Tecavüz sırasında kimin hatalı olduğu konusu "iyi kızlara tecavüz edilmez" inancından da etkilenmektedir. Öyle ki, kurbanın, toplumsal cinsiyet rolü beklentilerine ters düşen herhangi bir hareketi, tecavüz eylemini hazırlayan bir faktör olarak görülmektedir. Örneğin bir araştırmada otostop tecavüzü, erkek araştırmacılar tarafından, kurban tarafından başlatılan bir saldırı olarak tanımlandı (Nelson ve Amir 1975). Kurbanın özel yaşamı da onu karalamak ve cinsel saldırının meşru hedefi haline getirmek için kullanılıyor. Nihayet bir kadının geçmişteki cinsel yaşamı, onun hukuki korumadan yararlanmasını önlemek için kullanılabilmektedir. Bir kriminolog bunu çok açık olarak şöyle dile getiriyor:

Kurban, eğer "geçmişte namuslu bir kadın" olduğunu ispatlayamaz ya da hakkında sahte bir kanaat uyandırarak "vasat bir zeka ve tedbir düzeyindeki erkeği" tuzağa düşürürse hukukun koruyucu şemsiyesinden yararlandırılmaması yoluna gidilebilir. (von Hentig 1940: 307)

Görüşme sırasında pek çok erkeğin, bu konuda kendilerine bir şey sorulmadığı halde, benzeri inançları dile getirerek araya kurbanın cinsel şöhretiyle ilgili birtakım bilgiler sokuşturmayı becermeleri anlamlıdır. Bir kez daha, inkârcıların %69'una karşılık tecavüz suçunu kabul edenlerin %22'si, cinsel şiddeti haklı kılmak için, kurbanın fahişe ya da "rahat" kadın olduğunun, geçmişte pek çok kişiyle ilişki kurduğunun ya da evlilikdışı bir çocuğu bulunduğunun bilindiği gibi, kadın aleyhine izlenim yaratacağını düşündükleri görüşler ileri sürdüler.[5] Örneğin, kurbanını sokakta bıçak tehdidiyle kaçıran bir inkârcı şöyle dedi:

Doğrusu, biz (adamın ailesi) onun allahın belası bir fahişe olduğunu ve bir adamla mı yatmış elli adamla mı yatmış fark etmediğini biliyorduk.

Kurbanını şöhretinden tanıdığını söyleyen bir başka inkârcı ise şöyle diyordu:

Canınız biraz uyuşturucu ya da kaçamak tarafından düzüşmek istediğinde, vermeye hep hazırdı. Mahkemede bakire olduğunu iddia etti, ama ben cinsel ilişki [tecavüz] sırasındaki tavrından çok tecrübeli olduğunu anladım.

Bu cinsel hakaretlere, kadınların yaşamıyla ilgili onları küçük düşürücü nitelikte başka bilgiler de eklendiğinde, inkârcıların %78'inin, anlattıklarını inanılır kılmak için kurbanlarına atfettikleri bu şöhretten yararlandıkları görüldü. En sık kullanılan temalardan birisi, kurbanın duygusal durumu ve uyuşturucu kullandığı iddiasıydı. Örneğin bir inkârcı, kurbanın rahat kadın diye bilindiğini, ayrıca mahkemede delilleri çarpıtarak, kendini hırsızlık suçundan kurtarıp kocasının hapse girmesini sağladığını söyledi. İddiasına göre kadın sık sık hapse giren şimdiki erkek arkadaşını, her ikisinin de sürekli gittikleri bir uyuşturucu tedavi merkezinde tanımıştı.

5. Bu tür bir mantık yürütme biçimini her zaman çok ilginç buldum. Eğer aynı mantık başka suçları haklı çıkarmak için kullanılsa, örneğin, bir kez ödünç para veren bir kişinin artık hiç parasını çaldırdığını iddia edememesi gerekecektir.

Tecavüzü kadının giyiniş tarzıyla kışkırttığı yollu kalıpyargı, bu konuda soru sorulmamasına karşın inkârcı erkeklerin %22'si ve tecavüzü kabul eden erkeklerin %17'siyle yapılan görüşmelerde dile getirildi. Kadınların giyimiyle ilgili sözler genellikle, kurbanın şöhreti hakkındaki iddiaları desteklemek için kullanılıyordu. Bazı adamlar kurban hakkında kötü bir izlenim yaratmak için abartılı betimlemeler yaptılar. Örneğin bir olayda, kurbanın vücudunu saran dar, siyah bir elbise giydiği, sutyen takmadığı söylenirken, başka bir olayda kadının giyimi ve tavrıyla cinsel yönden kışkırtıcı olduğu anlatıldı; bu kadın yalnızca kısa etekli bir elbise giymekle kalmamış, üstüne üstlük bir de, "arabadan inerken bacaklarını alabildiğine açmıştı".

Bu küçük düşürücü sözlerin hangi niyetle söylendiği açıktır. Erkekler kendi yaptıklarını, kadınların tecavüzü hak eden "meşru" kurbanlar olduklarını kanıtlayarak haklı kılmaya ya da hafifletmeye çalışıyorlardı. Erkeklerin gözünde kadının saygınlıktan yoksun olması, erkeğe, kadından esirgenen kimi haklar tanımaktaydı. Örneğin bir inkârcı, bütün kurbanlarının fahişe olduklarını söyledi. Onlardan "pis orospular" diye söz eden adam, bu kadınlara yapılan her şeyin haklı olduğunu savunmaktaydı. Mahkeme kayıtları, söz konusu kadınların gerçekte fahişe olmadıklarını gösterdi; ancak, önemli olan konu bu değil, adamın fahişelerin hiçbir hakkı olamayacağı yolundaki inancıdır.

Bu tür sözler aynı zamanda kurbanın saldırganı haksız yere suçladığını ve mahkemede yalancı şahitlik yaptığını göstermek amacıyla kadının kötü şöhretini koz olarak kullanma çabasının ifadesidir. Erkeklerin hepsi, kurbanlarının şöhretini lekelemek için aynı derecede intikam duygusuyla dolu görünmüyor, zaman zaman, "Bir lokantada garsonluk yapıyordu, nasıl olduklarını bilirsiniz" türü, daha ince, üstü örtülü laflar ediyorlardı. Ama niyet değişmiyordu; niyet, kurbanın dürüstlüğüne ya da erdemine gölge düşürmek ve böylece kendi davranışını daha anlaşılır ya da kabul edilebilir kılmaktı. Kurbanlarını küçük düşürme ve haklarında kötü bir izlenim yaratma çabasının anlamı, bir sonraki bölüm okunduğunda daha iyi anlaşılacaktır; çünkü orada bu kez, tecavüzcülerin kendileriyle ilgili olarak olumlu bir izlenim yaratmak için ellerinden geleni yaptıkları görülecek.

Tecavüz Önemsiz Bir Suçtur

Bütün bu gerekçelere rağmen inkârcıların çoğunluğunun tamamen suçsuz olduklarını iddia etmeyip eylemlerinin sorumluluğunu bir ölçüde de olsa yüklendiklerini görmek ilginçtir. İnkârcıların yalnızca %16'sı tamamen suçsuz olduğunu ileri sürdü. Buna karşılık çoğunluk, suçlu olduğunu kabul etmekle birlikte, suçunun daha hafif olduğunu savundu. Başka bir deyişle bu adamlar ağır olmayan, daha kabul edilebilir bir suç işlediklerini kabul ederek tecavüzü inkâr ediyor ya da sıradanlaştırıyorlardı. Örneğin cinsellik konusunda aşırıya kaçtıklarını, iyi niyeti kötüye kullandıklarını ya da karşılarındaki kişiyi aldattıklarını, hatta bir ölçüde şiddet kullandıklarını ya da zina veya genç bir insanı suça teşvik suçlarından suçlu olduklarını kabul ediyorlardı. Ancak bunlardan hiçbiri tecavüz kadar ağır bir suç değildi.

Bu yaklaşıma verilebilecek en iyi örnek, kurbanıyla bir barda, bar işletmecisinin arabası bozulmuş olan kadına yardımcı olmasını istemesi sonucu tanışan inkârcıdır. Arabayı tamir etmeyi başaramayan adam önce, kurbanın kendisiyle birlikte birkaç kadeh içki içtiğini, sonra da onu arabasına alma teklifini kabul ettiğini iddia etmektedir. Yola çıktıklarında arabayı sakin bir köşeye çekerek "talihini denemek istemiştir". Kadın isteklerine karşı koyunca da onu dövmüştür. Olayı şöyle açıklamaktadır:

> Sonra aptalca bir şey yaptım. Bıçağımı çıkardım ve ona, vurduğum kişi bir kadın değil erkekmiş gibi kuvvetle vurdum. Ama bu yaptığım şey yüzünden hapse düşmem gerekmiyordu. Mezhebi geniş bir kadınla yattım diye bu kadar süre yatmam [hapis cezası] gerekmiyordu.

Bıçak kullanmasının doğru olmadığını düşünse de bu adam, cinsel davranışını hâlâ doğru bulmaktaydı.

Başka bir olayda, inkârcı, yaşı küçük olan kurbanını bir partide tanıdığını ve kızın kendi isteğiyle onunla birlikte bir motele gittiğini anlattı. Kayıtlara göre kurban partiden bıçak tehdidiyle kaçırılmıştı. Şunları anlattı:

> Motelin parasını ödedikten sonra benimle cinsel ilişkide bulunması gerekliydi ama, bunu sağlamak için ona bıçak çekmem gerekmiyordu [dev gi-

bi cüssesi ve açıkça görülen kuvveti istediğini elde etmek için bıçağa muhtaç olmadığı anlamına geliyordu, gerçekten]. Para harcadığımı söyledikten sonra hâlâ hayır diyorsa, onu zorlamakta haklıydım. Eğer olay böyle gelişmiyse, bazıları bunu tecavüz olarak görseler de, benim düşünce tarzım farklıdır. Daha önce de benzer şeyler yaptım. Cinsel ilişki kurmaktan ve reşit olmayan bir kızı suça itmekten suçlu bulunabilirim ama, ben tecavüz suçu işlemedim.

Maço (Kabadayı) Erkek İmajı

Eylemlerini sıradanlaştırmanın yanı sıra bazı inkârcılar kendilerini tecavüz etmeye "ihtiyacı olmayan" bir adam olarak göstermeye çalıştılar. Örneğin, karıları ya da kız arkadaşları olduğunu söyleyerek bir kadına tecavüz etmek için hiçbir sebepleri bulunmadığını kanıtlamak istediler.

İnkârcıların üçte biri kendilerini dev aynasında gördükleri yollu ifadeler kullandılar. Kendileriyle ilgili abartılı sözleri ve aşırı maço (kabadayı) tavırlarıyla, bu adamlar aslında inkârcıların hepsi tarafından savunulan görüşün özünü sergilemekteydiler. Böbürlenmelerinin temelinde, tek başına değilse de, öncelikle cinsellik vardı ve bu, kendilerinin tecavüzcü olmadığı yollu bilgiyi vurgulamaya yönelikti.

Bir kadına tecavüz etmeye ihtiyaç duymadıklarını kanıtlamak için bu adamlara, tek bir eşleri ya da kız arkadaşlarının bulunması yeterli görünmemekteydi. Tersine çok sayıda kadınla cinsel ilişki kurabilir durumda olduklarını iddia ediyorlardı. Bu böbürlenmenin çarpıcı bir örneğini veren bir adam, hapishanedeyken cinsel ilişki kurabildiği 20 kadın bulunduğunu, dışarı çıktığında ilişki kurduğu kadınların sayısının daha da arttığını söylerken, bir başkası, mahkemede beş kadının, kendisinin tecavüze ihtiyaç duymayacak bir adam olduğu yolunda tanıklık yaptıklarını söyledi. Tecavüz ettikleri iddia edilen kadınların gerçekte istekli olduklarını desteklemek üzere de, kadınların onları ne kadar çekici buldukları ve arzuladıkları konusunda abartılı laflar ettiler. Bu şekilde kurban, adamla cinsel ilişkide bulunmak için yanıp tutuşan kadınlardan sadece birisi olarak gösteriliyordu. Örneğin kocalarını onun yüzünden boşamak istediklerini iddia ettiği kadınların listesini yapan bir adam, "bana

hayır diyen hiçbir kadın olmadı," dedi ve hapishanede bulunmasının nedenini "çekiciliğim yüzünden kadınlar benimle birlikte olmak istiyorlardı" olarak gösterdi.

Bu adamlar, kurbanların ilişkiden zevk aldıkları yollu iddialarını desteklemek için cinsel kapasite ve tekniklerinin üstünlüğünden dem vuruyorlardı. Örneğin yaşlıca bir tecavüzcü, küçümser bir havada, "Erkeklerin çoğu bir kadını nasıl tatmin edeceklerini bilmezler," dedi ve kendi cinsel ilişkide bulunduğu kadınların "zevkten çıldırdıklarını" anlattı. Bu adamlar için normal olmak yeterli değildi. Tersine, kendilerinin her alanda herkesten daha başarılı ve pek çok konuda çok yetenekli oldukları kanısındaydılar. Bir adam bunu şöyle anlattı: "Cinsel ilişkide, sporda, sayın sayabildiğiniz kadar... daha birçok alanda başkalarından çok iyiyim." "Hapishanedekilerin hepsinden daha iyiyim," diyen bir başka adam da, kendisini serbest bıraktırmak için "eyaletteki en iyi avukatı tuttuğunu" ileri sürdü. Kurbanının onun aleyhine açtığı davadan vazgeçeceğine dair yemin ediyor ve bu inancını, "çünkü beni aldatmakla kalmadı, beni hapse attırmakla bütün kasabayı da aldattı," diye açıklıyordu.

Son olarak bazı inkârcılar, her ne kadar yaptıklarını tecavüz olarak görmüyorlarsa da, tecavüz konusunda bile böbürlendiler. Burada vermeye çalıştıkları mesaj şuydu: Kadınlar onlarla cinsel ilişkide bulunmayı o kadar tatmin edici buluyorlardı ki, cinsel ilişki sırasında pek çok kez şiddete başvurdukları halde, ilk kez tecavüz suçundan yargılanmışlardı. Bir genç adam şunları söyledi:

> Eğer bir kaltağın üstten aldığını sezersem güç kullanırdım. Kadın pasif davranırsa da güç kullanırdım ama bu, öbürlerine karşı kullandığım kadar fazla olmazdı. Güç işi sonuna kadar götürmeye yarar. Ben de iyi bir oyuncu sayılırım — hatta en iyilerindenim. Kadın bana oyun oynayacak olursa elimin her an ensesine inmeye hazır olduğunu hissederdi. Ona yaptığımızın güzel bir şey olduğunu gösterebilmişsem, bu güçtür. Tecavüz ise kaba kuvvettir.

Algılama Bozukluğu ve Çarpık Benlik İmgesi

Tecavüzü açıklarken kullandıkları gerekçelerle tutarlı olarak inkârcılar cinsel şiddet kullanan erkekler hakkında çarpıtılmış bir görüşe sahiptir. Kendilerini başkalarının gözüyle görme yeteneklerini —

yansıtmalı rol-alma— ölçmek için inkârcılara, kurbanlarının tecavüz sırasında ve sonrasında haklarında ne düşünmüş olabilecekleriyle ilgili bir soru sorduk.

Tahmin edilebileceği gibi, inkârcıların %45'i kendi kendini algılama yeteneğinden yoksun göründü ve kurbanın onun hakkında ne düşünmüş olabileceği konusunda hiçbir görüşü olmadığını söylemekle yetindi. Ancak %45'i de, bu soruya olumlu bir yanıt verdi ve "iyi", "arzulanan", "nazik", "dost" vb. gibi sıfatlar kullandı. Açıktır ki, bu sıfatlar, tecavüz kurbanı kadınların tecavüzcü erkekler hakkında sahip oldukları imajın tam tersidir. Örneğin, kurbanını yolda yürürken kaçıran ve tecavüz eden bir adam, "Bana iyi bir âşık olduğumu söyledi ve bunu nerede öğrendiğimi sordu," dedi. Kurbanının evine zorla giren bir başka inkârcı da şöyle bir yorum yaptı:

> Doğruyu söylemiş olsa, o da beni bütün öbür kızların anlattığı gibi anlatırdı. Elimden geldiği kadar bir kızı tatmin etmeye çalışırım. O da öbür kızlardan farklı değildi.

İnkârcılar arasında yalnızca %10 gibi küçük bir grup, kurbanın tecavüzcüyü nasıl gördüğünü anlatmak için "soğuk", "kötü" ya da "psikopat" gibi sıfatlar kullanabileceğini düşündüğünü söyledi. İnkârcılar ya kendileriyle ilgili çarpıtılmış bir imaja sahip oldukları ya da kendilerini hiç tanımadıkları için, davranışlarıyla ilgili olarak, kişinin kendi kendisini denetlemesini sağlayan suçluluk duygusu, utanma ya da sıkılma gibi duygular da duymamışlardı. Tecavüzden hemen sonra neler hissettikleri sorulduğunda alınan en yaygın cevap, inkârcıların %47'sinin dile getirdiği, hiçbir şey hissetmedikleri tepkisiydi. İnkârcıların %26'sı kendi durumlarıyla ilgili olarak kaygılandıklarını ya da korktuklarını söylerken, bir o kadarı da cinsel doyuma ulaştıklarını dile getirdi. Görüldüğü gibi bu adamların bakış açısından, kayda değer herhangi bir şey olmamıştı. Örneğin bir inkârcı şunları söyledi:

> İstediğimi elde etmiş olduğumu düşündüm ve kendi işime baktım. Kadın artık beni ilgilendirmiyordu. Kız arkadaşımla buluşmaya gittim.

Başka bir inkârcı, pek çok adama sözcülük edercesine: "Hiçbir şey hissetmedim. Bir kadınla düzüşmüştüm. Vicdan azabı duymuyordum," diyordu.

"O Sırada Yapmak İstediğim Bir Şeydi"

Cinsel şiddet eğilimli erkeklerin kendilerini kurbanlarının yerine koyma yeteneğine sahip olup olmadıklarını —algıya göre rol-alma— araştırmak için, kurbanın tecavüzün kaçınılmazlığını gördüğü andaki tepkisi ve sonra da tecavüz sırasında ve sonrasında ne hissettiği hakkındaki düşüncelerini sorduk.

Kurbanın ilk tepkisi hakkında söyledikleri cinsel şiddete dayalı davranışı açıklarken kullandıkları gerekçelerle tutarlıydı ve kadınların tecavüzü istedikleri, haz duydukları yollu beylik kalıpyargıyı yansıtıyordu. Nitekim inkârcılar kurbanlarını işin başında istekli ve heyecanlı ya da tarafsız hatta kayıtsız olarak gösterdiler ya da "hayır" derken aslında evet demek istiyordu," dediler. Örneğin kurbanını kumsalda yürürken kaçıran bir inkârcı sanki pornografik bir romandan alıntı yapıyormuş gibi konuştu:

> "Hayır, aybaşım var. Ben bakireyim," dedi. Güldüm ve sırtını okşadım. Fiziki olarak bundan hoşlandı. Bacakları açıldı ve birbirimize sarıldık. Telepatik bir şeydi. Buna tecavüz denemez. Ben tecavüzün ne olduğunu bilirim.

Tecavüz eylemi başladıktan sonra ise, inkârcıların %36'sı kurbanın ne yaptığına dikkat bile etmemişti; dolayısıyla kurbanın neler hissettiğini fark etmediğini, hatta umursamadığını söyledi. Bununla birlikte inkârcıların %48'i kurbanın hayatından memnun olduğunu ve "seks"ten zevk aldığını iddia etmeyi sürdürürken yalnızca %16'sı kurbanın korkmuş ya da "seks"ten pek hoşlanmamış göründüğünü kabul etti. Buna karşılık, kurbanın tecavüzden sonra ne hissettiği sorulduğunda %38'e varan geniş bir kesim, "kötü", "kurtulmuş" ya da "öfkeli" gibi betimlemeler yaptı. İnkârcıların %33'ü hâlâ kurbanın kendini iyi hissettiğini ya da cinsel doyuma ulaştığını söylemeye devam ederken geri kalanlar da bu konuda bir şey bilmediklerini ya da umursamadıklarını söylediler.

Başka duygulardan yoksun olmalarıyla tutarlı olarak inkârcılar acıma duygusundan da yoksun göründüler. Tecavüz sırasında kurbanları için neler hissettiklerini anlatmaları istendiğinde, erkeklerin ancak küçük bir azınlığı kurbanlarına karşı iyi duygular hatta sevgi

beslediğini söylerken, inkârcıların %69'una varan bir çoğunluk ya kadına karşı hiçbir şey hissetmediğini söyledi ya da kendi fizyolojik uyarılışını anlattı. Ayrıca kurbanın tanıdık biri ya da yabancı olması hiç fark etmiyordu. Örneğin kız arkadaşının annesine tecavüz eden bir adam şunları söyledi:

Ona karşı herhangi bir şey hissettiğimi sanmıyorum. O sırada yapmak istediğim bir şeydi ve tek düşüncem bir an önce yapıp işimi bitirmekti.

Yabancılara tecavüz edenler de benzer şeyler söylediler: "Tek amacım ihtiyacımı gidermekti. Kadın kasılmıştı o yüzden erken boşaldım" gibi. Kendileriyle görüştüğümüz sırada inkârcıların çoğunluğu hâlâ ya kadın hakkında hiçbir şey hissetmediğini ya da kurbana karşı öfke, intikam duygusu beslediğini söylemekte ve daha çok kendi rahatlarıyla ilgili görünmekteydi. Birçok inkârcı adına konuştuğunu düşünebileceğimiz bir adam şöyle diyordu:

Yaptığımdan pişman değilim, hepsi bu. Geçmişte yaptığım hiçbir şey için pişmanlık duymuyorum. Hiç pişman değilim.

Tecavüzü Haklı Kılmak

Bu durumda tecavüzü inkâr eden adamlar hakkında ne söylenebilir? İnkârcıların anlattıkları, cinsel şiddeti haklı kılan ana unsurların hepsini gün ışığına çıkarıyor. Toplumumuzdaki pek çok kişi gibi bu adamlar da tecavüz denen davranışı çok dar bir çerçevede tanımlıyorlar. Yaptıklarından incinen, zarar gören bir kurbanın varlığını inkâr ederek ve sadece ağır olmayan bir suç işlediklerini kabul ederek bu adamlar yaptıkları saldırıyı sıradanlaştırmaktadırlar. Buna ilaveten kurbanlarını, istekli, hevesli ya da başına gelenleri hak etmiş gibi göstererek küçük düşürmeye ve suçlamaya çalışırken, kendilerini tecavüz etmeye ihtiyacı olmayan kişiler ve yaptıklarını da belli koşullarda mazur görülecek davranışlar olarak göstermeye gayret ettiler. Bunlar, rol-alma yeteneği düşük, kendini tanımayan ve gerçeklik hakkındaki kurguları kadınların bakış açısını tamamen dışladığı için yaptıkları her şeyi haklı bulan erkeklerdir. Dolayısıyla kadınlara yönelik şiddetin anlamını kavramaktan âcizdirler.

Franks (1986) ataerkil toplumlarda kadınların, erkekleri kendileriyle birlikte rol-almaya zorlayabilecek güç ve statüden yoksun olduklarını söyler. Başka bir deyişle güç, rol-almayla ters orantılıdır. Güçlü kişilerin, güçsüzlere kıyasla kendilerini başkalarının yerine koymak yani onların rolünü almak için daha az nedeni vardır. Daha az güçlü bir kişi için ise, ötekinin tutumlarını anlamak ve davranışlarını öngörmek çok daha önemlidir (Thomas ve diğ. 1972). Ataerkil toplumda erkeklerin daha güçlü olmaları, özellikle kadınlar söz konusu olduğunda rol-almaya çok daha az gerek duymalarına neden olurken, kadınlar için tersine, ve özellikle erkeklerle ilgili olarak rol alma, bir hayatta kalabilme stratejisidir. Franks'ın dediği gibi, erkek bakış açısından bakıldığında kadın "kimliği"nin görünmezliği, erkeklerin heteroseksüel bir ilişkinin gerektirdiği rol-alma sürecinde kadın bakış açısını tamamen ihmal etmelerine izin vermektedir.

Bireylerin rol-alma kapasite ve becerileri kadar, duyguları yaşayabilme yetenekleri de farklıdır. Sembolik evrenlerin farklılığı ya da insanların aynı anlamları paylaşmamaları, rol-almanın gerektiği gibi olmasını önlemektedir (Lauer ve Boardman 1971). Dolayısıyla kadınların ve erkeklerin sembolik evrenleri ile deneyimleri arasındaki farklar, en iyi durumda bile rol-almayı sınırlayan bir etki yapmaktadır. Bu cins farkları hiç şüphesiz, kadın ve erkeklerin farklı durumlarda uydukları duygu kurallarını da etkilemektedir.

Ataerkil toplumlar, referans çerçeveleri kadın bakış açısını içermeyen erkekler ürettiği ve ayrıca kültürleri onlara bir dizi gerekçeye sığınma imkânı verdiği için, erkekler cinsel şiddeti görmezden gelebiliyorlar. Bu aynı zamanda, tecavüz eden erkeklerin kurbanları tarafından nasıl algılandıklarını ya hiç anlamamalarına ya da yanlış yorumlamalarına yol açıyor. Tecavüzcü erkekler kadınları salt bir cinsel nesne olarak gördükleri için, cinsel şiddete dayalı davranışları düzene koyması beklenebilecek duyguların hiçbirine sahip görünmüyorlar. Gerçekten, bu tip adamlar tecavüz ediyorlarsa, bu, değer sistemlerinde tecavüzü önleyecek hiçbir mekanizma bulunmamasındandır. Nitekim inkârcıların hiçbirisi kendini tecavüzcü olarak görmemektedir. Bu çözümleme inkârcılar için geçerli olup, bir sonraki bölümde tecavüz ettiğini kabul eden erkeklerin çok farklı bir tecavüzcü tipi oluşturdukları gösterilecektir.

5

Hiç Kimse Tecavüzcü Değildir: Cinsel Şiddeti Mazur Göstermek

Tecavüzü Kabul Etmek

Bir önceki bölüm, davranışları tamamıyla düzgün olmasa da, eylemlerinin tecavüz olarak değerlendirilmemesi gerektiğini söyleyen ve tecavüzü inkâr eden erkeklerin bu konuyla ilgili gerekçeleri üzerinde yoğunlaşmıştı. Bu tür erkekler kendilerini tanımıyor ve —kadınların tersine, tatmadıkları ve korkmadıkları bir tehdit olan— cinsel şiddeti anlayamıyorlardı. Bu bölümde tecavüz ettiklerini kabul eden ve inkârcılarla aralarında büyük farklar bulunan erkekler üzerinde duracağız. Görüşmeler sırasında tecavüz ettiklerini kabul edenler davranışlarını, haklı gösterilemez türde, yanlış olarak değerlendirdiler. Çoğu zaman kurbanlarını değil kendilerini suçladılar ve çok azı da kendi açılarından bakarak, kurbanlarının örneğin yeterince direnmeyerek suçun işlenmesine katkıda bulunduklarını ileri sürdüler. Bu adamlardan birkaçı da kurbanlarının kendilerine tecavüz edilmesinden hoşlandıkları inancını dile getirmeyi sürdürdü.

Aşırı uçta, tecavüzlerini kabul edenlerin birkaç tanesi, tecavüzün cinayetten daha kötü —bağışlanması mümkün olmayan bir ahlaki zorbalık eylemi— olduğu görüşünü ifade etti. Bu duyguları taşıyan ve tecavüz ettiğini kabul eden tipik bir tecavüzcü şöyle dedi:

> Tecavüz birini duvara fırlatıp ciğerlerini koparmakla ve bağırsaklarını çıkarıp atmakla aynı şeydir... Tecavüz cinayetten kötüdür... Kendimden iğreniyorum.

Suçunu kabul eden ve kendini sık sık iğrenç bulduğunu söyleyen bir başka genç, şu itirafta bulundu:

> Ben tecavüz ettiğim için buradayım ve bence tecavüz en iğrenç, en tiksindirici suçtur. İnsanlar bana baktıklarında, eğer biliyorlarsa hasta oluyorum.

Suçlarının ahlaki açıdan ayıplanacak bir yanı olduğunu bilerek suçlarını kabul edenler, davranışlarını açıklamak için başkaları tarafından kabul edilebilecek ve imajlarını en az sarsacak özürler kullandılar. Bu özürlerden ikisi tecavüzün sebepleriyle ilgili olarak popüler inançları yansıtmakta ve kendilerini tecavüze zorlayan denetimleri dışındaki güçlere gönderme yapmaktadır. Bu özürleri kullanarak ya böyle bir niyetleri olmadığını ya da sorumluluklarının azaldığını göstermeye çalıştılar. Bu özürler davranışlarını olağan olarak nitelendirmekten çok, belli bir duruma özgü olarak değerlendirmelerine ve böylece "gerçekten" tecavüzcü olmadıklarına inanmalarına izin veriyordu. Bu hesaplaşmada karşımıza çıkan üç tema var: (1) alkol ve uyuşturucu bağımlılığı, (2) duygusal sorunlar ya da "hasta" rolü, (3) iyi adam imajı.

Cinsel Şiddette Alkol ve Uyuşturucunun Rolü

Alkol ve daha az oranda uyuşturucu kullanımı, suçlarını hem kabul edenlerin hem de inkâr edenlerin davranışlarının nedeni olarak gösterdikleri açıklamalardır. Gerçekten de, kabul edenlerin %77'si ile inkârcıların %84'ü alkol ve uyuşturucu kullanmalarını tecavüz etmelerinin sebebi olarak gösterdiler. Kabul edenlerin %77'si ile inkârcıların %72'si tecavüzden hemen önce öncelikle alkol, bazı vakalarda da uyuşturucu kullandıklarını belirttiler. Açıklamalarında alkol ya da uyuşturucuyu kullanış tarzları, niyetlerinin tecavüzlerini mazur göstermek mi haklı kılmak mı olduğuna göre değişiyordu. Tecavüzcülerin bu maddelerin tecavüzlerinde oynadığı rolle ilgili toplumsal kurguları, bir gerekçeyi kendi çıkarına kullanmanın en klasik örneklerinden biridir.

Cinsel saldırıyla ilgili diğer araştırmalar alkol tüketimi ile tecavüz arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır (Groth 1979; Johnson ve diğ. 1978; Queen's Bench Vakfı 1976), ancak Coid'in

(1986) işaret ettiği gibi, kadınlara tecavüz ile alkol arasındaki özgül bağlantı konusunda şaşırtıcı ölçüde az araştırma yapılmıştır. Örneğin Groth (1979) bir yandan araştırmasındaki tecavüzcülerin kullandıkları alkol miktarının alıştıkları miktardan fazla olmadığına işaret ederken, diğer yandan da alkolün tecavüze sebep olmasa da bu süreci etkileyen hızlandırıcı rolünün ve bazı vakalarda bozuk kişiliğin bir göstergesi olabileceği yorumunu yapıyor.

Alkolün vücutta duyulardaki performansa zarar veren kimyasal değişikliklere sebep olduğu çok açıktır. Araştırmacılar tarafından giderek daha çok sorgulanan önemli bir konu da alkolün aynı zamanda ahlaki bir yetersizlik durumu ortaya çıkarıp çıkarmadığı varsayımıdır; alkol yasakları ortadan kaldırarak davranışları genellikle kötüye doğru değiştiriyor olabilir. Alkolün etkileriyle ilgili yaygın inanışa rağmen, alkol kullanımıyla ilgili yasağı ortadan kaldırma hipotezini, yani alkolün kimyasal olarak cinsel ve saldırgan davranışları etkilediği fikrini destekleyen çok az ampirik bilgi mevcuttur. Örneğin bu konudaki literatürü kapsamlı bir biçimde gözden geçirdiklerinde Carpenter ve Armenti (1972) alkolün vücuttaki kimyasal etkisi ile cinsel arzu arasında bir ilişki kurulmamış olduğu sonucuna vardılar. Hayvanlar ve insanlar üzerinde yapılan deneyler pozitif bir ilişki ortaya koymadı. Aynı şekilde Brain (1986) araştırmalar üzerine yaptığı incelemelere dayanarak, alkolün insanları saldırgan yaptığı görüşünü yalanladı. Psikolojik anlamda yasakların ortadan kalkması hipotezine şiddetle karşı olan Wilson (1977) bu konuda yapılan araştırmalarda var olduğu ileri sürülen ilişkinin, sebeple karıştırıldığını ileri sürer. Bunun, çoğu tecavüz araştırmalarını da zorlayan bir sorun olduğunu biliyoruz.

Alkol ile cinsel şiddet arasındaki ilişkinin alternatif bir açıklaması da, kültürel beklentilerin içkiden kaynaklanan duygusal sonuçları düzenlediğidir (Mandelbaum 1965); yasakların ortadan kalkması öğrenilmiş bir davranıştır ve sarhoşluğun sapkınlığın inkârına yaradığına işaret eder. MacAndrew ve Edgerton (1969) "sarhoş davranışları" konusundaki klasik antropolojik araştırmalarında bu açıklamayı kuvvetle desteklerler. Kültürel verilerin çapraz incelenmesinde fazla miktarlarda sert içki içilen bazı kültürlerde insanlar içkiden düşüp bayılsalar bile, yasakların ortadan kalktığını gösteren davra-

nışlar sergilemediler. Yani insanlar alkol aldıktan sonra daha saldır gan olmadılar, cinsel eylemlerinde bir artış görülmedi ve dürtüleri nin esiri yaratıklar olmadılar. Normalde yapmayacakları şeyleri yap madılar. Diğer yandan bizimki de dahil olmak üzere öyle kültürler vardır ki, alkol kullanımı, insanların davranışlarını kötü yönde de ğiştirir. Bu çelişkili davranışı açıklamak için MacAndrew ve Edger ton sarhoşluğun öğrenildiğini ve duruma göre değişiklikler göster diğini şöyle ortaya koydular:

> İnsanlar sarhoşluğun nasıl bir şey olduğunu ve toplumlarının sarhoş lukla ilgili "bilgi"lerini toplumsallaşma sürecinde öğrenirler ve böylece kendilerine iletilen anlayışı kabul edip ona uygun davranarak toplumların da öğretilenleri onaylayan canlı birer örnek olurlar. (1969: 88)

Laboratuvar deneyleri de sarhoşluğun öğrenilmiş olduğunu ve bir kişinin alkolün etkileriyle ilgili beklentilerinin davranışlarını etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu tür deneylerin birinde, 96 erkek içkici iki gruba bölündü. Bir gruba votka-tonik içeceği, diğer gruba da yalnızca tonik içeceği söylendi. Her iki gruptaki erkeklerin yarısına sadece tonik verilirken diğer yarısına gerçekten alkol verildi. İçkiyi içtikten sonra bir grup, araştırmacıların da dahil olduğu bir kavga sahnesine tanık olurken, kontrol grubu, olağan ilişkileri sürdürdü. Sonra uyarıcı elektrik şoku içeren standart bir teknik yardımıyla her iki grubun da araştırmacılar grubuna saldırması sağlandı. Araştırmacılar saldırganlığın en önemli belirtisinin alkol almış olma *beklentisi* olduğunu ortaya çıkardılar. Gerçekte aldıkları alkol miktarından bağımsız olarak, alkol içtiklerini sananlar tonik içtiklerini sananlardan daha saldırgan davranmışlardı (Lang ve diğ. 1975). Aynı şekilde tasarlanan bir başka deneyde, araştırmacılar erkeklere heteroseksüel ilişkilerle erkek eşcinsel ilişkilerinin anlatıldığı erotik filmler izletirken penis çevresindeki gerilim artışını ölçen bir aletle, penisin ne kadar uyarıldığını ölçtüler. Araştırmacılar alkolün herhangi bir şekilde etkisi olduğunu ortaya çıkaramazken, cinsel uyarılmalar beklentisinde alkolün önemli bir etkisinin olduğunu buldular. Gerçekte içtikleri içkinin alkol içerip içermemesinden bağımsız olarak votka içtiğine inanan erkekler açık bir biçimde tonik içtiğine inanan erkeklerden daha fazla uyarıldılar (Wilson ve Lawson 1976).

MacAndrew ve Edgerton (1969) yasaklamanın kalkmasına izin veren kültürlerde sarhoşluğun, kişilerin ayıklıkla bağdaşan sıradan davranış sınırlarından muaf oldukları bilgisiyle hareket ettikleri bir "mola süresi" olduğu sonucuna vardılar. Bu konuda yapılan sınırlı sayıdaki araştırmada gözlemler yasakların ortadan kalkması, içki içme ve sarhoş davranışları ile ilgili cins farklılıkları olduğunu ortaya koydu. Kadınlar, erkeklerin tersine, alkol aldıktan sonra diğer insanlara karşı saldırganlaşma eğiliminde değildirler. Bir üniversite danışmanının belirttiği gibi, kadınlar içtiklerinde başkalarına değil kendilerine zarar verirler (Welsh 1988) ki, bu da toplumsal cinsiyet rolleri beklentilerine uygun bir örüntüdür. Bununla birlikte içtiklerinde gerçek kendileri olmadıklarına inanarak toplumsallaşan erkekler buradan yola çıkarak içki içtikten sonra, şiddetle sonuçlanan davranışların sarhoşun "gerçek" kimliğini yansıtmadığını, içkiyle ilgili özel duruma özgü olduğunu ifade ederler. Bu nedenle, bizimki gibi, yasakların kalkabileceği inancına dayanarak bu yönde davranan toplumlarda erkekler sarhoşluklarını cinsel şiddet taşıyan davranışlarına ve kabul etmedikleri sapkınlıklarına bir özür olarak kullanabilirler. McCaghy (1968) bu gözlemi destekleyen bir araştırmasında erkek çocuk tacizcilerinin sapkın kimliklerini örtbas etmek için bir teknik olarak alkol kullandıklarını ortaya çıkardı. Şiddet taşıyan ailelere dayandırdıkları incelemelerinde Coleman ve Straus (1983) yasakları ortadan kaldırma hipoteziyle karşılaştırıldığında toplumsal öğrenmenin ve sapkınlığı tanımayışın alkolle şiddet arasındaki ilişkiyi daha iyi anlamamızı sağlayacağını söylerler. Davranışları örtbas etme tekniği olarak alkolün yararı bugüne dek daha çok bir özür olarak sağladığı avantajlar çerçevesinde tartışıldı. Alkol ve uyuşturucunun kişilerin davranışlarını haklı çıkarmak için de kullanılabilecekleri gerçeği uzun zamandır gözardı edilmişti.

Gerçekten de, alkol ve uyuşturucunun cinsel şiddet taşıyan erkeklerin yararına bir işlevi vardır. Tecavüzcüler böylece eylemlerinden daha az sorumlu tutulurken, alkol ve uyuşturucu kullanımı kurbanı kötülemek ve eylemden asıl onları sorumlu tutmak için kullanılmaktadır. Örneğin LeGrand (1973) içki içen kurbanlar tarafından bildirilen tecavüz şikâyetlerinin %82'sinde ihbarın geçerli sayılmadığını buldu. Bir hâkim şöyle der:

Bir kadın bir erkekle sarhoşluk noktasına kadar içki içerse, bu, kadının kendisinden yararlanmaya davet ettiği anlamına gelir. Ayıldığında "bana tecavüz edildi" diye feryat etmesine izin verilmemelidir. (Ploscowe 1968: 215)

Tecavüzü kabul edenlerin alkol ve uyuşturucu kullanmalarının davranışlarını etkilediğini ve sebep olmasa da eylemlerine katkıda bulunduğunu söyleyerek davranışlarını bu şekilde bağışlatmaya çalışmaları kendi çıkarlarına uygundur. Örneğin tecavüz ettiğini kabul eden ve 8 şişe bira içip dört doz LSD aldığını tahmin eden bir tecavüzcü şöyle der:

Ayıkken, tecavüz edecek cesaretim yok. Bir erkekle dövüşebilirim ama bunu yapamam. Korkutacağını ve inciteceğini bilerek "bunu bir kadına yapacağım" demek cesaret ister ya da hasta olmak gerekir.

Suçunu kabul eden bir başka tecavüzcü şuna inanmaktadır:

Alkol zaten orada olan ama bu yoğunlukta denetlenemeyecek olan şeyleri ortaya çıkardı. Üstün ve güçlü olmak, kendi tatmini için başkalarını kullanmak duygularının hepsi su yüzüne çıktı.

Bunun tersine inkârcıların gerekçeleri alkolden etkilenmiş olmamayı gerektiriyordu. Yani sarhoş oldukları ve uçtuklarını söylemek kendilerini kontrol edebilme yeteneklerine ya da olayları gerçekte olduğu şekliyle hatırladıkları iddiasına gölge düşürebilirdi. Bu görüşe uyan bir şekilde, alkol ve/veya uyuşturucunun davranışlarını etkileyip etkilemediği sorulduğunda, kabul edenlerin %69'u, fakat inkârcıların yalnız %40'ı etkilendiklerini itiraf ettiler.

Bundan da ilginç olanı, kabul edenler ile inkârcıların kurbanlarının alkol ve uyuşturucu kullanımlarını nasıl ifade ettikleriydi. Kabul edenler kendilerini sarhoş oldukları ya da uçtukları iddiasıyla sorumluluktan kurtardıkları için, kurbanlarının alkol ya da uyuşturucu kullandıklarını ya da bunlardan etkilendiklerini iddia etmekle kazanacakları bir şey yoktu. Diğer taraftan, inkârcıların kurbanlarının sarhoş olduklarını ya da uçtuklarını açıklamaları kendi yararlarına idi çünkü, kurbanın güvenilirliğini azaltan ve eylemden sorumlu tutulmasına sebep olan bir durumdu. Bu gözlemle uyumlu bir şekilde inkârcıların %72'si ve kabul edenlerin yalnız %26'sı kurbanlarının alkol ve uyuşturucu kullandığını ileri sürdüler. Bununla da kal-

mayıp, inkârcıların %56'sı ve kabul edenlerin yalnızca %15'i kurbanlarının bu kullanımdan etkilendiklerini açıkladılar. İnkârcılar, tipik olarak, alkol ve uyuşturucu kullanımının kurbanları cinsel anlamda uyardığını ve denetimin ellerinden çıktığını ileri sürdüler. Örneğin inkârcılardan biri kurbanının tecavüz nedeniyle değil, ama uyuşturucu nedeniyle histerik olduğu ve kendisini bu sebeple polise şikâyet ettiği konusunda ısrar etmişti. Bunun yanı sıra inkârcıların %40'ı kurbanları sarhoşken ya da uçmuşken kendilerinin içmediğini ya da içkiden ve/veya uyuşturucudan etkilenmediklerini ileri sürdüler. Buna karşılık suçlarını kabul edenlerden hiçbiri böyle bir iddiada bulunmadı. Hatta, kabul edenlerin kurbanın sarhoş olduğunu ya da uçtuğunu söylediği %15 oranındaki tüm vakalarda tecavüzcüler, kurbanla benzer şekilde kendilerinin de etkilendiklerini kabul etmektedirler.

Bu bulgular cinsel şiddet taşıyan erkeklerin davranışlarını açıklarken alkol ve uyuşturucuyu kendi çıkarlarına uygun bir şekilde kullanmayı öğrenmiş olduklarını ortaya koymaktadır. Bu erkekler suç sırasında alkol ve uyuşturucu kullanımını kendi çıkarlarına uygun biçimde anlattıklarında kurbanlarından şüphelenileceğinin, kendi davranışlarının ise bağışlanacağının ya da haklı bulunacağının açıkça farkındaydılar.

Hasta Rolü

Tecavüz hakkındaki popüler inançları yankılarcasına, suçunu kabul edenlerin %40'ı tecavüz davranışlarının kökeninde duygusal sorunların olduğunu düşündüklerini söylediler ve %33'ü sorunlarını mutsuz, düzensiz geçen çocukluklarına ya da evlilik-ev içi durumlara bağladılar. Başka bazı tecavüzcüler de genel bir huzursuzluk içinde bulunduklarını iddia ediyorlardı. Örneğin kabul edenlerden biri tecavüz ettiği sırada depresyon geçirdiğini, hiçbir şeyi doğru yapamadığını hissettiğini ve yaşamında bazı şeylerin eksik olduğunu söyledi. Ve "tecavüzcü olmak kişiliğimin bir parçası değildir" diye ilave etti. Duygusal sorunlarının kaynağını bulamayan, suçunu kabul eden tecavüzcüler bile kendi sorunlarını tartışamayacak kadar hasta oldukları yollu popüler imajdan dem vurdular. Örneğin:

Tecavüzcü olmak beni farklılaştırıyor. Tecavüzcülerin hepsi olaya böyle bakmıyor. Sorunları var. Yanlıştı, öyleyse bir sebebi olmalı. Bir sorunum olmalı.

Gerçekten de, kabul edenlerin %80'inin, inkârcıların ise %25'inin günlük yaşamında, tecavüzden önce tedirgin edici bir olay meydana gelmişti. Buna benzer bir şekilde Groth (1979) hapse girmiş tecavüzcülerden klinik tedavi görenler arasında tecavüzü harekete geçiren olaylar saptadı. Buna karşılık 3. Bölüm'de belirtildiği gibi, Smithyman (1978) araştırmasında yer alan "yakalanmamış" tecavüzcülerin hayatta karşılaştıkları olayları sorun haline getirmeden çözdüklerini buldu. Bu birbiriyle açıkça çelişen bulgular araştırdığımız iki grup tecavüzcü arasındaki farkları ortaya çıkarabilir. İnkârcılar gibi, Smithyman'ın "yakalanmamış" tecavüzcüleri ne davranışlarında ne de kendilerinde olağandışı bir yan görüyorlardı. Hapishane psikoloğu olarak Groth, suçlarını kabul edenler gibi, davranışlarını duygusal sorunlara bağlayarak açıklayan erkekleri gözlemledi.

İnkârcılar da dahil olmak üzere, bu erkekleri kızdıran olayların %76'sında karılarının ya da kız arkadaşlarının payı vardı. Bu erkekler âşık olduklarına inandıkları bir kadının karıştığı bir olay yüzünden hiddetlendiklerini tekrar tekrar anlattılar.[1] Katı saygınlık değerlerini (bkz. 3. Bölüm) yansıtan bir biçimde bu olayı, kendi kadınlarının cinsel ilişki ve iffet konusunda uymaları beklenen, ama ne erkeklere, ne de kendilerine uyguladıkları ve tabii başka kadınlarda da saygı göstermedikleri çifte standarda bağladılar. "Saygınlık" değerlerinin kendi karılarına ya da kız arkadaşlarına uygulanmadığını fark etmek onları çileden çıkarmıştı. Kabul edenlerden özellikle kendini çok iyi ifade eden biri duygularını şöyle açıkladı: Araba hırsızlığından kısa bir süre hapishanede kaldıktan sonra, "çocukluk aşkı" ile evlenmiş ve iyi maaşlı bir işe girmişti. Bu işi ve eski suçlulardan oluşan bir grupla yaptığı gönüllü işi nedeniyle evinden uzun zaman uzak kalıyordu. Bu da karısının canını sıkıyordu. Kendisi için açıkça anlamlı olmasına rağmen, karısının ricasına uyarak gönüllü işini bıraktı. Sonra bir gün, karısını eski bir erkek arkadaşı ile birlikte yakaladı ve "tüm hayatım parça parça oldu," dedi. Sonraki birkaç gün

1. Tecavüzün bu erkeklerin ne işine yaradığı 6. Bölüm'de incelenecektir.

öfkesinin yoğunlaştığını ve bunun içine kapanmasına sebep olduğunu söyledi. Bir motel odasında üç gün içtikten sonra tanımadığı bir kadını kaçırıp tecavüz etti. Şöyle diyordu:

> Annemle babam uzun yıllardır evliydiler ve evlilikle ilgili oldukça yüksek beklentilerim vardı. Karımı yüceltmiştim. Fakat âşığıyla yakaladığımda hayatımın yıkıldığını hissettim. Beni aldattığını görünce karıma bir şey yapmadığım için kızgın ve öfkeliydim. Onu [kurbanını] incitmek değil, sadece korkutmak ve aşağılamak istedim.

Bu erkeklerin bir bölümünün tecavüz ettikleri sırada bir baskı yaşadıkları ortadaydı. Fakat sorunları sıradandı — yaşadıkları can sıkıcı olayları hemen herkes hayatının bir noktasında yaşamaktaydı. Kadınlar ve bazı erkekler kendilerini rahatsız eden benzer olaylar yaşadıkları fakat tecavüz etmediklerine göre, günlük stresler tecavüzü açıklamak için yeterli olamaz. Asıl sorulması gereken, bazı erkeklerin kişisel sorunlarıyla başa çıkabilmek için bir yöntem olarak neden cinsel şiddeti seçtikleri sorusudur.

Alkol ve uyuşturucu kullanımında olduğu gibi duygusal sorunlar, sorgulanan davranışın haklı kılınmasına ya da mazur gösterilmesine bağlı olarak farklı biçimler almaktadır. İnkârcıların tecavüz ettikleri sırada duygusal sorunları olduğunu iddia etmeleri aleyhlerine olabilirdi. Çünkü o zaman olayları doğru olarak yorumlama ve açıklama yeteneklerinden şüphe edilebilirdi. Buna karşılık kabul edenler tecavüz ettikleri sırada geçici olarak "hasta" olduklarını dile getiren psikolojik açıklamalar yaptılar. Hasta insanlar ne hastalıkları ne de işledikleri suç nedeniyle suçlanabilirler. Hasta rolü kabul edildiğinde, davranış bireyin denetleme yeteneğinin dışında gerçekleştiği için mazur görülür ve sorumluluk ortadan kalkar. Bu erkekler tecavüz ettikleri sırada "kendileri" olmadıklarını iddia ettikleri için, tecavüzleri olağan bir davranış olmaktan çok bir defalık bir olaydır. Kabul edenler sonradan yaptıklarından açıkça nefret ettiklerini bildirmelerine rağmen, sapkın bir kişilikleri olmadığını ileri sürebilirler.

Kabul edenler hasta rolünü kabullenmeye istekli olmakla birlikte sorunlarını ne kronik bir durum olarak görüyor, ne de akıl hastası ve sürekli biçimde sakatlanmış olduklarını düşünüyorlardı. Psikolojik bir danışmana ihtiyacı olduğunu söyleyen ve tecavüzünü kabul

eden biri, "akli bir bozukluğum var ama deli değilim," dedi. Kabul edenler "sorunlarını" hafif, geçici ve mutlaka tedavi edilebilir olarak görmekteydiler. Bu özürde ısrarlı olmaları onları yalnızca sorumluluktan kurtarmıyor, aynı zamanda alkol ve uyuşturucu kullanımında olduğu gibi, tecavüz eden erkeklerin hızla "iyileşerek eski hallerine dönmelerine" izin veriyordu. Bu yüzden görüşmeler sırasında kabul edenlerin çoğunluğunun, %69'unun, bütün inkârcılar gibi, "tecavüzcü olmanın" kimliklerinin bir parçası olmadığını söyleyebilmeleri şaşırtıcı değildir.

İyi Adam

Kabul edenler daha da ileri giderek, suçlarını örtbas etmek için kendilerini "iyi adamlar" olarak tanımlayıp tecavüzcü olmayan bir kimlik üzerine konuşmak istediler. Tecavüz etmeye ihtiyaçlarının olmadığı palavralarını ileri süren inkârcıların tersine, tecavüzünü kabul eden erkeğin yansıtmaya çalıştığı imaj, ciddi bir hata yapmış fakat bunun dışındaki her konuda saygın bir adam olduğuydu. Gerçekten, kurbanlarıyla ilgili bugünkü duyguları sorulduğunda kabul edenlerin %57'si pişmanlık ve üzüntülerini ifade ettiler ve özür dilemenin ya da davranışlarını onarmanın bir yolu olmasını arzuladıklarını belirttiler. Örneğin cinayetle sonuçlanan bir grup-tecavüze katılan ve kadını ortağının öldürdüğü konusunda ısrar eden bir adam şunları söyledi:

> Keşke "üzgünüm, üzgünüm" diyebilmenin ötesinde yapabileceğim bir şey olsaydı. Günde 24 saat bu duyguyla yaşıyorum ve bazen gece yarısı ağlayarak uyanıyorum.

Özür dilemenin suçun itirafından öte bir anlamı vardır (Schlenker ve Darby 1981). Özür dileyen kişi açısından bakıldığında, suçun kabul edilmesi olayın kişinin gerçek kimliğini yansıtmadığı konusunda izleyiciyi ikna ederek, affedilmeye yol açar. Dolayısıyla özür sayesinde kötü ben iyi ben'den ayrılmış olur ve gelecek için daha kabul edilebilir bir davranış vadedilir. Özür dilerken "pişmanım ve affedilmeliyim" diyen insan, daha fazla rehabilitasyona ihtiyacı olmadığını ifade etmiş olmaktadır.

Kabul edenlerin "iyi adam" söylemi tam da bu tür bir mesaj verme girişimini yansıtmaktadır. Önce tecavüzün "gerçek" benliklerini yansıtmadığı fikrine insanları ikna etmeye çalışırlar. Örneğin:

Bugüne kadar yaptığım her şeyden farklı. Kendimi şimdi daha suçlu hissediyorum. Hiç bana benzemiyor. Bundan söz ederken, saldırıya uğrayan benmişim gibi oluyorum. Neden yaptığımı bilmiyorum, fakat bir kere başlayınca, sürdürdüm. Silahlı soygun benim için bir yaşam biçimiydi ama tecavüz değildir. O işi yapanın ben olmadığımı hissediyorum.

Kabul edenler, "iyi adam" söylemini, bazı vakalarda kurbanlarını yaralamış olsalar bile, kadınlara uygulanan şiddet ve kötülüğe karşı ahlaki tepkilerini dile getirmek için kullandılar. Grup tecavüzünden tutuklu, suçunu kabul eden bir kişi ısrarla şunu söyledi:

Kadınların incitilmesine karşıyım. Mutlaka karşı koymalıydı. Hiçbirimiz kadınlara güç uygulayacak insan tipi değiliz. Bir kadın benimle ilgilenmiyorsa hiçbir zaman yaklaşmam. Ben onların değil, onlar benim peşimde koştular. Benim zayıflığım izlemekti. Öbürleri olmasa, arabayı durdurmaz ve onu almazdım. Hiçbir zaman onu kimsenin dövmesine izin vermezdim. Hiçbir zaman benimle cinsel ilişkide bulunmak istemeyen kadınlara askıntı olmadım. Cinsel ilişki ve bunu elde etme konusunda hiçbir sorunum olmadı. Onu, diğer bütün kadınlar gibi sevdim.

Son olarak, kabul edenlerin birkaçı eğer "iyi" olmasalar tecavüz ettikleri sırada daha kötü şeylerin de olmuş olabileceğini söyleyerek kendi imajlarını düzeltmeye çalıştılar. Örneğin kabul edenlerden biri, kurbanın kendisine kısa süre önce bir bebeği olduğunu söyleyince ona karşı özellikle nazik davrandığını ileri sürdü. Diğerleri kurbanlarına eve gitmek ya da telefon etmek için para verdiklerini ya da kurbanın çocuklarının tecavüzü görmeyecekleri bir odada bulunduğundan emin olmak istediklerini iddia ettiler. Yöntemi eve zorla girerek, uyuyan kadınlara saldırmak olan birden çok kez tecavüz suçu işlemiş bir adam şöyle dedi:

Kurbanlarımın hiçbirini hiçbir zaman dövmedim ve onlara işbirliğine yanaştıkları takdirde canlarını acıtmayacağımı söyledim. Ben profesyonel bir hırsızım. Fakat hiçbir zaman tecavüz ettiğim kadınları soymadım, çünkü zaten yaptığım şeyle ilgili kendimi çok kötü hissediyordum.

Beş kurbanını silah zoruyla kaçırıp tecavüz eden, sonra da bıçakla-

yarak öldüren bir genç erkek bile imajını şu sözlerle düzeltmeye çalıştı:

> Fiziksel olarak cinsel ilişkiden [tecavüz] hoşlandılar. Bir kere işe bulaştıktan sonra karşı koymaları çok zordu. Onları öldürene kadar daima yumuşak ve naziktim. Ve öldürme hep birden oluyordu, öyle ki, hiçbiri ölümün gelmekte olduğunu fark etmedi.

"Tehlikeli ve Kötü Bir Hayvan"

4. Bölüm'de birbiriyle bağlantılı yansıtmalı ve algılamalı rol-alma kavramları tartışılmıştı: Tecavüz olayında bu, cinsel şiddet taşıyan erkeğin kendine kurbanın gözünden baktığı ve duygularını hayal ettiği süreçleri içerir. Kendini kurbanlarının yerine koyma yeteneğine sahip olmayan inkârcıların tersine kabul edenler tecavüzlerini başarmak ve zevk almak için kendilerini kurbanın yerine koyma yeteneklerini kullanmışlardı. Demek ki, kabul edenlerin görüşmeler sırasında oynadıkları "iyi adam" rolü tecavüz ettikleri sırada oynadıkları rol değildi.

İnkârcılar arasındaki kendinin farkında olma eksikliğiyle karşılaştırıldığında, kabul edenlerin yalnız birkaçı, kendilerine kurbanlarının onları nasıl tanımlayacaklarını düşündükleri sorulduğunda bilmediklerini ya da önemsemediklerini belirttiler. Tersine, kabul edenlerin çoğu, %58'i, kendilerini iyi tanıyorlardı; nitekim kendilerini tanımlarken şiddet taşıyan ve olumsuz imajlar kullandılar. Örneğin bir erkek şöyle dedi:

> Bir hayvan gibi, nefret ettiğiniz aptal ve itici birini tarif eder gibi — son derece iğrenç kelimesi bu durumu iyi açıklıyor.

Bir başkasının sözleri de şunlar: "Hırçın, korkutucu, dengesiz, sık nefes alan, gözleri bulanık, deli". Yani kabul edenlerin çoğu kendilerini kadın kurbanın gözünden görebiliyordu. Daha doğrusu kurbanlarının üstlendiği rolü, gerçek ya da hayali bir kadının bakış açısıyla önceden tahmin edebiliyorlardı. Gerçekten de, bu farkındalık kabul edenlerin kendileriyle ilgili algılarının, kurbanların tecavüzcü hakkındaki algılarıyla uyuşması anlamında, kendi imajlarını[2] doğrulamaktaydı.

Kabul edenlerin bu algılara tecavüz ettikleri sırada sahip olup olmadıklarını bilmek mümkün değildir; çünkü bunları geriye dönüp düşünerek ve açıkça tecavüzcü olarak etiketlenmelerine ilişkin deneyimlerin sonucu olarak da edinmiş olabilirler.[3] Tecavüz sırasında ve tecavüzün hemen ardından duyguların ve algıların açık bir biçimde ölçülmeleri mümkün olmadığı için, bu konudaki bilgi ister istemez geriye dönük hesaplaşmalara dayanacaktır. Erkeklerden birkaçı hapishaneye girdikten sonra inkârın kabule dönüştüğünü söylese de, (hiçbiri aksini söylemedi) inkârcıların geçmişlerini yeniden değerlendirerek kendileriyle ilgili görüşleri değiştirmeleri söz konusu değildir. Böyle bir değişiklik bile bugünkü duygularını tecavüz ettikleri sırada yaşadıklarından ayırmalarını engellemezdi. Yani kabul edenlerin davranışlarını yönlendiren, tehlikeli, şiddet taşıyan, iğrenç ve deli bir hayvan imajıdır. Bu imaj kültürel kalıpyargılardan etkilense bile, sonuçlar ne daha az gerçektir ne de daha az tehlikelidir.

Suçluluk, utanma ve sıkılma türü duygular kendini bir başkasının gözüyle görmenin beklenen bir sonucudur. Ne var ki, tehlikeli, şiddet taşıyan hayvan şeklindeki kimlik imajı, kabul edenlerde, tecavüz sırasında hiç de bu tür duygular uyandırmamıştı. Tecavüz ettikten hemen sonraki duyguları sorulduğunda kabul edenlerin %32'si korktuklarını ve başlarına bir iş gelip gelmeyeceğiyle ilgilendiklerini belirttiler. İnkârcılar gibi kabul edenler tarafından en sık verilen karşılık (%43), hiçbir şey hissetmedikleriydi. Kabul edenlerin yalnız %27'si eylemlerinden dolayı suçluluk ve utanç duyduğunu söyledi. Gerçekten de, o sırada tecavüzün, tecavüzcülerin yaşamları ya da duyguları üzerinde kurbanların yaşadığı travmaya karşın kayda değer bir etkisi olmamıştı. Örneğin bir alışveriş merkezinin parkından hamile bir kadını kaçırarak tecavüz eden ve tecavüz ettiğini kabul edenlerden biri şöyle bir yorum yaptı:

> Onu öldürmeyi düşündüm ama yapamadım. Çok korkmamıştım. Parasını aldım ve ABC [içki] dükkânına gittim, biraz içki alıp hepsini içtim. Sonra eve gidip televizyon izledim, kız arkadaşım geldi ve her şeyi unuttum.

2. Bu noktayla ilgili tartışma için bkz. Turner (1962).

3. Sosyologlar bu tür olayları "aşağılama törenleri" olarak nitelemektedirler; Garfinkle (1956).

Kurbanına saldırdığını kabul edenlerden biri de evine dergi satmak üzere gelen kadının "bilinen bir fahişe" olduğunu iddia etti ve şöyle dedi:

> Hızla olup bitti. Biraz basketbol oynadım, sonra kız arkadaşımın evine gittim ve onunla seviştim. Endişeli ya da üzgün değildim.

Yani, cinsel şiddet taşıyan erkeklerin büyük bir çoğunluğu tecavüz sırasında davranışlarından dolayı suçluluk ya da utanç duymamışlardı. Bu erkekler için cinsel şiddeti yöneten duygu kuralları duygusal tarafsızlık gerektiriyordu.

"Kirli ve Alçak"

Kabul edenler yalnızca kendilerini iyi tanımakla kalmayıp aynı zamanda tecavüz ettikleri sırada kurbanlarının duygularını da hayal edebiliyorlardı (algıya göre rol-alma yeteneğinin kanıtı). Birkaç istisna dışında kabul edenler, kurbanın tecavüzün kaçınılmaz olduğunu anladıktan hemen sonraki tepkilerini ve kurbanların tecavüz sırasında ve hemen ardından neler hissettiklerini düşündüklerini de anlattılar. Esas olarak kurbanlarının ürküp karşı koymadıklarını ya da önce karşı koyup sonra, bir güç gösterisi ya da silah ile korkutulduklarını için, pasifleştiklerini söylediler. Örneğin bir kurban şu sözlerle tarif edildi: "Beni incitme, istediğini yapacağım." Tecavüzcü kadının durumunu şöyle anlattı: "Titriyordu ve korkmuştu. Karşı koymadı ve çığlık atmadı." Birden çok kez tecavüz etmiş bir tecavüzcü şöyle bir itirafta bulundu: "Hepsi ölesiye korktular ve ben bu tamamıyla üstün olma duygusundan hoşlandım." Ve birden çok kadına tecavüz edip onları öldüren bir suçlu şunu kabul etti: "Onları öldürüp küçük parçalara böleceğimi söyleyerek korkuttum." Bu ilk izlenimlere dayanarak kabul edenler kurbanlarını tecavüz sırasında pasif ve her istenene boyun eğecek duruma getirdiklerinden emin olabilirlerdi. Kurbanlarının tecavüz edilebilir olduğuna karar verip durumu uygun bulduklarında da eylem planlarını yürürlüğe koyacaklardı.

Erkeklerin avantajlı bir duruma geçtikten sonra kurbanlarının tepkileri üzerinde durmaları gerekmez. Gene de kabul edenlerin yal

nızca %21'i tecavüz ettikleri sırada kurbanlarının neler hissettiğini düşündükleri sorulduğunda, bilmediklerini ya da önemsemediklerini belirttiler. Tersine, kabul edenlerin çoğu, %58'i, tecavüzü kurbanın açısından anladıklarını ortaya koyan bazı ipuçları verdi. İlginçtir ki, kurbanın duyguları ile ilgili en çok kullanılan tanımlamaları (yanıtların %46'sı) güçsüzlükle bağlantılı içe dönük duygular, yani aşağılama ve alçaltma oluşturmaktaydı. Tipik yorumlar şöyleydi: "Sanırım incitildiğini, aşağılandığını ve değersizleştirildiğini hissetti, çünkü düzülmüştü" ve "Sanırım kendini kirli, ucuz, utanmış hissediyordu ve diğer insanların söyleyeceklerinden korkuyordu". Buna karşılık, kabul edenlerin yalnız %12'si kurbanlarının duygularını tanımlamak için kızgınlık ve nefret gibi dışa dönük ve daha çok şiddet içeren duygulardan söz ettiler. Belki de, kurbanlarının fazlasıyla güçsüz olduklarını düşündükleri için, bu tür duygular taşıyabileceklerini hesap edemediler. Bunda seçmeci algının da payı olabilir. Yani kabul edenler eylemleri sonucunda elde etmek istediklerine uygun duyguları ortaya koydular. Kabul edenlerden birinin yaptığı şu yorum gibi:

> Kendini aşağılanmış, kızgın ve kullanılmış hissettiğini sanıyorum. Vücudunda dokunduğum yerleri kirletilmiş hissetti, ben de tam bunu istiyordum.

Ancak tecavüz ettikleri sırada kurbanlarının neler hissettiklerini anlamaları bile, onlarda duygudaşlık uyandırmadı. Tecavüz ettikleri sırada kurbanları için neler hissettikleri sorulduğunda, kabul edenlerin çoğu, %54'ü, tıpkı çoğu inkârcı gibi, hiçbir şey hissetmediklerini belirttiler. Örneğin kabul edenlerden biri: "Duygusuzdum, o bir nesne gibiydi"; bir başkası da, "Hiçbir şey hissetmedim. Yalnızca yapacağım bir şeydi," dedi. Kabul edenlerin ufak bir yüzdesi kızgınlık, nefret, denetim ve üstünlük duygularını dile getirdiler. Örneğin çete üyesi bir tecavüzcü şöyle söyledi:

> Kendimi maço ve ondan üstün hissettim. Belki biraz da kızgınlık. Pasaklı bir orospuydu ve her şeyi hak etmişti. Bu bana bir statü hissi verdi.

Ve son olarak da, "Haddini bildirdiğimi hissettim."

Cinsel Şiddeti Mazur Göstermek

Peki, tecavüzü mazur gösteren erkekler hakkında ne söylenebilir? Kabul edenlerin hesaplaşmaları cinsel şiddeti mazur görmeye izin veren toplumsal faktörlerin neler olduğunu ortaya çıkardı. Tecavüz ettiklerini kabul eden bu erkekler aynı zamanda tecavüzün ahlaki olarak ayıp olduğuna dair inançlarını ifade ettiler. Özür, tecavüzcülerin kendilerini ve eylemlerini toplumsal olarak kabul edilebilir terimlerle açıklamalarına yarayan bir araçtır. Tecavüzcüler bunun için denetimlerinin dışında, akılcı davranmalarını engelleyen ve onları tecavüze zorlayan güçlere başvururlar. Bu özürler —alkol ve uyuşturucu kullanımı ve duygusal sorunlar— tecavüzlerini olağan bir davranış olmaktan çok kuraldışı bir olay olarak görmelerine yol açtı. Böylece "gerçek" kimliklerini yansıtmayan ciddi hatalar yapmış oluyorlardı. Kabul edenlerin çoğu, aslında "iyi adam" olduklarını kanıtlamak için davranışlarından nefret ettiklerini ve kurbanlarından özür dilemek istediklerini belirtiyorlardı. Fakat bunlar, tecavüz ettikleri sırada taşıdıkları duygular değildi.

Ataerkil toplumlar, inkârcılar gibi algılama kabiliyeti olmayan erkeklerin yanı sıra, kabul edenler gibi yaptığının farkında olan erkekler de üretmektedir. Gerçekten de, kabul edenlerin çoğu kadınların tecavüzcülerle ilgili olarak sahip oldukları genel imajı anladıklarını ortaya koydular. Bu bilgiyle tutarlı şekilde, tecavüzcüler kendilerini şiddet taşıyan yarı-insan yaratıklar olarak algılıyorlar, bu imajı kurbanlarını dehşete düşürdüklerine inanarak kendi çıkarları için kullanıyorlar ve onları boyun eğen kişiler konumuna düşürüyorlardı. Kabul edenler aynı zamanda tecavüzün kadınlar üzerindeki duygusal etkilerinin de farkındaydılar. Tecavüz ederken kurbanların kendilerini güçsüz, aşağılanmış ve alçaltılmış hissettikleri inancıyla tatmin oluyorlar, kurbanlarının kendilerini böyle hissetmelerini istiyorlardı. Gerçekten de, tecavüzlerini kabul edenler cinsel şiddet uygulamak ve bundan tatmin olmak için rol-alma yeteneklerini kullandılar.

Tecavüzlerini kabul edenlerle inkârcılar bir önemli noktada birbirlerine benzemekteydiler. Birçoğu tecavüz ettiği sırada ya da he-

men sonra ne suçluluk ne utanç ne de kurbanlarına bir yakınlık duymuştu. Cinsel şiddet içeren davranışlarını sınırlayabilecek duygular yerine, bu erkekler hiçbir şey hissetmediklerini ya da tatmin olduklarını belirtmişlerdi.

4. ve 5. bölümlerde tutuklu tecavüzcülerin cinsel şiddeti toplumsal olarak nasıl kurguladıklarını ortaya koyduk. Bu, kadınlar tarafından paylaşılmayan bir gerçekliktir. Bu bölümler kültürün, tecavüz eden erkeklerin cinsel şiddetle ilgili özür ve gerekçelerini toplumsal olarak kabul edilebilir terimlerle açıklamalarına nasıl izin verdiğini göstermektedir. Özelde gerekçeler, fakat aynı zamanda da özürler, kadınların kendilerini idare etmekten yoksun, itibarı olmayan ve insanlıkdışı cinsel nesneler olduğu yolundaki kültürel görüş ile desteklenmektedir; bu aynı zamanda erkeklere duygusuzca tecavüz etme iznini veren görüştür. Bu özür ve gerekçeleri akıllıca kullanan kabul edenler, davranışlarını tecavüz olarak görüp, kendilerini tecavüzcü olarak tanımlamazlarken, inkârcılar davranışlarının yanlışlığını kabul etmekte ama tecavüz olarak tanımlamamaktadırlar. Son çözümlemede, davranışını tecavüz saysın ya da saymasın, oldukça büyük bir çoğunluk "tecavüzcü" olmadığını iddia etti. Bu erkeklerin bakış açılarından bakıldığında, tecavüz diye bir şey olmadığı gibi onlara göre hiç kimse tecavüzcü değildi. Bundan sonraki bölümde tecavüzün işlevlerini cinsel şiddet taşıyan erkeklerin bakış açılarından inceleyeceğiz.

6

Tecavüz: Düşük Riskli, Yüksek Ödüllü Bir Suç

Erkeklerin Cinsel Şiddetten Sağladıkları Kazanç

Bu bölümde amacımız, tecavüzcülerin gerçekliği kurgulama biçim lerine daha yakından bakarak erkeklerin cinsel şiddet yoluyla neyı elde etmeyi öğrendiklerini aydınlatmaktır. Burada önemli olan er keklerin çağdaş, cinsel şiddete yatkın bir toplumda tecavüzden nasıl bir kazanç elde ettiklerini (özürlere, gerekçelere bakılmaksızın) an lamak olduğundan, tecavüzü kabul ya da inkâr eden erkekler arasın daki ayırım önemli değildir. Bu bölüm, cinsel şiddete yatkın pek çok erkek açısından tecavüzün temelinde yatan dürtünün akıldışı, bi linçdışı ve denetlenemez nitelikte olmayıp, tersine, açık ve kasıtlı olduğunu kanıtlamaktadır. Bazı erkekler tecavüzü bir intikam ve ce zalandırma yöntemi olarak kullanırken, bazılarının gözünde teca vüz, başka bir suç işlenirken elde edilen fazladan bir kazançtır. Bazı durumlarda tecavüz, isteksiz ya da ulaşılması zor kadınlarla cinsel ilişki kurmaya yarayan bir yol olarak kullanılırken, bazı erkekler te cavüzü, kişisel olmayan bir seks ve güç kaynağı olarak görmekte dirler. Bazı erkeklerin gözünde tecavüz bir eğlence ve macera biçi midir; bazı erkekler de, tecavüzün erkeklerin kendilerini "iyi hisset melerine" yarayan bir hareket olduğunu düşünürler. Bu farklı yo rumlara rağmen bütün bu erkeklerin kendi bakış açılarından bize söyledikleri şey, tecavüzün düşük riskli, yüksek ödüllü (getirili) bir hareket olduğudur.

İntikam Alma ve Cezalandırma

Bir kriminolog olan Donald Black (1983), suç davranışının başka tür davranışlarla ortak yanlarını incelemenin, teorik açıdan çok yararlı olduğunu ileri sürer. Black'e göre, suçlunun bakış açısından yorumlandığında suç, sanayi öncesi ya da kabile toplumlarında olduğu gibi modern toplumlarda da, genellikle "kendine yardım" —saldırganlık ve şiddet yoluyla bir şikâyeti dile getirme yolu— olarak kullanılır. Hedef, belli bir çatışmayı çözmek, cezalandırmak ya da intikam olabilir. Örneğin, kadınların erkeklere ait bir mal oldukları toplumlarda tecavüz, zaman zaman, kurbanın babası ya da kocasından intikam almak için kullanıldığı gibi, doğrudan kadınları cezalandırmanın kurumsallaşmış bir biçimi de olabilir (bkz. Hoebel 1954; Llewellyn ve Hoebel 1941).

Tecavüze uygulandığında, Black'in yaklaşımı oldukça aydınlatıcıdır; çünkü, cinsel şiddetin bizimki gibi toplumlarda hangi amaçlara hizmet ettiğini incelemeye ve tecavüzcü erkeklerden bazılarının davranışlarını meşru bir intikam ya da cezalandırma yolu olarak gördüklerini anlamamıza yardım eder. Bir başka önemli düşünce de, "ortak sorumluluk" kavramıdır. Black'e göre, ilk bakışta tesadüfi olduğu düşünülebilecek —ve kadınların en çok korktukları tecavüz tipi olan— şiddetin büyük bölümü buradan kaynaklanır. (Tecavüz korkusu tartışması için bkz. Sonsöz.) "Ortak sorumluluk" kavramı, belli bir kategoriye giren bütün insanların benzerlerinin davranışlarından sorumlu tutulmaları anlamına gelir. Örneğin, bir adamın niyeti doğrudan tecavüz ettiği kadını cezalandırmak olmayabilir; fakat, belli bir kategoriyi temsil ettiği için o kadını seçmiştir.

İntikam, cezalandırma ve kadınlara atfedilen "ortak sorumluk" gibi faktörler, bu araştırmada karşılaştığımız birçok erkeğin tecavüz nedenlerini açıklamakta kullanılabilir. Vereceğimiz örnekler bu faktörlerden hangilerinin farklı tecavüz tiplerinde nasıl bir araya geldiğini gösterecektir. İntikam almak amacıyla işlenen tecavüz suçları şiddetin en üst düzeye çıktığı, tecavüzün gerektirdiği şiddet dozunun çok ötesinde şiddet kullanılan, dayak, ağır yaralama hatta öldürme fiillerinin yer aldığı tecavüz olaylarıdır.

İntikam almayı hedefleyen tecavüz suçlarında, tecavüz öncesinde, genellikle önem verilen kadınla ilgili olarak tecavüzcüyü tedirgin eden bir olay meydan gelmiştir (bu konunun geniş bir tartışması için bkz. 5. Bölüm). Tecavüz suçunu işledikleri sırada erkekler, bu gibi durumlarda çok sık karşılaşılan, kendilerini bağlamayan ama "kendilerine ait" kadının uymasını bekledikleri katı cinsel ahlak kurallarından birinin çiğnendiğine inandıkları için kadına karşı öfke doluydular. Bu öfke, "saygınlık" konusundaki çifte standardın şiddet yoluyla dışa vurumudur. Kitabın son bölümünde sorduğumuz, bu adamlar neden kişisel sorunlarını tecavüz yoluyla çözmeye çalıştılar sorusu, bu bölümde sık sık kullanılacağını gördüğümüz, karılarıyla ya da kendileri için önemli olan kadınlarla "ödeşmek" için tecavüz ettikleri yollu açıklamayla cevaplandırılmış oluyor. Demek ki, tecavüzcünün bakış açısından kurban, asıl cezalandırılmak istenen kadın yerine ikame edilmiş olduğundan, kadınlara atfedilen "ortak sorumluluk", intikam amaçlı tecavüz suçlarının önde gelen bir özelliğidir. Buna verilecek en iyi örneklerden biri, tecavüz suçunu işlemeden önce, karısıyla, sonunda yanlış olduğu anlaşılan bir cinsel hastalık tanısı konusunda kavga eden genç adamdır. Karısı bu hastalığı kocasından kaptığını düşünmüş, adam da bu suçlama karşısında çok öfkelenmiştir. Karısıyla kavga ettikten sonra arabasına atlamış ve yol boyunca "birine zarar vermeyi kurarak" dolanıp durmuştur. Tanımadığı bir kadın olan kurbanına, yol kenarında rastlamıştır. Kadın arabası bozulduğu için yolda kalmış ve tecavüzcünün arabasına binme teklifini, kendi arabası çalışmadığı için kabul etmiştir. Adamın niyetinin tecavüz olduğunu anladığında ona "orospu çocuğu" demiş ve karşı koymaya çalışmıştır. Bunun üzerine adam öfkeden çılgına dönmüş ve kadını dövmeye başlamıştır. Olayı şöyle anlatmaktadır:

> Daha önce hiç bu kadar öfkelendiğimi hatırlamıyorum. Eğer karşı koysaydı onu öldürebilirdim... Ona intikam almak için tecavüz ettim. Orgazm olmadım. Düşmanca duygularımı boşaltacağım biri olarak karşıma o çıktı.

İntikam amaçlı tecavüzün en yaygın biçimi olmasa da, bazı erkekler, zaman zaman, cinsel şiddete kurbanın erkek arkadaşından intikam almak için başvurmaktadırlar. Buna örnek verilebilecek bir

olayda, adam kurbanın evine, kendisine borçlu olduğu için kızdığı kocasından parasını geri almak için gitmiştir. Olayı bize anlatırken "Alacağımı şu ya da bu biçimde, ama mutlaka alacaktım," demiştir. Kadının evde yalnız olduğunu görünce, para meselesini onunla konuşmuş, bu konuda atışmışlardır. Ve sonunda,

> Onu yakaladım ve öldüresiye dövmeye başladım. Sonra o işi yaptım. Ne yaptığımın farkındaydım. Deliye dönmüştüm. Kendime hâkim olabilirdim, fakat olmadım. Bunu onunla ve kocasıyla ödeşmiş olmak için yaptım.

Griffin'in (1971) belirttiği gibi, kadınlar mal gibi görülüyorsa, "Başka bir adama ait bir kadına tecavüz etmekle bir erkek hem kendi erkekliğini ispatlamış hem de öbür adamı küçültmüş olur."

İntikam amacıyla işlenen tecavüz suçlarında çoğu zaman cezalandırma niyeti de vardır. Bazı durumlarda, kurban asıl öç alınması istenen kişi olmayabilir; tecavüzcü tecavüzü kafasına koyduktan sonra, herhangi bir sözü ya da davranışı nedeniyle, cezalandırılacak kişi olarak kurbanı seçebilir ya da cezalandırma niyeti tecavüz eylemi başladıktan sonra kurban üzerinde yoğunlaşabilir. Bu duruma örnek olarak, karısı tarafından kısa bir süre önce terk edilmiş bir genç adamın anlattıkları verilebilir. Olay olduğu sırada adam karısıyla barışmak üzeredir, ancak ayrılık konusundaki tedirginliğini ve öfkesini henüz üstünden atamamıştır. Tecavüzün olduğu akşam kurbanı ve kız arkadaşıyla, televizyonda boks maçı seyretmek üzere gittiği bir barda karşılaşır. Anlattığına göre iki kadın, arabasıyla onları evlerine bırakma teklifini kabul ederler. Fakat arkadaşını evine bıraktıktan sonra, adam kurbanı kendi evine getirir. Burada kadın, iddiaya göre adamın köpeğiyle ilgili olarak cinsel çağrışımı olan bir laf eder ve bu adamı o kadar kızdırır ki, kadına tecavüz eder ve birkaç tokat atar. Bu da yetmez, elektrik süpürgesinin borusunu kadının vajinasına sokarak makinayı emme komutuna getirip çalıştırır, göğsünü ısırır ve meme başını koparır. Olayı şöyle anlatmaktadır:

> O sırada nefret doluydum, ama ondan mı [kurban] nefret ediyordum [başka kim olabilirdi ki?] yoksa karımdan mı nefret ediyordum, emin değilim. Karımla barışmak üzereydik, ama ona hâlâ güvenmiyordum.

Görüşme sırasında cinsel şiddete yatkın pek çok adam gibi onun da, erkeklerin kadınları terbiye etme ve cezalandırma hakkına sahip ol-

duğuna inandığı ortaya çıktı. Aslında adam, kendinden emin bir havada "benim arkadaşlarım arasında o tür [köpekle ilgili lafı kastederek] laflar edilmez" diyerek, onun yerinde olan bütün erkeklerin aynı şeyi yapacağını, kadını döveceğini söylemekte ve kendini savunmaktaydı. Bu olayda köpeğe kadından daha fazla hak tanınmış olması, herhalde dikkatinizden kaçmamıştır.

Son olarak, bazı tecavüz olaylarında, gerek intikam gerek cezalandırma amacıyla seçilen kurban, erkeklerin gözünde sorunlarından topluca sorumlu olan ve hesap vermesi gereken bütün kadınları temsil eden bir kişidir. Tecavüz, "kadınlara hadlerini bildirmek" ve kadınlar üzerindeki hâkimiyetlerini sergileyerek "erkekliklerini" kanıtlamak için kullanılan bir yöntemdir. Örneğin, birden çok kez tecavüz suçu işlemiş bir adam davranışının, kadınların kendilerini ondan üstün gördükleri duygusuyla ilişkili olduğunu düşünmektedir:

> Tecavüz mutlak hâkimiyet duygusuydu. Tecavüzden önce her defasında, kendimi güçlü ve öfkeli hissederdim. Kadınları aşağılayarak kendime, dünyada benden değersiz hiç değilse bir kişinin daha bulunduğunu kanıtlamak istiyordum.

Bu tip erkeklerin gözünde tecavüz, fiziki yönden daha zor bir hedef oluşturabilecek olan erkeklere karşı şiddet kullanmaktan daha "güvenli" bir "kendine yardım" biçimidir.

Aşırı derecede şiddetli bir başka tecavüz olayında, üst-orta sınıf kökenden gelen bir genç adam söz konusuydu ve hikâyesini tek başına kapatıldığı hücresinde yedi saat süren bir görüşmede anlattı. Olay sırasında kız arkadaşına çok kızgın olduğunu anlatan adam, "örnek bir romans" ilişkisi içinde olduğunu düşündüğü kız arkadaşından mutlak anlamda sadakat bekliyordu. Ne var ki, kız arkadaşı üniversite için başka bir şehre gitmiş ve orada bir erkekle ilişkisi olmuştu. Tecavüz yoluyla kadınlardan intikam alma serüvenini 18 ay sürdüren bu genç adam, hepsi kendi kasabasında yaşayan tanımadığı beş kadına tecavüz etmiş ve öldürmüştü. Bu tecavüz-cinayetleri açıklarken şunları söyledi:

> Öfkemi ve uğradığım haksızlığın acısını bir yabancıdan çıkarmak, denetimi elime almak, onunla her istediğimi yapmak istiyordum. Kendimi kullanılmış, istismar edilmiş hissettiğim ölçüde ben de başka birini kullanmak, istismar etmek istiyordum. Aslında kız arkadaşımı öldürüyordum. Te-

cavüz ve cinayetler sırasında kız arkadaşımı düşünürdüm. Kurbanların hepsinden nefret ediyordum, çünkü muhtemelen hepsi erkeklere eziyet etmişlerdi. Kadınlardan nefret ediyordum, çünkü güvenilmez yaratıklardı. Onlara tecavüz edip öldürerek, başıma gelen şeyin intikamını alıyordum.

Fazladan Bir Kazanç

Haneye tecavüz ve hırsızlık sıklıkla tecavüze eşlik eden suçlardır. Görüşülen tecavüzcülerin %39'u, tecavüz suçunun yanı sıra, işledikleri bu suçlardan biri ya da diğerinden de mahkûm olmuşlardır. Bazı durumlarda asıl niyetlenilen suç tecavüzdü ve hırsızlık sonradan buna bir kılıf olarak düşünülmüştü — ki, bu çok sık rastlanan bir durumdur. Bununla birlikte, bu araştırmada şaşırtıcı sayıda erkek, kendi olaylarında bunun tersinin geçerli olduğunu iddia etti. Bir başka deyişle, tecavüz, asıl niyetlendikleri haneye tecavüz ya da hırsızlık olayının bir yan ürünü idi.

Niyetinin kurbanın çalıştığı dükkânda hırsızlık yapmak olduğunu söyleyen genç adamın durumu buna örnek verilebilir. Olayı anlatırken, kurbanın dükkânda yalnız olduğunu anlayınca, "Taşaklı olduğumu kanıtlamak için ona tecavüz etmeye karar verdim. Tek özelliği orada bulunmasıydı. Orada başka biri de bulunabilirdi," dedi.

Gerçekten erkeklerin birçoğu, tecavüz kararını, duruma hâkim olduğunu anladıktan sonra verdiğini söyledi. Buna verilebilecek bir örnek, işsiz ve paraya ihtiyaç duyduğu zaman hırsızlık yapan bir tecavüzcünün anlattıklarıdır. Tecavüz olayının olduğu gün arabasıyla yerel bir süpermarkete gitmiş, "durumu kolaçan etmek için", araba parkında dolanmaya başlamış. Hamile olan kurban, dükkâna yalnız başına gelen ilk kişiymiş ve ona "kolay bir hedef" gibi görünmüş. Bıçakla tehdit ettiğinde kadın, eğer ona zarar vermezse, istediği her şeyi yapabileceğini söylemiş. O an, adam kararını vererek kadına arabasını sakin bir yere çekmesini söylemiş ve orada tecavüz etmiş.

> Düşündüğüm seks değildi. Ama ona zarar vermezsem istediğim her şeyi yapacağını söyleyince, ki bunu herhalde hamile olduğu için söylemişti, kendi kendime "neden olmasın" dedim.

Bu adamların tecavüz karşısındaki tavırları, haneye tecavüz ya da hırsızlık konusundaki tavırlarının aynısıdır. Bu, en basit şekliyle,

eğer şartlar uygunsa "neden olmasın" tavrıdır. Demek ki, psikiyatri tecavüzün özel bir "hastalık" olduğunu kanıtlamaya çalışadursun, bu adamların bakış açısından tecavüz, gündelik alışkanlıklarının olağan bir parçası, ona eklenen "küçük bir avanta"dan başka bir şey değildir.

Cinsel Nesneye Ulaşma Kolaylığı

Halkın tecavüz kurbanlarına zarar veren tutumlarını değiştirmek ve kadınların tecavüzü "aradıkları" ve bundan hoşlandıkları yollu var sayımlara dayalı görünen yasaları yenilemek amacıyla feministler, tecavüzün şiddet içeren bir saldırganlık olduğunu vurguladılar. Bu vurgu yüzünden, zaman zaman, sanki cinsellik tecavüzde herhangi bir rol oynamıyormuş gibi bir yanlış anlama doğdu.[1] Bu yorum, tecavüzün cinsel yönünü vurgulayan ve şiddeti görmezden gelen psikopatolojik yorumun karşıtıdır. Ben ise her iki yaklaşımın da önemli olan noktayı gözden kaçırdığı kanısındayım. Tecavüz hem bir şiddet eylemi, hem de cinsel bir eylemdir ve onu başka suçlardan ayıran yönü de budur. Kaldı ki, tecavüzün bir yandan normal kabul edilen erkek cinsel davranışının bir uzantısı olduğunu söylerken, bir yandan da cinsel bir eylem olmadığını savunmak pek mantıklı olmaz. MacKinnon'un (1983) çok doğru olarak gözlemlediği gibi, tecavüzün şiddete dayalı bir eylem olması, cinsel bir eylem olmadığı sonucunu doğurmadığı gibi, şiddete dayalı olması onu ille de "kabul edilebilir", yasal cinsel ilişkiden farklı kılmaz. Gerçekten, ABD'nin büyük bölümünde evlilik içi tecavüz, yasalar tarafından tanınmış değildir. Bu durumda, "tecavüz şiddettir" anlayışının genellikle feministlerin görüşlerine kayıtsız kalan çevrelerde bile bu kadar kolayca kabul görmüş olması, istenmeyen bazı sonuçlar doğurmaktadır. Örneğin, "tecavüz şiddettir" savının, pornografi ile tecavüz arasında herhangi bir ilişki bulunmadığını savunan pornografi savunucuları tarafından kullanıldığına tanık oldum. Aynı şekilde, şiddetin vurgulanması —kurbanın deneyimi— "normal" erkeklerle cinsel

1. Bu tür iki kutuplu düşünce tarzının bir örneği için bkz. Gilmartin-Zena (1988).

şiddet arasında bağ kurulmasını önlemekte stratejik bir rol oynamaktadır. Bir konuda yanılmayalım; bazı erkeklerin gözünde tecavüz cinsellikle ilişkilidir; daha doğrusu, onların gözünde cinselliğin tek bir anlamı vardır: tecavüz. Bu olasılığın sistemli biçimde reddedilmesi, ne kadar tehlikeli olursa olsun, cinsel şiddetin toplumsal nedenlerini anlamayı zorlaştırmaktadır.

Tecavüzcülerle ilişkili araştırmasında Groth (1979), tecavüzcünün saldırganlık ihtiyaçlarını cinsellikle ifade ettiğini savunarak, tecavüzde cinselliğe psikodinamik bir işlev atfeder. Başka bir deyişle tecavüz, belli bir amaca ulaşmanın yoludur. Ben ise, tecavüzcünün bakış açısından tecavüzün kısmen cinsellikle ilişkili olduğu, kadınlara tecavüz eden erkeklerin tecavüz eylemini kendi başına yeterli bir eylem olarak gördükleri kanısındayım. Bu anlamda cinsellik ile tecavüz arasındaki ilişki en iyi, tecavüzün cinsellik nesnesine ulaşmada sağladığı kolaylıkla kanıtlanır. Tecavüzün bir cinsel nesneye ulaşma yolu olması, tecavüz eyleminin kasıtlı oluşunu da açıklar. Bir kadın cinsel ilişki kurmak istemediği, buna hazır olmadığı zaman, erkekler verilmeyeni elde etmek için tecavüz yolunu kullanabilirler. Tecavüz kararını tartışırken bir adam bu noktayı çok açık biçimde ortaya koydu:

> Bütün herifler onu ....mek isterlerdi; gerçekten biçimliydi, tam bir fıstıktı. Güzel bir kadındı ve ne menem bir şey olduğunu yakından görmek istedim.

Cinselliğin erkeklere tanınmış bir hak olduğu yollu anlayış, kadının "hayır" demesi durumunda, tecavüzü "erkeği inciten" nesneyi elde etmenin uygun bir yolu gibi göstermeye yarar. Örneğin kadın adamla bir partide, bir barda ya da otostop yaparken tanışmış —ki söz konusu erkeklerin çoğu bunu kadının cinsel yönden "uygun" olması olarak algılamışlardır— ve sonradan ona karşı koymuşsa, tecavüz haklı bir yol olarak görülür. Aynı gerekçe, halk dilinde "buluşma tecavüzü" diye anılan olaylar için de geçerlidir. Kadınla kurdukları ilişki çerçevesinde cinselliğin hak ettikleri bir ödül olduğuna inanan birçok erkek, kadınla kurdukları cinsel ilişkinin tecavüz olmadığını bu yüzden ısrarla savunmaktadır. Başka bir deyişle, bu adamların bakış açısından, eylemin tecavüz olup olmadığı, kurbanın değil, kendi

haklarının çiğnenmesi (tecavüze uğraması) ile ilişkilidir. MacKinnon (1983) tecavüz yasalarının da aynı mantığa dayandığını ve erkeklerin güdülenmiş bilinçdışına kadınların haklarının bilfiil çiğnenmesinden daha fazla itibar edildiğini savunur. İkinci buluşmalarında kendisiyle yatma teklifini geri çeviren kadına tecavüz eden ve acımasızca döven adamın anlattıklarına kulak verelim:

> İşler planlandığı gibi gitmediği için sanıyorum ona çok kızmıştım. Başka birisiyle beraber olabilirdim. Önce beni davet etmiş, sonra da istediğimi vermemişti... Benim de doyurulması gereken bir erkeklik onurum var.

Amacı kadını elde etmek, ona verilmeyeni ele geçirmekti ve başkaları gibi o da, davranışının haklı olduğunu düşünüyordu.

Cinsel nesneye ulaşma kolaylığı, bilinçli olarak kendilerinden büyük kadınları kurban seçen birçok adamın anlattıklarında karşımıza çıkan ana dürtülerden biridir. Bu adamlar kendileriyle görüştüğümüz sırada oldukça genç, 26-30 yaşlarındaydılar ve kendilerinden büyük kadınları seçmelerinin nedeni, cinsel yönden deneyimli kadınların cinsel eş olarak daha uygun oldukları yönünde bir inanca sahip olmalarıydı. Kadınlara tecavüz etmelerinin bir nedeni de, bu kadınların onları cinsel yönden fazla çekici bulmayacaklarına inanmalarıydı. Dolayısıyla tecavüz yoluyla erişilmez gördükleri kadınları elde etmiş oluyorlardı.

Son olarak, cinsel nesneye ulaşma kolaylığı beyaz kadınlara tecavüz eden bazı siyah erkeklerin anlatılarında dikkati çeken bir tema olarak ortaya çıktı. Bu konuyu yerli yerine oturtabilmek için biraz ön bilgi vermek gerekmektedir. Tecavüz-karşıtı hareketin oluşmaya başladığı 1960'lardan beri hareketteki militanlar bu konuyu hasır altı etmeye çalıştılar. Bu sessizlikte, kuşkusuz, tarihsel olarak var olmuş, bugün de var olan toplumsal adaletsizlik bilincinin önemli bir katkısı vardı. Örneğin Davis (1981), kölecilik döneminde Güney'de beyaz erkeklerin siyah kadınlara tecavüz etme olayının neredeyse kurumsallaştığına, kölecilik ortadan kalktıktan sonra da, siyah erkeklerin beyaz kadınlara tecavüz ettikleri yollu iddiaların, siyah erkeklerin linç edilmesini haklı kılan bir gerekçe olarak kullanıldığına dikkat çeker.[2] Gerçekten İç Savaş'tan önce birçok eyaletin tecavüz yasaları açıkça ırkçı idi. Örneğin, Georgia'da siyah bir er-

kek beyaz bir kadına tecavüz etmiş ya da tecavüz teşebbüsünde bulunmuşsa, yasa ölüm cezasını şart koşarken, siyah bir kadına tecavüz ettiği saptanmış beyaz bir erkeğe para ya da hapis cezalarından birini veya her ikisini birden verme konusunda yetki mahkemeye bırakılmıştı (LaFree 1989). Bu ayırımcı uygulama sonucu, ABD'de 1930'dan bu yana tecavüz nedeniyle idam edilen 453 erkekten 405'i, yani %89'u siyah idi (s. 141). LaFree'nin araştırması ağır ceza mahkemelerinin beyaz kadınlara tecavüz etmekten yargılanan siyah erkeklere, bugün bile siyah kadınlara tecavüz eden siyah erkeklere göre çok daha katı davrandığını kanıtladı (ayrıca bkz. LaFree 1980). Tarihteki ırksal adaletsizlik nedeniyle, 60'lı yıllarda konunun sessizce geçiştirilmiş olması anlaşılabilirse de, tecavüz olgusu çözümlenirken ırk değişkeninden sürekli olarak kaçınmak, toplumsal etmenlerin cinsel şiddet üzerindeki etkisini araştırma olanağını ortadan kaldırarak, son kertede, hangi ırktan olursa olsun bütün kadınlara zarar vermektedir.

ABD'de tecavüz olaylarının çoğunluğu aynı ırk içinde meydana gelmekte; beyaz erkekler öncelikle beyaz kadınlara, renkli erkekler de öncelikle renkli kadınlara tecavüz etmektedirler. Bununla birlikte, son yirmi yıldaki bildirilmiş ve bildirilmemiş tecavüz olaylarına dayanan ulusal verilere bakıldığında, siyah erkeklerin beyaz kadınlara tecavüz etme sıklığının, beyaz erkeklerin siyah kadınlara tecavüz etme sıklığından anlamlı biçimde yüksek olduğu görülmekte-

2. Davis, "1970'lerde ırkçılığın yeniden canlanmasına siyah tecavüzcü efsanesinin dirilişinin eşlik ettiği" kanısındadır (s. 196). Bu durumu, "ırkçı ideolojinin sinsice işlemesi"ne ve tecavüz karşıtı kuramcıların polise bildirilmeyen, yargılanmayan ve hüküm giymeyen çok sayıda (beyaz) anonim tecavüzcünün belirlenmesinde âciz kalmasına bağlamaktadır (s. 199). Davis'in tartışması, tecavüzü, asıl amacına uygun olarak, ABD'deki tarihsel ırkçı adaletsizlik çerçevesine yerleştirme yönünde bir çaba olarak görülmelidir. Gene de, bu tartışmanın beni hayal kırıklığına uğrattığını, çünkü siyah erkekleri destekleme çabasıyla Davis'in, tüm tecavüzcülerin siyah olduklarına inananlarınkinden hiç de farklı olmayan bir tavır aldığını söylemeliyim. Bu tür miyopluklar son kertede daima kadınların harcanmasına yol açmaktadır. Eğer Davis'in iddiaları, siyah tecavüzcü diye bir şeyin yalan olduğu şeklinde anlaşılacaksa, suçluları tutuklayan memurların, suçlayan savcıların, yargılayan mahkemelerin ve jüri üyelerinin, siyah kadınlar da dahil olmak üzere herhangi bir kadının, siyah bir erkeği tecavüzle suçlamasını ciddiye alması mümkün olabilir mi?

dir. Öyle ki, verilerin doğru olduğu kabul edilirse, tarihsel eğilimlere ters düşen bir durumla karşılaşıldığı söylenebilir. Geçmişte beyaz erkeklerin siyah ya da diğer renkli kadınlara, evde ya da ev dışında tecavüz etme eğilimi, gerek savaş gerek barış koşullarında hep daha yüksek olmuştu (Brownmiller 1975; Davis 1981). Linda Brent'in bir süre önce yeniden basılan *Incidents in the Life of a Slave Girl* (Bir Köle Kızın Hayatından Olaylar; 1973) adlı kitabı, siyah kadınların ve kız çocuklarının köle sahibi beyaz erkeklerin elinde ne acılar çektiklerini ve beyaz kadınların bu suça nasıl ortak olduklarını gösteren ibret dolu bir örnektir.

LaFree (1982) ırklararası tecavüz olayını incelemiş ender toplumbilimcilerden biridir. Çalışmalarına gerekçe olarak tarihi ırkçılığı gösteren LaFree, tecavüzde ırk farklarının göz önünde bulundurulmamasının, tecavüzü genel olarak kadın-erkek ilişkileriyle açıklayan bir teorinin geliştirilmesini önlediğini ve bu yüzden tecavüzcülerin bireysel dürtülerine ağırlık verildiğini belirtmektedir.

Bildirilmiş tecavüz olaylarına dayanan ve en eskisi 1958 yılında yapılmış olan 19 farklı ampirik araştırmanın verilerini inceleyen LaFree, son yirmi yılda siyah erkeklerin beyaz kadınlara tecavüz etme sıklığının arttığını ve 1967'den beri bu tip tecavüz olaylarının oranının %12,9'un altına düşmediğini saptamaktadır. Bildirilmiş tecavüz olaylarıyla ilgili yüzdeler, sistematik bir sapma nedeniyle çok güvenilir değildir. Çünkü, siyah bir erkeğin tecavüz ettiği beyaz bir kadının bunu bildirme olasılığı daha yüksektir. Aynı şekilde, ırkçı bir muameleye uğramaktan çekindikleri için siyah kadınların, saldırganın renginden bağımsız olarak tecavüz olayını bildirmeye daha az yatkın olmaları beklenir. Ancak, tecavüz kurbanlarıyla ilgili ulusal veriler içinde yer alan bildirilmemiş tecavüz olaylarıyla ilgili bilgiler de, bildirilen tecavüz olaylarınınkine benzer bir örüntü gösteriyor.

1973-77 yılları arasında ABD'de, Adalet Bakanlığı'nın Yasaların Uygulanmasına Yardımcı Bürosu tarafından, bilimsel olarak seçilmiş hanelerde çeşitli suç kurbanlarıyla ilgili veriler toplandı. Hemen belirtelim ki, araştırmada bilimsel teknikler kullanılmasına rağmen, görüşmecilerin bazı mahalle ya da binalara girmekten çekinmeleri gibi toplumsal nedenlerden dolayı, siyah hanelerin örnek

te daha az temsil edilmiş olması mümkündür. Araştırmada görüşülen hane halkına, bildirilen ve *bildirilmeyen* suçlarda, suçun kurbanı olarak yaşadıkları deneyimler soruldu. Araştırmanın amacı, tecavüz de dahil olmak üzere bildirilmeyen suçların miktarını ve niteliğini belirlemekti. LaFree'nin suç kurbanları araştırmasının verileri üzerinde yaptığı çözümleme, 1973-77 arasında siyah erkeklerin beyaz kadınlara tecavüz etme sıklığının 1973'te %30,4'ten 1975'te %12,9'a düştüğünü ve 1977'de %24,4'e çıktığını gösterdi. Beyaz erkeklerin siyah kadınlara tecavüz oranlarında ise, 1973'te %0,0'dan 1975'te %2,6 ve 1977'de %6,7'ye doğru bir artış görüldü. Bu verilere bakarak LaFree (1982: 314) "1963'ten 1977'ye kadarki yıllık veriler birlikte ele alındığında, siyah erkeklerin beyaz kadınlara tecavüz etme sıklığının beyaz erkeklerin siyah kadınlara tecavüz etme sıklığına göre on kat daha yüksek olduğu" sonucuna vardı.

Araştırmamızdaki siyah erkeklerin de %66'sı, kurbanlarının beyaz olduğunu söylerken, yalnız iki beyaz erkek siyah kadınlara tecavüz ettiğini bildirdi. Bu dağılım ulusal verilerden çıkan genel tabloyla aynı doğrultuda olmakla birlikte, sayılar, araştırmayı yaptığımız eyalette ya da başka yerlerde işlenmiş tecavüz suçlarının ırk bileşimini tam olarak yansıtmaktan uzaktır. Bildirilen ve hakkında işlem yapılan tecavüz olaylarında yukarıda değindiğimiz sapmaya ek olarak, beyaz kadınlara saldıran siyah erkeklere ağır ceza mahkemelerinde, gerek kurbanın gerekse saldırganın başka bir ırktan olması durumuna göre genellikle daha ağır cezalar verildiği için, hapishanede yapılan araştırmalarda, beyaz kadına tecavüz etmiş siyah erkeklerin genel nüfusta olduğundan daha yüksek bir oranda temsil edilmesi normaldir. (Örneklemin öbür sınırlarıyla ilişkili olarak bkz. 1. Bölüm.) Araştırma için örneklemi seçerken, az çok aynı sayıda beyaz ve siyah erkekle görüşülmesine özen gösterildi. Ancak, örneklem seçildiği sırada kurbanların hangi ırktan oldukları bilinmiyordu. Bu kontrol, görüşme sonrasında hapishane kayıtları üzerinde yapıldı. Varılabilecek tek sonuç, görüşmeye talip olan tecavüzcüler arasında, beyaz kadınlara tecavüz etmiş görece çok sayıda siyah erkeğin bulunduğudur. Şimdi yapılması gereken, tecavüzde ortaya çıkan bu tabloyu hangi toplumsal faktörlerin açıkladığına bakmaktır.

LaFree (1982) suç kurbanları verilerini çözümlerken siyah erkeklerin beyaz kadınlara tecavüz sıklığında görülen artışı açıklayabilecek iki model üzerinde durmuştur. Bunlardan "normatif model" (s. 314) diyebileceğimiz birincisinde, LaFree, tecavüz oranlarındaki artışın, ırklararası ilişkilere izin veren normatif değişmenin bir ürünü olabileceğini düşündü. Bu model doğru ise, siyah erkeklerin beyaz kadınlara tecavüz ettikleri durumlar, daha çok birbirlerini tanıyan insanlar arasında, genellikle kurbanın evinde meydana gelmeli, saldırganın, kurbanın evinde bulunması olağan karşılanmalı ve tecavüz tek bir saldırgan tarafından yapılmalıydı. "Çatışma modeli" (s. 315) diyebileceğimiz ikinci model ise, tersine, ırklararası tecavüzü, ender bir nesneye ulaşma ve beyazların otoritesine karşı çıkma bağlamında açıklamaktadır. Eğer bu model geçerli ise, o zaman tecavüz birbirini tanımayan insanlar arasında ve kurbanın evinden başka bir yerde olmalı, saldırganın tecavüzün olduğu mekânda bulunmaya hakkı olmamalı ve nihayet, tecavüz sırasında normatif modelin öngördüğünden daha fazla silah, şiddet, yaralama olmalıydı.

Suç kurbanları araştırmalarından elde edilen 453 tecavüz olayından oluşan bir örneklem üzerinde yaptığı çözümleme sonucunda LaFree, normatif modelin geçersiz olduğu, bunun yerine çatışma modelinin değişik bir biçiminin doğru kabul edilmesi gerektiği sonucuna vardı. Siyah erkeklerin beyaz kadınlara tecavüz ettiği vakaların çoğunda tecavüz birbirini tanımayan insanlar arasında ve kurbanın evinden uzakta gerçekleşmişti, ancak bu tecavüz olaylarında diğerlerinden daha fazla şiddete rastlanmıyordu. Bu durumda tecavüzün ardında yatan niyet, siyasi eylemden çok, cinsel nesneye ulaşma olmalıydı.

Bizim araştırmamızdaki siyah erkeklerin beyaz kadınlara tecavüz etme tablosu da ulusal verilere dayalı tabloyla benzerlik göstermektedir. Kayıtlara göre örneklemimizdeki siyah tecavüzcülerin %78'i kurban olarak tanımadıkları beyaz kadınları seçmişler ve tecavüz suçlarının %65'inde silah kullanılmıştır. Bu erkeklerden bazıları, suçlarının başka yönlerini bizimle tartışmaya açık oldukları halde, neden bir beyaz kurban seçildiği konusuna girmemeyi tercih ettiler. Bu konuya girenler ise daha çok LaFree'nin değiştirilmiş çatışma modeline uymaktaydılar. Bu görüşmelerde, ırksal düşmanlık-

tan çok, cinsel nesne olarak beyaz kadınlara ulaşma, en çok tekrarlanan tema oldu. Hâkim beyaz erkek kültürünün yansıttığı kadınları cinsel nesne olarak ön plana çıkaran imajların da etkisiyle olsa gerek, siyah erkekler arasında cinsel yönden beyaz kadınlara yönelik ciddi bir merak bulunduğu ortaya çıktı. Irk engelleri nedeniyle bu kadınlara olağan yollardan ulaşma şansı bulunmayan siyah erkekler, beyaz kadınlara ulaşmanın yolu olarak tecavüzden yararlanmaktaydılar.[3] Birkaç olayda tecavüz kararı, beyaz tecavüzcüler arasında da sık sık rastladığımız üzere, hırsızlık amacıyla haneye tecavüz sırasında alınmıştı. Eve girdiğinde kurbanın uyuduğunu gören bir adam, bu fırsattan yararlanıp, kendi deyişiyle "farklı olup olmadığını görmek için beyaz bir kadınla yatma merakını tatmin etmek" istediğini söyledi. Beyaz kadınlara tecavüz eden siyah erkekler, bu deneyimi yer yer "en fazla yapılmak istenen şey" ve "statü, güç ve maçoluk (kabadayılık) duygusu" gibi ifadelerle anlattılar. Başka bir adam, beyaz bir kadına tecavüz etmenin, "yerleşik bir tabuyu" çiğnediği için, daha tehlikeli, dolayısıyla siyah bir kadına tecavüzden çok daha heyecan verici olduğunu söyledi.

Bu çözümleme, günümüzde farklı ırklar arasında meydana gelen tecavüz olaylarının birçok açıdan ırklar ve cinslerarası ilişki kalıplarını yansıttığını gösteriyor. İlk olarak, kadınlar bir sınıf olarak, yine bir sınıf olarak erkeklerden daha güçsüz ve düşük statülü olsalar da, siyah ve öbür renkli derili kadınlar, ABD'de, hem cins hem de ırk nedeniyle ikincil konumda oldukları için beyaz kadınlardan daha dezavantajlıdırlar. Farklı ırklardan insanlar arası ilişkiler, önyargı, ırk ayrımı gözetme ve başka nedenlerle caydırılmakta devam ediyor. Bu yüzden beyaz erkeklere ait, erişilmesi zor bir cinsel nesneye (belki de buradan giderek beyazların güç yapısına) ulaşma isteği, siyah erkeklerin beyaz kadınlara tecavüz etmesinde rol oynayan önemli bir faktör olabilir. Ancak beyaz erkeklerin siyah kadınlara tecavüz etmesi aynı dürtüyle açıklanamaz. Ayrıca beyaz erkeklerin siyah kadınlara tecavüz etme sıklığı, demografik ve coğrafi en-

3. Hernton (1965), ırkçılığın cinselleştirilmesinden siyah erkeklerin beyaz kadınları, kadınlığın yasaklanmış mitolojik bir sembolü, beyaz erkekler tarafından yaratılmış bir sembol (bunu ben ekliyorum) olarak gördükleri için arzulamalarını anlıyor ve bu gözlemiyle söz konusu çözümlemeyi destekler görünüyor.

gellerin karşılıklı olarak birbirini etkilemesi sonucu düşmektedir. Irkların ayrışması ve siyahların oturdukları semtlerin yoksul olacağı beklentisi, beyaz erkeklerin bu semtleri hırsızlık ya da haneye tecavüz için hedef bölge seçmemelerine yol açmakta, bu da, bu ortamlarda olabilecek tecavüz vakalarının sayısını azaltmaktadır. Dolayısıyla, toplumsal koşullarda meydana gelen değişmeler, ABD'deki ırklararası tecavüz tablosunu değiştirmiştir.

Bu konuyu kapatmadan, değinilmesi ilginç olan bir konu da, ırk ile tecavüzün inkârı arasında var olan ilişkidir. Genel olarak, siyah erkeklerin, az bir farkla da olsa, tecavüzü inkâr etmeye beyaz erkeklerden daha yatkın oldukları görülüyor. Bununla birlikte, siyah erkekler, kurbanları siyah olduğunda, cinsel ilişki kurduklarını kabul etmekle birlikte, ilişkinin tecavüz olduğunu inkâr etmeye daha yatkın görünüyorlar. Kurbanları siyah kadınlar olan tecavüz olaylarının %79'una karşılık beyaz kadınlara yönelik tecavüz olaylarının %59'unda, saldırgan erkek, olayın tecavüz olduğunu inkâr etmiştir. Bunun akla yakın bir açıklaması, siyah erkeklerin gözünde, kurban siyah bir kadın olduğunda tecavüzü haklı göstermenin toplumsal olarak daha kolay olmasıdır ki, yargı sisteminin bu suçları, kurbanın beyaz bir kadın olduğu durumlara göre daha az vahim görmesi de bu anlayışı güçlendirmektedir. Siyah erkekler, beyaz bir kadını suçlamanın ve tecavüzü siyah bir erkekle de olsa kadının başlattığını iddia etmenin, çok daha zor kabul edilir bir durum olduğunun farkında olmalıdırlar. Bir başka açıklama da, içselleştirilmiş ırkçılık, siyahların hayatının kültürel yönden değersizleştirilmesi ve siyah kadınlarla ilgili olumsuz önyargıların sonucu olarak, siyah erkeklerin siyah bir kadına tecavüzü daha önemsiz bir suç saymaları olabilir. Doğru açıklama bunlardan hangisi olursa olsun, ırkçılık ile cinsiyetçiliğin hem tarihte, hem de günümüzde birlikte etkili olmaları nedeniyle, en acımasız şekilde kurbanlaştırılan kadınlar, siyah kadınlardır.

Kişisel Olmayan Cinsellik, Tecavüz Fantazileri ve Pornografi

Tecavüzün, içten ve paylaşılan bir cinsel ilişkinin aksine kişisel olmayan bir ilişki olduğu düşüncesi birçok tecavüzcü tarafından savunuldu ve bazıları bunun, tercih ettikleri cinsel ilişki biçimi olduğunu

söylediler. Tecavüzün onlara, kurbana hâkim olma ve davranışlarını denetleme gücünü kazandırıyor olması da, bazı erkeklerin bu tercihini etkilemiş görünüyordu. Bir adam bu durumu şöyle açıkladı:

> Tecavüz bana, eşimi hoşnut etmek ya da onun isteklerine yanıt vermek zorunda kalmadan her istediğimi yapma gücünü sağladı. Durumun benim denetimimde olduğunu, hâkim olanın ben olduğumu hissettim. Tecavüz kadının tepkisini umursamadan cinsel ilişkide bulunmak demekti. Her şeye ben hâkimdim.

Başka bir tecavüzcü şunları söyledi:

> Onların orada çaresizlik içinde yattığını görmek bana bunu yapabileceğim konusunda güven verdi... Tecavüz sırasında her şeyden tek sorumlu bendim. Aslında utangaç, çekingen biriyim. Bir kadın benimle normal yoldan cinsel ilişki kurmak istediğinde, çekingenlik duyardım. Tecavüzler sırasında ise bütün emirleri ben veriyordum, kadın ise tamamen boyun eğiyordu.

Erkeklere sistemli olarak fantazilerini sormadıksa da, bunlardan birisi, kendiliğinden, saldırıya geçmeden önce haftalarca kafasında tecavüzle ilgili fantaziler kurduğunu söyledi. "Bunun heyecan verici bir olay, yeni bir doruk olacağını" düşlemişti. Burada ona en cazip gelen şey, kurbanına "her şeyi o istediği için yaptırabileceği" ve duruma kendisinin hâkim olacağı düşüncesiydi. Kadının, "tamamen ona boyun eğeceği ve istediği her şeyi yapacağı" fantazisiyle yaşamıştı. Sonunda eyleme geçmeye karar verdi, çünkü ağabeyi ona, "zorla kurulan cinsel ilişki harikadır, yakalanmak gibi bir tehlike yoktur, üstelik kadınlar buna bayılır" demişti. Her ne kadar şimdi yaptığının bir suç olduğunu kabul etmekteyse de, kurbanının "bundan hoşlandığına" inanmayı sürdürüyordu.

Buradaki ilginç nokta, tecavüz fantazileriyle ilgili spekülasyonların çoğunlukla kadınlara atfen yapılması ve bu konuda Freud'un, kadınların tecavüze uğrama konusunda mazoşist bir istek duydukları yollu gençlik yazılarına dayanılıyor olmasıdır. Buna karşılık, cinsel şiddete düşkünlükleri bilindiği halde, erkeklerin tecavüzle ilgili fantazileri üzerinde yeterince durulmamıştır. Oysa, tecavüz fantazilerinin sadece demir parmaklıklar arkasına kapatılmış erkeklere özgü olmadığı açıktır.

About Men (Erkekler Hakkında; 1978) adlı kitabında Chesler, tecavüz ve öbür olağan pornografi temalarının erkek cinsel fantazilerinin özünü oluşturduğunu yazar. Bu konuda şöyle der:

> Cinsel fantazileri sorulduğunda birçok erkek bir bütün oluşturmayan, yüzü bulunmayan, bir kişiye ait olmayan beden parçalarından, göğüslerden, bacaklardan, vajinalardan, kalçalardan oluşan pornografik sahnelerden söz etmeye başlar. Her yaşta erkeğin fantazileri arasında, sanki hepsi birer röntgenciymiş gibi anlatılan genelev sahneleri, grup tecavüzü sahneleri, tecavüz ve yaralama sahneleri, baştan çıkarma ve boğma sahneleri vardır. (s. 228)

Son zamanlarda yapılan araştırmalar, tecavüz fantazilerinin erkekler arasında çok yaygın olduğunu, ancak başka, örneğin yaş gibi değişkenlere bağlı olarak sıklığının değiştiğini ortaya koymuş bulunuyor (bkz. Hunt 1974; Pietropinto ve Simenauer 1977). Bu konudaki az sayıda araştırma, tecavüzcü erkeklerle yapılan görüşmelerle tutarlı olarak, kişisel olmayan cinsel ilişki ve cinsel ilişkide kadına hâkim olma isteğinin erkeklerin tecavüz fantazilerinin önemli bir parçasını oluşturduğunu gösteriyor. Ayrıca bu fantazilerde sık sık tecavüzün kadını tahrik ettiği temasına yer verilmektedir ki, bu tema, 4. Bölüm'de anlatılanlardan hatırlanacağı gibi, tecavüzcü erkeklerin kendilerini haklı çıkarmak için kullandıkları gerekçelerin başında gelmektedir. Tecavüzcülerin anlattıklarını çözümlerken, bu anlatılanlarla, erkeklerin tecavüz fantazileri ve şiddete dayalı pornografide işlenen belli başlı temalar arasında şaşırtıcı paralellikler bulunduğunu gördük. Bu da, şiddete dayalı pornografi, tecavüz fantazileri ve cinsel saldırganlık arasında ne tip ve hangi yönde ilişkiler bulunduğu konusunu tartışma gündemine getirmektedir.

Sayıları giderek artan, laboratuvar koşullarında yapılmış araştırmalar, şiddete dayalı pornografinin izlenmesiyle cinsel saldırganlık arasında olumlu bir ilişki bulunduğunu gösteriyor. Bilimsel literatürde yer alan bu tip deneylerin sayısı oldukça önemlidir. Araştırmaların çoğunda denek olarak üniversite öğrencileri kullanılmış ve hemen hepsinde aynı bulgulara ulaşılmıştır. Gereksiz tekrarlardan kaçınmak için, bu konuda çalışan önde gelen iki araştırmacının bulgularını gözden geçirmekle yetineceğiz.

Cinsel şiddet içeren uyarıcıların erkek tecavüz fantazisi üzerindeki etkisini araştıran birkaç deneyden birini gerçekleştiren Malamuth (1981b), üniversite öğrencisi erkekleri, önce soru formuyla elde ettiği bilgilere göre cinsel ilişkide güç kullanmaya yatkın olanlar ve olmayanlar olarak iki grupta topladıktan sonra, rasgele bir biçimde seçtiği bir bölümüne tecavüz, diğer bölümüne de karşılıklı onaya dayalı cinsel ilişkiyi yansıtan, sesli saydam gösterileri izletti. Daha sonra öğrencilere kendi fantazilerini geliştirmeleri ve cinsel uyarılma düzeyleri hakkında bilgi vermeleri söylendi (bunların fizyolojik uyarılma bulgularıyla tutarlı olduğu saptandı). Araştırmanın en önemli bulgularından birisi, saydamlarda tecavüz görmüş olan öğrencilerin daha önceki cinsel güç sınıflandırmasından bağımsız olarak, karşılıklı onaya dayalı cinsel ilişki saydamlarını görmüş olan öğrencilere göre, daha fazla cinsel şiddete dayalı fantazi geliştirdiklerinin bulunması idi. Malamuth raporunda, şiddete dayalı fantazilerin kitle iletişim araçları tarafından uyarılmış olabileceği yollu endişesini dile getirdi. Şiddete dayalı tecavüz fantazilerinin olumsuz etkilerine gelince, şiddete dayalı uyarılma ile, tecavüz ve tecavüze uğramış kadınlara kayıtsızlık ve kendisinin de bir kadına tecavüz edebileceği yollu bilgiler arasında tutarlı bir ilişki bulunduğunu bildirdi (s. 44).

Başka bir dizi önemli deney sırasında Malamuth ve yardımcıları, erkek ve kadın öğrencilere deney amacıyla koşulları değiştirilmiş cinsel ilişki betimlemeleri sunarak bunlar hakkındaki tepkilerini aldılar (Malamuth, Haber ve Feshbach 1980; Malamuth, Heim ve Feshbach 1980). Araştırmada kullanılan başlıca değişkenler, tecavüz, tecavüz niyeti, duyulan acı miktarı, saldırganlık derecesi ve kurbanın cinsel tepkisi idi. Daha sonra öğrencilerden kendi cinsel durumları ve uyarılmışlıklarıyla ilgili ölçümler yapmaya yönelik bir dizi soruya tepki vermeleri istendi. Araştırmacılar gerek kadın gerekse erkek öğrencilerin kurbanın kendisine rağmen, istemeden orgazm oluşunu gösteren bir sahne karşısında oldukça yüksek bir uyarılma tepkisi verdiklerini saptamakla birlikte, cinsler arasında kayda değer farklar bulunduğunu da gördüler. Erkekler, özellikle kurban durumundaki kadın orgazm olurken aynı zamanda acı duyuyorsa uyarılırken, kadınlar, kadının orgazm olduğu ama acı *duymadığı*

durumda uyarılmaktaydı. Malamuth ve yardımcılarının bu bulgularından çıkardıkları sonuç şudur: Erkekler acı ve orgazmın el ele gitmesini, duydukları acıya ve saldırgandan nefret etmelerine rağmen kadınları doyuma ulaştırmak için onları zorlamak gerektiği şeklinde yorumlamaktadırlar ki, bu da, tecavüzcüyü güçlü konuma getirir. Bu sayede —kadına hem zevk hem de acı vererek— tecavüzcü, tarihsel olarak kadına tanınmış tek güç kaynağı olan bedeni üzerinde mutlak bir denetim kurmaktadır. Bir dizi başka karmaşık deney sırasında da Malamuth ve yardımcıları (1986), saldırganlığın, zorla kurulan cinsel ilişkiden uyarılmaya yatkın erkek üniversite öğrencilerinin uyarılma düzeyini daha da artırdığını saptadılar. Buna ek olarak, erkeklerin, zorla kurulan cinsel ilişkiden uyarılma derecesi ne kadar yüksek ise, kadınlara şiddet uygulama ve onlar üzerinde hâkimiyet kurmaktan yana bir ideolojiyi benimsemeye o kadar yatkın ve gelecekte benzeri zorlayıcı eylemlere girişme ihtimallerinin de o kadar yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Donnerstein ve yardımcıları da saldırgan-erotik uyaranlarla kadınlara yönelik saldırganlık arasındaki ilişkiyi incelemek için bir dizi deney yaptılar. Burada önce, erkek üniversite öğrencileri iki gruba ayrılarak birisi, tümüyle erkek ya da kadın araştırmacılardan oluşan bir ekiple tanıştırıldı ve araştırmacılar bu erkekleri bir biçimde kızdırdılar, diğer gruptakiler ise yine erkek ya da kadınlardan oluşan, ama onlara tarafsız yaklaşan bir ekiple karşılaştırıldı (bkz. Donnerstein 1980; Donnerstein ve Barrett 1978; Donnerstein ve Hallam 1978; Donnerstein ve diğ. 1975). Daha sonra erkek öğrencilere cinsel konular yönünden suya sabuna dokunmayan bir film, erotik bir film ya da saldırgan-erotik bir film gösterildi. Son olarak da deneklere, simüle edilmiş ama deneklerin gerçek sandıkları bir elektroşok verilerek kadın ya da erkeklerden oluşan araştırma ekiplerine saldırganlık duymaları sağlandı. Araştırmacılar, bu deney sonucunda, saldırgan-erotik film görmüş olanlar arasında saldırganlığın arttığını ve bunun özellikle kadın araştırmacılar ekibine yöneldiğini saptadılar. Ayrıca, daha önce kızdırılmış olmak erotik film görmeyle birleşince, kadın araştırmacılar ekibine yönelen saldırganlık en üst düzeye çıkmaktaydı; ancak önceden kızdırılma durumu söz konusu değilken bile saldırganlık artıyordu. Araştırmacılar, denek erkeklerin

kadın araştırmacıları filmde gördükleri kadın kurbanla özdeşleştirmelerinin, ona yönelik saldırganlığı artıran bir faktör olduğunu düşündüler ve giderek, saldırgan-erotik uyaranların kadınlara yönelik saldırganlığı artırıcı bir etki yapabileceği sonucuna vardılar.

Kesin sonuçlara ulaşmak için daha fazla araştırma yapılmasının gerekli olduğu açıktır. Gene de, bu veriler, cinsellikle şiddeti iç içe gösteren uyaranlara açık olmanın, özellikle kişi cinsel yönden uyarılmışsa ciddi sonuçlar doğurabileceğini göstermektedir. Başka bir deyişle, şiddet ortamında meydana gelen cinsel uyarılma, kişiyi şiddet eylemini cinsel hazla birleştirme sonucuna götüren bir güdülenme süreci başlatabilmektedir. Buna ek olarak eldeki veriler, pornografik yayınlarda sık sık işlenen tecavüz sırasında kurbanın uyarıldığı yollu temanın, bu tür uyaranlara düşkün kişiler açısından önemli bir öğe olduğunu açıkça gösteriyor. Bulgular ayrıca tutuklu tecavüzcülerin cinsel şiddetten haz almalarıyla ilgili gözlemlere ışık tuttuğu gibi, tecavüzcülerin kurbanlarının "haz aldıkları" konusunda neden bu kadar ısrarlı olduklarını açıklamaya da yardımcı oluyor.

Bununla birlikte bu araştırmalar, pornografi ile tecavüz arasında nedensel bir ilişki bulunduğunu kanıtlamadığı gibi, cinsel şiddete yer veren yayınları uzun dönemli olarak izlemenin, başta bu tür malzemeye en açık grup olan genç erkekler olmak üzere, erkekler üzerinde nasıl bir etki yaptığını ele almamıştır. Ancak, etik gerekçelerle bu tür araştırmaların yapılabileceğini sanmıyoruz. Çünkü bu tür deneylerin denekler üzerinde birtakım olumsuz ve kalıcı izler bırakması olasılığı vardır. Gene de araştırmacıların, laboratuvar deneylerinin ve üniversite öğrencilerinin ötesine giderek, pornografik yayın tüketimi ile cinsel yönden şiddet içeren, saldırgan davranışlar arasındaki ilişkileri ortaya çıkaracak yeni yöntemler bulmaları gerekiyor.

Araştırmamızın merkezinde pornografi bulunmamakla birlikte, tecavüzcü erkeklerin pornografik malzeme tüketimi konusunda, sınırlı da olsa, bilgi toplamaya çalıştık. Bunun için tecavüzden hüküm giymiş erkekler ile başka suçlardan hüküm giymiş kontrol grubuna, "Hapishaneye girmeden önce pornografi ya da cinsel içeriği açık kitap, dergi, film gibi malzemeyi hangi sıklıkta izlerdiniz?" diye bir soru sorduk. Onlara sunduğumuz cevap almaşıkları, "sık sık", "za-

man zaman", "ender olarak" ve "hiçbir zaman" idi. Cevapları çözümlediğimizde, tecavüzcülerin %65,3'ünün, buna karşılık diğer suçlardan hüküm giymişlerin %56,7'sinin pornografi tüketicisi oldukları ortaya çıktı. Ayrıca, tecavüzcülerin pornografiyi, kontrol grubundaki erkeklere göre daha sık kullandıkları saptandı: Tecavüzcülerin %29,5'i "sık sık" ya da "zaman zaman" derken, kontrol grubundaki erkekler arasında bu oranlar %22,7 olarak bulundu. Ne yazık ki, bu veriler hem sınırlıdır hem de birçok hata payı içerir. Bu yüzden yorumlarken çok dikkatli olmak gerekir. İlk olarak kadınları kullanan imajlardan etkilenmek için sadece pornografi malzemesini tüketmiş olmak gerekmez; çünkü pornografi, bu tür mesajlar veren bir dizi kültürel medyanın, en uç noktaya varan ve en fazla şiddet kullananı olmakla birlikte, bunlardan sadece birisidir (bu noktayla ilgili tartışma için bkz. 2. Bölüm). İkinci olarak araştırma sırasında sorduğumuz soru, erotik ve şiddet içeren pornografi arasında bir ayırım yapmadığı gibi, pornografi tüketimiyle sonradan oluşan saldırgan cinsel davranış arasında bir bağ kurmayı da amaçlamıyordu. Son olarak araştırmada hayli yol aldığımız ve artık geri dönmek için zamanın çok geç olduğu bir sırada, tecavüzcü erkeklerin sorumuzu yanlış anladıkları ve pornografik malzeme tüketmeyi, mastürbasyon yoluyla orgazm olmak için "kullanma" anlamında yorumladıkları ortaya çıktı. Eğer soruyu pornografik malzeme "kullanır mısınız?" yerine bu malzemeye "bakar mısınız?" şeklinde sormuş olsaydık, her iki gruptan alacağımız olumlu cevaplar çok daha yüksek olabilecekti. Gene de veriler, hüküm giymiş tecavüzcülerin çoğunluğunun pornografiye aşina oldukları ve bu tip malzemeyi diğer mahkûmlardan daha fazla tükettiklerini gösteriyor.

Eldeki bilgilere dayanarak cinsel şiddet içeren malzemeyi izleme ve cinsel şiddet arasındaki ilişki konusunda ne söylenebilir? Malamuth ve Briere (1986), kültürel faktörler ile bireysel deneyimlerin, inanç sistemleri, saldırganlık karşısında cinsel uyarılma, kadınlara hâkim olma isteği ve düşmanlık besleme, kişilik özellikleri ve aynı yaş grubundan insanlar arasında saldırgan davranışları destekleyen ilişki ağlarının varlığı gibi bir dizi ara değişkeni harekete geçirdiği düşünülen, çok değişkenli bir model öneriyorlar. Bu değişkenler değişik koşullar altında —fırsat ve ulaşılırlık, korku ve çe-

kinmeyi ortadan kaldıran olaylar, aşırı uyarılma ve pornografi gibi uyaranların kullanılması— bir araya geldiğinde kadınlara karşı bir dizi toplum karşıtı davranışa yol açabilmektedir. Bu toplum karşıtı davranışlar da, saldırganlığın suç sayılmaması, laboratuvar deneyiminde ortaya çıkan saldırganlık, kadınlara karşı şiddet içermeyen ayırımcılık gibi değişik biçimler alabiliyor.

Beni ilgilendiren bir konu da, şiddet içeren pornografi ile tecavüz arasında nasıl bir dolaylı ilişki bulunduğudur. Başka türlü ifade edecek olursam, ben, bir toplumda, kadınlara karşı düşmanca ve saldırgan davranışları destekleyen ne kadar çok kültürel destek varsa, bu tür saldırgan davranışların çeşitli nedenlerle o kadar sık ortaya çıkacağını düşünüyorum. Örneğin, kadınlara tecavüz fantazisinin daha çok erkekler arasında yaygın olduğunu ve bu fantazilerle, tecavüzcü erkeklerin anlattıkları ve şiddet içeren pornografi arasında benzer temaların bulunduğunu biliyoruz. Bu durumda, pornografi gibi kültürel ürünlerin yayılmasıyla, erkeklerin fantazilerinde yer alan şiddetin gerek miktar gerekse içerik yönünden artacağını beklemek akla yakındır. Ayrıca, pornografi, özellikle kadınları kendilerine yönelik şiddetten haz alır durumda göstererek tecavüzü sıradanlaştırmakta ve erkekleri fantazilerine uygun şekilde davranmaya teşvik etmektedir. Bu durumda, şiddet içeren pornografide ön plana çıkarılan kadınların gizliden gizliye tecavüz edilmeyi istedikleri yollu efsanelerle beslenen tecavüzcü erkekler, davranışlarının kültürün normatif çerçevesi içinde kaldığına inanabileceklerdir ve gerçekten de inanmaktadırlar. Sonuç olarak, bu kitabın kanıtladığı üzere, tecavüz efsanelerine ne kadar çok inanılıyorsa, cinsel yönden saldırgan davranışın bastırılması da o kadar zorlaşacaktır. Kanımca, araştırmalar sıraladığım bu olasılıkların yanlış olduğunu kanıtlayana dek bu iddiaları geçerli kabul etmek ve ciddiye almak gerekmektedir.

Eğlence ve Macera

Bazı erkeklerin gözünde tecavüz eğlence ve macera anlamına gelmektedir. Bu özellikle, grup (çete) olarak tecavüz eden ve çoğu hüküm giydikleri sırada lisede ya da lise yaşında olan genç erkekler için geçerlidir. Bunlara göre tecavüz, erkekleri birbirine bağlayan,

erkekliği kanıtlayan, bir tür erkekliğe geçiş töreni olan herhangi bir suç davranışından farklı değildir. Tecavüzün çekiciliği, tehlikeli bir eyleme birlikte kalkışmaktan doğan erkekler arası "arkadaşlık" duygusunu harekete geçirmesinde aranmalıdır. Zor şartlar altında kendisinden bekleneni "başarmış" olmak, kendi başına bir iddiadır ve ödülü hak eder. Grup (çete) tecavüzüne katılmış bir adam bu duyguyu çok iyi anlattı:

> Güçlü olduğumuzu hissettik; duruma hâkimdik. Canım seks istiyordu ve arkadaşların baskısı vardı, sanki kadın bir kişi değildi, kişiliği yoktu, önemli olan ona gücümü kanıtlamamdı. Becerebileceğimi, yani, bilirsiniz, maço olduğumu kanıtlamalıydım.

Araştırmada birden çok grup tecavüzü biçimi olduğu ortaya çıktı. Sık görülen bir tecavüz biçimi, otostop ve kaçırmadır. Bu tip olaylarda belli bir bölgeyi "kız bulmak" için tarayan çetenin otostopçu bir kadını seks yapmak için kaçırdığı görülüyor. Burada niyet baştan tecavüz olduğu halde, bazı erkekler kadının otostop işaretini, öncelikle cinsel yönden "uygun" olduğunu, ancak ikinci sırada taşıt aradığını gösteren bir işaret olarak yorumladıkları için tecavüzü inkâr ettiler. Bu gibi olaylarda hiçbir şeyden şüphelenmeyen kadın, anayoldan uzak bir köşeye götürülmüş, tecavüz edilmiş ve çoğu durumda da yaralanmıştır. Bazı durumlarda ise kurban otostop yaparken değil, yolda yürürken, genellikle gece, bıçak ya da tabanca zoruyla kaçırılmıştır. Tecavüzcü erkeklerden bazıları bu tip saldırıları da tecavüz olarak kabul etmiyorlar. Çünkü onlara göre gece sokakta yalnız yürüyen kadınlar fahişedir ve tabii fahişelerin hiçbir hakkı yoktur. Ayrıca bu erkeklerin çoğu kadının bu olaydan hoşlandığı kanısındadır.

Bu tip tecavüzlere dahil edilebilecek başka bir yaygın tecavüz biçimi de "çete buluşması"dır. Bu gibi durumlarda, çete üyelerinden birisi kurban kadınla bir buluşma ayarlar. Daha sonra, buluştuğu adam tarafından, bilgisi ve onayı dışında, önceden kararlaştırılmış bir yere götürülerek grup üyeleri tarafından zorla tecavüz edilir.

Görüştüğümüz genç adamlardan birisi, bunun arkadaşları arasında çok yaygın ve sıradan bir eğlence olduğunu, hatta bu amaçla bir ev kiraladıklarını anlattı. Kadına tecavüz etmekte haklı oldukla

rını düşünen adam bunu, "genellikle kızın kötü bir şöhreti olurdu ya da bundan hoşlandığını bilirdik" diye açıkladı.

Kendisiyle görüşmemiz sırasında bu tür 20 ya da 30 "çete buluşması" olayına karıştığını itiraf eden başka bir genç adam da, ehliyetinin iptal edildiğini, onun için "kız bulmakta" zorlandığını söyledi. Olayların %60'ında tecavüz ettikleri kadınları "bu tür şeyler yapmaktan hoşlandığı bilinen kızlardı" diye anlatan adama göre, tek sorun, "kızların genellikle çetedeki herkesle seks yapmak istememesi"nden ibaretti. Anlattığına göre bu tür olaylar, "başlangıçta tecavüz olarak görülebilirdi, ama sonra kadın yatışır ve polise herhangi bir şey bildirmezdi". Bu genç adam sonunda grup tecavüzü suçundan yakalanmıştı. Yakalandığı bu olayı "yaptığım en cüretli işti" diye anlatan adam, öteki olaylardan farklı olarak kurbanın bu kez, grup tarafından kütüphaneden çıkıp evine giderken kaçırılan bir yabancı olduğunu söyledi. Çetenin daha önceki "buluşma" tecavüzlerinde edindiği deneyimin onları bu suça yeterince hazırladığı kanısında olan tecavüzcü, kadını, gözlerini bağlayıp dağa kaçırdıklarını ve mevsimin kış olmasına rağmen zorla soyduklarını anlattı. Karın üzerine yatırdıkları kadına çete üyesi bütün erkekler birden çok kez tecavüz etmiş ve sonra onu bir çiftlik evinin yakınına bırakmışlardı. Bu genç adam hâlâ, eğer onu terk etmek yerine geceyi birlikte geçirmiş olsa, kadının polise ihbarda bulunmayacağına inanmaktaydı.

Bu araştırmada karşılaştığımız grup tecavüzlerinin, çoğu zaman yaralama hatta öldürmeyle sonuçlanan, aşırı derecede şiddet içeren tecavüz olayları olduğunu belirtelim. Lise yaşlarında işlenen otostop-kaçırılma ve "çete buluşması" türünde çok sayıda tecavüz olayının ya polise bildirilmediğini ya da bildirilse bile suç sırasında meydana gelen önemli bir yaralama yoksa, kurbanın anlattıklarına inanılmadığı için işleme konmadığını düşünmek ürkütücüdür. Kadınları ve genç kızları hedef alan bu erkekçe "eğlencenin" boyutları insanın kanını donduracak düzeydedir.

Suçu tek başına işleyen tecavüzcülerin de zaman zaman tecavüzle ilgili duygularını anlatırken, "heyecan verici", "kışkırtıcı", "macera" gibi terimler kullandıklarını gördük. Grup tecavüzcüleri gibi bu adamlar da tehlike öğesinin tecavüzü daha heyecanlı hale getirdiğini düşünmekteydiler. Bu tutuma örnek olarak tecavüz su-

çunu kasıtlı olarak işlediğini belirten bir adamın anlattıklarını verelim:

> Bu işi [tecavüz] yapıp sıyrılmak, kadınları değil ama, sistemi alt etmek demekti. Yasadışı bir şey yapmak ve yakalanmamak gibi.

Başka bir tecavüzcü de, normal bir cinsel ilişkiye göre tecavüzün, bir yabancıyı zorlamak işin içine girdiği için "çok daha heyecanlı ve kışkırtıcı" olduğunu söyledi. Birden çok kez tecavüz etmiş bir adam da bu duyguyu, "Tecavüzü keyifli yapan, heyecan, korku ve dram yanıdır" diye anlattı.

Kendini İyi Hissetmek

Kendileriyle görüştüğümüz sırada tecavüzcülerden bazıları, özellikle tecavüz ettiklerini kabul edenler, işledikleri bu suçtan pişmanlık duyduklarını söylediler. Bu pişmanlığın, tümünü değilse de önemli bölümünü muhtemelen, tecavüz nedeniyle yakalanmış, hüküm giymiş ve hapishaneye kapatılmış olmak açıklıyordu. Buna karşılık, cinsel şiddete maruz kalan kadınlara ilişkin belgelerin gösterdiği gibi bu kadınların tecavüzden hemen sonra, bazı durumlarda da uzun dönemli olarak etkisine girdikleri ciddi travmanın tersine, tecavüzcü erkekler, tecavüzden hemen sonra herhangi bir duygu hissetmemişlerdi.

Tersine, birçok tecavüzcü, kendiliğinden, tecavüzün duyguları üzerinde olumlu bir etki yaptığını söyledi. Tecavüz ettikleri kadınlarla ilgili olarak hiçbir şey hissetmemek ya da kendilerini iyi hissetmek, yalnızca hapishanedeki tecavüzcülere özgü bir bozukluk değildir. "Yakalanmamış tecavüzcüler"le (hapishane dışındaki tecavüzcüler) ilgili araştırmasında Smithyman (1978), kadınlara tecavüz etmenin tecavüzcünün hayatında hiçbir etki yaratmadığı gibi, tecavüzcünün kendisi hakkındaki görüşünü olumsuz yönde etkilemediğini saptadı.

Bazı adamlar, intikam almış olmanın sağladığı rahatlıktan söz ettiler. Örneğin beş kadına tecavüz etmiş ve öldürmüş bir adam şöyle diyordu:

> Bunca zamandır birikmiş olan gerilim ve kin sanki bir anda gitmişti. Bir dağın tepesine tırmanmış gibiydim ve şimdi dönüp geriye bakabilirdim.

Başka bir adam tecavüzü bir alışkanlık olarak tanımladı: "Tecavüz sigara içmek gibidir. Bir kez tiryakisi oldunuz mu bırakamazsınız," dedi. Son olarak şimdi görüşlerini aktaracağımız bir adam da, birçok tecavüzcüye tercüman olarak şunları söyledi:

Tecavüzden sonra kendimi hep bir şeyi fethetmiş gibi, Gilley'de [rodeo yarışı] sığıra binmeyi başaran benmişim gibi hissederdim.

Tecavüz: Bazı Erkeklerin Keyfi

Daha önce söz verdiğimiz gibi bu bölümde cinsel şiddete, tecavüzcülerin gözünden baktık. Yaptığımız görüşmeler sırasında bize, bu davranışla ne elde ettiklerini, cinsel yönden şiddet kullanarak erişmeyi öğrendikleri hedefleri anlattılar ve tecavüzden aldıkları keyiften söz ettiler.

Bu veriler erkeklerin sıradışı ya da akılsız oldukları için değil, bu kültürde cinsel şiddetin ödüllendirici olduğunu öğrendikleri için tecavüz etiklerini kanıtlamaktadır. Ayrıca, bu erkeklerin ezici çoğunluğunun, yaptığı şey yüzünden cezalandırılacağını aklının köşesinden bile geçirmediğini söylemesi anlamlıdır. Bir adamın dediği gibi:

Ne yaptığımı biliyordum. Sonuçları konusunda, cehenneme kadar yolu var, dedim. Kendi kendime, yapacağın şey tecavüz etmek, dedim... Ama hapishaneye düşeceğimi düşünmedim. Sıyırırım diye düşünüyordum.

Bazı erkekler kanıt bırakmama kaygısıyla kimi önlemler almışlar, örneğin boşalma öncesinde kendilerini geri çekmişlerdi. Bazı erkekler hapishaneden korkmuyorlar, çünkü yaptıklarını tecavüz olarak görmüyorlardı. Bazıları da kadınların genellikle tecavüzü polise bildirmediklerini, bildirilme durumunda da tecavüzden hüküm giyme ihtimalinin düşük olduğunu biliyorlardı. Bir tecavüzcü bu durumu şöyle anlattı:

Olay sırasında yaptığımın tecavüz değil, sadece düzüşme olduğunu düşündüm, ama yanlış bir şey yaptığımın farkındaydım. Gene de, çoğu kadının tecavüzü polise bildirmediğini biliyordum ve onun da bildirmeyeceğini sandım.

Görüldüğü gibi bu adamlar cinsel şiddete başvururken kendilerini güvende hissediyorlardı. Onların gözünde tecavüz, ödüllendirici, fazla riskli olmayan bir davranıştı. Bunun içindir ki, genellikle normal kabul edilen erkeklerin de tecavüz edebileceklerini ve fiilen tecavüz ettiklerini anlamak, kadınlara karşı şiddetin azaltılması için hayati bir önem taşır. Bu bizi, bir sonraki bölümde ele alınacak olan, erkeklerin *kendi* sorunlarını çözmek için ne yaptıkları konusunu araştırmaya götürüyor.

7

Tecavüz Erkeklerin Sorunu Değil midir?

Tecavüz Dürtüsünün Kültürel Kökenleri

Başkanlığa seçildikten kısa bir süre sonra George Bush Amerikan Üniversiteli Kadınlar Birliği'nin (AAUW) bir toplantısında yaptığı konuşmada kadınlara karşı şiddeti sert bir dille kınadı. Ertesi gün bir basın toplantısında Başkan'ın AAUW'de yaptığı konuşmayı kasteden bir kadın gazeteci Başkan'a aynı mesajı erkek topluluklarına da vermeye niyetli olup olmadığını sordu. Gazetecinin doğru olarak gözlemlediği gibi, kadınlar kendilerine yönelik şiddetin zaten farkındadırlar. Sayın Başkan bizim sizin mesajınıza ihtiyacımız yok, siz erkeklerle konuşun.

Bu olay kitaba başlarken yaptığım, tecavüzün daha çok kadınların sorunu olarak görüldüğü gözlemimi kuvvetlendirmektedir. Cinsel şiddetin suçluları erkekler olsa da, sorumlu olarak algılanmaya devam edenler, ya tecavüze sebep olarak ya da tecavüzü önlemeyerek, kadınlar olmaktadır ve kadınlar bir şekilde "kendilerinin" olan bu sorunu çözmek zorundadırlar. Bu ideolojinin, cinsel şiddetin kendisi gibi, erkeklerin kültür ve bilgiyi şekillendirmede sahip oldukları daha büyük gücün sonucu olduğunu ileri sürdüm. Bu gelenekte tecavüzün hastalık modeli, cinsel şiddetin birkaç "hasta" adamla sınırlı psikopatolojik olarak yalıtılmış tekil bir davranış olduğu görüşünü yayarak var olan durumu korumaya çalışan bir güçtür.

Montreal Üniversitesi Mühendislik Fakültesi'nde 6 Aralık 1989' da meydana gelen trajik katliamı basında duyuran haberde bu inkâr

sözcükleri çok açık bir biçimde yer aldı. Genç bir erkek yarı otomatik bir silahla 14 kadını öldürürken; "Hepiniz bir feminist sürüsüsünüz, feministlerden nefret ediyorum" diye bağırıyordu. Tahmin edileceği gibi bu davranışları akıl bozukluğuna, annesi ve kız kardeşiyle birlikte babasından yediği dayaklara bağlanıyordu. Şiddeti, feminist olduğu varsayılan kadınlara yönelttiği, hastabakıcılık ve toplumsal hizmetler gibi "kadınların ait oldukları" sınıfların öğrencilerini hedef almamaya özen gösterirken, kadınların "ait olmadığı" mühendislik gibi bir erkek kalesini hedef aldığı ise gözden kaçıyordu. Ama asıl gözden kaçırılan, aşırı olmakla birlikte, bütün kadınların maruz kaldıkları sistematikleşmiş genel cinsel şiddet modelinin bir parçası olan bu olayın ve benzeri cinayetlerin politikasıydı (bkz. Caputi 1989).

Psikopatolojik modelin tersine, bu kitap feminist bakış açısına ve cinsel şiddetin kökeninin sosyokültürel olduğu varsayımına dayandırıldı: Erkekler tecavüz etmeyi öğrenirler. Kitapta patolojik bir kanıt (geleneksel literatürde sık sık anneler ve eşler suçlanır) bulmak ya da bireysel dürtüleri ortaya çıkarmak için cinsel şiddet taşıyan erkeklerin vaka tarihçelerini incelemek yerine, cinsel şiddet taşıyan bir kültür hakkında bilgi sahibi uzmanlar olarak tutuklu tecavüzcüleri bir arada inceledim. Bu yaklaşım feminist olmayan literatürden belirgin biçimde farklı soru ve cevaplar üretmektedir. Tecavüzün erkeklerin işine yaramadığını varsaymak yerine, erkeklerin cinsel şiddet yoluyla ne elde etmek istediklerini sordum.

Gerçekten tecavüz eden erkeklerin cinsel şiddetin kültürel kökenleriyle ilgili olarak bize söyleyecekleri şeyler vardır. Cinsel şiddetten ne kazandıklarını anlattıklarında tecavüzün birkaç "hasta" adam tarafından yapılan kuraldışı bir hareketten daha fazla bir şey olduğunu kabul etmemiz gerekiyor. Bize tecavüzü bazı erkeklerin bir tür intikam ya da cezalandırma aracı olarak kullandıklarını söylediler. İntikam tecavüzlerinin ardında kadınların ortak sorumlulukları gizlidir. Bazı vakalarda kurbanlar erkeklerin intikam almak istedikleri, kendileri için önemli kadınların yerine konurlar. Öbür vakalarda kurbanlar bütün kadınları temsil eder ve tecavüz kadınları cezalandırmak, aşağılamak ve onlara "hadlerini bildirmek" için kullanılır. Her iki durumda da kadınlar nesne olarak görülür, bir kategori

olarak algılanırlar fakat hiçbir zaman hakları olan bireyler olarak görülmezler. Bazı erkekler için tecavüz sonradan akıllarına gelen ve hırsızlıklarına ilave ettikleri bir avantadır. Bir başka ifadeyle, tecavüz "abartılacak bir şey değil", gündelik hayatın bir parçasıdır. Öbür erkeklerse cinsel şiddeti elde edemedikleri, isteksiz kadınları ele geçirmek için kullanırlar; tecavüz buluştukları kadından hayır cevabını aldıklarında uyguladıkları bir taktiktir. Bazı erkekler grup halinde gövde gösterisi yapmak amacıyla tecavüz ederler — onlar için tecavüz olağan bir şeydir. Tecavüz, bazı erkekler için fantazilerinin gerçekleşmesi, uyguladıkları erkeksi güçle kadınlara hâkim olmalarını ve onları denetlemelerini sağlayan, özellikle kişisellikten yoksun olduğu için heyecanlandıran bir cinsel ilişki biçimidir. Bazı erkekler aynı zamanda tecavüz etmenin keyfinden, nasıl bir meydan okuma, bir macera, tehlikeli ve "doruktaki" bir deneyim olduğundan söz ederler. Tecavüz kendilerini iyi hissetmelerine sebep olmakta ve benlik imgelerini beslemektedir.

Böylece, başka hareketlerin sebeplerinin mantık yoluyla saptanması gibi, aynı şekilde, tecavüzün sebepleri de saptanabilir. Tutuklu tecavüzcüler bazı erkeklerin bu kültürde cinsel şiddetin ödüllendirici yanını öğrendikleri için tecavüz ettiklerini söylemektedirler. Bu örneklemdeki hemen hiçbir erkek tecavüz suçuyla hapse gireceğini düşünmemişti. Bu erkekler tecavüzü gerçekte ödüllendirici, düşük riskli bir eylem olarak algılamaktadırlar.

Tecavüz Eden Erkek Türleri

Erkekleri tecavüz etmeye iten şeyin ne olduğunu sormak yeterli değildir. Aynı zamanda cinsel şiddet barındıran kültürlerde tecavüzün nasıl mümkün kılındığını da sormamız gerekiyor. Tecavüzü kabul ve inkâr eden erkeklerin gerçekliği kurgulama biçimleri cinsel şiddeti besleyen gerekçe ve özürleri ortaya koymaktadır.

Tecavüz ettiklerini kabul edenler tecavüz eden erkeklerin bir türüdür. Tecavüzün ayıplanacak bir şey olduğuna dair inançlarını ifade ederlerken, kadınların cinsel şiddetten korkmalarını anladıklarını söylerler. Kendilerini ve eylemlerini mantıklı bir şekilde hareket etmelerini engelleyen ve onları tecavüz etmeye zorlayan, denetim-

leri dışındaki güçlere yaslanarak açıklarlar. Karşımıza daha çok iki tür özür çıkmaktadır: Ufak duygusal sorunlar ve sarhoşluk ya da ya sakların kalkması ki, kanıtlar bunun da öğrenilmiş bir davranış ol duğunu ortaya koymaktadır. Kabul edenler bu özürlere dayanarak cinsel şiddeti kendi açılarından, olağan bir davranış olmaktan çok, o olaya özgü bir davranış biçimi olarak değerlendirmektedirler. Bu da onlara kendilerini, yaptıkları yanlışların "gerçek" benlerini temsil etmediği iyi adamlar olarak tanıtmalarına izin verir.

Fakat kabul edenler tecavüz ederken iyi adam olmaktan uzaktırlar. Kadınların tecavüzcüler hakkında sahip oldukları genel imajın farkında olduklarını ortaya koymaktadırlar. Bu bilgiye uygun olarak kendilerini şiddet taşıyan yarı-insan yaratıklar olarak algılarlar ve bu imajı kadınları korkutarak kendilerine boyun eğmelerini sağlamak için kendi amaçları doğrultusunda kullanırlar. Kabul edenler aynı zamanda tecavüzün kadınlar üzerindeki duygusal etkisinin de farkındadırlar; kurbanlarının kendilerini güçsüz, aşağılanmış ve alçaltılmış hissettikleri inancıyla tatmin olurlar, zaten kadınların kendilerini öyle hissetmelerini isterler. Yani kabul edenler tecavüz ettiklerinde ne yaptıklarını bilen, cinsel şiddetten aldıkları tatmini artırmak için kendi algılama yeteneklerini kullanan ve sonra da suçu ortadan kaldırmak için özürler bulan erkeklerdir.

Cinsel şiddet taşıyan bir başka tür erkek olan inkârcılar ise tersine, değerler sisteminde onları tecavüz etmemeye zorlayan hiçbir sebep olmadığı için tecavüz ederler. Bu erkekler davranışlarında bütünüyle haklı olmasalar bile, durumun öyle gerektirdiğine dair gerekçeler ileri sürerler. İnkârları kültürümüzdeki genel tecavüz kalıpyargılarından türetilir ve her ikisi de sonunda kurbanın varlığını inkâr eden iki farklı biçim alır.

İnkârın ilk biçimi, erkeklerin cinsel anlamda buyurgan, kadınlarınsa çekingen ama cazibeli yaratıklar oldukları yollu kültürel bakış açısıyla desteklenir. Kurbanın istekli hatta coşkulu olduğu, ya da önce nazik bir biçimde karşı koysa da sonunda "gevşeyip zevk aldığı" tablosu çizilerek incitmeler inkâr edilir. Güç adeta bir baştan çıkarma tekniği olarak gösterilir. Kadına zarar vermekten çok rüyalarını (kâbuslarını) gerçekleştirdikleri için yaptıkları tecavüz kabul edilmez. İkinci tür inkâr biçiminde kurban "layığını bulan" kadın-

dır. Kadının cinsel şöhretine ve duygusallığına saldıran bu erkekler kurbanın "iyi bir kız" olmadığını, bu yüzden kendilerinin de tecavüzcü olmadıklarını ileri sürerler. İki tür inkârın birleştiği bir nokta, açıklamada alkol ve uyuşturucu kullanımını kendi çıkarlarına uygun şekilde kullanmalarıdır. Dolayısıyla alkol ve uyuşturucu kullanmalarını eylemlerine bir özür olarak gösteren kabul edenlerin tersine, inkârcılar, kurbanın kullandığı içki miktarını, onun itibarını düşürmek ve kurbanı daha sorumlu göstermek için vurgularlar.

İnkârcılar kabul edenlere göre kendilerinin pek farkında değil gibi görünürler. Onlar ya kurbanlarının kendilerini nasıl algıladığına aldırmazlar ya da kurbanlarının kendilerini sevimli, nazik, beğenilir ve iyi âşıklar olarak tarif edeceklerini düşünürler. İnkârcılar aynı zamanda ya kurbanlarının duygularının farkında değildir ya da kültürel kalıpyargılara uygun olarak tecavüz bir kere başladıktan sonra kurbanın gevşeyip bundan zevk alacağını varsayarlar. İnkârcılar kendilerinin farkında olmayan erkek türünün temsilcileridir ve algılama yeteneğinden o kadar yoksundurlar ki, kadınlara yönelttikleri cinsel şiddetin anlamını kavrayamamaktadırlar.

"Saygınlık" Değerleri ve Öbür Tehlikeli Tutumlar

Tecavüzünü kabul ve inkâr eden erkekler tecavüzcü erkeklerin iki zıt türünü oluşturuyor. Ancak farklılıklarına rağmen yine de önemli bir noktada birleşirler. Çoğunluğu tecavüzden sonra suçluluk ya da utanç duymadığı gibi tecavüz sırasında ya da hemen arkasından kurbanları için hiçbir şey de hissetmezler. Cinsel şiddet taşıyan davranışlarını kısıtlayacak duyguları yaşamak yerine, tecavüzün kendilerini iyi hissetmelerine ya da hiçbir şey hissetmemelerine sebep olduğunu söylerler. Duygusuzluklarını anlayabilmek için bu erkeklerin genelde kadınlara, özel olarak da kurbanlarına nasıl baktıklarını incelemek gerekir.

Aynı kültürü paylaşan üyelerin bir şekilde benzer tutumlarının olabileceği tahmin edilebilir fakat cinsel şiddet taşıyan erkekler inançlarında çok daha aşırıdırlar. Önde gelen özellikleri ahlaki ve cinsel davranışlarında oldukça katı bir çifte standarda, bir kadının erkeklere tanınan haklardan yararlanmasını inkâr eden ve kadının

bir erkeğin korumasına gereksinimi olduğunu belirten standarda inanmalarıdır. Bu "saygınlık" değerleri, inanmamız istenen efsanenin tersine, kadınlara ilişkin olumlu duyguları yansıtmaktan çok, hoşgörüsüzlükten kaynaklanan, kadınlara karşı çok düşmanca ve şiddet taşıyan davranışlarla el ele giden değerlerdir. Cinsel şiddet taşıyan erkekler geleneksel erkeklik imajı ve erkek toplumsal cinsiyet rolünün ayrıcalığı ile özdeşleşirler. Tecavüz kalıpyargılarına fazlasıyla inanırlar ve onlar için erkek olmak kadınları disiplin altına almak ve cezalandırmak haklarını da beraberinde getirir.

Erkekler tecavüz edebilirler, çünkü kurbanların, tecavüzcülerin onları yerine getirmeleri için zorladıkları rol dışında gerçek ya da sembolik bir anlamları ya da değerleri yoktur. Bu tür erkeklerin cinsel şiddet yoluyla elde ettikleri tatmin, kültürümüzde erkeklerin kadınları nesneleştirmelerine fırsat veren bir aşırılığı ortaya koymaktadır. Kadınlar hakları ve duyguları olan insanlar değil, birer şaka, hedef, cinsel meta, kullanılması ve ele geçirilmesi gereken mallardır. Eylemleri duygusuz, anlamsız bir nesneye yöneltildiği için, duygular erkeklerin cinsel şiddet taşıyan davranışlarını kısıtlamaz. Kadınları değersizleştiren ve onları faydalanılabilir nesnelere ya da mülkiyete indirgeyen hiyerarşik toplumsal cinsiyet ilişkileri ve bunlara karşılık gelen değerler, duygu kurallarını etkisiz kılarak, erkekleri tecavüz için güçlendiren faktörlerdir. Genç bir erkek kadınları aşırı biçimde küçük gördüğünü itiraf ederken şunları söyledi:

> Tecavüz bir erkeğin hakkıdır. Eğer kadın vermek istemezse erkek almalıdır. Kadınların hayır deme hakları yoktur. Kadınlar cinsel ilişki için yaratılmışlardır. Sadece bu işe yararlar. Bazı kadınların dövülmeleri gerekir fakat daima teslim olurlar, varlık nedenleri budur.

Bu erkek, kadın "teslim olmayınca" kurbanını öldürdü.

Ataerkil Toplum ve Cinsel Şiddetin Kaçınılmazlığı

Eğer feminist teorinin ileri sürdüğü gibi, cinsel şiddet ve onun bütün görünümleri ataerkil toplumsal yapının kaçınılmaz bir sonucu ise, kendi başına hapishanenin kadınlara yöneltilmiş cinsel şiddeti ortadan kaldırmak için bir çözüm olmadığı açıktır. Cinsel şiddet taşıyan

erkeklerin tümünü kaç hapishane alacaktır? Ancak toplumda mikro ve makro düzeylerde yaşanacak derin bir toplumsal değişme, kültürümüz içindeki tecavüzü destekleyen unsurları ortadan kaldırabilir. İlk iş olarak, tecavüzü önemsizleştiren, yansızlaştıran ve cinsel şiddetin kabul edilip ödüllendirildiği bir kültür ortamında yaşamamıza sebep olan özür ve gerekçeleri kabul etmeyi reddetmeliyiz. Kadınların tam insanlar olarak haklarını sınırlayan ve bu haklara uygun olarak hareket etmelerini ve erkeklerle eşit olmalarını önleyen engeller ortadan kaldırılmalıdır. Aile içindeki şiddetin köklerinin kadınların yapısal bağımlılıklarında yattığını kabul etmeli ve dolayısıyla bu şiddetin daha büyük toplumsal sorunun sebebi değil, bir belirtisi olduğunu görmeliyiz. Bunun gereği olarak, faili kim olursa olsun —aile bireyleri, kocalar, sevgililer, arkadaşlar, patronlar ve tanıdıklar gibi— kadınlara yönelik suçlarda, erkekler ve tanımadık kişiler söz konusu olduğunda uygulanan cezalarla aynı ağırlıkta cezalar verilmelidir. Bu kabul edildiğinde, kadınlar bugüne kadar gözden kaçan bütün suçları duyururken kendilerini daha güvencede hissedeceklerdir. Erkeklerin cinsel şiddet taşıyan davranışlarından sorumluluk duymalarına engel olan psikiyatrik ve diğer uygun sözcükleri kabul etmeye bir son vermeliyiz. Cinsel şiddeti ırk, sınıf, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı bazında değerlendirmekten vazgeçmeli ve bizi ürkütse de, cinsel şiddet taşıyan erkeklerin başka yönlerden normal olduklarını ve bazı erkekler için cinsel ilişkinin tecavüz demek olduğunu kabul etmeliyiz. Ve bilgiyi tanımlayanların gücünü anlayarak daima uyanık olmalıyız; çünkü eskiyen bir inkâr ideolojisinin yerini bir yenisi alacaktır — son olarak sosyobiyologların katkılarıyla yepyeni bir tecavüz söyleminin oluştuğu görülüyor.

Thornhill ve Thornhill'in (1983) akrepsinekleri arasında zorla çiftleşme görüldüğü yollu sorgulanabilir gözlemleriyle başlayarak bazı sosyobiyologlar tecavüz için evrimsel bir açıklama ileri sürdüler.[1] Bazı sosyobiyologlar, böcek davranışından gelişmiş endüstri toplumlarındaki insan davranışına atlayarak, tecavüzün erkekler tarafından kendi "iç uyumlarını" garantileyebilmek için uyguladıkla-

1. Tecavüz üzerine hayvanlar arasında yapılmış araştırmaların ve tecavüz üzerine evrimsel bakış açısının eleştirisi için bkz. Fausto-Sterling (1986, 6. Bölüm).

rı, genlerini gelecek nesillere aktardığı ölçüde başarılı olan birkaç üretken stratejiden biri olduğunu söylüyorlar. Tecavüzün "evrimleşmiş ihtiyari davranış" olduğu tanımı üzerinde prensipte anlaşan sosyobiyologlar, sadece kimin tecavüz ettiği ve hangi "zorla birleşmenin" tecavüz olarak ele alınacağı konusunda tartışıyorlar. Shields ve Shields'e göre (1983: 123) bütün erkekler potansiyel tecavüzcüdürler, çünkü "insanlığın tarihsel evrimi sırasında ihtiyari bir tepki olarak gelişen tecavüzü de içeren çiftleşme stratejisine sahip olan erkekler doğal seleksiyonla diğer erkeklerden üstün duruma geçerler". Thornhill ve Thornhill (1983) ise buna karşı çıkarak, yüksek statülü erkeklerin nadiren tecavüz ettiklerini ve zorla çiftleştikleri zaman bile burada kadının örtülü bir kazancı söz konusu olduğu için eylemin gerçek bir tecavüz olmadığını savunurlar.

> Bir erkeğin kendisine bağımlı ya da onun denetimi altındaki bir kadınla çiftleşmesi (örneğin; bir erkek işverenin kadın sekreteriyle birlikte olması ya da bir kölecinin bir kadın köleyle birlikte olması) tanımımız gereği *ille de* tecavüz (ya da herhangi bir tür cinsel çatışma hali) değildir, çünkü kadın üreme maliyetini aşan [iş güvenliği ya da maaş —sekreter—; ya da kendisi veya çocukları için daha yüksek bir statü ya da kaynaklar —köle—] bir kazanç elde edebilir. Güçlü konumlardaki erkekler kendilerine bağımlı kadınlara asla tecavüz etmezler demiyoruz. Fakat çiftleşmenin zorlandığı durumlarda gerçek tecavüzü, dişinin çiftleşmeyi kendisinin üreme avantajı için kullanma yeteneğini kaybettiği alanla sınırlıyoruz. (s. 141)

Bu bilimadamlarının araştırmalarında bilimin erkekliği çok açıktır. Çünkü yalnız cinsel şiddet üzerine sınanmamış kurguları dayatmakla kalmazlar, kimin tecavüz ettiğini ve neyin tecavüz olduğunu belirleme hakkını da kendilerinde görürler. Bunun için de, kadınların şiddetle ilgili yaşadıkları deneyimlere, hatta tecavüzle ilgili gerçeklere bile dayanmadan sadece saldırganın toplumsal statüsüne ve gücüne bakarlar!

Sonuç olarak, erkekler cinsel şiddetten sorumlu olmalı ve kadınların taciz edilmelerini destekleyen erkek kültürünün bu yanını değiştirmek için birlikte çalışmalıdırlar. Bundan kısa bir zaman önce "Tecavüzden zarar görmüş erkekler" konulu bir televizyon programı düzenlenmişti. Konukların tümü içlerindeki müthiş acıyı ve bunun hayatlarını nasıl değiştirdiğini öfkeli bir biçimde anlatan ve tecavüz

edilmiş kadınlara yakın erkekler olan babalardan, kocalardan ya da erkek kardeşlerden oluşmaktaydı. Tahmin edileceği gibi kızgınlıklarını ve intikam alma isteklerini dile getirerek kız kardeşlerinin, karılarının ve kız çocuklarının korunması gereğinden söz ettiler.

Bu erkeklerin tepkileriyle, tutuklu tecavüzcülere kendileri için önemli olan bir kadına tecavüz edilse kendilerini nasıl hissedeceklerini ve ne yapacaklarını sorduğumda aldığım cevaplar arasındaki benzerlikler oldukça çarpıcıydı. Tecavüzcülerin ezici çoğunluğunun tepkisi (kabul edenlerin %72'si ile inkârcıların %75'i) öfke ve şiddet ifadeleriydi. Buna ilaveten bu erkeklerin çoğu yargıya başvurmak yerine intikamlarını kişisel olarak alabilecekleri bir yol bulacaklarını söylediler. Çoğu soruyu kısaca şöyle yanıtladı: "Adamı bulup öldürürdüm" ve birkaç tanesi kurbanların erkeklerinin de aynı şeyi yapmış olması gerektiğini vurguladı. Tecavüz eden erkekler aynı zamanda kendileri için önemli olan kadınları taciz etmekte, tecavüz etmekte ve onlara karşı şiddet uygulamakta olduğundan bu tepkinin "kendi" kadınlarını, kadınların hatırı için himaye etme ya da koruma isteğini ifade ettiğini söylemek oldukça zordur. Örneğin bu erkeklerden birkaçı adına, bir tecavüzcü şöyle dedi:

> Onun hatası olduğunu ya da kuyruk salladığını hissedersem layığını bulduğunu söylerdim. Eğer adamın hatalı olduğunu düşünürsem, bu allahın belası adamın beynini dağıtırdım. Ve eğer benim anamsa ve sorumluysa onunkini de dağıtırdım.

Ne yazık ki, erkekler tecavüze karşı sık sık bu tepkileri vermektedirler ve sorunun bir bölümü de zaten budur. Bu, şiddeti besleyen geleneksel tutumların ve değerlerin bir yansıması olup, bir erkeğin malına bir başka erkek tarafından tecavüz edildiğinde, gururu kırılan kadın değil de erkek olduğu için gündeme gelen intikam tepkisidir. Son çözümlemede kadınların çıkarları kişisel koruma önlemleriyle ve intikam alarak korunamaz, yalnız bütün kadınlara yönelik cinsel şiddeti ortadan kaldırmayı hedefleyen çabalarla korunabilir.

Nitekim kadınlar yalnızca cinsel şiddetin pasif alıcıları olmakla kalmadılar. Biz, eylemler düzenledik, karşı çıktık, savaştık, danışmanlık yaptık, birlikte ağladık, yürüdük, efsaneleri yıktık, "geceleri geri almaya" çalıştık, otoriteye meydan okuduk, kendimizi savun-

mayı öğrendik, acil yardımlaşma hatları oluşturduk, yasaları değiştirdik, para topladık, sığınaklar kurduk ve ciltler dolusu yazdık. Bir tek şeyi yapmadık; o da şiddet eylemlerine girişmekti. Bütün bu çabalara karşın bugün inanıyorum ki, erkekler cinsel şiddetin kendilerinin bir sorunu olduğunu kabul etmedikçe, kökten bir değişiklik olmayacaktır. Dilerim bu kitabın bu amaca ulaşmaya ufak da olsa bir katkısı olur.

Sonsöz

Tecavüz Karşısında Kendini Savunmak

BU KİTAPTA AĞIRLIĞI, cinsel şiddetin erkeklerin sorunu olarak anlaşılmasına verdim; ama gerçekte, tecavüz riskini yaşayanların kadınlar olduğu çok açıktır. Bu yüzden kitabı tecavüzden korunma üzerine bu sonsözle bitirmek istiyorum. Amacım tecavüzü önlemeye yönelik bütün stratejileri ayrıntılı biçimde gözden geçirmek değil. Buna karşılık, sorunun kaynağından, yani hüküm giymiş tecavüzcülerin kendilerinden, bir şeyler öğrenebileceğimizi umut ediyorum. Ne de olsa, konunun asıl uzmanları onlardır.

Tecavüz Korkusu

Yapılan bütün araştırmalar, kadınların zaten bildikleri şeyi doğruladı: Tecavüz korkusu çok yaygındır. Kentli kadınlar ve erkeklerle ilgili bir kamuoyu araştırmasında Warr (1985) tecavüz korkusunun her yaştan kadın arasında çok yüksek olduğunu ve 35 yaşın altındaki kadınlar arasında tecavüzün, cinayet, saldırı, hırsızlık gibi en çok korkulan suçların başında geldiğini buldu. Korkuyu birbiriyle bağlantılı, tehlikenin ciddiyeti ve kişisel olarak risk altında olma duygusu diyebileceğimiz iki etkenin ürünü olarak tanımlayan Warr, tecavüzün genel kurala göre bir istisna oluşturduğunu saptadı; çünkü genel kurala göre, bir suç ne kadar ciddi ise, kadınların o suçun kurbanı olma beklentileri de o ölçüde azalmaktadır. Tecavüz söz konusu olduğunda ise, korku, hem suçun ciddiyetinin hem de kadınların suç kurbanı olma olasılığını yüksek görmelerinin bir türevidir. Öl-

dürülme korkusu da tecavüz korkusunu pekiştirmektedir. Örneğin Stanko (1985), kadınların tecavüz korkusunun kısmen, tecavüz sırasında öldürülme ya da yaralanma olasılığını yüksek görmelerinden kaynaklandığını buldu.

Warr'un kullandığı soru formunda bu konu açık olmamakla birlikte, çeşitli gözlemler, kadınların en çok korktukları tecavüz türünün, "klasik", sokakta tanımadığınız bir erkek tarafından tecavüz edilmek olduğunu gösteriyor. Örneğin, Warr, araştırmaya katılan kadınlar arasında, tanıdık birinin saldırısına uğramaya göre, kadınların hem en ciddi, hem olma olasılığı en yüksek hem de en korkulan saldırı biçimi olarak, bir yabancının saldırısına uğramayı belirttiklerini gözlemledi. Buna karşılık bu kadınlar, tanıdık birinin saldırısını daha az ciddi buldukları gibi, olma olasılığını da düşük görüyor, dolayısıyla bu tip suçlardan daha az korkuyorlardı. Önlem alma çabaları da, algılanan farklı risk düzeylerini yansıtıyor. Warr'un araştırmasında, alınan önlemlerin daha çok yaşam biçimini kısıtlamaya ve kendini ev dışında güvenceye almaya yönelik olduğu gözlemlendi. Bu önlemler bağlamında kadınların, örneğin, kentin bazı semtlerine gitmedikleri, sokağa yalnız ya da gece çıkmamayı yeğledikleri, tanıdık olmayan birine kapıyı açmadıkları görüldü. Riger ve Gordon'un araştırmasına (1981) konu olan kadınların önemli bir bölümü de, düzenli olarak, kendilerini yalıtma taktiklerine başvurmaktaydı. Gerçekten, kadınların pencerelerine taktırdıkları demir parmaklıkları bana göre cinsel şiddetin kol gezdiği bir toplumun en açık belirtisidir ve böyle bir toplumda hapishaneye tıkılanlar kurbanların kendileridir.

Kadınların korku kalıplarını anlamak, cinsel şiddet kullanan erkeklerin kim ve ne olduklarıyla ilgili toplumsal kalıpyargılar düşünülürse, hiç de zor değildir. Sokak suçu ürkütücü boyutlardadır ve kadınlar her an böyle bir riskle karşı karşıyadırlar. Bununla birlikte eldeki veriler, tanıdık erkeklerin kadınlar için, en az yabancılar kadar, saldırı ya da tecavüz, ağır yaralama ve cinayet riski yarattıklarını, hatta cinayet riskinin tanıdık erkekler söz konusu olduğunda, yabancı erkeklerin işledikleri tecavüz suçlarından daha yüksek olduğunu göstermektedir. Aile, şiddet ve cinayet olaylarının meydana geldiği başlıca yer olduğundan, birçok kadın için ev, hiç de sanıldı

ğı gibi güvenli bir sığınak değildir. Gene de, Riger ve Gordon ile Warr'un araştırmaları, bu toplumdaki cinsel şiddetin boyutları hakkında bir fikir edinmeye olanak vermektedir. Kadınlar tecavüzden ve yabancıların saldırısına uğramaktan korktukları için yaşam biçimlerini buna göre düzenliyorlar. Dolayısıyla Warr'un belirttiği gibi, tecavüzün toplumsal sonuçları doğrudan tecavüz kurbanı olmuş kadınlarla sınırlı değildir. Gerçekte tecavüz korkusu kadınların yaşam biçimini, suç korkusunun erkeklerin yaşamlarını kısıtladığından çok daha köklü biçimde kısıtlamaktadır. Ömeğin Warr'un araştırmasına katılan erkeklerden pek azı suç riski nedeniyle yaşam biçimini değiştirdiğini söylemiştir. Gerçekte bu araştırma, cinsel şiddet içeren toplumlarda tecavüzün kadınlar üzerinde son derece etkili bir toplumsal denetim işlevi gördüğünü ve feministlerin ileri sürdükleri gibi, şiddete başvursun ya da başvurmasın *bütün* erkeklerin yararına sonuçlar doğurduğunu göstermektedir.

Bir Tecavüzcü Ne Yapardı?

Tecavüzle başarılı şekilde baş edebilmek için izlenmesi gereken stratejiler, Griffin ve Griffin (1981) ile Lizotte'un (1986) Ulusal Suç Araştırması verileri üzerinde, Quinsey ve Upfold'un (1985) Kanada saldırganlık kayıtları üzerinde yaptıkları çözümlemeler, Bart ve O' Brien'ın (1984, 1985), tecavüzü önlemeyi başarmış kadınlarla, tecavüzü önleyememiş kurbanların kullandıkları taktikleri karşılaştıran görüşmeye dayalı araştırmaları gibi bir dizi araştırmada ele alınmıştır. Genellikle bu araştırmalar, tecavüz teşebbüsünde bulunan erkeğe fiziksel olarak direnen kadınların, direnmeyenlere göre tecavüzü engellemekte daha yüksek bir şansa sahip olduklarını göstermektedir. Ancak bizim yürüttüğümüz araştırma öncesinde erkeklere bu konudaki görüşleri sorulmamıştı. Dolayısıyla bu soruyu onlara ben sordum. Tecavüzden hüküm giymiş suçlulara tecavüzü önleyebileceği düşünülen değişik etkenlerle ilgili olarak sorulan bir dizi soru arasında, kurbanlarını nasıl seçtikleri, başlangıçtaki niyetlerinin ne olduğu, tecavüz kararını ne zaman aldıkları, kurbanı nasıl dize getirdikleri, onun nasıl tepki gösterdiği, tecavüze uğrayan kendisi olmuş olsa buna nasıl karşı koyacağı ve kurbanın yaralanmadan tecavüzü

önlemek için yapabileceği şeyler konusunda ne düşündüğü gibi sorular vardı.

Bu tartışma sırasında dikkat edilmesi gereken birkaç nokta vardır ve öncelikle bunları anlamaya çalışalım. Her şeyden önce, inkârcıların gerçekliği kurgulama biçimi, onları tecavüzün önlenmesi konusunda bilgi veremeyecek bir duruma getirdiği için, ben yalnız suçu kabul eden 46 tecavüzcünün yanıtlarını inceledim. Analiz amacıyla tecavüz olaylarını önce, tanıdık olmayan biri tarafından işlenen (36 olay) ve tanıdık tarafından işlenen (10 olay) suçlar olarak iki grupta topladıktan sonra, kaç kişi tarafından tecavüz edildiği, tecavüz sırasında kurbanın yaralanıp yaralanmadığı ve olay sırasında silah bulundurulup bulundurulmadığı gibi değişkenlere göre sınıflandırmalar yaptım. Dolayısıyla başlangıçtaki örneklemin küçüklüğüne ek olarak bazı tecavüz tipleriyle ilgili tartışma çok az sayıda olaya dayandırılmakta, bu yüzden farklı tecavüz tiplerini temsil etme iddiasını taşımamaktadır. Ayrıca, suçu kabul edenlerin inkârcılara göre bize bilgi verme konusunda çok daha içten davrandıkları söylenebilirse de, inkârcılar gibi onların da (inkârcılar kadar olmasa bile) tecavüz sırasında kullanılan şiddeti, silah bulundurma sıklığını ve kurbanların yaralanma durumunu gerçekte olduğundan daha düşük gösterdikleri akılda tutulmalıdır. Her olayda olgular kayıtlarla karşılaştırılarak kontrol edilmeye çalışılmışsa da, eldeki bilgiler ne yazık ki pek yeterli değildi. Bu sınırlılıklar çerçevesinde yaptığımız tartışmanın, suç işleyen adamları değil, suçları çözümlemeyi amaçladığını ve giderek kadınların yaşam biçimlerini değiştirme baskısını daha az hissederek olası tecavüz durumlarından kendilerini korumak için daha hazırlıklı olmalarına yardımcı olacağını umduğumuzu belirtelim.

Yabancılar Tarafından İşlenen Tecavüz Suçları

Suçunu kabul eden hükümlüler içindeki en kalabalık grupta, tek bir tecavüzcünün tanımadığı bir kadına saldırdığı 26 olay yer almaktadır. Bu suçların çoğunluğu gece meydana gelmiş ve sokakta işlenmişti. Aslında bunlar, hapishaneden alınan bir örneklemde olması olağan, klasik, tecavüz olduğu "su götürmez" nitelikte suçlar olup,

aynı zamanda kadınların da en çok korktukları tecavüz tipini oluşturuyordu.

Kadın bakış açısından bakıldığında, bu tip tecavüzler birden olur, ürkütücüdür ve saldırının beklenmiyor olması taktik bir dezavantajı da beraberinde getirir. Peki suçlunun açısından bakıldığında durum nedir? Bu tip tecavüz ani, kendiliğinden bir eylem midir yoksa planlanmış mıdır? Başlangıçtaki niyetleri ve tecavüz kararının ne zaman verildiği ile ilgili sorulara verdikleri cevaplarda tecavüzcülerin çoğunluğu, %58'i, niyetlerinin başlangıçtan itibaren tecavüz etmek olduğunu söylerken, %27'si başlangıç niyetinin kadının evini soymak ya da hırsızlık olduğunu, geri kalanlar da, örneğin kadının çalışmayan arabasını çalıştırmak gibi başka şeyler olduğunu ifade etmişlerdir. Niyetin başlangıçtan itibaren tecavüz etmek olduğu durumların hemen hepsinde, tecavüz aynı zamanda planlanmıştır. Başka bir deyişle, tecavüz kendiliğinden bir davranış değildir ve tecavüzcü erkekler tecavüz eyleminden saatler hatta bazı durumlarda günlerce önceden başlayarak tecavüzü düşündüklerini söylemişlerdir. Çoğu olayda tecavüz ettikleri akşam, sokağa kafalarında tecavüz etmeyi planlamış olarak çıkmış ve tecavüz edilmeye uygun bir kurban aramışlardır. Başlangıçtaki niyetin soygun ya da hırsızlık olduğu durumlarda ise, tecavüz kararı, duruma hâkim oldukları duygusunun uyanmasından sonra alınmıştır. Kitabın başka bir yerinde bu tür tecavüzlere "fazladan kazanç" demiştim, çünkü adamların bu gibi durumlardaki tavrı, eğer durum uygunsa "neden olmasın?" tavrı idi.

Herhangi bir kadın gibi ben de, özellikle tanımadık birine tecavüz edildiğinde, kurbanın nasıl seçildiğini merak ediyordum. Kadının kurban olarak seçilmesine yol açan şey neydi, görünüşü veya tavrı mıydı? Bu soruya verilecek yanıt, kesinlikle, hayır'dır. Belki otostopla ilgili tek bir tecavüz olayı bir yana bırakılırsa, söz konusu kadınların hepsi, günlük yaşamlarının olağan işlerini yapmaktaydılar. Ya evdeydiler ya işteydiler, ama daha çok da, eve, işe, alışverişe ya da okula gitmekteydiler. Olayların çoğunda ya yolda yürüyorlardı, ya bir otoparktaydılar ya da bozulmuş bir arabanın içinde çaresiz kalmışlardı. Altı kadına evlerinde, birine de işyerinde saldırıldı. Fakat tanımadık biri ya da birileri (grup tecavüzü) tarafından tecavüz edilen bütün kadınlarla ilgili olarak karşımıza çıkan en dikkat çekici

nokta, kurbanın yoldan geçen birilerinin dikkatini çekmeyecek bir konumda, "orada" bulunmak talihsizliğine uğramasıydı. Bu adamların hepsi, hemen hemen aynı şeyi söylediler: Kurban, "herhangi bir kadın" olabilirdi ve bazıları hava karanlık olduğu için kurbanın nasıl biri olduğunu bile tam seçemediklerini eklediler. Bu adamların hepsi adına konuştuğunu düşünebileceğimiz bir adam, "Kurbanın o olması gerekmiyordu, tek suçu, yanlış zamanda, orada bulunmuş olmasıydı," dedi. Kurbanın evinde saldırıya uğramış olduğu durumlarda da, kurbanın kendisi değil, girilmesi nispeten kolay ve tehlikesiz göründüğü için evi ya da apartman dairesi seçilmişti; kurban ise "çaresiz"di, örneğin uyumaktaydı. Bu örneklerden görüleceği gibi kadınların sordukları "neden ben?" sorusuna verilecek yanıt basittir: rastlantı ve kolaylık. Cinsel şiddete yatkın erkeklerin gözünde kadınlar, biri diğerinin yerini alabilecek nesnelerden ibarettir ve işlerini görecek olanın, şu ya da bu kadın olması hiç fark etmez.

Kurbanı dize getirmek için kullanılan taktikler ve tecavüz sırasında silah bulunup bulunmadığı, saldırıya nasıl karşılık verileceğine karar vermek bakımından önemlidir. Kayıtlar zaman zaman kesin olmaktan uzak olmakla birlikte ele aldığımız tecavüz olaylarının %62'sinde bir silah, genellikle bıçak kullanılmış, iki olayda da tecavüzcünün silahlı olduğu izlenimi yaratılmıştı. Kadınları dize getirmek için erkeklerin zaman zaman bir arada kullandıkları taktikler arasında, karanlık, boş, ya da kimsenin dikkatini çekmeyecek bir yerde, birden saldırıya geçmek, silahı gösterirken, sözlü olarak yaralama ve/ya da öldürme tehdidinde bulunmak (ki kadınların en çok korktukları tehdit budur) ve hareket imkânını azaltmak, yere düşürmek, boğazını sıkmak ve yumrukla ve/veya silahla vurmak gibi fiziki baskı yollarına başvurmak sayılabilir. Bununla birlikte olayların çoğunluğunda silah, kurbanı yaralama amacından çok, korkutarak karşı koyamaz duruma getirmek amacıyla kullanılmıştır. Griffin ve Griffin de (1981) silahlı tehditle karşılaşan kadınların çoğunluğunun ciddi bir yara almadıkları sonucuna vardılar, ancak bu sonucun kurbanın saldırgana karşı koymamasıyla mı açıklanması gerektiği konusuna açıklık getirmediler. Aynı şekilde, Quinsey ve Upfold (1985) tanıdık birinin tecavüz ettiği durumlardan farklı olarak, tecavüzcünün yabancı olduğu durumlardaki yaralanmaların silahla ilişkili ol-

madığını saptadılar. Kayıtlardan bu gibi bilgilerin elde edilmesi zor olmakla birlikte, suçunu kabul eden 26 tecavüzcüden 17'sinin olayında kurbanın, tecavüz dışında ufak tefek yara bere, derin olmayan bıçak izleri, çürükler ve üst başın yırtılmasıyla badireyi atlatabildiği anlaşılıyor. Bütün tecavüzlerin kaba güç içerdiği düşünüldüğünde, tecavüz sırasında meydana gelen yaralamalara yol açan nedenleri ortaya çıkarmaya çalışırken, ciddi ve önemsiz yaralamalar arasında ayrım yapılması kaçınılmaz oluyor.

Tecavüz suçunu işlediklerini kabul eden erkekler, tecavüzün kadınlar açısından ne anlama geldiğini iyi kavramış ve kurbanlarında uyandırdıkları korkunun hem farkında olan hem de bundan zevk alan adamlardır. Tecavüzden bekledikleri ve kendi açılarından genellikle elde ettikleri şey, isteklerine boyun eğen bir kurban bulmaktı. Bildirildiğine göre bazı kadınlar bağırmış ve/veya mücadele etmişler, birkaç kadın konuşarak adamı ikna etmeye çalışmış, ancak adamların söylediğine göre kurbanların çoğunluğu boyun eğmiş ve birçoğu da ağlamıştır. Örneğin, bir tecavüzcü, birden çok sayıdaki kurbanlarından birisinin, diğerlerinden farklı olarak ona karşı koyduğunu, hem de oldukça sıkı bir mücadele verdiğini gördüğünde çok şaşırdığını ifade etti. Burada üzerinde durulması gereken birkaç nokta vardır. İlk olarak, cinsel şiddet kullanan adamların gözünde *kavga*, kadınların gözündekinden daha fazla saldırganlık gerektiriyor olabilir. İkinci olarak, fiziki yönden direnen kadınların tecavüzden kurtulma şansları daha yüksek olsa da, burada ele alınan olayların hepsi gerçekleşmiş tecavüz olayları olduğuna göre, bu kadınların önemli bir bölümünün tecavüzcüye fiziki yönden direnmediklerini söylemek mümkündür. Ama asıl sorulması gereken soru şudur: Direnen kadınların yaralanma olasılığı daha fazla mıdır?

Örneklemin sınırlılığı, çözümlenen tecavüz olayı sayısının azlığı, eksik verilere dayanmak ve cinsel şiddet kullanan erkeklerin algılarına yaslanmak zorunda olduğum dikkate alınırsa, bu soruya vereceğim yanıt, ihtiyatlı bir "hayır"dır. Bu örneklemde, bağırma ve mücadele etme şeklinde ortaya çıkan direnme çabası, sadece konuşma ya da hiçbir şey yapamamaya göre, daha fazla yaralamaya yol açmış görünmüyor. Kabaca, direnen ve direnmeyen kadınlar arasındaki ağır yaralama olayları aşağı yukarı aynı orandadır. Cinayetle

sonuçlanan iki olaydan birisinde, kurbanın karşı koymak için mücadele ettiği bilinmekle birlikte, diğer kurbanın ne yaptığını kesin olarak bilmiyoruz. Çünkü bu olaydaki saldırgan, hepsini önceden planladığı bir dizi tecavüz-cinayet suçundan hüküm giymiştir ve kadın karşı koysa da koymasa da durum değişmeyecek, nasılsa öldürülecek olduğundan, direndiği için yaralanmış olduğunu söylemek anlamlı değildir.

Kadınları ciddi şekilde yaralamayan tecavüzcüler arasında çoğunluğu oluşturan 17 erkekten 10'u, eğer kurbanları kaçmış, bağırmış ya da mücadele etmiş olsa, tecavüzden kurtulabileceklerini söylerken; 4 adam da silahını kullanmak niyetinde olmadığını özel olarak belirtti. Bir adam, "Eğer bağırmış ya da karşı koymuş olsaydı, bu işe yarayabilirdi. Ağlaşmak yeterli değildi," dedi. Azınlıktaki adamlardan 3'ü, konuşmanın belki bir işe yarayabileceğini söylerken, 4'ü de kurbanlarının yaralanmayı göze almadan tecavüzden kurtulmak için yapabilecekleri hiçbir şey olmadığını, karşı koymuş olsalar, tecavüze uğradıktan başka bir de yaralanmış olacaklarını söylediler. Bu adamlardan birisi, örneğin, "Eğer karşı koymak için fiziki güç kullansaydı, onu yaralayabilirdim, çünkü ben kendimi savunmaya çok önem veririm," dedi. Kurbanlarını yaralayan 7 erkekten 4'ü, kurbanın yapabileceği hiçbir şey olmadığını söylerken, geri kalanlar kurbanlarının bağırma ya da kaçma durumunda kendilerini kurtarabileceklerini söylediler. Olay sırasında kurbanı yaralamak için kullansalar da kullanmasalar da, üzerlerinde silah bulunduran erkekler, kurbanın yapabileceği bir şey yoktu demeye daha yatkın görünürken, sonu cinayetle biten iki olayda, saldırganlara göre, gene kurbanın yapabileceği hiçbir şey yoktu.

İlginç olanı, siz kurbanınızın yerinde olsaydınız ne yapardınız diye sorulduğunda, erkeklerin küçük bir çoğunluğu (%55), bağırırdım, kaçardım ya da direnirdim derken, %35'i kurbanlarının yaptığı şeyi yapar, yani boyun eğerdim, geri kalanı da kurtulmak için konuşmayı denerdim, dedi. Direnme tavsiyesinde bulunan erkekler arasında silah bulunduran ve bulundurmayanlar ile, kurbanlarını ağır şekilde yaralayan ve yaralamayanların oranı aşağı yukarı aynıydı. Boyun eğerdim diyenler, durumu karşı koymak için çok tehlikeli bulduklarını belirtirken, birkaç adam, olay sırasında ne kadar öfkeli

olduklarını hatırlatarak, karşı koymanın yaralamayla sonuçlanabileceğini ima etti. Kadınlara edilgen ve "hanımefendi gibi" olmayı öğreten geleneksel kadın toplumsallaşma biçiminin sınırlarını anladığını söyleyen ve kendisini kurbanın yerine koyan birkaç erkek de, sonunda, saldırıya saldırganlıkla yanıt vermemek gerektiğine karar verdi. Örneğin, bu erkeklerden birisi, "Söylemesi zor, ben bir erkeğim ve bana öğretilmiş olan kendimi savunma bilgisini unutmam mümkün değil. Bana çaresizliği kabullenmem öğretilmedi. Onun yerinde olsaydım, herhalde ben de onun davrandığı gibi davranır, boyun eğerdim," dedi.

Toplu Tecavüzler

İki veya daha fazla erkek tarafından gerçekleştirilen toplu tecavüz ya da grup tecavüzü, kurbanın karşı karşıya olduğu tehlikeyi artırır. Çünkü toplu tecavüzde kurban yalnızca birden çok saldırganla yüzleşmekle kalmaz, aynı zamanda, bu tip tecavüzlerin itici gücünü oluşturan "maço"luk ya da kabadayılık, erkeklerarası arkadaşlık, macera ve kendini başkalarına "kanıtlama" gibi nedenlerle her saldırganın tecavüz sırasında ayrı bir çıkar peşinde koşması türünden ek bir zorlukla da baş etmek zorunda kalır. Suçlarını kabul eden tecavüzcüler arasında on toplu tecavüz olayına rastlanmıştı ve bu suçlar ile tek bir saldırgan tarafından işlenmiş tecavüz suçları arasında ortak bazı özellikler saptandı. Bütün tecavüz suçları tanıdık olmayan kişiler tarafından işlenmiş ve tek bir otostop tecavüzü hariç olmak üzere, tecavüzlerin hepsi, kurban kadınların gündelik işlerini görmek için sokakta bulundukları sırada kaçırılmaları yoluyla gerçekleştirilmişti. (6. Bölüm'de anlatılan "grup buluşması" tecavüzlerinin hepsi, inkârcılar tarafından işlenmişti ve inkârcılar kurbanlarıyla ilgili olarak "o, bundan hoşlanırdı" dedikleri için, olayı tecavüz olarak tanımlamıyorlardı.) Tek bir istisna bir yana bırakılırsa, bütün tecavüzler gece meydana gelmişti. Bu tecavüz olayları sırasında iki kadın öldürülmüş, üç kadın ağır şekilde yaralanmış, beş kadın da yaralanmaktan kurtulmuştu. Öbür tanıdık olmayan kişilerce işlenmiş tecavüz suçlarında olduğu gibi bu olaylarda da kurban, rasgele, sırf "o sırada orada o olduğu için" kaçırılmıştı. Olayların çoğunlu-

ğunda niyet, olayın başlangıcından itibaren vardı ve tecavüz plan lanmıştı. Toplu tecavüz olaylarının yarısında silah kurbanı korkut mak için kullanılmış, birçok olayda da suçluların üzerinde hem bı çak hem de tabanca bulunmuştu. Küçük bir silah deposuyla takviye edilmiş birden çok erkekle karşı karşıya kalan bu kadınların çoğun luğu saldırganlara fiziksel yönden direnememişti. Tanıdık olmayan kişilerce işlenen tecavüz suçlarında olduğu gibi, toplu tecavüz olay larında da kurbanın ne yapabileceği konusunda farklı şeyler söylendi. Cinayetle sonuçlanmayan suçlarla ilgili olarak hüküm giymiş üç adam, ağır şekilde yaralanma riskini almadan tecavüzden kurtul mak için kurbanların yapabileceği hiçbir şey olmadığını söylerken, çoğunluk, kadınların kaçabileceği, bağırabileceği ya da karşı koya bileceğini söyledi. Aynı şekilde bu adamlardan ikisi dışında hepsi, eğer kendileri tecavüz tehdidiyle karşılaşmış olsalar karşı koyacak larını ya da bağıracaklarını söylediler. Cinayetle sonuçlanan iki top lu tecavüz olayına karışmış olan iki erkekten ikisi de, kurbanın ya pabileceği hiçbir şey olmadığını, eğer kurbanın yerinde kendisi ol sa, her şeyin daha çabuk olup bitmesi için boyun eğme yolunu seçe ceğini söyledi.

Tanıdıklar Tarafından İşlenen Tecavüz Suçları

Tecavüz suçunu işlediklerini kabul eden erkekler arasında tanıdık larına tecavüz etmiş olan çok az suçlu vardır. Bunun da birçok nede ni bulunmaktadır. Tanımadık kişilere yönelik tecavüz suçlarıyla karşılaştırıldığında, kadınların tanıdıkları kişilerle ilgili olarak suç duyurusunda bulunmaları olasılığı düşük olduğu gibi, bu tür suç du yurularına inanılması olasılığı da düşüktür. Ayrıca, tanıdık tecavüz cülerin savcılıkça izlenmesi ve haklarında savcılıkça işlem yapılan ların bu suçtan hüküm giymeleri olasılığı daha da düşüktür. Böyle olunca, hapishanedeki hükümlüler arasında tanıdık birine tecavüz den hüküm giymiş kişiler, gerçekte olduğundan çok düşük oranda temsil edilmektedir. Kaldı ki, araştırmamızın gösterdiği gibi, tanı dıklarına tecavüz etmiş erkeklerin, hüküm giyseler bile, yaptıkları nın tecavüz olduğunu inkâr etme eğilimi, tanımadıkları kadınlara tecavüz eden erkeklere göre daha yüksektir. Bütün bu nedenlerle,

tanıdık birine tecavüz etme durumuna inkârcılar arasında, suçu kabul edenler arasında olduğundan daha sık rastlanması, normal bir sonuçtur.

Suçu kabul edenler arasında, her biri tek bir tecavüzcü tarafından yapılmış on tanıdık tecavüzü olayına rastladık. Bu suçların özellikleri, tanımadık kişilere yönelik tecavüz suçlarında görülenlerden çok farklıdır. Bu suçların çoğunluğu, gece ve tecavüzcünün kuşkulanılmadan girme olanağına sahip olduğu kurbanın evinde meydana gelmiştir. Bu suçlarda kurban, sadece "orada olduğu için" tecavüz edilen kadınlardan farklı olarak tesadüfen seçilmiş biri olmayıp, hemen hemen bütün olaylarda erkekler kadını cinsel yönden çekici bulduklarını, ama onun bu ilgiye yanıt vermediğini söylemişlerdir. Tanıdık olmayan bir kişi tarafından işlenen tecavüz suçlarında, tecavüzün önceden planlanmış olmasına karşılık, bu suçlar daha kendiliğinden gelişmiş görünmektedir. Başka bir deyişle, olayların çoğunluğunda erkekler kurbanın evine, baştan kadına tecavüz etme niyetiyle gitmiş değildir. Bununla birlikte, erkeklerin orada bulunma nedenleri cinsel ilgileriyle ilişkilidir. Öyle anlaşılıyor ki, oraya gitme nedeni başlangıçta çok farklı olsa da, kadın cinsel ilişkide bulunmayı reddedince, söz konusu erkekler kaba kuvvet kullanmaya karar vermişlerdir.

Tanıdık kişilerce işlenen tecavüz suçları hiç de ilk bakışta düşünülebileceği gibi kibarca baştan çıkarma girişimleri değildir. Bu tür tecavüz olaylarının yaklaşık üçte birinde saldırganın silahlı olduğu, birkaç olayda da kurbanın mutfağından alınan bir bıçağın kullanıldığı saptanmıştır. Kadını boyun eğmeye zorlamak ve korkutmak için kullanılan taktikler de, tanıdık olmayan kadınlara yönelik tecavüz olaylarıyla hemen hemen aynıdır — silah tehdidiyle desteklenen ya da desteklenmeyen sözlü tehditler, hareket serbestliğini kısıtlama, dayak ve boğazını sıkma, kullanılan yöntemlerin başlıcalarıdır. Kurbanların yarısı ağır yaralama olaylarıyla karşılaşmış, birinde de olay, katilin "Ona, istediğimi şu ya da bu yolla elde edeceğim dedim ve elde ettim" deyişinden anlaşılacağı üzere, cinayetle sonuçlanmıştır. Tanıdık olmayan kadınlara yönelik tecavüzlerde olduğu gibi, bu olaylarda da kadınların saldırıya nasıl tepki verdiklerini kesin olarak bilmek mümkün değildir. Kayıtlara göre, kadınların

çoğu mücadele etmiştir. Tecavüzcülere göre ise, çoğu kadın boyun eğmiş ve bu tavır, kimi saldırgan erkeğin ifadesine göre kabullenme olarak anlaşılmıştır. Eğer kurbanlarının yerinde olmuş olsalar, bu erkeklerin çoğunluğu mücadele edeceğini söylemiştir. Buna karşılık, kurbanları ne yapabilirdi diye sorulduğunda, söz konusu erkeklerden yalnız ikisi, kurbanın karşı koyabileceği, birkaçı da konuşmayı deneyebileceği yanıtını verirken, geri kalanlar kurbanın yapabileceği hiçbir şey olmadığını söylemişlerdir.

Tecavüz Karşısında Kendini Savunmak

Cinsel şiddet kullanan erkeklerle ilgili olarak on yıldır araştırma yapıyorum ve yazıyorum. Gene de bu kitabı, herhangi bir tavsiyede bulunmadan bitirmek durumundayım. Kadınların en çok korktukları, sokakta, tanımadıkları bir erkeğin tecavüzüne uğramak durumlarında bile, çoğu olayın, tehdit aracı olarak silah kullanılsa da kurbanın ciddi şekilde yaralanması sonucunu doğurmadan bittiğini ve gene, tanımadıkları kadınlara tecavüz eden erkeklerin büyük çoğunluğunun kurbanlarını öldürmediğini hatırlamakta yarar olabilir. Ancak bu adamlar tehlikelidir ve kurbanın tam olarak nasıl bir riskle karşı karşıya olduğunu kestirmek hiçbir zaman mümkün değildir. Bazı erkekler çok kızgındır ve kurbanlarını intikam almak için kullanır; birçoğu deneyimli tecavüzcüdür ve büyük olasılıkla tecavüzü önceden planlamıştır. Kurbanlarından belirli bir tepki —yalvarma, korku, edilgenlik gibi— görmeyi beklerler, çünkü bu tepki onlara kadını denetim altına aldıkları izlenimini verir.

Bununla birlikte, yakın geçmişte yapılan bütün araştırmalar, tecavüze karşı koyan kadınların tecavüzü engelleme şanslarının daha yüksek olduğunu ortaya koyuyor (Griffin ve Griffin 1981; Lizotte 1986; Quinsey ve Upfold 1985). Tecavüzden kurtulmayı başarmış ve başaramamış kadınları karşılaştıran araştırmalarında Bart ve O'Brien (1985), tecavüzden kurtulmayı başaran kadınların tecavüze uğrayan kadınlardan daha farklı, çeşitli stratejiler kullandıklarını da ortaya koydular. Tecavüzden kurtulmayı başaran kadınlar, kaçabilen ya da kaçmaya çalışan, yüksek sesle konuşan ya da bağıran, fiziki güç kullanmayı deneyen ve çevreden destek sağlamayı başaran

kadınlardır. Tecavüz edilen kadınlar daha çok yalvarmış olsalar da, her iki grup kadın da, sözle caydırıcı olmayı denemiştir. Ancak yalvarma hiç işe yaramadığı gibi zaman zaman beklenmedik sonuçlar da doğurabilmektedir. Görüşmeler sırasında birçok erkeğin, özel olarak, kurbanlarının, "Bana zarar verme, her istediğini yaparım" dediklerini belirttiğini hatırlatmakta ve bu sözlerin onların gözünde, durumu yeterince kontrol altına aldıkları, dolayısıyla kadına tecavüz edebilecekleri anlamına geldiğini vurgulamakta yarar vardır. Buradan çıkarılacak ders şudur: Hiçbir şeyi ikram etmeyin! Tanıdık olmayan kadınlara tecavüz eden birçok erkek, tecavüzden kurtulmayı başaran kadınların bilgeliğini doğrularcasına, kurbanlarının, esas olarak yukarıda sayılan stratejileri bir arada kullanarak tecavüzden kurtulmayı başarabilecekleri görüşünü dile getirmiştir. Çoğunlukla bu stratejiler, kendileri kurbanın yerinde olsalar, tecavüzcülerin kullanmayı düşüneceklerini söyledikleri stratejilerdir. Batı kültürü, öngörülebilirlik, düzen gibi kavramları önemseyen ve kaos, düzensizlik gibi kavramların tedirgin ettiği erkekler üretmiştir; çünkü bilim, iş dünyası ya da tecavüz söz konusu olduğunda kaos ve düzensizlik denetlenmesi daha zor bir durumla karşı karşıya olmak anlamına gelir. Hiç unutmayalım ki, erkekler için cinsel şiddetin önde gelen bir işlevi, kadınlara egemen olmak ve onları denetim altında tutmaktır.

Ağır yaralanma, sakat kalma ya da öldürülme korkusu, birçok kadını olası saldırgana karşı koymaktan alıkoymaktadır. Ancak yeni araştırma sonuçları, karşı koymanın yaralanma ihtimalini artırmadığı gibi, yalvarma gibi pasif direnme biçimlerinin de yaralanmayı mutlaka önlemeyebileceğini gösteriyor. Bu araştırma da, kurbanlar arasındaki fiziki olarak karşı koyan kadınların böyle bir direnme çabasında bulunmayan kadınlara göre daha fazla yaralanma tehlikesiyle karşılaşmadıklarını ortaya koyuyor. Aynı şekilde, Bart ve O' Brien (1985), tecavüzcüye fiziki yönden karşı koyan kadınların tecavüzü önleme şansını oldukça yüksek bulurken, mücadele sırasında çizikler, çürükler gibi ufak tefek yaralanmalarla durumu kurtardıkları sonucuna varıyorlar. Bu gözlemi doğrulayan bir bulgu da, tanıdık olmayan kadınlara tecavüz eden ve çoğunluğu, eğer kendilerine fiziki yönden karşı koymuş olsalar kurbanlarını ciddi şekilde yaralamayı düşünmeyeceklerini söyleyen erkeklerin sözleridir. Ancak

erkeklerin bir bölümü de fiziki direnmeyle karşılaşsalar, kurbanlarını yaralayacaklarını söylemişlerdir. Mesele gelip durumun nasıl değerlendirileceğinde düğümleniyor.

Bu soruyu, kurbanın karşı koyduğu durumlar ile ciddi yaralama olayları arasında ilişki kurmaya çalışarak yanıtlamaya çalışan araştırmacılar, böyle bir ilişki kurulamayacağı sonucuna vardılar. Griffin ve Griffin (1981) yaralanma olasılığının kurbanın direnmesine değil, başlangıçtaki tehdidin ciddiyetine bağlı olduğunu ileri sürüyorlar. Ulusal Suç Araştırması verileri üzerine yaptıkları araştırmada, sözü edilen araştırmacılar, ağır yaralama durumlarına saldırganın baştan itibaren fiziki tehdit yoluna başvurduğu olaylarda daha sık rastlandığını buldular. Quinsey ve Upfold (1985) ise bu soruya, ele aldıkları tecavüz olaylarının aşamalarını inceleyerek bir yanıt vermeye çalıştılar. Topladıkları veriler, kurbanın karşı koymasıyla ağır yaralanma durumları arasında bulunan olumlu ilişkinin, kurbanın *önceden* yaralandığı için karşı koyduğu durumların sonucu olduğunu gösteriyor. Buna karşılık, kurbanın tecavüze karşı koyduğu için *sonradan* yaralanması olasılığı çok düşük bulunmuştur. Aslında, tanımadık bir saldırgana karşı koyması yüzünden kurbanın yaralanma olasılığı oldukça düşüktür. Evde meydana gelen bir saldırıya karşı koymak, sokakta meydana gelen bir saldırıya göre daha zor görünmekle birlikte, bu tür saldırı olaylarında bile kurban tecavüzü önleyebilme şansına sahiptir. Bu bölümü yazdığım sırada komşu dairede bir tecavüze teşebbüs olayı meydana geldi. Sıcak bir ağustos akşamı, saat aşağı yukarı 11 sularında, bitişik duvarın ardından gelen, orada bir itiş kakış olduğunu düşündüren gürültüler ve bir kadının "İmdat, bana tecavüz ediyorlar" çığlığını duydum. Polisi aradıktan sonra, ben ve başka komşularım seslerin geldiği dairenin kilitli kapısına vurmaya başladık. Bu, tecavüze teşebbüs eden adamın dikkatini dağıttı ve kadın arka kapıdan kaçmayı başardı. Zeki ve cesur bir kadındı; o durumda ne yapılması gerekiyorsa onu yapmıştı. Apartmanın arka odalarından birindeyken, ön taraftan bazı gürültüler işitmiş (saldırgan ön cephedeki, sadece bir karış açık bırakılmış ve içerden kilitli bir pencereden girmeyi başarmıştı) ve hemen telefona sarılarak aynı sokakta oturan bir arkadaşını yardıma çağırmıştı. Arkadaşı yetişene kadar saldırgan kadını yakaladı ve tecavüz et-

meye kalkıştı. Görüldüğü gibi, kadın tecavüzü önlemede başarılı olduğu bilinen bütün stratejileri kullanmıştı. Bir arkadaşını yardıma çağırmış, bağırmış, gürültü çıkarmış, fiziki olarak karşı koymuş, kaçmış ve bütün bunların sonucunda badireyi yaralanmadan atlatmayı başarmıştı. Tabii komşuları da, imdat sesine koşarak ve eve girmeye çalışarak ona yardımcı olmuşlardı.

Kadınlar tanıdıkları erkeklerden daha az korkmakla birlikte, bu araştırma, tanıdıklar tarafından gerçekleştirilen tecavüzlerin, tanımadık birinin tecavüz girişiminden hiç de daha az vahşi olmayabildiğini kanıtladı. Bir erkeği tanımak, onu mutlaka daha az tehlikeli yapmıyor. Örneğin, Quinsey ve Upfold (1985), saldırı evde, silahlı olan tanıdık biri tarafından yapıldığında tecavüzün gerçekleşme olasılığının daha yüksek olduğunu saptadılar. Ayrıca, tanıdık biri tarafından tehdit edilme durumunda kurbanın yaralanma olasılığı, tanımadık birinin saldırısına uğrama durumuna göre daha yüksektir (ancak, bunun hapishanedeki bir örneklemden elde edilen bir sonuç olduğu da saklı tutulmalıdır). Genellikle bir yabancıya karşı uygulanabilecek bütün stratejiler, tanıdık birine, sevgiliye ve kocaya karşı da kullanılabilir. Asıl yapılması gereken de, bu kitapta anlatılan türden cinsel şiddete yatkın adamlardan uzak durmaya çalışmaktır.

Sonsözün bu son satırlarını yazarken, çok da dişe dokunur bir şey söylememiş olduğumun farkındayım. Fakat, son çözümlemede, tehdit içeren bir durumla karşılaşıldığında ne yapmak gerektiği, ne kadar risk alınabileceği, her kadının kendi bireysel kararına kalmıştır. Ve hiçbir kadın, tecavüzden kurtulmayı başaramadığı için suçlanmamalı ya da sorumlu tutulmamalıdır. Gene de ben, bilginin güç olduğuna inanıyorum. Erkekleri ve suçu anlamanın, kadınlara, bundan yoksun oldukları durumlara göre büyük bir üstünlük sağlayacağını umuyorum.

—

Kaynakça

Abel, G. G., D. H. Barlow, E. B. Blanchard ve D. Guild (1977), "The Components of Rapists' Sexual Arousal", *Archives of General Psychology*, 34, 895-908.

Abel, G. G., J. V. Becker, E. B. Blanchard ve A. Djenderedjian (1978), "Differentiating Sexual Aggressives with Penile Measures", *Criminal Justice and Behavior*, 5, 315-22.

Abel, G. G., J. V. Becker ve L. J. Skinner (1980), "Aggressive Behavior and Sex", *Psychiatric Clinics of North America*, 3, 133-51.

Abel, G. G., E. B. Blanchard, D. H. Barlow ve M. Mavissakalian (1975), "Identifying Specific Erotic Cues in Sexual Deviations by Audio-taped Descriptions: A Preliminary Report", *Journal of Applied Behavioral Analysis*, 8, 247-60.

Abrahamsen, David (1960), *The Psychology of Crime*, New York: John Wiley.

Acock, A. ve N. Ireland (1981), "Attribution of Blame in Rape Cases: The Impact of Norm Violation, Gender, and Sex Role Attitude", Amerikan Sosyoloji Birliği'nin yıllık toplantısında sunulan makale.

Albin, Rochelle (1977), "Psychological Studies of Rape", *Signs*, 3, 23-35.

Amir, Menachem (1971), *Patterns in Forcible Rape*, Chicago: University of Chicago Press.

— (1972), "The Role of the Victim in Sex Offenses", *Sexual Behavior Social, Clinical, and Legal Aspects* içinde, H. Resnik ve M. Wolfgang (haz.), Boston: Little, Brown.

Athens, Lonnie (1977), "Violent Crime: A Symbolic Interactional Study", *Symbolic Interaction*, 1, 56-71.

Barbaree, H. E., W. L. Marshall ve R. D. Lanthier (1979), "Deviant Sexual Arousal in Rapists", *Behavioral Research and Therapy*, 17, 215-22.

Bart, Pauline B. (1979), "Rape as a Paradigm of Sexism in Society-Victimization and Its Discontents", *Women's Studies International Quarterly*, 2, 347-57.

Bart, Pauline B. ve M. Jozsa (1980), "Dirty Books, Dirty Films and Dirty Data", *Take Back the Night: Women on Pornography* içinde, L. Lederer (haz.), New York: William Morrow.

Bart, Pauline B. ve Patricia H. O'Brien (1984), "Stopping Rape: Effective Avoidance Strategies", *Signs*, 10, 83-101.

— (1985), *Stopping Rape: Successful Survival Strategies*, New York: Pergamon.

Başsavcılık Pornografi Genel Komisyonu (Temmuz 1986), *Nihai Rapor*, 2 cilt, Washington, DC: Government Printing Office.

Bender, L. (1965), "Offended and Offender Children", *Sexual Behavior and the Law* içinde, R. Slovenko (haz.), Springfield, IL: Charles C. Thomas.

Ben-Veniste, R. (1971), "Pornography and Sex Crime: The Danish Experience", *Technical Reports of the Commission on Obscenity and Pornography* içinde, Cilt 8, Washington, DC: Government Printing Office.

Black, Donald (1983), "Crime as Social Control", *American Sociological Review*, 48, 34-45.

Bleier, Ruth (1984), *Science and Gender: A Critique of Biology and Its Theories on Women*, New York: Pergamon.

Blumberg, Rae Lesser (1979), "A Paradigm for Predicting the Position of Women: Policy Implications and Problems", *Sex Roles and Social Policy* içinde, Jean Lipman-Blumen ve Jessie Bernard (haz.) Londra: Sage.

Borgida, E. ve P. White (1979), "Judgmental Bias and Legal Reform", yayımlanmamış elyazması, University of Minnesota.

Bowman, K. ve B. Engle (1965), "Sexual Psychopath Laws", *Sexual Behavior and the Law* içinde, R. Slovenko (haz.), Springfield, IL: Charles C. Thomas.

Bradburn, N. ve S. Sudman (1979), *Improving Interview Method and Questionnaire Design*, San Francisco: Jossey-Bass.

Brain, Paul F. (haz., 1986), *Alcohol and Aggression*, Londra: Croom Helm.

Brannon, Robert (1976), "The Male Sex Role: Our Culture's Blueprint of Manhood and What It's Done for Us Lately", *The Forty-Nine Percent Majority: The Male Sex Role* içinde, Deborah David ve Robert Brannon (haz.), Reading, MA: Addison-Wesley.

Brent, Linda (1973), *Incidents in the Life of a Slave Girl*, San Diego: Harcourt Brace Jovanovich (yeni basım).

Briere, John ve Neil Malamuth (1983), "Self-Reported Likelihood of Sexually Aggressive Behavior: Attitudinal Versus Sexual Explanations", *Journal of Research in Personality*, 17, 315-23.

Brod, Harry (haz., 1986), *The Making of Masculinities: The New Men's Studies*, Boston: Allen & Unwin.

Broude, Gwen ve Sarah Greene (1976), "Cross-Cultural Codes on Twenty Sexual Attitudes and Practices", *Ethnology*, 15, 409-28.

Brownmiller, Susan (1975), *Against Our Will: Men, Women and Rape*, New York: Simon & Schuster; Türkçesi: *Cinsel Zorbalık*, çev. Suğra Öncü, İstanbul: Cep Kitapları, 1984.

Burgess, Ann Wolbert ve Lynda Lytle Holmstrom (1979), "Rape: Sexual Disruption and Recovery", *American Journal of Orthopsychiatry*, 49, 648-57.

— (1974), *Rape: Victims of Crisis*, Bowie, MD: Robert J. Brady.

Burt, Martha (1978), "Antecedents of Rape Myth Acceptance and Consequences for Apprehending and Treating Assailants", Amerikan Psikoloji Birliği'nin yıllık toplantısında sunulan makale.

— (1980), "Cultural Myths and Supports for Rape", *Journal of Personality and Social Psychology*, 38, 217-30.

Burt, Martha ve Rochelle Albin (1981), "Rape Myths, Rape Definitions, and Probability of Conviction", *Journal of Applied Social Psychology*, 11, 212-30.

Calhoun, L. (1978), "The Effect of Victim Physical Attractiveness and Sex of Res-

pondent on Social Reaction to Victims of Rape", *British Journal of Clinical Psychology*, 17, 191-92.

Calhoun, L., J. Selby ve L. Warring (1976), "Social Perception of the Victim's Causal Role in Rape: An Exploratory Examination of Four Factors", *Human Relations*, 29, 517-26.

Caputi, Jane (1989), "The Sexual Politics of Murder", *Gender and Society*, 3, 437-56.

Carpenter, John A. ve Nichlas P. Amnenti (1972), "Some Effects of Ethanol on Human Sexual and Aggressive Behavior", *The Biology of Alcoholism* içinde, B. Hessin ve H. Begleiter (haz.), cilt 2, New York: Plenum.

Chancer, Lynn S. (1987), "New Bedford, Massachusetts, March 6, 1983 - March 22, 1984: The 'Before and After' of a Group Rape", *Gender and Society*, 1, 239-60.

Chesler, Phyllis (1972), *Women and Madness*, Garden City, NY: Doubleday.

— (1978), *About Men*, New York: Simon & Schuster.

Claone, M. ve D. Ruble (1978), "Beliefs About Males", *Journal of Social Issues*, 34, 5-16.

Clark, Lorenne ve Debra Lewis (1977), *Rape: The Price of Coercive Sexuality*, Toronto: Women's Press.

Coid, Jeremy (1986), "Alcohol, Rape and Sexual Assault", *Alcohol and Aggression* içinde, P. F. Brain (haz.), Londra: Croom Helm.

Coleman, Diane H. ve Murray A. Straus (1983), "Alcohol Abuse and Family Violence", *Alcohol, Drug Abuse and Aggression* içinde, Edward Gottheil, Keith A. Druley, Thomas E. Skoloda ve Howard M. Waxman (haz.), Springfield, IL: Charles C. Thomas.

Conrad, Peter ve Joseph W. Schneider (haz., 1980), *Deviance and Medicalization: From Badness to Sickness*, St. Louis: C. V. Mosby.

Cooley, Charles Horton (1902), *Human Nature and the Social Order*, New York: Scribner.

Court, John H. (1984), "Sex and Violence: A Ripple Effect", *Pornography and Sexual Aggression* içinde, Nell M. Malamuth ve Edward Donnerstein (haz.), New York: Academic Press.

Cowden, J. ve A. Pacht (1969), "The Sex Inventory as a Classification Instrument for Sex Offenders", *Journal of Clinical Psychology*, 25, 53-57.

Davis, Angela (1981), *Women, Race and Class*, New York: Random House; Türkçesi: *Kadınlar, Irk ve Sınıf*, çev. İnci Çeliker, İstanbul: Sosyalist, 1994.

Dietz, P. (1978), "Social Factors in Rapists' Behavior", *Clinical Aspects of the Rapist* içinde, Richard Rada (haz.), New York: Grune & Stratton.

Donnerstein, Edward (1980), "Aggressive Erotica and Violence Against Women", *Journal of Personality and Social Psychology*, 39, 269-77.

Donnerstein, Edward ve Gary Barrett (1978), "Effects of Erotic Stimuli on Male Aggression Toward Women", *Journal of Personality and Social Psychology*, 36, 180-88.

Donnerstein, Edward, Marcia Donnerstein ve Ronald Evans (1975), "Erotic Stimuli and Aggression: Facilitation or Inhibition", *Journal of Personality and Social Psychology*, 32, 237-44.

Donnerstein, Edward ve John Hallam (1978), "Facilitating Effects of Erotica on Aggression Towards Women", *Journal of Personality and Social Psychology*, 36, 1270-77.

Doyle, James A. (1983), *The Male Experience*, Dubuque, IA: Wm. C. Brown.

Dworkin, Andrea (1980), "The Prophet of Perversion", *Mother Jones*, 24 Nisan.

Edwards, Anne (1987), "Male Violence in Feminist Theory: An Analysis of the Changing Conceptions of Sex/Gender Violence and Male Domination", *Women, Violence and Social Control* içinde, Jalna Hanmer ve Mary Maynard (haz.), Atlantic Highlands, NJ: Humanities Press International.

Ellis, A. ve R. Brancale (1956), *The Psychology of Sex Offenders*, Springfield, IL: Charles C. Thomas.

Fausto-Sterling, Anne (1985), *Myths of Gender*, New York: Basic Books.

Federal Araştırma Bürosu (1972), *Uniform Crime Reports*, Washington, DC: Government Printing Office.

Feild, H. (1978), "Attitudes Toward Rape: A Comparative Analysis of Police, Rapists, Crisis Counselors, and Citizens", *Journal of Personality and Social Psychology*, 35, 156-79.

Feldman-Sommers, Shirley, Patricia E. Gordon ve Jeanette R. Meagher (1979), "The Impact of Rape on Sexual Satisfaction", *Journal of Abnormal Psychology*, 88, 101-5.

Fine, Gary Allen (1986), *With the Boys*, Chicago: University of Chicago Press.

Finkelhor, David (1985), "Sexual Abuse of Boys", *Rape and Sexual Assault: A Research Handbook* içinde, Ann Wolbert Burgess (haz.), New York: Garland.

Fisher, G. ve E. Rivlin (1971), "Psychological Needs of Rapists", *British Journal of Criminology*, 11, 182-85.

Franks, David D. (1986), "Role-Taking, Social Power and Imperceptiveness: The Analysis of Rape", *Studies in Symbolic Interaction*, 6, 229-59.

Garfinkle, Harold (1956), "Conditions of a Successful Degradation Ceremony", *American Journal of Sociology*, 61, 420-24.

Gilligan, Carol (1982), *In a Different Voice: Psychological Theory and Women's Development*, Cambridge, MA: Harvard University Press.

Gilmartin-Zena, Pat (1988), "Gender Differences in Students' Attitudes Toward Rape", *Sociological Focus*, 21, 279-92.

Gollin, Albert E. (1980), "Comment on Johnson's 'On the Prevalence of Rape in the United States'", *Signs*, 6, 346-49.

Griffin, Brenda S. ve Charles T. Griffin (1981), "Victims in Rape Confrontation", *Victimology: An International Journal*, 6, 59-75.

Griffin, Susan (1971), "Rape: The All American Crime", *Ramparts*, 10 Eylül, 26-35.

— (1979), *Rape: The Power of Consciousness*, New York: Harper & Row.

Groth, A. Nicholas (1979), *Men Who Rape: The Psychology of the Offender*, New York: Plenum.

Guttmacher, M. ve H. Weinhofen (1952), *Psychiatry and the Law*, New York: W. W. Norton.

Hall, Peter M. ve John P. Hewitt (1970), "The Quasi-Theory of Communication and the Management of Dissent", *Social Problems*, 18, 17-27.

Halleck, S. (1965), "Emotional Effects of Victimization", *Sexual Behavior and the Law* içinde, R. Slovenko (haz.), Springfield, IL: Charles C. Thomas.

Hammer, E. ve I. Jacks (1955), "A Study of Rorschach Flexnor and Extensor Human Movements", *Journal of Clinical Psychology*, 11, 63-67.

Hanmer, Jalna ve Mary Maynard (1987), "Introduction: Violence and Gender Stratification", *Women, Violence and Social Control* içinde, Jalna Hanmer ve Mary Maynard (haz.), Atlantic Highlands, NJ: Humanities Press International.

Harding, Sandra (1986), *The Science Question in Feminism*, Ithaca, NY: Cornell University Press.

— (1987), "The Method Question", *Hypatia*, 2, 19-36.

Harding, Sandra ve Jean F. O'Barr (haz., 1987), *Sex and Scientific Inquiry*, Chicago: University of Chicago Press.

Herman, Dianne (1984), "The Rape Culture", *Women: A Feminist Perspective* içinde, Jo Freeman (haz.), Palo Alto, CA: Mayfield.

Herman, Judith (1988), "Considering Sex Offenders", *Signs*, 13, 695-724.

Hernton, Calvin C. (1965), *Sex and Racism in America*, New York: Grove.

Hewitt, John P. ve Peter M. Hall (1973), "Social Problems, Problematic Situations and Quasi-Theories", *American Sociological Review*, 38, 367-74.

Hewitt, John P. ve Randall Stokes (1975), "Disclaimers", *American Sociological Review*, 40, 1-11.

Hochschild, Arlie Russell (1975), "The Sociology of Feelings and Emotions: Selected Possibilities", *Another Voice* içinde, Marcia Millman ve Rosabeth Moss Kantor (haz.), Garden City, NY: Anchor.

— (1983), *The Managed Heart: Commercialization of Human Feelings*, Berkeley: University of California Press.

Hoebel, Adamson E. (1954), *The Laws of Primitive Man*, Cambridge, MA: Harvard University Press.

Hollander, B. (1924), *Psychology of Misconduct, Vice and Crime*, NY: Macmillan.

Holmstrom, Lynda Lytle ve Ann Wolbert Burgess (1978a), "Sexual Behavior of Assailant and Victim During Rape", Amerikan Sosyoloji Birliği'nin yıllık toplantısında sunulan makale.

— (1978b), *The Victim of Rape: Institutional Reactions*, New York: John Wiley.

Hooks, Bell (1981), *Ain't I a Woman: Black Women and Feminism*, Boston: South End.

Horney, Karen (1973), "The Problem of Feminine Machochism", *Psychoanalysis and Women* içinde, J. Miller (haz.), New York: Brunner/Mazel.

Hull, Gloria T., Patricia Bell Scott ve Barbara Smith (haz., 1982), *All the Women are White, All the Blacks are Men, But Some of Us are Brave*, Old Westbury, NY: Feminist Press.

Hunt, Morton (1974), *Sexual Behavior in the 1970's*, Chicago: Playboy Press.

Johnson, Allen Griswold (1980), "On the Prevalence of Rape in the United States", *Signs*, 6, 136-46.

Johnson, Stuart, Lome Gibson ve Rick Linden (1978), "Alcohol and Rape in Winnipeg, 1966-1975", *Journal of Studies on Alcohol*, 39, 1887-94.

Jones, C. ve E. Aronson (1973), "Attribution of Fault to a Rape Victim as a Function of Responsibility of the Victim", *Journal of Personality and Social Psy-*

chology, 26, 415-19.
Kanekar, S. ve M. Kolsawalia (1977), "Responsibility in Relation to Respectability", *Journal of Social Psychology*, 102, 183-88.
Kanin, E. (1957), "Male Aggression in Dating-Courtship Relations", *American Journal of Sociology*, 63, 197-204.
— (1965), "Male Sex Aggression and Three Psychiatric Hypotheses", *Journal of Sex Research*, 1, 227-29.
— (1967), "Reference Groups and Sex Conduct Norm Violation", *Sociological Quarterly*, 8, 495-504.
— (1969), "Selected Dyadic Aspects of Male Sex Aggression", *Journal of Sex Research*, 5, 12-28.
— (1970), "Sex Aggression by College Men", *Medical Aspects of Human Sexuality*, Eylül, 28 vd.
Karpman, B. (1951), "The Sexual Psychopath", *Journal of Criminal Law and Criminology*, 42, 184-98.
Kelly, Liz (1987), "The Continuum of Sexual Violence", *Women, Violence, and Social Control* içinde, Jalna Hanmer ve Mary Maynard (haz.), Atlantic Highlands, NJ: Humanities Press International.
Kerber, Linda K., Catherine G. Greeno, Eleanor E. Maccoby, Zella Luria, Carol B. Stack ve Carol Glliligan (1986), "On *In a Different Voice:* An Interdisciplinary Forum", *Signs*, 11, 304-33.
Kilpatrick, Dean G., Lois Veronen ve Patricia A. Resnick (1979), "The Aftermath of Rape: Recent Empirical Findings", *American Journal of Orthopsychiatry*, 49, 658-69.
Kirkpatrick, C. ve E. Kanin (1957), "Male Sex Aggression on a University Campus", *American Sociological Review*, 22, 52-58.
Knight, Raymond A., Ruth Rosenberg ve Beth Schneider (1985), "Classification of Sexual Offenders: Perspectives, Methods and Validation", *Rape and Sexual Assault: A Research Handbook* içinde, Ann Wolbert Burgess (haz.), New York: Garland.
Koss, Mary P., Christine A. Gidycz ve Nadine Wisniewski (1987), "The Scope of Rape: Incidence and Prevalence of Sexual Aggression and Victimization in a National Sample of Students in Higher Education", *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55, 162-70.
Koss, Mary P. ve Kenneth E. Leonard (1984), "Sexually Aggressive Men: Empirical Findings and Theoretical Implications", *Pornography and Sexual Aggression* içinde, Neil Malamuth ve Edward Donnerstein (haz.), New York: Academic Press.
Koss, Mary P., Kenneth E. Leonard, Dana A. Beezley ve Cheryl J. Oros (1985), "Nonstranger Sexual Aggression: A Discriminant Analysis of the Psychological Characteristics of Undetected Offenders", *Sex Roles*, 12, 981-92.
Krulewitz, J. ve E. Payne (1978), "Attributions About Rape: Effects of Rapist Force, Observer Sex, and Sex Role Attitudes", *Journal of Applied Social Psychology*, 8, 291-305.
Kutchinsky, B. (1971), Toward an Exploration of the Decrease in Registered Sex Crimes in Copenhagen", *Technical Reports of the Commission on Obscenity*

and Pornography içinde, cilt 7, Washington DC: Government Printing Office.
LaFree, Gary D. (1980), "The Effect of Sexual Stratification by Race on Official Reactions to Rape", *American Sociological Review*, 45, 824-54.
— (1982), "Male Power and Female Victimization: Towards a Theory of Interracial Rape", *American Journal of Sociology*, 88, 311-28.
— (1989), *Rape and Criminal Justice: The Social Construction of Sexual Assault*, Belmont, CA: Wadsworth.
LaFree, Gary D., Barbara F. Reskin ve Christy A. Visher (1985), "Jurors' Reactions to Victims' Behavior and Legal Issues in Sexual Assault Trials", *Social Problems*, 32, 389-406.
Lang, Alan R., Daniel J. Goeckner, Vincent J. Adesso ve G. Alan Marlatt (1975), "Effects of Alcohol on Aggression in Male Social Drinkers", *Journal of Abnormal Psychology*, 84, 508-18.
Langevin, Ron, Daniel Paitich ve Anne E. Russon (1985), "Are Rapists Sexually Anomalous, Aggressive or Both?", *Erotic Preference, Gender Identity, and Aggression in Men: New Research Studies* içinde, Ron Langevin (haz.), Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
Lauer, Robert H. ve Unda Boardman (1971), "Role-Taking: Theory, Typology, and Propositions", *Sociology and Social Research*, 55, 137-48.
Laws, D. ve M. Holman (1978), "Sexual Response Faking by Pedophiles", *Criminal Justice and Behavior*, 5, 343-56.
LeGrand, Camille (1973), "Rape and Rape Laws: Sexism in Society and Law", *California Law Review*, 61, 919-43.
Linz, Daniel, Edward Donnerstein ve Steven Penrod (1984), "The Effects of Multiple Exposure to Filmed Violence Against Women", *Journal of Communication*, Yaz, 130-47.
Lipman-Blumen, Jean (1984), *Gender Roles and Power*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
Littner, Ner (1973), "Psychology of the Sex Offender: Causes, Treatment, Prognosis", *Police Law Quarterly*, 3, 5-31.
Lizotte, Alan J. (1986), "Determinants of Completing Rape and Assault", *Journal of Quantitative Criminology*, 2, 203-17.
Llewellyn, Karl N. ve E. Adamson Hoebel (1941), *The Cheyenne Way: Conflict and Case Law in Primitive Jurisprudence*, Norman: University of Oklahoma Press.
Luckenbill, David (1977), "Criminal Homicide as a Situated Transaction", *Social Problems*, 25, 176-87.
Lystad, Mary Hanemann (1985), "The National Center for the Prevention and Control of Rape: A Federal Research Agenda", *Rape and Sexual Assault: A Research Handbook* içinde, Ann Wolbert Burgess (haz.), New York: Garland.
MacAndrew, Craig ve Robert B. Edgerton (1969), *Drunken Comportment: A Social Explanation*, Chicago: Aidine.
MacKinnon, Catherine A. (1983), "Feminism, Marxism, Method, and the State: Toward Feminist Jurisprudence", *Signs*, 8, 635-59.
— (1987), *Feminism Unmodified: Discourses on Life and Law*, Cambridge, MA: Harvard University Press.

Malamuth, Neil M. (1981a), "Aggression Against Women: Cultural and Individual Causes", *Pornography and Sexual Aggression* içinde, Neil M. Malamuth ve Edward Donnerstein (haz.), New York: Academic Press.
— (1981b), "Rape Fantasies as a Function of Exposure to Violent Sexual Stimuli", *Archives of Sexual Behavior*, 10, 33-47.
— (1983), "Factors Associated with Rape as Predictors of Laboratory Aggression Against Women", *Journal of Personality and Social Psychology*, 45, 432-42.
Malamuth, Neil M. ve John Briere (1986), "Sexual Violence in the Media: Indirect Effects on Aggression Against Women", *Journal of Social Issues*, 42, 75-92.
Malamuth, Neil M. ve James V. P. Check (1981), "The Effect of Mass Media Exposure on Acceptance of Violence Against Women: A Field Experiment", *Journal of Research in Personality*, 15, 435-46.
— (1983), "Sexual Arousal to Rape Depictions: Individual Differences", *Journal of Abnormal Psychology*, 92, 55-67.
— (1985), "The Effects of Aggressive Pornography on Beliefs in Rape Myths: Individual Differences", *Journal of Research in Personality*, 19, 299-320.
Malamuth, Neil M., James V. P. Check ve John Briere (1986), "Sexual Arousal in Response to Aggression: Ideological, Aggressive, and Sexual Correlates." *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 330-39.
Malamuth, Neil M., Scott Haber ve Seymour Feshbach (1980), "Testing Hypotheses Regarding Rape: Exposure to Sexual Violence, Sex Difference, and the 'Normality' of Rapists", *Journal of Research in Personality*, 14, 121-37.
Malamuth, Neil M., Maggie Heim, Ve Seymour Feshbach (1980), "Sexual Responsiveness of College Students to Rape Depictions: Inhibitory and Disinhibitory Effects", *Journal of Personality and Social Psychology*, 38, 399-408.
Malamuth, Neil M. ve Barry Spinner (1980), "A Longitudinal Content Analysis of Sexual Violence in the Best-Selling Erotic Magazines", *Journal of Sex Research*, 16, 226-37.
Mandelbaum, David G. (1965), "Alcohol and Culture", *Current Anthropology*, 6, 281-93.
Marolla, Joseph ve Diana Scully (1986), "Attitudes Toward Women, Violence, and Rape: A Comparison of Convicted Rapists and Other Felons", *Deviant Behavior*, 7, 337-55.
Martin, Patricia Yaney ve Robert A. Hummer (1989), "Fraternities and Rape on Campus", *Gender and Society*, 3, 457-73.
McCaghy, Charles H. (1968), "Drinking and Deviance Disavowal: The Case of Child Molesters", *Social Problems*, 16, 43-49.
Medea, Andrea ve Kathleen Thompsoon (1974), *Against Rape*, New York: Farrar, Straus, & Giroux.
Mills, C. Wright (1940), "Situated Actions and Vocabularies of Motive", *American Sociological Review*, 5, 904-13.
Millsaps, Bill (1988), "Even Legends Can Make Spectacular Blunders", *Richmond (VA) Times-Dispatch*, 4 Mayıs, D1.
Nelson, Steven ve Menachem Amir (1975), "The Hitchhikie Victim of Rape: A Research Report", *Victimology: A New Focus* içinde, Israel Drapkin ve Emilio Viano (haz.), Lexington, MA: Lexington.

O'Kelly, Charlotte G. ve Larry S. Carney (1986), *Women and Men in Society*, Belmont, CA: Wadsworth.

Parsons, Talcott (1947), "Certain Primary Sources and Patterns of Aggression in the Social Structure of the Western World", *Psychiatry*, 10, 167-81.

Pietropinto, Anthony ve Jacqueline Simenauer (1977), *Beyond the Male Myth*, New York: Times Books.

Pleck, Joseph (1981), *The Myth of Masculinity*, Cambridge: MIT Press.

Ploscowe, Morris (1968), "Rape", *Problems of Sexual Behavior* içinde, Edward Sagarin ve Donald MacNamara (haz.), New York: Thomas Crowell.

Psikiyatri ve Hukuk Komisyonu (1977), *Psychiatry and Sex Psychopath Legislation: The 30s to the 80s* (98 no'lu yayın), New York: Group for the Advancement of Psychiatry.

Queen's Bench Vakfı (1976), *Rape: Prevention and Resistance*, San Francisco: Author.

— (1978), "The Rapist and His Crime", *Crime in Society* içinde, L. Savitz ve N. Johnston (haz.), New York: John Wiley.

Quinsey, Vernon L. ve Douglas Upfold (1985), "Rape Completion and Victim Injury as a Function of Female Resistance Strategy", *Canadian Journal of Behavioral Science*, 17, 40-50.

Rada, Richard, (haz., 1978), *Clinical Aspects of the Rapist*, New York: Grune & Stratton.

Riger, Stephanie ve Margaret T. Gordon (1981), "The Fear of Rape: A Study in Social Control", *Journal of Social Issues*, 37, 71-92.

Ruch, Libby O., Susan Meyer Chandler ve Richard A. Harter (1980), "Life Change and Rape Impact", *Journal of Health and Social Behavior*, 21, 248-60.

Rumenik, D., D. Capasso ve C. Hendrick (1977), "Experimenter Sex Effects in Behavioral Research", *Psychological Bulletin*, 84, 852-77.

Russell, Diana E. H. (1975), *The Politics of Rape*, New York: Stein & Day.

— (1982), "The Prevalence and Incidence of Forcible Rape and Attempted Rape of Females", *Victimology: An International Journal*, 7, 81 -93.

Russell, Diana E. H. ve Nancy Howell (1983), "The Prevalence of Rape in the United States Revisited", *Signs*, 8, 688-95.

Sagarin, E. (1976), "Prison Homosexuality and Its Effects on Post-Prison Sexual Behavior", *Psychiatry*, 39, 245-57.

Sanday, Peggy Reeves (1979), *The Sodo-Cultural Context of Rape*, Washington, DC: U.S. Department of Commerce, National Technical Information Services.

Schlenker, Barry R. ve Bruce W. Darby (1981), "The Use of Apologies in Social Predicaments", *Social Psychology Quarterly*, 44, 271-78.

Schwendinger, Julia A. ve Herman Schwendinger (1983), *Rape and Inequality*, Beverly Hills, CA: Sage.

Scott, Marvin ve Stanford Lyman (1968), "Accounts", *American Sociological Review*, 33, 46-62.

Scully, Diana (1980), *Men Who Control Women's Health*, Boston: Houghton Mifflin.

— (1988), "Convicted Rapists' Perceptions of Self and Victim: Role Taking and Emotions", *Gender and Society*, 2, 200-13.

Scully, Diana ve Pauline Bart (1973), "A Funny Thing Happened on the Way to the Orifice: Women in Gynecology Texts", *American Journal of Sociology*, 78, 1045-51.

Scully, Diana ve Joseph Marolla (1984), "Convicted Rapists' Vocabulary of Motive: Excuses and Justifications", *Social Problems*, 31, 530, 44.

— (1985a), "Rape and Psychiatric Vocabularies of Motive: Alternative Perspectives", *Rape and Sexual Assault: A Research Handbook* içinde, Ann Wolbert Burgess (haz.), New York: Garland.

— (1985b), "'Riding the Bull at Gilley's': Convicted Rapists Describe the Rewards of Rape", *Social Problems*, 32, 251-63.

Sherma, Julia ve Evelyn Beck (haz., 1979), *The Prism of Sex: Essays in the Sociology of Knowledge*, Madison: University of Wisconsin Press.

Shields, William M. ve Lea M. Shields (1983), "Forcible Rape: An Evolutionary Perspective", *Ethology and Sociobiology*, 4, 115-36.

Shore, Barbara K. (1979), *An Examination of Critical Process and Outcome Factors in Rape*, Rockville, MD: National Institute of Mental Health.

Shott, Susan (1979), "Emotions and Social Life: A Symbolic Interactionist Analysis", *American Journal of Sociology*, 84, 1317-34.

Silverman, Ira (1970), "Compulsive Masculinity and Delinquency", Yayımlanmamış konuşma, Ohio State University.

Silverman, Ira ve S. Dinitz (1974), "Compulsive Masculinity and Delinquency: An Empirical Investigation", *Criminology*, 11, 498-515.

Simon, Jesse ve Jack Zusman (1983), "The Effect of Contextual Factors on Psychiatrists' Perception of Illness: A Case Study", *Journal of Health and Social Behavior*, 24, 186-98.

Slade, Joseph W. (1984), "Violence in the Hard-Core Pornographic Film: A Historical Survey", *Journal of Communication*, Yaz, 148-63.

Smith, Don D. (1976), "The Social Content of Pornography", *Journal of Communication*, Kış, 16-24.

Smith, Dorothy (1974), "Women's Perspective as a Radical Critique of Sociology", *Sociological Inquiry*, 44, 7-13.

— (1979), "A Sociology for Women", *The Prism of Sex: Essays in the Sociology of Knowledge* içinde, Julia A. Sherma ve Evelyn Beck (haz.), Madison: University of Wisconsin Press.

Smithyman, Samuel (1978), "The Undetected Rapists", yayımlanmamış konuşma, Claremont Graduate School.

Spence, J., R. Helmreich ve J. Stapp (1973), "A Short Version of the Attitudes Toward Women Scale (AWS)", *Bulletin of the Psychonomic Society*, 2, 219-20.

Stacey, Judith ve Barrie Thorne (1985), "The Missing Feminist Revolution in Sociology", *Social Problems*, 32, 301-16.

Stanko, Elizabeth A. (1985), *Intimate Intmsions: Women's Experience of Male Violence*, New York: Routledge & Kegan Paul.

Stokes, Randall ve John P. Hewitt (1976), "Aligning Actions", *American Sociological Review*, 41, 838-49.

Sykes, Gresham M. ve David Matza (1957), "Techniques of Neutralization", *American Sociological Review*, 22, 667-69.

Thomas, Darwin, David D. Franks ve James M. Calonico (1972), "Role-Taking and Power in Social Psychology." *American Journal of Sociology*, 37, 605-14.

Thore, F. ve T. Haupt (1966), "The Objective Measurement of Sex Attitudes and Behavior in Adult Males", *Journal of Clinical Psychology*, 22, 395-403.

Thornhill, Randy ve Nancy Wllmsen Thornhill (1983), "Human Rape: An Evolutionary Analysis", *Ethology and Sociobiology*, 4, 137-73.

Tleger, Todd (1981), "Self-Rated Likelihood of Raping and Social Perception of Rape", *Journal of Research in Personality*, 15, 147-58.

Turner, Ralph (1962), "Role-Taking: Process Versus Conformity", *Human Behavior and Social Process* içinde, A. Rose (haz.), Boston: Houghton Mifflin.

von Hentlg, Hans (1940), "Remarks on the Interaction of Perpetrator and Victim", *Journal of Criminal Law and Criminology*, 31, 303-9.

Warr, Mark (1985), "Fear of Rape Among Urban Women", *Social Problems*, 32, 238-50.

Weis, Kurt ve Sandra Borges (1973), "Victimology and Rape: The Case of the Legitimate Victim", *Issues in Criminology*, 8, 71-115.

Weiss, J., E. Rogers, M. Darwin ve C. Dutton (1955), "A Study of Girl Sex Offenders", *Psychiatric Quarterly*, 29, 1-29.

Welsh, Patrick (1988), "Drink and Drugs: Have Our Colleges Lost Control?", *Washington Post*, 6 Kasım.

West, Donald J. (1983), "Sex Offenses and Offending", *Crime and Justice: An Annual Review of Research* içinde, Michael Tonry ve Norval Morris (haz.), Chicago: University of Chicago Press.

Williams, Joyce (1978), "Good Victims and Real Rapes: A Comparison of Anglo, Black, and Mexican American Perspective", Southwestern Sosyoloji Birliği'nin yıllık toplantısında sunulan makale, Houston.

— (1979), "Sex Role Stereotypes, Women's Liberation and Rape: A Cross-Cultural Analysis of Attitudes", *Sociological Symposium*, Kış, 61-97.

Williams, Linda S. (1984), "The Classic Rape: When Do Victims Report?", *Social Problems*, 31, 459-67.

Wilson, G. Terence (1977), "Alcohol and Human Sexual Behavior", *Behavioral Research and Therapy*, 15, 239-52.

Wilson, G. Terence ve David M. Lawson (1976), "Expectancies, Alcohol, and Sexual Arousal in Male Social Drinkers", *Journal of Abnormal Psychology*, 85, 587-94.

Yasaların Uygulanmasına Yardımcı Büro (1974), *Crime in the Nation's Five Largest Cities*, Washington, DC: U.S. Department of Justice, National Criminal Justice Information and Statistics Service.

— (1978), *Newsletter*, Eylül.

Zillman, Dolf ve Jennings Bryant (1982), "Pornography, Sexual Callousness, and the Trivialization of Rape." *Journal of Communication*, Sonbahar, 10-21.

Zinn, Maxine Baca (1982), "Mexican-American Women in the Social Sciences", *Signs*, 8, 259-72.

—

Diana Scully

Cinsel Şiddeti Anlamak

Tecavüz, kadınların en çok korktuğu saldırıların başında geliyor. Bu korku, kadınların hayatlarını derinden etkiliyor, kısıtlıyor. Nedense tecavüz, hep "kadınların sorunu" olarak ele alınıyor. Saldırganlarsa "normal dışı", hasta, sapık erkekler, toplumsal normların dışında kalan kişiler olarak görülüyor.

Oysa yazar Diana Scully'nin tutuklu tecavüzcüler üzerine yaptığı araştırma, cinsel şiddetin, kökeni erkek egemen kültürde yatan yaygın bir sorun olduğu sonucuna varıyor. Kısacası cinsel şiddetin sona erdirilmesi için kendini değiştirmesi gereken kadınlar değil, erkeklerdir. Tecavüz, erkeklerin sorunudur.

THG
0304388
CAO
THG 030

Metis Edebiyatdışı
ISBN-13: 978-975-342-065-5

9 789753 420655

Metis Yayınları
www.metiskitap.com

24.10.14
PAN KİTABEVİ
18.50